

**CİNSİYET VE ROMANTİK İLİŞKİ DURUMUNA GÖRE
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÜÇGEN AŞK DÜZEYLERİ:
TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ ROLÜ**

DOKTORA TEZİ

MÜZEYYEN SOYER

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**MERSİN
TEMMUZ - 2019**

**CİNSİYET VE ROMANTİK İLİŞKİ DURUMUNA GÖRE
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÜÇGEN AŞK DÜZEYLERİ:
TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ ROLÜ**

DOKTORA TEZİ

MÜZEYYEN SOYER

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. CEM ALİ GİZİR**

**MERSİN
TEMMUZ - 2019**

ONAY

Müzeyyen SOYER tarafından Doç. Dr. Cem Ali GİZİR danışmanlığında hazırlanan "Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna göre Üniversite Öğrencilerinin Üçgen Aşk Düzeyleri: Temel Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısının Rolü" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ	Banu Yazgan İnanç
Üye	Prof. Dr. Alim KAYA	Alim Kaya
Üye	Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK	Oğuzhan Kirdök
Üye	Doç. Dr. Zülal ERKAN	Zülal Erkan
Üye	Doç. Dr. Cem Ali GİZİR	Cem Ali Gizir

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 07 / 08 / 2019 tarih ve 31 / 7 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa İNANCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

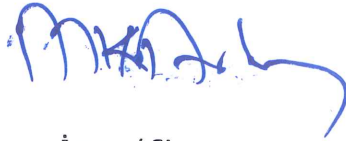
beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

30 Temmuz 2019/30 July 2019

İmza / Signature

Müzeyyen SOYER

ONAY

Müzeyyen SOYER tarafından Doç. Dr. Cem Ali GİZİR danışmanlığında hazırlanan “Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna göre Üniversite Öğrencilerinin Üçgen Aşk Düzeyleri: Temel Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısının Rolü” başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ
Üye	Prof. Dr. Alim KAYA
Üye	Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK
Üye	Doç. Dr. Zülal ERKAN
Üye	Doç. Dr. Cem Ali GİZİR

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nuntarih ve 0000/0000 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

30 Temmuz 2019/30 July 2019

İmza / Signature

Müzeyyen SOYER

ÖZET

CİNSİYET VE ROMANTİK İLİŞKİ DURUMUNA GÖRE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÜÇGEN AŞK DÜZEYLERİ: TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BENLİK SAYGISININ ROLÜ

Bu araştırmanın birincil amacı, cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre temel kişilik özellikleri (sorumluluk, uyumluluk, dışadönüklük, gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik) ile benlik saygısının üniversite öğrencilerinin üçgen aşk (yakınlık, tutku ve bağlılık) düzeylerini yordayıp yordamadıklarının incelenmesidir. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin cinsiyet, romantik ilişki durumu ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı sınanmakta ve öğrencilerin üçgen aşk düzeyleri ile romantik ilişki süreleri arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 895 (511 kadın ve 384 erkek) üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada "Kişisel Bilgi Formu" nun yanı sıra, "Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ)", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)" ve "Üçgen Aşk Ölçeği (ÜAÖ) A ve B Formu" olmak üzere toplam dört ölçme aracı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde *t* testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), basit korelasyon ve çoklu regresyon analizi kullanılmış ve tüm veriler .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olan öğrencilerde benlik saygısı ile uyumluluk, olumsuz değerlik ve sorumluluk kişilik özelliklerinin; romantik ilişkisi olmayan öğrencilerde ise uyumluluk ve sorumluluk kişilik özelliklerinin üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, romantik ilişki durumu ve romantik ilişki yaşama durumuna göre üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinde farklılık olduğu belirlenirken, cinsiyete göre öğrencilerin üçgen aşk düzeylerinde bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin şu an yaşadıkları romantik ilişkinin süresi ile üçgen aşk düzeyleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, cinsiyet, romantik ilişki durumu ve üçgen aşk bileşenleri (yakınlık, tutku ve bağlılık) açısından tartışılarak, uygulamalara ve gelecek çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üçgen aşk, yakınlık, tutku, bağlılık, kişilik özellikleri, benlik saygısı, üniversite öğrencileri.

Danışman: Doç. Dr. Cem Ali GİZİR, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

TRIANGLE LOVE LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS REGARDING GENDER AND ROMANTIC RELATIONSHIP STATUS: THE ROLE OF BASIC PERSONALITY TRAITS AND SELF-ESTEEM

The main purpose of this study was to examine the extent to which the basic personality traits (conscientiousness, agreeableness, extraversion, openness to experience, neuroticism, and negative valence) and self-esteem predicted the university students' triangular love (intimacy, passion and commitment) levels regarding their gender and romantic relationship status. The second purpose of the study was to determine whether there is a difference among university students' triangular love levels in regard to gender and romantic relationship status. The relationship between the duration of romantic relationship and triangular love levels of university students was also examined. The sample of the study consisted of 895 (511 female and 384 male) undergraduate students enrolled at Mersin University in 2017-2018 academic year. A total of four measurement tools including, "Basic Personality Traits Inventory (BPTI)", "Rosenberg Self-Esteem Scale (RSE)", and two forms of "Triangular Love Scale (TLS; Form A and B)" were used in the study. Pearson correlations, *t*-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis were used to analyze the data with a value of .05 level of significance.

The findings of the study indicated that the personality traits of agreeableness, negative valence and conscientiousness with self-esteem were the significant predictors of triangular love levels of university students having a romantic relationship, whereas only agreeableness and conscientiousness are significant predictors of triangular love levels of university students not having a romantic relationship. The results of the study also revealed that the university students' triangular love levels only differed significantly in terms of their romantic relationship status. Moreover, it was observed that there was a moderate and positive relationship between the romantic relationship duration and the triangular love levels of university students. The implications of the findings were discussed in terms of gender, romantic relationship status and triangular love components (intimacy, passion and commitment), and some suggestions were made for applications and further research.

Key Words: Triangular love, intimacy, passion, commitment, personality traits, self-esteem, university students.

Advisor: Assoc. Prof. Cem Ali GİZİR, Mersin University, Graduate School of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, Guidance & Psychological Counseling, Mersin.

ÖNSÖZ

Mersin Üniveristesindeki akademik ve mesleki yaşamımda önemli bir yeri olan, çalışmak istediğim her konuda bana yeterince özgürlük tanıyan, çalışmalarım esnasında oluşan eksiklikleri farkedemediğim durumlarda geribildirimleri ile bana ışık tutan, ilerde nasıl bir akademisyen olmam gerektiği ile ilgili bana önemli bir bakış açısı sunan ve özellikle doktora tez sürecinde beni sürekli cesaretlendiren kıymetli danışmanım Doç. Dr. Cem Ali GİZİR'e çok teşekkür ederim.

Aynı zamanda danışmanım ile birlikte tez sürecini takip eden, tez izleme komitesi üyesi değerli hocalarım Prof. Dr. Banu YAZGAN İNANÇ ve Prof. Dr. Alim KAYA'ya bu süreçte gösterdikleri anlayış, duyarlılık ve geribildirimlerinden dolayı teşekkür ederim. Buna ek olarak, tez savunma sürecinde çalışmama yönelik sundukları değerli katkılardan dolayı tekrar teşekkür ederim.

Ayrıca, yine tez savunma sürecinde geribildirimleri ile çalışmama önemli katkılar sağlayan değerli hocalarım, Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK ve Doç. Dr. Zülal ERKAN'a da çok teşekkür ederim. Yine, çalışmamda kullandığım R istatistikleri konusunda yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Önder SÜN BÜL'e teşekkür ederim. Bununla birlikte, araştırmam için gerekli verilere ulaşmamı sağlayan, zamanlarını ayırarak bu çalışmaya katkıda bulunan değerli katılımcılara ve veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen değerli öğretim elemanlarına teşekkür ederim.

Bu çalışmayı yürütürken yaşadığım tüm süreçlerde beni anlayan, sevgiyle dinleyen, rahatlatan, bana cesaret veren, akademik, mesleki ve kişisel yaşamımda kendimi ve beklentilerimi yeniden gözden geçirmeme olanak sağlayan ve beni neredeyse benden iyi tanıyan sevgili çalışma arkadaşlarım, Sena KARAKUŞ ve Arzu GÜL TOPUZ'a yaşamıma kattıkları değerler için gönülden teşekkür ederim. Aynı zamanda, tezin son süreçlerinde hep yanımda hissettiğim sevgili, Bilge BAKIR AYĞAR ve Ramazan KARATEPE'ye çok teşekkür ederim.

Son olarak, doktora eğitimim ile aynı dönemde başlayan evlilik ve annelik sürecimde yaşamıma yeni bir boyut kazandıran, enerjileri, neşeleri ve sevgileri ile hayatın anlamını ve önemini yeniden sorgulamama neden olan, yaşam kaynağım yavrularım Mert ve Duru'ya, aynı zamanda desteklerini hep hissettiğim ailem ve eşim Hüseyin SOYER'e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Alt Problemler	7
1.4. Araştırmanın Önemi	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
1.6. Tanımlar	13
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	15
2.1. Aşk	15
2.2. Aşk Kuramları	18
2.2.1. Rubin'in Aşk ve Hoşlanma Kuramı	18
2.2.2. Hatfield'in Tutkulu Aşk ve Dostça Aşk Kuramı	19
2.2.3. Evrimsel Kökenli Biyolojik Aşk Kuramı	20
2.2.4. Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Kuramı	21
2.2.5. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı	23
2.2.5.1. Aşkın Üç Bileşeni	26
2.2.5.2. Aşk Bileşenlerinin Zaman İçindeki Seyri	28
2.2.5.3. Aşk Bileşenlerinin Kombinasyonları	29
2.3. Aşk ile İlişkili Değişkenler	32
2.3.1. Bağlanma Stilleri	33
2.3.2. İlişki Doyumu	34
2.3.3. Kültür	35
2.3.4. Yaş	37
2.3.5. İlişki Niteliği	39
2.3.6. Öznel İyi Oluş	40
2.3.7. Diğer Değişkenler	40
2.4. Araştırma Kapsamında Ele Alınan Değişkenler	41
2.4.1. Benlik Saygısı	41
2.4.2. Kişilik Özellikleri	45
2.4.3. Cinsiyet	52
2.4.4. Romantik İlişki Süresi	56
2.4.5. Romantik İlişki Durumu	58
3. YÖNTEM	60
3.1. Araştırma Modeli	60
3.2. Evren ve Örneklem	60
3.3. Veri Toplama Araçları	62
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	62
3.3.2. Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ)	62
3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	63
3.3.4. Üçgen Aşk Ölçeği (ÜAÖ)	64
3.3.4.1. ÜAÖ-A'nın Türkçe'ye Uyarlanması	64

3.3.4.2. ÜAÖ-A'nın Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	65
3.3.4.2.1. Çalışma Grubu	65
3.3.4.2.2. ÜAÖ-A'nın Geçerliğinin İncelenmesi	65
3.3.4.2.2.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları	65
3.3.4.2.3. ÜAÖ-A'nın Güvenirliğinin İncelenmesi	68
3.3.4.2.3.1. ÜAÖ-A'nın İç Tutarlılık Güvenirliği	68
3.3.4.2.3.2. ÜAÖ-A'nın Test-Tekrar Test Güvenirliği	68
3.3.5. Üçgen Aşk Ölçeği- B Formu (ÜAÖ-B)	68
3.3.5.1. ÜAÖ-B'nin Türkçe'ye Uyarlanması	69
3.3.5.2. ÜAÖ-B'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	69
3.3.5.2.1. Çalışma Grubu	69
3.3.5.2.2. ÜAÖ-B'nin Geçerliğinin İncelenmesi	70
3.3.5.2.2.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları	70
3.3.5.2.3. ÜAÖ-B'nin Güvenirliğinin İncelenmesi	72
3.3.5.2.3.1. ÜAÖ-B'nin İç Tutarlılık Güvenirliği	72
3.3.5.2.3.2. ÜAÖ-B'nin Test-Tekrar Test Güvenirliği	72
3.4. ÜAÖ-A ve ÜAÖ-B Ölçüm Eşdeğerliğinin İncelenmesi	73
3.5. İşlem	74
3.6. Verilerin Analizi	74
4. BULGULAR	76
4.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Süreleri ile Üçgen Aşk ve Boyutlarının Puanları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	76
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinin Olup Olmamasına Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular	78
4.3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular	79
4.3.1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular	79
4.3.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular	80
4.4. Üçgen Aşk ve Boyutlarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	83
4.4.1. Betimsel İstatistikler	83
4.4.1.1. Üçgen Aşk Ölçeği Ölçüm Eşdeğerliğinin İncelenmesi	83
4.4.1.2. Toplam Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler	84
4.4.1.3. Kadın Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler	86
4.4.1.4. Erkek Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler	88
4.4.2. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	90
4.4.3. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Yakınlık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	93
4.4.4. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Tutku Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	96
4.4.5. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Bağlılık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	99
5. TARTIŞMA VE YORUM	103
5.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Süresi ile Üçgen Aşk ve Bileşenleri Arasındaki İlişkiler	103
5.2. Romantik İlişkilerinin Olup Olmamasına Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri	106
5.3. Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri	107
5.4. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri	109
5.5. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenlerini Yordayan Değişkenler	111

5.5.1. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Üniversite Öğrencilerinde Yakınlık Düzeyini Yordayan Değişkenler	111
5.5.1.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler	111
5.5.1.2. Cinsiyete Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler	116
5.5.2. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler	120
5.5.2.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler	121
5.5.2.2. Cinsiyete Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler	124
5.5.3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler	128
5.5.3.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler	128
5.5.3.2. Cinsiyete Göre Bağlılık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	133
5.5.4. Üniversite Öğrencilerinde Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenler	135
5.5.4.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenler	136
5.5.4.2. Cinsiyete Göre Üçgen Aşk Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi	141
5.6. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinin Üçgen Aşk ve Bileşenlerini Yordamayan Değişkenler	143
5.6.1. Toplam Örneklem Gruplarında Üçgen Aşk Düzeyini Yordamayan Değişkenler	143
5.6.2. Kadın ve Erkek Örneklem Gruplarında Üçgen Aşk Düzeyini Yordamayan Değişkenler	145
6. ÖNERİLER	147
6.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	147
6.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler	150
<hr/>	
KAYNAKÇA	153
EKLER	169
EK-1 Etik Kurul kararı -1	169
EK-2 Etik Kurul kararı -2	170
EK-3 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	171
EK-4 Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği	172
EK-5 Kişisel Bilgi Formu	173
EK-6 Üçgen Aşk Ölçeği A Formu	174
EK-7 Üçgen Aşk Ölçeği B Formu	175
ÖZGEÇMİŞ	176
<hr/>	

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Örneklem Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı	61
Tablo 3.2. Çalışma Grubunun Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı	65
Tablo 3.3. ÜAÖ-A Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R^2 Değerleri ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	67
Tablo 3.4. ÜAÖ-A Modeline Ait Uyum Ölçütleri ve Değerleri	67
Tablo 3.5. Çalışma Grubunun Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı	70
Tablo 3.6. ÜAÖ-B Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R^2 Değerleri ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	71
Tablo 3.7. ÜAÖ-B Modeline Ait Uyum Ölçütleri ve Değerleri	72
Tablo 3.8. ÜAÖ Formlarının Ölçüm Eşdeğerliğine Ait Standardize Edilmiş Lambda, t ve R^2 Değerleri	73
Tablo 4.1. Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları	77
Tablo 4.2. Romantik İlişki için Levene Testi Sonuçları	78
Tablo 4.3. Romantik İlişkisi Olup Olmama Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının t-testi Sonuçları	78
Tablo 4.4. Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumu Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları	79
Tablo 4.5. Cinsiyet için Levene Testi Sonuçları	80
Tablo 4.6. Cinsiyete Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının t-testi Sonuçları	80
Tablo 4.7. Romantik İlişki Yaşama Durumu Levene Testi Sonuçları	80
Tablo 4.8. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının ANOVA Sonuçları	81
Tablo 4.9. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının Betimleyici İstatistikleri	82
Tablo 4.10. ÜAÖ Formlarının Ölçüm Eşdeğerliğine Ait Standardize Edilmiş Lambda, t ve R^2 Değerleri	84
Tablo 4.11. Toplam Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler	85
Tablo 4.12. Kadın Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler	87
Tablo 4.13. Erkek Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler	89
Tablo 4.14. Gruplara Göre Üçgen Aşkın Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri	91
Tablo 4.15. Gruplara Göre Yakınlık Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri	94
Tablo 4.16. Gruplara Göre Tutku Boyutu Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri	97
Tablo 4.17. Gruplara Göre Bağlılık Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri	100
Tablo 5.1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler	111
Tablo 5.2. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler	120
Tablo 5.3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler	128
Tablo 5.4. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Üçgen Aşkı Yordayan Değişkenler	136

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Aşkın Bileşenleri	23
Şekil 2.2. Aşkın Miktarı	24
Şekil 2.3. Aşkın Dengesi	25

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sosyal bir varlık olarak her birey, bulunduğu sosyal yapı içinde çeşitli düzeylerde ilişki kurmaya gereksinim duymakta, yakın ilişkiler kurmaya ve başkalarıyla birlikte yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla bireyler için mutlu bir yaşam, iş, arkadaşlık ve aşk gibi diğer bireylerle yakın ilişki gerektiren eylemleri gerektirmektedir. Yakın ilişkiler içerisinde yer alan romantik ilişkiler de bireyler için oldukça önemli bir ilişki türüdür. Nitekim, ilişkilerin önem sıralaması üzerine yaptıkları bir çalışmada Berscheid, Snyder ve Omoto (1989), ilk sırada yer alan romantik ilişkileri sırasıyla arkadaşlık, aile ve iş ilişkilerinin izlediğini belirterek, romantik ilişkilerin bireyin yaşamını ve ilişkilerini anlamlandırmakta oldukça önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bu bakış açısına paralel olarak, bireyleri yaşamda mutlu kılan en önemli şeyin romantik ilişkiler olduğuna dikkat çeken Hendrick ve Hendrick (1986), aynı zamanda romantik ilişkilerde cinsellik, duygusal yakınlık, dostluk gibi çeşitli eylemlerin de mutluluğa katkı sağladığını belirtmektedirler. Bununla birlikte, romantik ilişkilere yönelik kuramlar, sınıflandırmalar (taksonomiler) ve araştırmalar, sağlıklı romantik ilişkilerin iyi oluş ile ilişkili olduğuna da vurgu yapmaktadırlar (Baumeister ve Leary, 1995; Gere ve MacDonald, 2010; Kim ve Hatfield, 2004). Dolayısıyla, bireylerin yaşamlarında mutlu olmalarında ve iyilik hallerinde romantik ilişkilerin önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir.

Buna ek olarak, romantik ilişkiler, bir yandan bireyler için en hassas, anlamlı ve özel ilişkiler olarak betimlenirken, diğer yandan en stresli ve kaygı verici ilişkiler olarak da dikkati çekmektedir. İlgili alanyazında, sağlıklı romantik ilişkilerin bireylerin kişisel, sosyal, duygusal ve cinsel gelişimini olumlu yönde desteklediği, sağlıksız romantik ilişkilerin ise bireylerde yoğun strese, içsel çatışmalara ve kendilik değerinin düşmesine neden olduğu belirtilmektedir (Cann, Mangum ve Wells, 2001; Greca ve Harrison, 2005; Kashdan, Volkman, Breen ve Han, 2007). Bu nedenle, sağlıklı bir romantik ilişkinin sağladığı mutluluk ve iyilik halinin, sağlıksız bir romantik ilişki ile tersine dönmesi oldukça muhtemel görünmektedir.

Romantik ilişkilerin en önemli motivasyonu olan aşk ise tüm bireylerin deneyimlemek isteyebileceği bir duygu olması ve yaşamın her döneminde yer alması nedeniyle ruh sağlığı alanında çalışan uzmanların her zaman dikkatini çekmektedir. Aslında bireyler, tarih boyunca aşk iksirlerine, büyülere, dualara, cadılara, efsunculara başvurarak aşkın gizemini çözmeye ya da aşkı denetlemeye çalışmışlardır. Dolayısıyla, aşkın, bireyler için ne denli coşkulu ve heyecan verici bir deneyim olduğu, tarihteki bu anlaşılma arzusundan da belli olmaktadır. Tarihin bilinen zamanlarından bu yana, aşkı anlamak ve tanımlamak için birçok söz söylenmiş, şiirler ve

şarkılar yazılmıştır. Aynı zamanda aşk, pek çok edebiyat, tiyatro ve sinema eserinin önemli bir teması olma özelliğini her dönemde özenle korumuştur. Bu yönüyle aşk ve romantik ilişkiler, insanlık tarihi kadar eski olup, bireylerin yaşamlarının vazgeçilmez bir yönünü oluşturmaktadır (Pines, 2010). Dolayısıyla romantik aşkın, bireyin yaşamında en çok merak edilen deneyimlerden biri olduğu ve bireyin yaşamı için oldukça önemli olan bir konu olma özelliğini her dönemde taşıdığı ifade edilmektedir (Neto, 2012).

Yakından ele alındığında romantik aşk, tüm bireyler için öznel bir deneyim olup, çok çeşitli öznel anlamları içermektedir. Bu nedenle, her bireyin aşk tanımı farklılaşmakta ve bu durum aşkı daha da anlaşılabilir kılmaktadır. Aynı zamanda kültürel farklılıklar da, farklı aşk tanımlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Dion ve Dion, 1993). Bir başka deyişle aşk, her birey için farklı anlamlar ifade edebilmekte ve anlamı kültürden kültüre değişiklik gösterebilmektedir. Bununla birlikte, aşka yönelik tanımlamaların zamanla değişime uğradığı da gözlemlenmektedir (Masaryk, 2012). Ancak, tarihsel süreç içerisinde aşka yönelik bakış açısındaki tüm değişimlere rağmen, aşkın evrensel bir duygu olduğu ve sağlıklı her bireyin bir şekilde bu duyguyu deneyimlediği belirtilmektedir (Hendrick ve Hendrick, 1986).

İlgili alanyazın incelendiğinde romantik aşk, mutluluk (Diener ve Lucas, 2000), iyilik hali (Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2014), ilişki doyumu (Sprecher, 2001) gibi birçok olumlu özelliğin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir. Hatta aşk, bireylerin yaşamının ayrılmaz parçası olarak görülmekte ve aşkın varlığı ya da yokluğu, bireylerin ilişki doyumlarını (Fehr ve Broughton, 2001) etkileyebilmektedir. Yine, birçok kültürde evlilik ve romantik aşk, kendini ifade etmenin ve kendini gerçekleştirmenin bir kaynağı olarak görülmektedir (Acevedo ve Aron, 2009). Bu açıdan düşünüldüğünde, aşka yönelik algı, tutum ve beklentilerin, bireyin yaşamında olumlu duygular hissetmesinde ve gelecekte evlilik sürecinde önemli bir belirleyici olduğu göze çarpmaktadır.

Diğer yandan, aşkın karanlık tarafını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bir başka deyişle aşk, zaman zaman kaygı ve depresyon gibi çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Bajoghli, Keshavarzi, Mohammadi, Schmidt, Norton, Holsboer-Trachsler, E. ve Brand, 2014). Hatta bireyler için karşılıklı aşktan ziyade reddedilme ve terk edilme korkusu, şiddet, kıskançlık ve karşı taraf için değer kaybetme gibi problemler yaygın olarak görülebilmektedir (Fisher, 1992). Dolayısıyla, aşık olmayla ortaya çıkan bu dezavantajlı durumlar, romantik ilişkilerde hem seven hem de sevilen için önemli bir soruna dönüşebilmektedir.

Bu nedenle aşk, yalnızca yaşamı iyileştirdiği ya da güzelleştirdiği için değil, büyük üzüntü ve acı kaynağı olarak yaşamı kötüleştirebildiği için de üzerinde durulması gereken önemli bir konu alanı olmaktadır (Berscheid, 1999). Nitekim aşk ilişkilerinin bireyler açısından strese yol açtığı (Shi, 2003) ve beraberinde kişiler arası çatışmaları (Creasey ve Ladd, 2004),

cinsel duygularla baş etme sorunlarını, romantik ve sosyal ilişkileri kontrol etme ile ilgili çeşitli güçlükleri (Zimmer-Gembeck, 2002) ortaya çıkardığı vurgulanmaktadır. Bu nedenle aşk, olumlu bir duygu olarak görülse bile, bir yandan da olumsuz etkileri içerisinde barındırabilen bir duygu olma niteliği taşımaktadır (Aron ve Westbay, 1996; Reis ve Aron, 2008).

Tarihsel süreç açısından incelendiğinde, özellikle 1950'li yıllarda, aşkla ilgili konuların incelenmesinin bilimsel olmadığı düşünülmesi ve bu konuya yönelik politik baskıların olması nedeniyle aşka yönelik çalışmaların uzun bir dönem göz ardı edildiği dikkat çekmektedir. Ancak aşkın, özellikle son otuz yıldır ruh sağlığı uzmanları tarafından tekrar incelenmeye başlandığı ve alanyazında önemli bir değer kazandığı ifade edilmektedir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004). Genelde psikoloji ve özelde ise sosyal psikoloji alanında romantik ilişkileri ve aşkı anlama çabasının 1970'lerle birlikte hız kazandığı ve günümüze kadar aşkla ilgili birçok kuram ve modelin ortaya konduğu belirtilmektedir (Kanemasa, Taniguchi ve Daibo, 2001).

Özellikle son dönemlerde, üzerinde sıklıkla durulan önemli kuramlardan biri Sternberg'in (1986) Üçgen Aşk Kuramıdır. Bu kuramda, aşkın duygusal, güdüsel ve bilişsel yönlerini temsil ettiği öngörülen yakınlık, tutku ve bağlılık bileşenlerinden söz edilmektedir. Her bileşenin aşkın farklı bir yönünü ortaya koyduğunu belirten Sternberg (1997), aşkın yoğunluğunun bu bileşenlere bağlı olarak arttığına veya azaldığına dikkat çekmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde birçok çalışmanın aşk düzeyi ile benlik saygısı (Acevedo ve Aron, 2009; Feeney ve Noller, 1990) ve kişilik özellikleri (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Engel, Olson ve Patrick, 2002) arasındaki ilişkilere dikkat çektiği görülmektedir. Dolayısıyla alana katkı sunacak yeni bir kuram ile üçgen aşk düzeyine etki eden bu değişkenlerin belirlenmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Romantik aşkın gelişimi açısından değerlendirildiğinde ergenlik dönemi, romantik aşkın ilk geliştiği gelişim dönemi olmasına rağmen (Collins, 2003), ergenlik döneminde ve sonraki gelişim dönemlerinde kadın ve erkekler arasındaki bireysel aşk algıları hakkında çok az şey bilinmektedir. Aşka yönelik bakış açısının, bireyin benlik saygısı ve kişilik özelliklerinden nasıl etkilendiğinin bilinmesinde yarar görünmektedir. Alanyazın incelendiğinde, aşkın algılamasına yönelik çalışmaların daha çok yetişkinlerle ve evli bireylerle yapıldığı görülmektedir (Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013; Whitley, 1993). Bu açıdan ele alındığında, aşkı etkilediği düşünülen çeşitli değişkenlerin gelişimsel açıdan önyetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencileri açısından incelenmesinin ilgili alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu noktada, özellikle üniversite öğrencileri açısından değerlendirildiğinde, üniversite yaşamı aileden ayrılma, yeni bir sosyal ve akademik çevreye uyum sağlama ve kendi yaşamının sorumluluğunu alma gibi pek çok zor süreci içinde barındıran önemli bir gelişimsel dönem olarak nitelendirilmektedir (Ponzetti ve Cate, 1988). Aynı zamanda bu dönemde öğrenciler,

duygusal olarak yakınlık kurmayı istemekte ve çoğunlukla romantik ilişkiler yoluyla romantik partnerleri ile yakınlık kurmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin gelişimsel görevleri arasında yer alan yakınlık gereksinimi (Erikson, 1968; Chickering ve Reiser, 1993) açısından düşünüldüğünde, romantik ilişkilerin ve aşkın üniversite öğrencileri için oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Mosher ve Danoff-Burg, 2007).

Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin aşka yönelik bakış açıları, üniversite yıllarında deneyimledikleri romantik ilişkilerle birlikte gelişmekte ve değişmektedir. Bu bakış açısıyla Knox ve Sporkowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka ve sevgilerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını ve böylelikle ilerleyen süreçte sağlıklı romantik ilişkiler kurmak için gayret edeceklerini belirtmektedir. Bir başka deyişle, üniversite döneminde deneyimlenen romantik ilişkilerin, bireylerin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki deneyimlerini etkileyeceği ve evliliğe yönelik bakış açılarını belirleyeceği vurgulanmaktadır (Furman, 2002). Bu yönüyle, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki deneyimleri sonucu oluşan algı, tutum ve beklentilerin, gelecekte yaşayacakları romantik ilişkilerin ve gerçekleştirecekleri evliliklerin niteliğini belirleyeceği değerlendirilmektedir.

Yine, üniversite öğrencilerinin, romantik ilişkilerde uzun ömürlü ve dayanıklı ilişkiler için çaba gösterdikleri ve dolayısıyla ileriye dönük ilişkilerine yönelik önemli adımlar attıkları ifade edilmektedir (Collins, Cooper, Albino ve Allard, 2002). Başka bir deyişle, yetişkinlikteki rol ve sorumluluklar gereği romantik ilişkilerde bağlılığın, genç yetişkinlikle birlikte arttığı ve bireylerin daha kalıcı ve ciddi ilişkiler için emek harcadıkları belirtilmektedir (Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013; Sternberg, 1986). Buna bağlı olarak, üniversite öğrenimi gören öğrencilerin bir bölümü, gelecekte uzun süreli birlikte olabilecekleri romantik partnerleri arama eğiliminde olmaktadır.

Aynı zamanda beliren yetişkinlik dönemini kapsayan üniversite yıllarında, bir romantik ilişki içinde olmanın, bireysel iyi oluşu desteklemesi beklenen gelişimsel bir görev olduğunu vurgulayan Arnett (2007), beliren yetişkinlik döneminin yaşandığı üniversite yıllarının, romantik deneyimlerin keşfedildiği bir dönem olduğuna da dikkat çekmektedir. Bunun yanında, sağlıklı romantik ilişkiler yaşayan öğrencilerin akademik performanslarının (Schmidt ve Lockwood, 2017) ve karşılanan sosyal destek gereksinimlerine (Connolly ve Konarski, 1994) paralel olarak duygusal ve sosyal uyumlarının da daha yüksek olduğu (Furman, 2002) vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, romantik aşkın üniversite öğrencilerinin gelişimsel ihtiyaçları arasında yer alan kimlik kazanma ve yakınlık gereksinimini karşıladığı, romantik ilişki sorumluluğu almaları ve aşka yönelik deneyim kazanmalarını, romantik bir ilişkide kim olduklarını ve ne istediklerini anlamalarını kolaylaştırdığı, öğrencilerin elde ettikleri bu bakış açısı paralelinde,

geleceğe yönelik ilişkilerinin niteliğini belirlediği göz önüne alındığında, aşka yönelik yapılan bu çalışmanın bireylerin kişilik özellikleri ve benlik saygısı açısından ele alınmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Özellikle, romantik ilişkilere yönelik deneyimlerin kimlik kazanma sürecinde olan genç yetişkinlerin, kimlik ve kişilik gelişimlerinde önemli etkileri olduğu düşünüldüğünde; romantik ilişki yaşayan ve yaşamayan öğrencilerin aşk düzeylerine yönelik değerlendirmelerinin kişilik gelişimlerini önemli düzeyde etkileyeceği ve çeşitli yaşantılar yoluyla elde edilen kişilik özelliklerinin daha sonraki aşk ilişkilerine büyük oranda yansyacağı öngörülmektedir.

Bu bilgiler ışığında bu çalışmada, öncelikle Sternberg'in (1986) "Üçgen Aşk Kuramı" çerçevesinde geliştirdiği *Üçgen Aşk Ölçeği*'nin genç yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkisi olan ve olmayan bireyler açısından oluşturulan iki formunun Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaparak, iki formun eşdeğerliğini incelemek amaçlanmıştır. Buna paralel olarak, ilgili alanyazında önemle üzerinde durulan bazı kişilik özellikleri (sorumluluk, uyumluluk, dışadönüklük, gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısının üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerini yordayıp yordamadıkları sınıanmaktadır. Aynı zamanda, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumu ile romantik ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ve öğrencilerin üçgen aşk düzeyi ile romantik ilişki süresi arasındaki ilişkiler incelenmektedir.

Üniversite yıllarında bir romantik ilişki içinde olmanın bireylerin duygusal, sosyal, akademik ve cinsel gelişimlerini destekleyen gelişimsel bir görev olduğu düşünüldüğünde, kadın ve erkekler ile romantik ilişkisi olan ve olmayan bireylerin aşka yönelik değerlendirmelerinin nasıl farklılaştığının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın alanyazında romantik ilişkisi olan ve olmayan öğrencilerin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini, ayrı örneklem gruplarında karşılaştırmalı olarak inceleyen tek çalışma olması nedeniyle de alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Bilindiği üzere, bireylerin romantik ilişkilerinin olmaması, aşka yönelik bakış açılarının olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, aşkı romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin perspektifinden ele almanın anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Bununla beraber üniversite yılları öğrencilerin kişilik gelişimleri açısından oldukça önemli olmakta ve kişilik özellikleri romantik ilişkilerinin niteliğini önemli oranda etkilemektedir. Kişilik, "bireyi diğerinden ayıran, bireye özgü, tutarlı ve yapılanmış özellikler bütünü" olarak tanımlanmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2018). Kişiliğin ayırt edici özellikleri olduğunu vurgulayan Beş Faktör Kişilik Modeline göre insanlar duygu, düşünce ve davranış örüntülerini etkileyen belirli özelliklere sahip olma eğilimindedirler (McCrae ve Costa, 2006). Dolayısıyla bu çalışmanın bazı temel kişilik özellikleri (sorumluluk, uyumluluk, dışadönüklük, gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik) ile benlik saygısının üniversite

öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerini yordayıp yordamadıklarının incelenmesi ile aşkın üç temel bileşenin kişilik özellikleri ve benlik saygısı çerçevesinde kuramsal ve ampirik açıdan gözden geçirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yine, aşkı yordadığı varsayılan temel kişilik özelliklerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumu özelinde detaylı olarak incelenmesi ile daha önce ele alınmayan bir kuram çerçevesinde kişilik özelliklerinin değerlendirilmesinin ve aşkın şimdiye kadar yapılan çalışmalardan farklı olarak hem romantik ilişkisi olan hem de olmayan öğrencilerde cinsiyet açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesinin alanyazına önemli katkılar sunabileceği düşünülmektedir. Nitekim kişilik özellikleri ile aşk arasındaki ilişkilere dikkat çeken, aşka ilişkin tutumların ve bakış açılarının kişilik özelliklerine göre değiştiğine vurgu yapan çalışmalar açısından değerlendirildiğinde (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Engel, Olson ve Patrick, 2002; Taraban ve Hendrick, 1995) kişilik özelliklerinin üçgen aşk düzeyine etkisini incelemenin anlamlı olacağı öngörülmektedir.

Son olarak, benlik saygısının cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre öğrencilerin üçgen aşk düzeylerini yordayıp yordamadığının belirlenmesinin, benlik saygısının üçgen aşk düzeyini nasıl etkilediğine ve bu etkinin romantik ilişkisi olan ve olmayan öğrenciler açısından nasıl farklılaştığına yönelik, alana önemli bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, bu çalışmadan elde edilen bulgular ile romantik ilişkilerde karşılaşılabilecek zorluk ya da sorunlar karşısında gelişimsel açıdan ne tür önleyici çalışmaların yapılabileceğine dair önemli bir bakış açısı kazanılabileceği de öngörülmektedir. Benzer şekilde, bu çalışmadan elde edilen bulgular temelinde, üniversite PDR Merkezlerine özellikle romantik ilişkiler odağında başvuran öğrencilere yönelik gerçekleştirilebilecek psikolojik müdahalelerin yeniden yapılandırılmasına önemli katkılar sağlanacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre temel kişilik özellikleri (sorumluluk, uyumluluk, dışadönüklük, gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısının üniversite öğrencilerinin üçgen aşk (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordayıp yordamadıklarının incelenmesidir. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumu ile romantik ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ve öğrencilerin üçgen aşk düzeyi ile romantik ilişki süresi arasındaki ilişkilerin incelenmesi de araştırmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır. Araştırmanın söz edilen amaçlar doğrultusunda oluşturulan alt problemleri aşağıda sunulmaktadır.

1.3. Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin şimdi yaşadıkları romantik ilişkinin süresi ile üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları romantik ilişkinin süresi ile üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeyleri, romantik ilişkilerinin olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeyleri, romantik ilişki yaşama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olan* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?
7. Temel kişilik özellikleri (dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olmayan* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?
8. Temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olan kadın* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?
9. Temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olan erkek* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?
10. Temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olmayan kadın* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?
11. Temel kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) ve benlik saygısı *romantik ilişkisi olmayan erkek* üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordamakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Üniversite öğrencileri açısından gelişimsel süreç ve görevleri ele alan ve yakından inceleyen Erikson (1968) ile Chickering ve Reisser (1993), üniversite yıllarında öğrencilerin yakınlık gereksiniminin önemli bir gelişimsel görev olduğu ve bu gereksinimin karşılanmaması durumunda yalnızlık ve yalıtılmışlık duygularının oluşarak bir sonraki gelişim dönemine sağlıklı bir geçişin sağlanmasında önemli zorluklar yaşanacağına vurgu yapmaktadırlar. Dolayısıyla, yakınlık gereksiniminin arttığı genç yetişkinlik döneminde bu gereksinimi karşılanan gençlerin kişilik gelişimlerinin ve kendilik algılarının olumlu yönde etkileneceği öngörülmektedir. Bununla birlikte, üniversite yıllarında kurulan yakın ilişkilerin, öğrencilerin kişilerarası ilişkilerindeki sınırlarını belirlemelerinde anlamlı etkileri olacağı düşünülmektedir.

Bu bakış açısına paralel olarak, yetişkinliğe geçişin yaşandığı, bilişsel, sosyal, kişisel, duygusal ve cinsel değişimlerin meydana geldiği üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkilerin bireyin gelişiminde önemli bir rol oynadığını vurgulayan Creasey ve Ladd (2004), bu süreçte öğrencilerin bu alanlardaki gelişimlerini desteklemek ve tamamlamak adına yakın ilişkiler kapsamında romantik ilişkilerini de geliştirmeye çalıştıklarına dikkat çekmektedir. Genç yetişkinlik olarak tanımlanan üniversite yıllarında kurulan sağlıklı romantik ilişkiler, öğrencilerin öz güvenini arttırmakta (Larson, 1988), benlik algılarını güçlendirmekte (Larson ve Richards, 1994), sosyal-duygusal uyumlarını kolaylaştırmakta ve (Carlson ve Rose, 2007) öğrencilere sosyal destek sağlamaktadır (Connolly ve Konarski, 1994).

Aynı zamanda genç yetişkinler, üniversite yıllarında psikososyal gelişim döneminin gelişimsel görevi olan, *rol karmaşasının yerini kimlik kazanmanın* almasına doğru giden bir süreci de deneyimlemektedirler (Erikson, 1968). Bu gelişimsel dönemin ihtiyaçları açısından düşünüldüğünde üniversite öğrencilerinin bu dönemde, romantik ilişkilere yönelik bakış açılarının da şekillenmeye başladığı ve öğrencilerin karşı cins tarafından nasıl görüldüğüne ve nasıl algılandığına yönelik algılarının geliştiği ve değiştiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, öğrencilerin romantik ilişkilerine yönelik algılamaların kimlik ve kişilik gelişimlerinde oldukça önemli olacağı ve bu sürecin yaşamlarında sonraki süreçler açısından da (eş seçimi ve aile kurma) belirleyici olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, ilgili alanyazında da, üniversite öğrencileri açısından aşk kavramı, romantik ilişkilerin niteliği açısından oldukça önemli görünmektedir (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Fletcher, Simpson ve Thomas, 2000; Ha, Overbeek, Greef, Scholte ve Engel, 2010; Kın NG ve Cheng, 2010; Swami ve Allum, 2012).

Ayrıca, aşkın varlığı ya da yokluğu, özellikle üniversite öğrencilerinin iyilik hallerini (Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2014), mutluluk düzeylerini (Baumeister ve Leary, 1995), kendini gerçekleştirme düzeylerini (Dietch, 1978), başarılı bir kimlik geliştirme sürecini

(Mansoobifar, Mujembari ve Keybollahi, 2012) ve ilişki doyumunu (Acker ve Davis, 1992) büyük oranda etkileyebilmektedir. Diğer yandan, olumsuz aşk deneyimlerinin strese yol açtığı (Creasey ve Ladd, 2004), beraberinde kişiler arası çatışmaları (Shi, 2003) ve cinsel duygularla baş etme sorunlarını (Zimmer-Gembeck, 2002) ortaya çıkardığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, üniversite öğrencileri açısından, romantik ilişkilerinin olup olmamasının bireylerin kişisel, sosyal, duygusal ve cinsel gelişimlerine anlamlı etkileri olduğu düşünülmektedir.

Ek olarak, üniversite yıllarında genç yetişkinler, ailelerinden ayrılmakta ve mesleki, akademik ve sosyal yaşamlarına hazırlık yapmaktadırlar (Neto, 2012). Dolayısıyla aşk ilişkileri, bu süreçte üniversite öğrencilerine sosyal ve duygusal bir destek sağlaması açısından da oldukça önemli olmaktadır. Aynı zamanda üniversite dönemindeki genç yetişkinlerin, devam eden ya da geçmiş romantik ilişkilerinde deneyimledikleri yanlışları ve doğruları değerlendirerek, gelecekte deneyimleyecekleri ilişkilerde daha tutarlı ve nitelikli ilişkilere sahip olmaları beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin belirlenmesinin ve benlik saygısı ile kişilik özellikleri açısından incelenmesinin özellikle Üniversite psikolojik danışmanlığı alanında çalışan uzmanlara, romantik ilişki sorunlarıyla gelen danışanlara yaşadıkları aşka yönelik farkındalık kazandırmaları açısından destek olacağı düşünülmektedir.

Dolayısıyla, kişilik özelliklerinin üçgen aşk düzeyine etkisinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde, kişilik özelliklerinin, romantik ilişkileri ve dolayısıyla aşkı nasıl etkilediği konusu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Goldberg, 1993). Ayrıca, üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, kendini ve diğerlerini algılaması ile birlikte ilişkiyi başlatma, devam ettirme ve sonlandırma becerilerini, yaşanan ilişki ile ilgili yüklemelerini ve ilişkinin niteliğini etkileyen temel değişken olarak rol oynamaktadır (Engel, Olson ve Patrick, 2002). Dolayısıyla, çalışmada ele alınan sorumluluk, uyumluluk, olumsuz değerlik, dışadönüklük, gelişime açıklık ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin aşk düzeyine etkisini değerlendirmenin, aşkı olumlu ve olumsuz yönde etkileyen ya da etkilemeyen kişilik özelliklerinin belirlenmesinde anlamlı olacağı tahmin edilmektedir. Böylece kişilik özelliklerinin, bireylerin aşka bakış açılarını nasıl şekillendirdiğinin ve aşkı nasıl yorumladıklarının cinsiyet ve romantik ilişki durumu temelinde anlaşılmasını kolaylaştıracağı öngörülmektedir.

Ayrıca, benlik saygısının bireyin romantik ilişkilerinin niteliğini önemli oranda etkilediği düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde “insanların başkalarını sevme yeteneğine sahip olmadan önce, kendilerini sevmeye ihtiyaçlarının olduğu” düşüncesine uygun olarak, yüksek benlik saygısı olan bireylerin benlik saygısı düşük olan bireylere göre, romantik ilişkilerini daha olumlu değerlendiklerini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Murray, Holmes ve Collins, 2006; Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Avi Besser, 2015). Aynı zamanda benlik saygısı, bireyin kişisel,

sosyal, duygusal ve akademik gelişiminde oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır (Chao, Vidacovich ve Green, 2017). Dolayısıyla, kendilerine karşı olumlu tutumları olan bireylerin, kendileriyle ilgili olumlu görüşlerden yoksun olan bireylere kıyasla daha sağlıklı romantik ilişkilere sahip olabilecekleri tahmin edilmektedir. Çünkü bireyin bir başkası tarafından sevilebilir ve değerli olduğuna inanmasından önce, kendini sevilebilir ve değerli bulmasının daha anlamlı ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Buna ek olarak, benlik saygısının yetişkinlik dönemine doğru gelişmeye devam ettiği (Bleidorn vd., 2016) dikkate alındığında, benlik saygısının bireylerin üçgen aşk düzeylerine etkisinin incelenmesinin oldukça anlamlı olacağı düşünülmektedir. Çünkü bireyin kendine ilişkin algısının, diğerleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir (Swami ve Allum, 2012). Bu nedenle, kendi benliğine yönelik olumlu ya da olumsuz algılamalarının, bireylerin romantik partnerine yönelik değerlendirmelerini ve romantik ilişkilerinin seyrini etkileyeceği öngörülmektedir.

Aynı zamanda, cinsiyet, romantik ilişki durumu ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesinin önemli bir konudur. İlgili alanyazın incelendiğinde, çeşitli araştırmada, kadınların ve erkeklerin aşk hakkında aynı şeyleri düşünüp düşünmediğinin ya da aşka yönelik algı ve tutumlarının farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği gözlemlenmektedir (Kın NG ve Cheng, 2010; Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013). Bu nedenle, üçgen aşk düzeyinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinin alanyazına önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Romantik ilişki yaşama durumu açısından değerlendirildiğinde ise aşık olmanın öz güveni arttırıp, benlik algısını güçlendirdiği ve bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak daha olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olduğu savunulmaktadır (Pines, 2010). Dolayısıyla, bireyin romantik bir ilişki içerisinde olup olmasının aşka yönelik algılamalarının değiştirebileceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda, ilgili alanyazın incelendiğinde, üçgen aşk düzeyinin romantik ilişki yaşama durumları (*hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar, geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar, geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar ve hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayanlar*) açısından nasıl farklılaştığını inceleyen bir çalışmanın olmaması nedeniyle bu çalışmanın alandaki önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Çünkü alanyazında aşka yönelik yapılan çalışmaların neredeyse tamamının, romantik ilişkisi olan ya da evli bireylerle yapıldığı görülmektedir.

Bununla birlikte, öğrencilerin şimdi ve geçmişte yaşadıkları romantik ilişki sürelerinin üçgen aşk düzeyleri ile ilişkisini belirlemenin, biten ya da devam eden aşka bakış açılarının anlaşılmasında önemli olacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik ilişki süresinin üçgen aşk düzeyini zamanla arttırdığı (Le ve Agnew, 2003) ya da azalttığı (Acevedo ve

Aron, 2009) ile ilgili farklı çalışmalar ortaya konmaktadır. Ancak, bireylerin geçmiş romantik ilişki sürelerinin aşk düzeyi ile ilişkisine dikkat çeken bir çalışma bulunmamaktadır. Aşk düzeyi ve romantik ilişki süresi arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların alanda nadiren ele alındığı düşünüldüğünde, yine bu çalışmanın alana önemli bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bir diğer yandan ilgili alanyazın incelendiğinde, aşkın özellikle sosyal psikoloji alanındaki çalışmalarda ele alındığı, gelişim psikolojisi alanında ise aşk konusunda yapılmış görece az sayıda araştırma bulunduğu görülmektedir. Aynı zamanda, Türkiye'de aşka yönelik yapılan çalışmaların büyük oranda Lee'nin (1973) yapılandırmacı bir yaklaşım çerçevesinde inşa ettiği ve renk analogisinden yararlandığı kuramı çerçevesinde oluşturulduğu ve bu çalışmalarda aşka yönelik değerlendirmelerin Lee'nin sınıflamasına dayalı olarak (tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, sahiplenici aşk, mantıklı aşk ve özgeci aşk) Hendrick ve Hendrick (1986) tarafından geliştirilen *Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği* kullanılarak yapıldığı gözlemlenmektedir.

Oysaki yurtdışında aşka yönelik çalışmalara öncülük yapan Sternberg'in (1986) aşk kuramının, Türkiye'de kuramsal anlamda henüz yeterli düzeyde ele alınmadığı görülmektedir. Sternberg tarafından betimlenen üçgen aşk kuramı, bir ilişkide farklı düzeylerde motivasyon gerektiren yakınlık, tutku ve bağlılık olarak tanımlanan üç bileşeni önermektedir. Sternberg'e göre, başarılı ve doyurucu romantik ilişkiler bu üç bileşenin dengelenmesiyle karakterize edilmektedir. Bu doğrultuda Sternberg'in (1997) kendi kuramından hareketle, *Üçgen Aşk Ölçeği*'ni geliştirdiği görülmektedir. Bu çalışmada adı geçen ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarının gerçekleştirilmesi ile gelecekte Türkiye'de aşka yönelik yapılan araştırmalarda romantik aşkı farklı bir ölçme aracı ile inceleme olanağının sağlanabileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan Türkiye'de ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, aşka yönelik araştırmaların çoğunlukla evli bireyler ya da romantik ilişki yaşayan çiftler ile yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ilgili alanyazında, üniversite öğrencilerinin aşk düzeylerini ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmakta; romantik ilişkisi olmayan öğrencilere yönelik çalışmalar ise neredeyse bulunmamaktadır. Oysaki romantik ilişkisi olmayan bireylerin de aşka yönelik algı, tutum ve beklentileri olmakta ve bu durum öğrencilerin romantik ilişkilere ve dolayısıyla romantik aşka bakış açılarını etkilemektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın, üniversite öğrencileri ile çalışılması açısından özgün bir çalışma olacağı, aynı zamanda hem romantik bir ilişkisi olan hem de olmayan üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerini karşılaştırmalı bir biçimde değerlendiren alandaki ilk çalışma olacağı değerlendirilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin gelişimsel dönemlerine özgü olarak, romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar nedeniyle üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'ne (PDRM) çok sayıda öğrencinin başvurduğu gözlemlenmektedir (Küçükarslan, 2011). Ayrıca, üniversite öğrencilerinin Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'ne en önemli

başvurma nedenlerinin birinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları zorluklar olduğu bildirilmektedir (Creasey, Kershaw ve Boston, 1999). Dolayısıyla bu çalışmanın, üniversite öğrencilerinin aşk ilişkilerine yönelik temel algı, tutum ve beklentilerinin anlaşılmasına yardımcı olacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda, Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezileri'ne aşk ilişkilerinde yaşanan güçlükler nedeniyle başvuran öğrencilere yönelik geliştirilecek önleyici ve gelişimsel çalışmalara ışık tutacağı ve psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda daha etkin bir şekilde planlanmasına destek sağlayacağı öngörülmektedir.

Özetle, bu araştırma *Üçgen Aşk Ölçeği*'nin kuramsal yapısının ayrıntılı olarak ele alınmasına ve ilgili alanyazın paralelinde üçgen aşk ve bileşenlerini yordayan değişkenlerin belirlenmesine olanak sunmaktadır. Aynı zamanda Üçgen Aşk Ölçeği romantik ilişkisi olan ve olmayan bireyler için iki ayrı formda hazırlanarak, ölçeklerin eşdeğerliği incelenmiştir. Ek olarak, cinsiyet ve romantik ilişki durumu temelinde farklı örneklem grupları ile karşılaştırma yapılmıştır. Böylece, üçgen aşk kuramı farklı ilişki durumları açısından ele alınmıştır. Son olarak, temel kişilik özellikleri ve benlik saygısının üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerine etkisi ilk kez bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dolayısıyla, çalışmadan elde edilen bulguların ilgili alanyazına önemli bir bakış açısı sunacağı öngörülmektedir.

Nitekim çalışmanın en özgün tarafı, romantik ilişkisi olan ve olmayan bireyler için iki ayrı formda düzenlenen ölçekleri içermesi ve bu iki ayrı grup için karşılaştırmalı çalışmalara olanak sunmasıdır. Bu yönüyle çalışmanın ilgili alanyazına oldukça önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, romantik ilişkilere ve aşka yönelik çalışmalarda romantik ilişkisi olmayan bireylerin değerlendirilmeye alınmadığı ya da veri toplama sürecinde romantik ilişkileri varmış gibi düşünceleri istendiği görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, romantik ilişkisi olmayan bireylerin aşka yönelik değerlendirmelerini istatistiksel bir zeminde ele alınmasını mümkün kılmaktadır. Son olarak, çalışmanın diğer aşk kuramlarında ifade edilen ölçme araçları açısından değerlendirilmesinin ve buna yönelik romantik ilişkisi olan ve olmayan öğrenciler arasında karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasının bu konuda kapsamlı bir alanyazın oluşumuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi'nin 4 yıllık eğitim veren fakültelerinde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Mersin Üniversitesi bünyesindeki Yüksekokul ya da Meslek Yüksekokullarına kayıtlı öğrenciler, hazırlık sınıfı öğrencileri, yabancı uyruklu öğrenciler ve II. öğretime devam

eden öğrenciler ile yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören lisansüstü öğrencileri bu araştırmanın kapsamı dışındadır.

2. Araştırma verileri kullanılan ölçme araçlarının ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
3. Mersin Üniversitesi öğrencileri ile yapılan bu araştırmanın sonuçlarını diğer üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere genellerken dikkatli davranılmalıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada ele alınan temel kavramlara ilişkin tanımlar aşağıda belirtilmektedir.

Romantik İlişki: İki birey arasında psikolojik, duygusal ve cinsel bağlılığı içeren tutkulu bir yakınlık olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Üçgen Aşk: Bir romantik ilişkide bireyler arasında yakınlık, tutku ve bağlılık bileşenlerinin bir sentezi olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Yakınlık: Aşk ilişkisinde yaşanan samimiyet, paylaşım ve kendini açma gibi duygusal öğeler olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Tutku: Aşk ilişkisinde romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinsel birlikteliğe yol açan güdüsel öğeler olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Bağlılık: Aşk ilişkisinde birinin diğerini sevme kararı ve devam eden süreçte bu aşkı sürdürmek için sevgiliye olan sadakatini devam ettirmesi olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Kişilik Özellikleri: Bireyin ilgileri, tutumları, yetenekleri, konuşma tarzı, dış görünüşü ve çevresine uyum biçimi gibi özelliklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (McCrae ve Costa, 1999).

Dışadönüklük: Heyecanlı, neşeli, canlı, coşkulu, konuşkan, girişken ve aktivite düzeyi yüksek olma ile olumlu sosyal etkileşimlerde bulunma şeklinde tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012; McCrae ve Costa, 1999).

Uyumluluk: Bireyin kendi kendini kontrol etme, başkalarının değerlerini ya da kurallarını kabul etme ve bunlara uyma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012; McCrae ve Costa, 1999).

Sorumluluk: Başarı, güvenilirlik, organizasyon, planlama, dikkat ve özdisiplin için gerekli olan yeterlilikler şeklinde tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012; McCrae ve Costa, 1999).

Duygusal Tutarsızlık: Bireyin yaşadığı endişe, kızgınlık, sıkıntı, düşünmeden hareket etme, güvensizlik ile depresyon gibi özellikler şeklinde tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012; McCrae ve Costa, 1999).

Gelişime Açıklık: Kişiliğin esnek kısmını yansıtmakla birlikte, bireyin hayal gücü, yeni görüşleri kabul etme isteği ve çok yönlü düşünmesi gibi özellikler şeklinde tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012; McCrae ve Costa, 1999).

Olumsuz Değerlik: Bireyin kendine yönelik olumsuz atıflarını içermekte, depresyon ve kaygı ile ilişkilendirilip, yapmacık, sabit fikirli, görgüsüz gibi özellikler şeklinde tanımlanmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012).

Benlik Saygısı: Bireyin benliği ile ilgili düşünceleri, duyguları ve inançlarını olarak tanımlanmaktadır (Rosenberg, 1967).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, aşk kavramına yönelik tanımlamalar, aşk kavramının ortaya çıkmasına katkı sağlayan kuramsal bakış açıları ve aşk ile ilgili değişkenler ile araştırma kapsamında ele alınan değişkenlere ve bu değişkenlere yönelik gerçekleştirilen çeşitli araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Aşk

Aşk, bilim insanları, filozoflar, tarihçiler, şairler, yazarlar, romancılar, besteciler ve bunun dışında herkesin ilgisini çekmiş önemli bir konu olma özelliğini her dönemde taşımaktadır. Aşkın bireyler üzerindeki geniş ve süregelen etkisi, yalnızca araştırmalara konu olmasındaki önemini değil, aynı zamanda insanlık için de ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Nitekim insanoğlu beyin görüntülemeye çoklu seviyede modellemeye, mağara çizimlerinden ve antik yazılardan, modern tekniklere kadar birçok yöntemle aşkın önemini ve doğasını anlamaya çalışmaktadırlar (Reis ve Aron, 2008).

İlgili alanyazın incelendiğinde, aşk konusunda pek çok çağdaş düşüncenin Antik Yunan filozoflarının izinden gittiği görülmektedir. Bu anlamda öne çıkan Platon'un (MÖ. 447-327) Symposium'u (MÖ. 385-370; aktaran, Aron, Aron, Tudor ve Nelson, 1991, s. 242) günümüzde hala geçerliği devam eden sistematik bir analiz olma özelliğini taşımaktadır. Bu felsefi bakış açısı, bireylerin önceleri birbirine bağlı olarak yaratıldığı ve daha sonra Zeus'un öfkesi üzerine ayrıldıkları varsayımına dayanmaktadır. Symposium, ayrılan bu yarılardan birinin gerçek yarısıyla karşılaştığında neler olduğunu anlatarak konuya devam etmektedir.

Bu bakış açısı ile Platon'a göre, romantik ilişki yaşayan çiftler aşk, dostluk ve samimiyetin şaşkınlığında kaybolmaktadırlar. Ancak Platon "birbirlerinde neyi arzuladıklarını açıklayamazlar" ifadesini de eklemektedir. Platon kendisi de bu konuyu irdelemekte "kadın ve erkeğin birbirlerine duydukları bu şiddetli arzunun, yalnızca aşıkların yakın ilişki arzusu olmadığını, aynı zamanda her birinin ruhunun açıkça arzu ettiği, anlatamadığı ve varlığı hakkında karanlık ve şüpheli bir önseziye sahip olunan bir arzu" olduğunu ifade etmektedir (Shor ve Sanville, 1978, s. 454).

Pines'a göre (2010, s. 14) Platon, aşkı, "her iyi olanı ve bizi mesut edeni arzulamak" olarak ifade ederken Fransız filozof Watts (1985), aşık olmanın "yıldırım çarpması gibi bir şey" olduğundan ve bu nedenle mistik hayallere son derece benzediğinden söz etmektedir. Bunun yanı sıra Watts, böyle bir deneyim yaşayacak kadar şanslı olup da bunu reddetmenin, yaşamı inkar etmek anlamına geldiğini belirtmektedir. Descartes (1596-1650), aşkı bir heyecan olarak görüp, bu heyecanı ruhların hareketine bağlamaktadır. Bu bakış açısıyla, "bu heyecan onu yani

ruhu kendine uygun görünen şeylerle, isteyerek birleşmeye teşvik eder" sonucuna ulaşmaktadır. Hollandalı filozof Spinoza (1632-1677) ise aşkı, "bir dış neden fikrinin beraberinde getirdiği neşe" olarak kabul etmektedir (aktaran Özden, 2007, s. 14).

İlk psikoloji kuramcılardan biri olan Freud (1922) aşkı, "ego idealinin mücadelesi" olarak açıklamaktadır. Ardından Reik (1944) aşkı, "özgürlüğü arama" olarak ifade etmektedir. Maslow (1962) ise Freud ve Reik'in ifadelerine ek olarak "aşkın yoksunluğu" kavramını ortaya koymaktadır (aktaran Sternberg, 1997, s. 313). Nitekim tüm bunlardan da anlaşıldığı gibi aşk, güçlü bir hoşlanma duygusundan daha fazla bir şeyi içermektedir. Rubin (1973), aşkı sevdiğimizizin yaşamı ve gelişimi için sahip olduğumuz aktif ilgi olarak ifade etmektedir. Rubin'e göre, bir insanın doyumunu ve güvenliği, bir diğer insan için onun kendi doyumunu ve güvenliği kadar önemliyse aşk mevcut olabilmektedir.

Brown (1987, s. 12) ise aşka ilişkin duyguları "zihinde birey için endişe doğurduğuna inandığı etkenin, durum ya da bazı objelerin değerlendirilmesi ya da yorumlanmasıyla vücuttaki anormal değişiklik" olarak tanımlamaktadır. Badhwar (2003, s. 18) benzer şekilde aşkı, "birine karşı fazlasıyla duygusal eğilim doğrultusunda oluşan duygular, düşünceler ve bakış açılarının karmaşıklığı" olarak tanımlamaktadır. Bir yandan da aşkın kesin bir "karakter yapısına" sahip olmakla ilgili olduğunu ifade etmektedir. Bu karmaşık duygusal eğilimin merkezinde Badhwar'ın "aşkın bakışı" dediği, "kendi çıkarı için, var olmaya değer olan sevilen objenin devam eden (duygusal) yararı" olduğunu da belirtmektedir. Bu yararın da sevilenin karakter ve davranışlarının niteliğini güvenilir kanıtlarla göz önüne koymayı sağlamak ve sevilenin iyiliğine ve keyif almasına katkı sağlamak olduğunu belirtmektedir. Öte yandan Berscheid ve Meyers'e göre aşk (1996, s. 21), "güçlü bir etkilenme ve kişisel yakınlık duygusu" olarak ifade edilmektedir. Reis ve Aron (2008, s. 80) ise aşkın "zarafet, yakınlık, şefkat, sadakat, cömertlik, başkalarının iyiliğini düşünme ve bencil olmama" gibi insan erdemlerinin temsilcisi olduğunu belirtmektedirler.

Diğer yandan, ünlü Türk düşünürlerinden Mevlana (aktaran Özden, 2007, s. 13) ise şu sözleriyle aşkın tanımlanamazlığına işaret etmektedir. "Aşk için ne söylesem ne şerh etsem, aşkın önünde söylediklerimden utanırım. Dil ile olan tefsir ne kadar parlak olursa olsun, dilsiz ve tabirsiz aşk daha parlaktır. Çabuk yazan kalem, aşk kelimesine gelince çatlayıp yarılr". Mevlana'nın başka bir açıklamasında ise "aşk; hoştur ve mestliktir, kendinden geçme ve karmakarışık olma halidir" şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer taraftan Pulitzer ödüllü Ernest Becker, (aktaran Pines, 2010, s. 30) aşkı "kendimizi kahraman gibi hissetme, yaşamımızın kozmik düzende bir anlamı olduğunu görme, bizi bütünüyle kavrayan, kendimizden daha yüce bir şey ile birleşme ihtiyacımızı karşılama yollarından biri" olarak tanımlamaktadır. Bu noktada, "kozmetik kahramanlık ihtiyacı", yaşamı doyurucu hale getiren "ilahi ideal"e dönüşen sevgiliye, bütün tinsel gereksinimlerin yoğunlaştığı kişiye odaklanmaktadır.

Aşkın psikoloji biliminde yaygın olarak incelenmeye başlanmasıyla birlikte, farklı araştırmacılar aşk kavramı üzerine çeşitli tanımlamalar ve aşk türlerini açıklamaya yönelik çeşitli sınıflandırmalar ortaya koymaktadırlar (Aron ve Westbay, 1996; Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004; Davenport, Wilkinson ve Thompson, 1992; Hendrick ve Hendrick, 1986). Aşkı tanımlama noktasında önemli araştırmacılardan biri olan Fehr (1988), yaptığı bir çalışmada katılımcı gruptan aşkın içermesi gereken öğelerin listesini yapmalarını istemekte ve sonra da aşkın merkezine uygun gösterilen ortak kelimeleri ayrı ayrı katılımcılara sormaktadır. Bu yolla aşkı anlamak için, prototip yapısını incelemenin gerekli olduğunu öne sürmektedir. Nitekim bu araştırmada, aşka yeterli ve gerekli koşullarla resmi bir tanım getirmektense, aşkın kategorilere ayrılmasının ve bazı karakteristiklerin diğerlerine oranla daha merkezi olmasının daha uygun olacağı sonucuna varılmaktadır. Fehr'in bu çalışması, aşkın en yüksek prototipinin güven ve önemseme olduğunu belirtmektedir. Bu çalışma sayesinde, prototip yaklaşımının aşkı tanımlama noktasında pek çok önemli araştırmaya yol gösterdiği görülmektedir.

Bununla birlikte, aşkı tanımlamaya yönelik kültür ve yaş gruplarının da dikkate alındığı ve prototip yaklaşımının kullanıldığı Kuzey Amerika'da yürütülen başka bir araştırmada (Fehr ve Russell, 1991), aşkın kelime anlamının insanlar için kendi deneyimleriyle, yaşlarıyla, kültürleriyle ve yaşadıkları bölge ile beraber çerçevelendiği belirtilmektedir. Buna göre bireylerin aşkı algılama biçimleri, geniş bir yelpazeyi kapsayıp tanrı aşkı, ülke aşkı, hayvan aşkı ve spor aşkı olarak nitelendirilebilmektedir.

Benzer şekilde Reis ve Aron (2008), 1970'lerin başında sosyal psikologların da aşka yönelik çalışmalara hız kazandırdıklarını ifade etmektedirler. Reis ve Aron'un aktardıklarına göre, 1971'de Byrne'in çekicilik üzerine benzer tutum etkilerinin nedensellik çalışmaları, 1973'te Altman ve Taylor'ın kendini ortaya çıkarma çalışmaları, 1974'te Dutton ve Aron'ın çekiciliği harekete geçirme bağlantıları ve 1978'de Berscheid ve Walster'in çekiciliği saptama üzerine deneyleri gibi çalışmalar aşkı anlamaya yönelik gerçekleştirilen önemli çalışmalar arasında sayılmaktadır.

Yine Reis ve Aron'a (2008) göre, Harry Harlow (1958) ve John Bowlby'nin (1969) yaptıkları çalışmalar aşkın deneysel olarak laboratuvarında çalışılabilir olduğunu göstermektedir. Bağımsız olarak çalışan ama birbirinin çabalarını destekleyen Harlow ve Bowlby, anne sevgisi ve özenini canlandırarak gözlemlenebilir halde sunmakta ve aşkı, diğer davranış olguları gibi titiz standartlarla incelemektedirler. Sistematik karıştıktan faydalandığı için ve düzenleyici mekanizmalardan türeyen evrim yaklaşımlarını insana uygulanabilirliğinden dolayı, bu çalışmalar modern biyoloji yaklaşımlarına basamak oluşturmaktadır. Nitekim Harlow ve Bowlby'nin çalışmalarının, deneysel sosyal psikoloji çalışması olarak, o zamana dek bilim sınırları dışında düşünülen çok temel bir sorunun, bilimsel olarak çalışılması için önemli bir

fırsat sağladığı ifade edilmektedir (Reis ve Aron, 2008). Sonrasında ise Hazan ve Shaver'in (1987) çalışmaları ile romantik yetişkin aşkın bir bağlılık süreci olarak nitelendirildiği görülmektedir. Dolayısıyla bir kavram olarak aşk, farklı temalarda birbirine bağlı pek çok anlama gelmektedir.

Diğer yandan, aşkın kuramsal yapısının oluşmasına neden olan aşkın evrenselliği konusu da oldukça karmaşık görünmektedir. Nitekim renk çemberi (Lee, 1973), arkadaşça/tutkulu aşk ayrımı (Rubin, 1970 ve Hatfield, 1988), aşk üçgeni (Sternberg, 1986) teorisi gibi kuramsal bakış açıları bu farklılığı yansıtmaktadır (Reis ve Aron, 2008). Bu bakış açısıyla paralel olarak birçok psikolog, sosyolog, yazar ve felsefeci aşkın özünü anlamak için farklı fenomenleri içeren farklı teorileri çeşitli yelpazelerde sunmaktadır. Sonuç olarak aşk, en genel anlamda evrensel bir duygu olup, bütün insanların merak ettiği ya da deneyimledikleri bir duygu olma özelliğini her dönemde taşımaktadır (Hendrick ve Hendrick, 1987).

Görüldüğü üzere, aşk kavramı farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmakta ve aşk biçimlerini açıklamaya yönelik bazıları çok genel bazıları ise oldukça ayrıntılı çeşitli sınıflandırma sistemleri önerilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988). Tarihsel olarak ele alındığında, bilimsel bir inceleme alanı olarak aşkın, önceleri tek boyutlu bir yapı olarak ele alındığı görülmektedir. Daha yakın zamanlara gelindiğinde ise genellikle çok boyutlu aşk anlayışının alana egemen olduğu dikkati çekmektedir (Hendrick ve Hendrick, 1986; Myers ve Shurts, 2002). Bu bakış açısıyla, en temel aşk kuramları tarihsel sıra ile aşağıda sunulmaktadır.

2.2. Aşk Kuramları

2.2.1. Rubin'in Aşk ve Hoşlanma Kuramı

Rubin'e göre (1970) aşk, en derin ve en anlamlı duygular arasında yer almaktadır. Aynı zamanda aşk, sanat ve edebiyatın her döneminde öne çıkan bir konuma sahip olmakla birlikte, tüm bireyler tarafından yaşam içerisinde mutlaka deneyimlenmektedir. Bu noktada Rubin'in çalışmaları, aşkın bağımsız bir olgu olarak kavramsallaştırılarak ölçülebileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu varsayım doğrultusunda aşkı tanımlamak, ölçmek ve diğer değişkenlerle olan ilişkilerini değerlendirmek için yapılan girişimler bu çabanın bir sonucu olarak görülmektedir.

Bir başka deyişle aşk, "bir kişi tarafından belirli bir başka kişiye yönelik düşünmeye, hissetmeye ve belirli şekillerde davranmaya yatkınlığı içeren bir tutum" olarak ifade edilmektedir (Rubin, 1970, s. 265). Bu tanımlama aşkın beğenme, hayranlık ve saygı gibi diğer cazibe çeşitlerinin yanı sıra, kişilerarası çekime yönelik bakış açısını da düşündürmektedir.

Bunun yanında, aşkın çok yönlü bir tutum olarak görülmesi, aşkı "duygu", "ihtiyaç" ya da "davranış" dizisi olarak gören kuramcılara kıyasla, aşka daha geniş bir bakış açısı kazandırmaktadır. Aynı zamanda belirli bir hedefe bağlanması ile aşk, kişileri veya durumları aşan "bireysel kişilik" veya "deneyimin" bir yönü olarak da görülmektedir.

Diğer taraftan Freud aşkı, yüceltilmiş cinsellik olarak görmekte; Harlowise aşkı bağlanma davranışı olarak tanımlamaktadır (Rubin, 1988). Ancak Rubin (1970) aşkı yardım etmeye yatkınlık, bakım, sorumluluk, saygı ve bilgi olarak nitelendirmektedir. Nitekim Rubin aşk kavramının, sevme ölçekli öğeler tarafından tanımlandığı gibi, hedef kişiyi olumlu değerlendirme ve hedef kişiye saygı duyma gibi bileşenlerin yanı sıra, hedefin kendine benzer olduğuna ilişkin algı bileşenini de içerdiğine dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak Rubin'in 1970 yılındaki çalışması, "romantik aşk" kavramının gelişmesine yol açmakta ve böylece gelecekteki araştırmalar için romantik aşk ilişkilerinin kalıplarını ayırmaya çalışmak temel alınmaktadır. Aynı zamanda, Rubin'in ölçek çalışmalarının başka yerlerde rapor edilen diğer bulguları, romantik aşkın ölçülebilir bir yapısının, değerinin, toplumsal davranış analizinin, bireysel ve sosyal düzeyleri arasında bağlantılarının olduğunu göstermektedir (Rubin, 1988).

2.2.2. Hatfield'ın Tutkulu Aşk ve Arkadaşça Aşk Kuramı

Elaine Hatfield (1988) aşkı kavramsallaştırırken, cinsellikli aşktan cinselliksiz aşka ikili bir sınıflamayı öne sürmektedir. Bu sınıflandırma tutkulu aşk ve arkadaşça aşk şeklinde olup, aynı zamanda bu iki aşk türünün romantik ilişkilere yönelik birbirinden ayrı duygulanımları ve davranışları içerdiğine vurgu yapmaktadır. Nitekim alanyazın incelendiğinde, birbirine karşı iki tür sevecenlik yani, tutkulu aşka ("tutulma", "aşk hastalığı", "takıntılı sevgi", "vurulma" ya da "aşık olma") karşı arkadaşça aşka (bazen "gerçek aşk" olarak nitelendirilir) yönelik tekrar eden bir ayırım yapıldığı dikkat çekmektedir (Hatfield ve Rapson, 1996).

Hatfield'a göre (1988) *tutkulu aşk*, doğası gereği heyecan ve umutsuzluk arasındaki sürekli etkileşimi içermektedir. Dolayısıyla Hatfield'a göre tutkulu aşk, bazen keyifli ve heyecan verici bir deneyim olarak nitelendirilmekte iken, bazen bütün bir aşk hikayesinin sadece bir parçası olarak düşünülmemekte ve kaygı verici bir deneyime dönüşebilmektedir. Aynı zamanda Hatfield'a göre tutkulu aşk bireyde mutluluk, heyecan, fiziksel uyarılma ve cinsel doyuma yol açabilmektedir. Bununla birlikte bazen tutkulu aşk, yalnızca derin bir fizyolojik uyarılma durumu olarak da nitelendirilmektedir.

Aynı zamanda Hatfield (1988) tutkulu aşk yaşayan bireylerde benzerlik faktörüne dikkat çekmektedir. Hatfield ve Rapson (1996), tutkulu aşk türündeki bireylerin iyi görünümlü, bireyci, sevecen olup, kendilerine benzer kimselerle ilişki kurduklarını belirtmektedirler.

Nitekim benzer aşk algılamalarının bireyler için daha çok tercih edildiğine dikkat çekmektedirler. Bununla beraber, bir romantik ilişkide tutkulu aşıkların, aynı duyguları hissederek mutluluk, huzur, hassasiyet, endişe, panik ya da umutsuzluğu yoğun bir şekilde yaşadıklarını ifade etmektedirler. Sonuç olarak Hatfield (1988) tutkulu aşkın ortaya çıkmasında yoğun duyguların, uygun bir aşk nesnesinin, kültürel inançların ve öğrenmenin etkisine vurgu yapmaktadır.

Öte yandan Hatfield ve Walster (1996) *arkadaşça aşkı*, hayatımızı derinden etkileyen insanlar için hissettiğimiz sevgi olarak tanımlamaktadırlar. Nitekim arkadaşça aşk, sevgilinin mutluluğu için çaba gösterme, onunla ilgilenme, karşılıklı olarak kendini açma, paylaşma, anlayış, gözetme, şefkat ve derin duygusal yakınlık içeren bir durum olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda arkadaşça aşk dostluk, anlayış ve diğerinin refahı ile ilgilenme ve onun için endişelenme olarak da tanımlanabilmektedir (Hatfield, 1988). Bununla birlikte Hatfield arkadaşça aşkın, tutkulu aşktan en önemli farkının yakınlık olduğunu ifade etmekte ve yakınlığı bireylerin diğeri ile içten ve samimi olmaya çalışma süreci olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda yakınlığı, romantik bir ilişkide çiftlerin benzerliklerini, farklılıklarını, düşünce, duygu ve davranış biçimlerini keşfetmeleri olarak ta nitelendirmektedir. Hatfield'a göre tutkulu aşkta bireyler yakınlık özlemi içindeyken, arkadaşça aşkta bireyler yakınlığı çoktan elde etmektedirler.

Sonuç olarak Hatfield (1988) bireylerin yaşı, cinsiyeti, etnik grubu, zekası, zihinsel sağlığı ve yaşam boyunca yaşadıkları ne olursa olsun tutkulu ya da arkadaşça aşkı mutlaka yaşadıklarını ve hayatları boyunca aralıklı olarak bu duyguları hissettiklerini belirtmektedir. Bireylerin bu duyguları ne sıklıkla yaşadıklarının ise toplumun bu duygulara yönelik ifadeleri ve eylemleri ne kadar ödüllendirdiği veya cezalandırdığı ile açıklanabileceği ifade edilmektedir (Hatfield ve Rapson, 1996).

2.2.3. Evrimsel Kökenli Biyolojik Aşk Kuramı

Evrimsel kökenli biyolojik aşk kuramı (Buss, 1988) iki temel temayı ele almaktadır. Birinci temada, aşkın yalnızca öznel düşünceler, duygular ve davranışlardan kaynaklanmadığı, aksine aşkın somut sonuçlar doğuran açık ifadeleri veya eylemleri içerdiği, ikinci temada ise aşk olgusunun temel sonuçlarının üreme çevresinde merkezlendiği yer almaktadır. Bu yaklaşıma göre aşk, bireyin nesiller arasında başarılı nesiller üretme hedefine hizmet etmektedir. Bu nedenle aşkın, görevlerin yerine getirilmesi veya üreme başarısı ile bağlantılı olan hedeflere ulaşılması için geliştirildiği varsayılmaktadır. Bu yakın hedefler arasında, kaynak gösterimi, sadakat ve korunma, bağlılık ve evlilik, cinsel yakınlık, üreme, kaynak paylaşımı ve ebeveyn yatırımları bulunmaktadır.

Kaynak gösteriminin genellikle arzu edilen üreme değeri yüksek bir eşi seçmek için çok önemli olduğu varsayılmaktadır. Kadınların en yetenekli ve yavrularına maddi kaynaklar yatırmaya en istekli olan erkekleri seçtikleri, erkeklerin ise üreme açısından değerli ya da bereketli kadınlara ulaşmayı amaçladıkları vurgulanmaktadır. Böylelikle üreme değeri yüksek olan kadınları seçen erkeklerin, diğer erkeklerden daha fazla üreme başarısına sahip olacağı varsayılmaktadır. *Sadakat ve korumayı* destekleyen aşk eylemlerinin de evrimsel biyolojik temelleri olmaktadır. Korumanın amaçları, babalık konusunda güvence sağlamak ve üreme çifti için karşılıklı taahhüdün oluşmasını temin etmek olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle sadakatin korunması davranışlarının yanı sıra, sadakat eylemlerinin her iki cinsiyet açısından da kaynakları korumak için geliştirilmesi önerilmektedir (Buss, 1988).

Bağlılık ve evlilik aşamasında evrimsel yaklaşıma göre aşk eylemlerinin amaçlarından biri evliliktir. Evlilik sadakati korumak, kaynakların taahhüt edilmesini sağlamak, çocuk sahibi olmak ve onları yetiştirmek için bir bağlam sağlamak gibi görevlere hizmet etmektedir. *Cinsel yakınlık ise* aşk eylemlerinin dördüncü temel amacı olmaktadır. Cinsel yakınlığın, aşka yönelik bağın mühürlenmesine hizmet ettiği vurgulanmaktadır (Symons, 1979). Cinsel yakınlık kurarken bazı cinsiyet farklılıkları dikkat çekmektedir. Erkeklerin üreme sağlığı açısından değerli kadınlara cinsel yollarla erişebildikleri için, cinsel ilişkiyi daha sıklıkla başlatma eğiliminde oldukları varsayılmaktadır. Kadınlar için ise üremenin cinsel yakınlık ile sınırlı olmadığı, duygusal yakınlığı da gerektirdiği düşünülmektedir (Buss, 1988).

Üreme, aşk eylemlerinin beşinci hedefini temsil etmektedir. Üreme eylemleri, kadın ve fetüsün erkekler tarafından korunma ve sağlama alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Hamilelik ile doğum arasındaki dokuz aylık dönemdeki aşkın, her iki cinsiyet tarafından da doğacak çocuğun hayatta kalması ve gelişimi için kritik öneme sahip olduğu varsayılmaktadır (Buss, 1988). *Kaynak paylaşımı* erkekler tarafından üreme vaadinin (maddi destek, koruma gibi) yerine getirilmesi olarak ifade edilmektedir. Kaynakların paylaşımı para, gıda ve barınak sağlama gibi paylaşımları içermektedir. Kaynakları paylaşmak, eşin ve çocukların hayatta kalması ve üreme başarısı açısından önemli görülmektedir. Son olarak *Ana-babalık yatırımı* son hedef olarak ifade edilmektedir. Ana-babalık yatırımı ebeveynlerin üreme değeri yüksek yeni nesiller üretmesini sağlamak olarak ifade edilmektedir (Buss, 1989).

2.2.4. Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Kuramı

Aşk, yaşamın en zor problemi olarak gördüğü için incelediğini ifade eden John Alan Lee (1973) karşılıklı aşkı, elde edilmesi gereken bir hedef olarak gördüğünü sıklıkla belirterek karşılıklı aşkın ulaşılmazlığına işaret etmektedir. Aynı zamanda Lee, aşkı soyut bir şey gibi düşündüğümüzü ve aşktaki farklılıkları miktar farklılıkları olarak ölçme eğiliminde olduğumuzu

belirtmektedir. Bu nedenle, karşılıklı aşkı "benim sevdiğim kadar sevdiğin bir durum" olarak tanımlama eğiliminde olduğumuzu ifade etmektedir.

Bununla birlikte Lee (1973), aşkı tanımlarken renk analogisinden yararlanmaktadır. Bireylerin siyah beyaz aşka sahip bir dünyada yaşadığını, değişen miktarda aşkla resmi biraz griye çevirdiklerini vurgulamakta ve artık renkli bir aşk resmine bakmanın zamanının geldiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, farklı renkleri açıklamanın renklerin kendisini tanımlamaktan daha anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Aşkın kendisini tanımlamayla ilgilenmediğini, fakat romantik aşkların farklı renkler arasında ayırım yapmalarının sağlanabileceğini vurgulamaktadır. Bir yandan da aşkı açıklarken tek bir gerçek rengin olmadığına da dikkat çekmektedir.

Dolayısıyla Lee (1988) aşkı kavramsallaştırırken, renk benzetmesini bilerek seçtiğini ifade etmektedir. Nasıl ki bir bireyin giysilerinde en sevdiği renk ile evini süslemek için kullandığı en sevdiği renk aynı olmadığı gibi, aynı şeyin aşk için de geçerli olduğunu savunmaktadır. Sevmek için birçok ideolojinin olduğunu, her birinin bir aşk tarzı olarak ortaya çıktığını vurgulamakta ve aşkın bireylere çok farklı şekillerde yansıdığını ifade etmektedir. Aynı zamanda, aşkın bireyler tarafından farklı şekillerde algılandığına ve aşka yüklenen anlamların bireyden bireye değişiklik gösterdiğine dikkat çekmektedir.

Bu noktada Lee (1988), birincil ve ikincil biçimler olmak üzere altı aşk biçimini renklerle karakterize etmektedir. Buna göre, doğada kırmızı, sarı ve mavi olmak üzere üç ana renk vardır ve diğer renkler bu üç temel rengin belli oranda karışımından meydana gelmektedir. Birincil aşk biçimleri; *Eros* romantik ya da tutkulu aşk, *Ludus* oyun gibi aşk ve *Storge* arkadaşça aşktır. İkincil aşk biçimleri ise *Eros* ve *Ludus*'un birleşimi olan *Mania* sahiplenici aşkı, *Ludus* ve *Storge*'un birleşimi olan *Pragma* mantıklı aşkı, *Storge* ve *Eros* birleşimi olan *Agape* ise özgeci aşkı ifade etmektedir. Bu noktada, iyi ve kötü renk olmadığı gibi aşk biçimlerinin de doğru ya da yanlış olmadığı, sadece kişisel seçimleri yansıttığı ifade edilmektedir (Hendrick, 2002). Buna paralel olarak Lee (1973) kuramında, aşk tutumlarının dinamik olduğunu ve zaman içinde değişebileceğini vurgulamaktadır. Ona göre kişilerin içselleştirdikleri belirli kültürel değerler ve idealler değiştikçe, aşk ilişkileri de değişebilme özelliğine sahip olmaktadır.

Bununla birlikte Lee (1988), geçmiş dönemlerde yaşayan bireylerin eğitim düzeyleri açısından birbirlerine benzediklerini, az sayıda yolculuk yaptıklarını, çok çeşitli eğlence anlayışlarının olmadığını, görece iş olanaklarının ve çeşitlerinin sınırlı sayıda olduğunu belirtmekte, günümüzde ise bireylerin hızlı değişen, çoğulcu bir toplumda yaşadığını ve bu nedenle de yaşam tarzlarının, görüşlerin farklılaştığını ve kendileri benzer kombinasyonları paylaşacak partnerleri bulmalarının daha da zorlaştığını vurgulamaktadır. Bir yandan da Lee, bir bireyin farklı insanlarla ilgili deneyimlerinin bireyin birlikte olmak istediği partnerin bakış açısı, zekası ve karakteri ile ilgili kendisine bilgi verdiğini ifade etmekte ve böylece bireyin ideal

partnere yönelik beklentilerini belirlemede, önceki deneyimlerinin etkilerine vurgu yapmaktadır.

2.2.5. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı

Alanyazın incelendiğinde, aşkın bireysel olarak algılanabilirliğini değerlendiren birçok kuram ve modelin ortaya konduğu görülmektedir. Bunlar arasında aşk konusunda yoğun araştırmalar yapan Robert Sternberg'in (1986) öne sürdüğü "Üçgen Aşk Kuramı" da yer almaktadır. Sternberg'e (2013) göre, üçgen aşk kuramı bireyin kendi kişisel deneyimlerine dayalı olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında kuram, aşkın biçimsel olarak bir üçgenin tepe noktalarıyla ifade edilen üç bileşene dayandığını da ifade etmektedir. Bu bileşenlerin de *yakınlık* (tepe noktası), *bağlılık* (sağ köşe) ve *tutku* (sol köşe) olduğunu belirtmektedir (Şekil.2.1.). Bileşenlerin ayrıldığı tepe noktalar üçgen üzerinde tesadüfi olarak belirlenmiş olup, geometrik bir şekilden ziyade bir metafor olarak kullanılmaktadır (Sternberg, 1986).

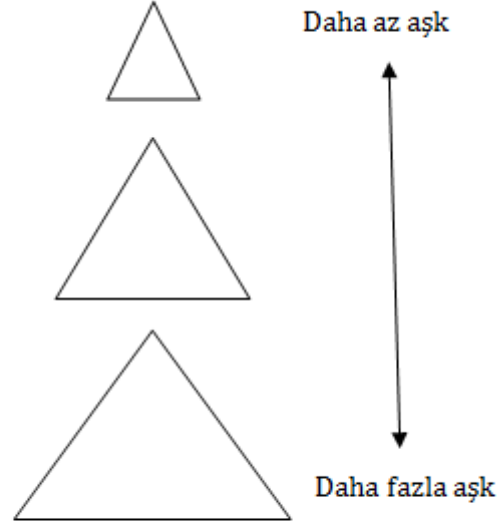
Şekil 2.1. Aşkın Bileşenleri

Kaynak: Sternberg, (1986)

Üçgen aşk kuramının, bir ilişkide farklı düzeylerde motivasyon gerektiren ve yakınlık, bağlılık ve tutku olarak tanımlanan üç bileşeni içerdiğini belirten Sternberg (1986), aynı zamanda bu bileşenlerin bireylerin geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki partnerlerine yönelik duygusal etkileşimlerini yansıttığını ifade etmektedir. Bununla beraber ilgili alanyazın incelendiğinde, bu bileşenlerin her birinin ayrı olarak aşkın duygusal, bilişsel ve motivasyonel/güdüsel yönlerini temsil ettiğine vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir (Diessner, Frost ve Smith, 2004; Kın NG ve Cheng, 2010).

Aşk üçgeninin geometrisi, *aşkın miktarı* ve *aşkın dengesi* olarak ifade edilen iki faktöre bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Aşkın miktarı, üçgenin alanını ifade etmektedir. Şekil 2.2.'de görüldüğü üzere üçgenin alanındaki farklılıklar, üç varsayımsal ilişki ile deneyimlenen aşk miktarlarındaki farklılıkları temsil etmektedir. Dolayısıyla üçgenin alanı ne kadar büyük olursa, algılanan aşk miktarı o kadar artmaktadır. Üçgenin alanı küçüldükçe, aynı oranda algılanan aşk

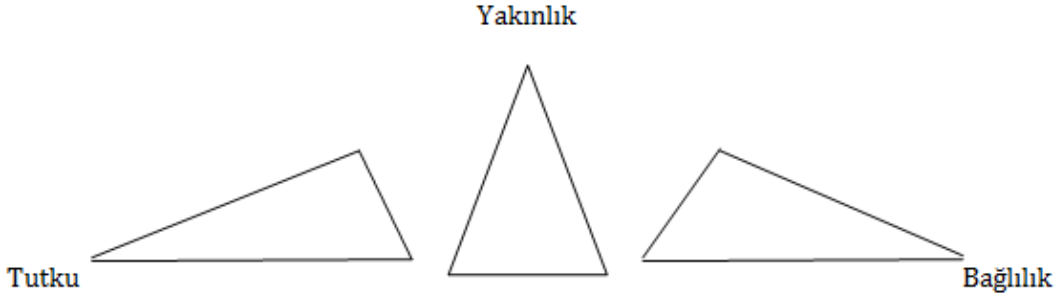
miktarının azalması beklenmektedir. Aynı zamanda aşkın üç bileşeni için koordinatları belirlemek mümkün olmakta ve daha yüksek mutlak koordinat değerleri her üç varsayımsal yapıdan daha büyük miktarları temsil etmektedir (Sterberg, 1986).

Şekil 2.2. Aşkın Miktarı

Kaynak: Sternberg, (1986)

Aşkın dengesi için ise Şekil 2.3.'te birbirinden farklı üç farklı üçgen gösterilmektedir. Sol tarafa işaret eden üçgen, aşkın tutku bileşeninin diğerlerine göre daha çok vurgulanmış olduğu bir ilişkiyi simgelemektedir. Bu ilişkide büyük olasılıkla fiziksel cazibe büyük bir rol oynamakla birlikte, yakınlık ve bağlılık bileşenleri daha düşük rol oynamaktadır. İkinci iki köşeli üçgen, yakınlık bileşeninin büyük bir rol oynadığı ve tutku ile bağlılık bileşenlerinin daha düşük rol oynadığı bir ilişkiyi temsil etmektedir. Bu üçgen, çok iyi arkadaş olan iki sevgiliyi ve birbirlerine çok yakın olan bir ilişkiyi ifade etmektedir. Üçüncü sağ tarafı gösteren boyut, bağlılık bileşeninin, yakınlık ve tutku üzerinde baskın olduğu bir ilişkiyi temsil etmektedir. Bu üçgen, yakınlık ve fiziksel cazibenin azaldığı ya da bu bileşenlerin hiçbir zaman orada olmadığı son derece kararlı bir ilişkiyi ifade etmektedir. Diğer taraftan eşkenar bir üçgen ise dengeli bir aşkı temsil etmekte ve aşkın her üç bileşeni kabaca eşit olarak eşleşmiş görünmektedir (Sternberg, 1986).

Şekil 2.3. Aşkın Dengesi

Kaynak: Sternberg, (1986)

Birbirinden farklı aşk ilişkilerinde hem miktar hem de denge değiştiği için aşk üçgenleri boyut ve şekil bakımından farklılık gösterebilmektedir. Ancak, oluşan üçgenlerin bir romantik ilişki içinde aşk inceliklerinin yalnızca bir temsili niteliğinde olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Nitekim sevgi dolu bir ilişki yaşayan yani, yakınlık bileşeninin ağır bastığı bir ilişki, aslında birçok farklı varlığın birleşimini ifade edebilmektedir. Benzer şekilde, pek çok farklı tutku kaynağı, yakın bir ilişki içinde oluşabilmekte ve bağlılık bileşeni ile birisini sevmeye kararı ve o sevgiye bağlı kalma kararı verilebilmektedir. Dolayısıyla, bir romantik ilişkinin durumunun ayrıntılı bir teşhisi, üçgenin alanını ve dengesini görmenin ötesine geçmeyi gerektirmektedir (Sternberg, 1986).

Aynı zamanda, üçgenin her köşesinin ve dolayısıyla her bileşenin aşkın farklı bir yönünü ortaya koyduğunu belirten Sternberg (1997), bir yandan da bileşenlerin şematik olarak organize edildiğini ve üçgenin bütünü temsil ettiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, bileşenlerin kombinasyonları ya da birleşimleri sonucu oluşan yapılar aşkın varlığına, yokluğuna ve aşkın ifade edilmesindeki muhtemel farklı yapılara göre şekillenmektedir (Sternberg, 1986; Yela, 2006). Nitekim Sternberg (1986), aşkın bir üçgenden ibaret olmadığını ve bir üçgenden fazlasını ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu üç bileşenin farklı birleşimleri, farklı aşk türlerinin oluşmasına yol açmaktadır (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015).

Bunun yanında Sternberg'e göre (1997), bireyler ilişkilerini idealize etme eğiliminde olabilmektedirler. Bir kimsenin sadece diğerine yönelik aşkını ifade etmesi, aynı zamanda idealindeki ilişkiye yönelik bakış açısını da sunabilmektedir. Böylece çalışmalarda ideal üçgenler ortaya çıkabileceği gibi, ideal üçgenlere karşı gerçek yapıların oluşmasının muhtemel olacağı da belirtilmektedir. İdealler, önceki ilişkilerdeki yaşantılara dayalı olmakla beraber, var olan ilişkiyi önceki ilişkilerle karşılaştırma düzeyi ile ilgili olabilmektedir.

Diğer yandan bireyin kendi algıladığı ve diğerinin algıladığı üçgenler arasında farklılıklar olabileceği de belirtilmektedir (Sternberg, 1986). Başka bir ifadeyle, bir bireyin aşka

yönelik duyguları başka bir bireyin duyguları ile uyumlu olabileceği gibi, uyumsuz da olabilmektedir. Sonuç olarak, önemli olanın üçgendeki duygular ve davranışlar arasındaki farklılıklar olduğunu vurgulanmaktadır. Bunlara ek olarak, bu üç bileşenin oranlarındaki değişim, ilişkideki başarı ve başarısızlıkla yakından ilişkilendirilmektedir (Panayiotou, 2005). Sternberg'e (1986) göre, başarılı ve doyurucu romantik ilişkiler bu üç bileşenin dengelenmesiyle karakterize edilmektedir. Dolayısıyla bütün bileşenlerin varlığı mükemmel aşk olarak ifade edilmektedir. Diğer yandan, bu üç bileşenin olmaması ise temel olarak aşksızlık olarak ifade edilmektedir (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015).

2.2.5.1. Aşkın Üç Bileşeni

Yakınlık bileşeni yakın olma, karşılıklılık, bağlılık ve değer verme gibi karşılıklı duygularla ilişkilendirilmektedir (Sternberg, 1986; Yela, 2006). Yakınlık, romantik partnerle, dürüstlük ve samimiyet gibi karşılıklı anlayışa duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. Aynı zamanda karşılıklı kendini açma, sırları paylaşma ve birbirine karşı yakın duygular hissetmeyi de içermektedir. Ek olarak, yakınlık sevilen kişinin mutluluğu için çaba göstermek, onunla mutlu olmak, sevilen kişiye saygı duymak, yokluğunda ona gereksinim duymak, karşılıklı anlayış ve paylaşım içinde olmak, sevilen kişiden duygusal destek almak, sevilen kişiye duygusal destek vermek ve sevilen kişiye verilen değer olarak ifade edilmektedir (Sternberg, 1997).

Diğer yandan Sternberg ve Barnes (1988), belirgin veya gözlemlenebilir yakınlık ile gizli veya gözlemlenemeyen yakınlık arasında ayırım yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Başarılı bir ilişki içinde, gözlemlenebilir yakınlık seviyesi azalıyorsa, gizli samimiyetin devam eden gelişimi söz konusu olabilmektedir. Genellikle, çiftlerin birbirinden uzak durmalarına yol açan bir kriz (aile bireylerinden birinin kaybı veya boşanma), çift için birbirlerine karşı ne hissettiklerini öğrenmeleri konusunda fırsat sağlayabilmektedir. Nitekim bazı çiftler boşandıktan sonra, aslında birbirlerine ne kadar yakın olduklarını keşfetme eğiliminde olabilmektedirler. Dolayısıyla bir çiftin yaşadığı ilişki türünün belirlenmesinin oldukça zor olduğuna vurgu yapılmaktadır (Sternberg, 1997).

Bağlılık bileşeni ise ilişkinin geleceğine yönelik bir anlam taşımasına ve ilişkiye yönelik bir karara varmaya duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. Bir başka deyişle bağlılık bileşeni, belli bir zaman diliminde birinin diğerini sevme kararına, devam eden süreçte de bu aşkı sürdürmek amacıyla ona olan bağlılığını devam ettirmesine işaret etmektedir (Sternberg, 1997). Bu noktada bağlılık, ilişki ile ilgili kararlılık, güven duyguları ve ilişkiyi devam ettirmeye yönelik istek ve sorumluluk ile ilişkilendirilmektedir (Cassepp-Borges ve Teodoro, 2007). Bir diğer anlamıyla bağlılık, bireyin bir romantik ilişkide uzun vadede sevgiyi korumaya ve devam

ettirmeye yönelik gayreti ve kararlılığı olarak ifade edilmektedir (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015).

Bununla birlikte, Sternberg ve Barnes'a göre (1988) yakın ilişkinin süresi boyunca aşkın bağlılık bileşeninin seyri, büyük oranda o ilişkinin başarısına bağlı olarak değişmektedir. Genel olarak, romantik ilişkilerde bağlılık seviyesi, romantik partneri tanıma ile sıfır taban çizgisinden başlamakta ve daha sonra artmaya doğru bir devinim göstermektedir. Bu nedenle, özellikle uzun süreli romantik ilişkilerde, bağlılık bileşenindeki artış kademeli olmakta ve daha sonra hızlanmaktadır. Diğer yandan, uzun süreli romantik ilişkilerde bağlılık düzeyi bazen de azalma eğiliminde olabilmektedir. Bir başka deyişle ilişkinin zayıflaması durumunda bağlılık seviyesi inişe geçmekte ve özellikle romantik ilişkinin başarısız olması ve ilişkinin sonuna yaklaşılması durumunda bağlılık seviyesi sıfıra inebilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Tutku bileşeni romantik partnere yönelik fiziksel cazibeyi, cinsel uyarılmayı ve fiziksel yakınlığa duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. Dolayısıyla tutku bileşeni ilişkinin romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinsel birlikteliğe yol açan güdüsel yönünü oluşturmaktadır. Aynı zamanda tutku, sevilen kişiye duyulan cinsel çekim ve onu fiziksel olarak çekici bulma duygularını da içermektedir (Sternberg, 1986). Hatfield ve Rapson (1988), sevgi dolu bir ilişkiye zaman zaman cinsel gereksinimlerin hakim olabileceğini belirtmekte ve öz-güven, manevi ilgi, bağlılık, baskınlık, teslimiyet ve kendini gerçekleştirme gibi diğer gereksinimlerin de tutku deneyimine katkıda bulunduğunu ifade etmektedirler.

Aslında tutku süreci, romantik ilişkilerde standart bir örüntü izlemekte ve çoğunlukla hızla gelişmektedir. Öte yandan, sevilen kişi ile daha fazla zaman geçirme sayesinde romantik ilişki süreci içinde hissedilen uyarı ya da heyecanın aynı düzeyde kalmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988). Buna ek olarak, romantik ilişkinin bitirilmesi durumunda, yaşanan geri çekilme durumu bireylerde depresyon, ajitasyon, yorgunluk ve benzeri psikolojik belirtileri ortaya çıkarabilmektedir.

Sonuç olarak, Üçgen Aşk Kuramı'na göre (Sternberg, 1986), kuramı oluşturan her bileşen birtakım eylemlerle ilişkili olarak ortaya çıkabilmektedir. Örneğin yakınlık bileşeni, zamanın ve sahip olunan şeylerin paylaşımı, romantik partnere yönelik empatik olma ve onunla dürüstçe iletişime geçme gibi eylemlerle ortaya çıkabilmektedir. Tutku bileşeni, dokunma ve sevişme gibi eylemlerle ilişkilendirilebilmektedir. Bağlılık bileşeni ise sadakat, nişan ve evlilik gibi eylemlerle ilişkili olarak ortaya çıkabilmektedir. Elbette ki, aşkın üç temel bileşenini ortaya çıkaran bu eylemlerin bireyden bireye, ilişkiden ilişkiye ya da durumdan duruma farklılık gösterdiği göz önünde bulundurulmalıdır (Sternberg, 1997).

2.2.5.2. Aşk Bileşenlerinin Zaman İçindeki Seyri

Sternberg (1986;1997), bireylerin duygusal gereksinimlerine dayalı olarak ilişki özelliklerini açıklamak için geliştirdiği üçgen aşk kuramındaki bileşenlerin, romantik ilişkinin seyrine göre değişebildiklerini ve aslında çoğunlukla gelişimsel değişiklikleri takip ettiklerini öne sürmektedir. Yani, aşk bileşenleri romantik ilişki durumuna bağlı olarak, bir ilişkinin başında ve sonunda belirli bir seyir izleyebilmektedir. Örneğin, tutku ile zirveye çabucak ulaşılırken, bağlılık başarılı ilişkilerde nispeten yavaşça artabilmektedir. Devam eden bir romantik ilişkide ortaya çıkan ilişki çatişmalar, aynı ilişkide zamanla farklı yaşantı düzeylerini içeren bileşenleri ve dolayısıyla farklı aşk üçgenlerini ortaya çıkarabilmektedir (Panayiotou, 2005).

Başka bir ifadeyle Sternberg'e göre (1986) üçgen aşk içinde yer alan üç temel bileşen sürekli etkileşim halinde olup, her bileşen üçgenin farklı boyutlarının oluşmasına neden olmaktadır. Örneğin, yakınlık arttıkça, tutku ve bağlılık ta artabilmekte ve bu da üçgenin farklı şekillere evrilmesine neden olabilmektedir. Diğer taraftan, bağlılık arttıkça yakınlık artmakta ya da azalabilmektedir. Genellikle bu bileşenler ayırt edici özellikler sergilemekte ancak yine de etkileşim halinde olmaktadır (Sternberg, 1997). Dolayısıyla, aşkın bu üç bileşeni sadece farklı romantik ilişki türlerine yol açmakla kalmamakta, var olan bir romantik ilişkinin içinde zamana bağlı değişimlere de yol açabilmektedirler (Sternberg, 2013).

Aynı zamanda Sternberg (1997), bağlılık ve yakınlık bileşenlerinin çaba ve kararlılık gerektirdiğini ileri sürmektedir. Gayret etmek ve ilişkiyi devam ettirmek, partneri mutlu etmek açısından gerekli görülmektedir. Buna karşın, bireylerin tutku yaşantıları üzerinde az miktarda bilinçli bir kontrole sahip oldukları da ifade edilmektedir. Bu anlayışa dayanarak, ilişkinin başlangıç aşamasında tutkunun yüksek olması beklenirken, ilişkinin ilerlemesi açısından bağlılığın ve yakınlığın artması için bireylerin çaba göstermesi beklenmektedir (Panayiotou, 2005).

Benzer şekilde, Ainsworth'a göre (1989) yakınlık, romantik ilişkiyi devam ettirmenin bir koşulu iken, tutku bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Baumeister ve Bratslavsky (1999) ise yakınlık ve tutku düzeylerinin değişiminin karşılıklı olarak birbirine bağlı olduğuna işaret etmektedir. Nitekim yakınlık, ilişkinin başlaması açısından önemli bir bileşendir ve zamanla artma eğilimini göstermektedir. Oysaki tutku zamanla azalma eğiliminde olabilmektedir (Berscheid, 1999). Bir diğer yandan, romantik ilişkinin gelişmesi ve büyümesi açısından tutkuya göre yakınlık ve bağlılığın daha önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır (Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013).

Diğer yandan, tutkulu aşk yaşayan bireylerin kendilerine uygun partneri belirlemeleri ve seçmeleri, partnerlerine ilgi göstermeleri, partneriyle ilişki kurmaları ve partnerinin de

içinde bulunduğu şekilde ilişkilerini ve var olan aktivitelerini yeniden düzenlemeleri gerektiği ifade edilmektedir (Aron, Fisher ve Strong, 2006). Buna göre, sözü edilen eylemlerin hepsi uğraştırıcı ya da zaman alıcı olabilmektedir. Bu nedenle, tutkulu aşk, bilişsel, duygusal ve davranışsal değişikliklerle ilişkilendirilmektedir. Pek çok anlamda, bu değişiklikler belirli yeni bir partnere yönelik amaç güden davranışlar olup, bireye yönelik ilgiye dayanmakta ve var olan sosyal çevreyi, rutin alışkanlıkları ve aktiviteleri bölen düşüncelerle ilişkili olabilmektedir (Berscheid, 1999). Bu bakış açısı, özellikle evliliğin ilk yıllarında ve ilişkilerinde doyum sağlamış çiftlerde tutkulu aşkın azalması yargısına karşıt bir kanıt olarak gösterilmektedir (Reis ve Aron, 2008).

2.2.5.3. Aşk Bileşenlerinin Kombinasyonları

Romantik bir ilişkide yakınlık, tutku ve bağlılık bileşenlerinden hangisinin ne oranda yer aldığına göre sınıflanmakta olan aşk ilişkileri, sekiz farklı türe ayrılmaktadır (Sternberg, 1986; Sternberg ve Grajek, 1984). Bu sekiz tür aşk kombinasyonu, genel olarak bileşenlerin en uç değerlerini temsil etmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988). Bunlar aşağıda özetlenmiştir:

Hoşlanma, tutku ve bağlılık bileşenleri olmadığı ve aşkın yalnızca yakınlık bileşeni deneyimlediğinde ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda göre hoşlanma, gerçek arkadaşlıklarda olan ilişkilerdeki duygu ve deneyim dizisini ifade etmektedir (Sternberg, 1986). Hoşlanma ile bireyler birbirlerine karşı, yoğun tutku veya uzun vadeli taahhüt olmadan yakınlık, samimiyet ve sıcaklık hissi uyandırmaktadırlar. Dolayısıyla hoşlanmada, çoğunlukla arkadaşça bir birliktelik söz konusu olmaktadır (Sternberg ve Barnes, 1988).

Delicesine aşk, "ilk bakışta aşkı" ya da genel anlamda idealize edilen bireye yönelik saplantılı bir şekilde yaşanan aşkı ifade etmektedir. Delicesine aşk ya da basitçe "sevda lanma", aşkın yakınlık ile bağlılık bileşenlerinin yokluğunda, yalnızca tutkuyla uyarılmasından kaynaklanmaktadır. Delicesine aşk, bir romantik ilişkide neredeyse anında ortaya çıkabilmekte ve doğru şartlar altında hızlı bir şekilde gelişebilmektedir. Aynı zamanda yüksek derecede fiziksel uyarılma ile ilişkilendirilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Romantik ilişkilerdeki birçok önemli problemin delicesine aşk ile ilişkili olduğunu belirten Sternberg (1986), bunun nedeni romantik partnerin (öznel gerçekliğinin bir şekilde göz ardı edilerek) idealleştirilmesine bağlamaktadır. Dolayısıyla delicesine aşkla bağlanan bireylerin ilişkileri devam etmediğinde, yoğun hayal kırıklıklarının ortaya çıkması pek şaşırtıcı olmamaktadır. Sternberg'e göre delicesine aşkın en büyük avantajı, var olan gerçekliğin ideallerle rekabet etme şansına sahip olması durumunda, bireyin tutkularını yakından tanıma fırsatı sağlamasıdır.

Diğer taraftan delicesine aşkın obsesif olma eğiliminde olduğunu vurgulayan Sternberg (1986), bireyin böylesine bir aşk tarafından “yok edilmiş” ya da “harcanmış” hissedebileceğini ifade etmektedir. Böylece, bireyin yaşama dair diğer uğraşlarına yönelik zamanının, enerjisinin ve motivasyonunun da düşebileceği değerlendirilmektedir. Aynı zamanda Sternberg, delicesine aşk ilişkilerinin genellikle asimetric olduğunu belirtmekte ve asimetric derecesi ne kadar yüksek olursa, o kadar çok çatışma yaşanacağına dikkat çekmektedir. Buradan hareketle Sternberg, tutkunun, her iki romantik partner için aynı oranda hissedilmesinin zor olduğunu belirtmektedir.

Aşk türleri içinde yer alan *boş aşk*, bir kimsenin bağlılık için karar vermesine dayanmakta ve yakınlık ya da tutku bileşenlerini içermemektedir. Bazen yıllarca süren durgun ilişkilerde, bu aşk biçiminin ortaya çıktığı ve bir zamanlar eşlerin ilişkilerini betimleyen karşılıklı duygusal katılımın ve fiziksel cazibenin kaybolduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanında bağlılık bileşeni değişikliğe nispeten duyarlı olduğundan, aşk taahhüdü güçlü olmadığı sürece zamanla azalacağı ifade edilmektedir (Sternberg, 1986).

Aynı zamanda boş aşk, çoğu zaman uzun vadeli bir ilişkinin nihai veya son aşamasında ortaya çıkmış gibi olsa da, uzun bir ilişkinin ilk aşaması olarak ta ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte boş aşk, partnerlerden birinin diğerinden farklı olarak yakınlık ve bağlılık duygularını daha fazla hissettiği bir ilişkiye de dönüşebilmektedir. Bu tür asimetric durumlar, daha az ilgili olan eşin partnerinin duygularına karşılık göstermemesi nedeniyle, hissettiği suçluluk itibarıyla özellikle zor olabilmektedir. Nitekim çoğunlukla hissedilmeyen yakınlık ve tutkunun yeniden hissedilmesi neredeyse imkansız görünmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Romantik aşk, aşkın yakınlık ve tutku bileşenlerinin birleşiminden kaynaklanmaktadır. Bu durumda, romantik aşkta bireyler, hem fiziksel hem de duygusal olarak birbirlerine yakın hissetmektedirler. Ancak, bağlılık bileşeni romantik aşkın gerekli bir parçası olarak görülmemektedir. Dolayısıyla romantik aşklar, romantik ilişkide devamlılığın ve istikrarın mümkün olmadığı, imkansız olduğu ya da yalnızca gelecekte ele alınması gereken bir konu olduğu düşüncesini benimsemektedirler (Sternberg, 1986).

Romantik aşka yönelik bu bakış açısı, "Romeo ve Juliet" gibi klasik edebiyat eserlerinde ifade edilen aşka benzetilmektedir. Bu edebiyat eserinde, her iki rolde yer alan bireyler için psikolojik ve duygusal bir birliktelik vardır, ancak ilişki kısa sürmektedir. Aynı zamanda bu aşk biçiminde, başlangıçta birbirlerine fiziksel ve cinsel yakınlıkla hitap eden iki partner, zamanla fiziksel çekimden çok ortak noktalara sahip olduklarını fark edebilmektedirler (Sternberg, 1986). Diğer taraftan, romantik aşkın cazibe olarak başlamasına gerek olmadığı vurgulanmaktadır. Yani, bazen birbirlerini dost olarak algılayan bireylerin, cinsel bir yakınlığa girmeleri de romantik aşkın oluşumuna katkı sağlayabilmektedir. Nitekim birbirine hayran olan

çiftlerin bir süre sonra birbirlerine tutku ile çekilebildikleri ifade edilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Dostça aşk ise aşkın yakınlık ile bağlılık bileşenlerinin birleşiminden oluşmaktadır. Aslında, uzun vadeli ve bağlı bir dostluk ile betimlenen, fiziksel çekimin (büyük bir tutku kaynağı olarak) zayıfladığı evliliklerde sıkça görülen bir aşk türü olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda uzun romantik ilişkilerin, tutku bittikten sonra arkadaşlığa dönüşmesi olarak tanımlanabilmektedir. Nitekim bazı bireyler için bu durumun kabullenilmesinin zor olduğu ve bireylerin yeni aşk arayışlarına girmelerine neden olabildiği ifade edilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Sternberg (1986) hayatta var olan tüm romantik aşk ilişkilerinin eninde sonunda dostluk ilişkilerine dönüşeceğini, tutkunun yerini zamanla bağlılığa bıraktığını vurgulamaktadır. Diğer taraftan, bazı bireyler için romantik ilişkilerde tutkunun çok önemli olduğunu vurgulayan Sternberg, bu bireylerin tutku olmaksızın romantik ilişkilerde mutlu olmadıklarını da ifade etmektedir. Dolayısıyla evlendikten sonra tutku arayışında olan bireylerin çoğunlukla mutsuz olacağını, yeni sosyal ilişkiler arayacaklarını veya evlilikten yeni bir tutku için ayrılmış olacaklarını vurgulanmaktadır.

Aptalca aşk, yakınlık bileşeninin yokluğunda, tutku ile bağlılık bileşenlerinin kombinasyonundan kaynaklanmaktadır. Bu aşk türünde yakınlık unsuru göz ardı edilmektedir. Nitekim bireylerin tanışıp kısa sürede evlendiği "Hollywood" tarzı aşklar olarak tanımlanmaktadır. Bu aşk türünde romantik çiftlerin buluştuktan, kısa bir süre sonra nişanlandıkları ve bundan kısa bir süre sonra evlendikleri belirtilmektedir. Dolayısıyla bu bağlılığın, samimi katılımın dengeleyici unsuru olmaksızın, tutku temelinde yapılmış olmasının bu aşk türünü zayıf kıldığı ve gelişmesinin zaman aldığına vurgu yapılmaktadır (Sternberg ve Barnes, 1988).

Sternberg'e göre (1986) aptalca aşk sıkıntıya çok duyarlı olma eğiliminde olmaktadır. Çünkü tutku zamanla neredeyse kaçınılmaz olarak yok olmakta ve geriye kalan tek şey bağlılık olmaktadır. Ancak bu bağlılık, muhtemelen uzun bir süre gelişmiş ve derinleşmiş bir bağlılık olmadığı, aksine yeterince gelişmemiş ve derinliği az olan bir bağlılık olduğu belirtilmektedir. Bu aşk türünde, bazen yakınlığın artma olasılığının olduğu, ancak çiftin romantik ilişkiye başlamasına yönelik beklentilerinin, yakınlığın gelişmesine yardımcı olmak yerine yakınlığın gelişimini engelleyici olabileceği ifade edilmektedir. Aptalca aşkın, tutku temelinde kurulduğu ve tutku azalmaya başlayınca hayal kırıklıklarının ortaya çıktığı belirtilmektedir. Sonuç olarak, bu durumlar çift ilişkisinde stres kaynaklarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Mükemmel aşk, tutku, yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin tamamının varlığında ortaya çıkan aşk türü olmaktadır. Bu aşk türü romantik ilişkilerde çoğu bireyin çaba gösterdiği bir aşk türü olarak tanımlanmaktadır. Nitekim birçok bireyin hayalini kurduğu ve romantik aşk

filmlerinde yansıtılan aşk mükemmel bir aşkı temsil etmektedir. Mükemmel aşkı yakalamanın oldukça zor olduğu ancak daha da zor olanının bu aşk türünü varolan bir ilişkide devam ettirmek olduğu belirtilmektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Aşksızlık, aşkın tutku, yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin hiçbirinin bulunmadığı aşk türü olarak betimlenmektedir. Aşksızlık, aşk ve hatta dostluğa herhangi bir anlamlı katkı sağlamayan, sıradan etkileşimler içinde olmayı gerektiren kişilerarası ilişkilerimizin çoğunluğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda aşksızlık, günlük hayatta yaşadığımız bütün ilişkileri vurgulamaktadır. Hatta çoğu zaman içinde arkadaşlığın bile olmadığı zorunlu etkileşimleri bile içermektedir (Sternberg ve Barnes, 1988).

Romantik aşka ilişkin hissedilenlerin evrensel yaşantılar olmasına rağmen, dışavurumu bir takım sosyal ve kültürel faktörler tarafından şekillendiği görülmektedir. Romantik ilişkilere dair kavramsal analizler ve bilimsel araştırmalar, Batı kültüründe oldukça popüler iken aşka yönelik birçok kuram diğer kültürlerde nadiren incelenmektedir. Aşka yönelik kuram ve modeller arasında Sternberg'in (1986) *Üçgen Aşk Kuramı*, bireylerin aşka yönelik yaşantılarını betimleyen diğer kültürlerde de uygulanabilir, üzerinde durulması gereken bir kuram olma niteliğini taşımaktadır (Kın NG ve Cheng, 2010). Aynı zamanda kuram, başarılı ilişkilerdeki duygusal değişkenlerin rolünü de vurgulamaktadır. Kuram ayrıca, yakınlık ve ilişkinin devamlılığı gibi duygusal değişkenlerin önemi konusunda diğer çalışmalarla aynı noktada birleşmektedir (Fitzpatrick ve Sollie, 1999; Panayiotou, 2005).

Sonuç olarak Sternberg (2013), aşkın en doğru anlamıyla kısa bir prizma olarak ifade edilebileceğini belirtmektedir. Kuramda benzer algılamaların veya olayların farklı şekillerinin, romantik aşkın farklı yönlerini ortaya çıkaracağı ifade edilmektedir. Prizmanın bir yüzünün yakınlık, tutku, bağlılık gibi aşkın belirlediği bileşenlerden oluştuğunu varsaymaktadır. Diğer yüzünün ise, fantazi, gizem, tiyatro, korku gibi bu bileşenlerin ortaya çıkardığı "aşkın hikâyeleri" olarak adlandırılmaktadır (Sternberg, Hojjat ve Barnes, 2001). Prizmanın bir diğer yüzü ise akıl, yaratıcılık ve zekâ gibi bilişsel süreçlerin rolüne dayandırılmaktadır. Dolayısıyla aşkın, başarılı ilişkileri meydana getiren ve devam ettiren bir prizma olarak görülebileceğine dikkat çekilmektedir.

2.3. Aşk ile İlişkili Değişkenler

Birçok kuramcı, üniversite öğrencilerinin aşk düzeylerinin değerlendirmek ve aşka bakış açılarını açıklayabilmek için çeşitli değişkenlerin gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu kapsamda ilgili alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeylerinin ele alındığı çalışmalarda aşkın birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir.

2.3.1. Bağlanma Stilleri

Bowlby'nin bağlanma kuramında (1982) ifade edilen bağlanma stillerine yönelik kavramların, ilk olarak bebeklerin birincil bakıcıları ile kurdukları ilişkilerin niteliğinde gözlenen bireysel farklılıklara işaret etmek için kullanıldığı görülmektedir. Bowlby'e göre (1969), yaşamın ilk yıllarında bağlanma figürü ile olan yaşantıların bireyin kişiliği ve kişilerarası ilişkilere yaklaşım biçimi üzerinde ömür boyu süren kalıcı bir etkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte Ainsworth, Bleher, Waters ve Wall (1978), bebeklerin bağlanma davranışında gözlenen bireysel farklılıklara ilişkin ilk çalışmaları yürüten diğer araştırmacılar arasında yer almaktadırlar. Ainsworth ve arkadaşları (1978) çalışmalarında çocuklarda bağlanma, ayrılma ve kaybetme süreçlerinin birbirinden bağımsız süreçler olmadıklarını, aksine birbirlerine benzer süreçler olduklarını ifade etmektedirler.

Daha sonra Hazan ve Shaver (1987), romantik ilişkilerin bir bağlanma süreci olarak ele alınabileceğini ve aynı zamanda Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) belirledikleri, çocukluk bağlanma stilleri ile romantik ilişkilerdeki bağlanma biçimleri arasında paralellik kurulabileceğini öne sürmektedirler. Bununla birlikte, çocuklar ve bağlanma figürleri (anne ya da birincil bakıcı) arasında üç farklı bağlanma stilinden birinin geliştiğini vurgulamaktadırlar. Bunlar, güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri olarak ifade edilmektedir. Bu bakış açısına göre güvenli bağlanan bireyler, diğerleriyle kolayca yakınlık kurabilmekte, terk edilme ya da çok yakınlaşma konusunda herhangi bir kaygı yaşamamaktadırlar. Kaygılı/kararsız bağlanan bireyler ise, başkalarının kendileriyle istenilen ölçüde yakınlık kurmalarından kaçınmakta, eşlerinin kendilerini gerçekten sevmediklerini ve birlikteliklerini sürdürmek istemediklerini düşünmektedirler. Kaçınan bağlanmada ise bireyler, başkalarının kendileriyle çok yakın ilişki kurmalarından rahatsızlık duymakta ve romantik partnerlerinin kendilerine olmasını istediklerinden daha yakın olmaya çalıştıklarını düşünmektedirler.

Bununla birlikte Hazan ve Shaver (1987), bağlanma stillerinin yetişkin yaşamda yakın ilişkilerde bağlanma şemalarını, prototipleri ve sosyal etkileşimlerde çalışma modellerini organize ettiğini ifade etmektedirler. Aynı zamanda Sternberg (1997), üçgen aşk kuramının gelişiminin ilk zamanlarından bu yana aşk bileşenlerinin bağlanma stilleri ile olan ilişkisine vurgu yapmaktadır. Bununla beraber aşkın anlaşılması için, bu ilişkilerin de belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bağlanma stilleri, romantik ilişkilerin ve aşkın niteliğinde önemli bir yordayıcı olarak görülmektedir.

Bu bakış açısına paralel olarak, Madey ve Rodgers (2009), üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada bağlanma stillerinin romantik aşkı doğrudan ya da yakınlık, bağlılık ve tutku aracılığıyla yordayıp yordamadığını incelemektedirler. Bu araştırma güvenli bağlanmanın, ilişki doyumu ve aşk bileşenleri ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Aynı zamanda

bu çalışmada, olumlu bağlanma stillerinin aşk bileşenlerini olumlu etkileyeceği ve dolayısıyla da ilişki doyumunu arttıracığı tahmin edilmektedir. Ek olarak, işlevsel olmayan bağlanma stillerinin artmasıyla, aşk bileşenlerinin miktarının düşeceği ve sonuçta da ilişki doyumunun azalacağı varsayılmaktadır.

Diğer yandan Batinic, Milosavljevic ve Barisic (2016) ve Pielage, Luteijn ve Arrindell (2005), flört eden ve evli bireylere yönelik yaptıkları ve bağlanma stilleri ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkileri inceledikleri araştırmalarının sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stili ile yakınlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aynı zamanda saplantılı ve kayıtsız bağlanma ile yakınlık arasındaki ilişki daha düşük bulunup, en düşük ilişkinin kaçınan bağlanma stili ile olduğu bu çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Yani yakınlık ve güvenli bağlanma stili arasındaki ilişki en yüksek olup, kaçınan bağlanma stili ile yakınlık arasındaki ilişki en düşük olarak ifade edilmektedir. Tutku ve bağlılık bileşenleri açısından ise bağlanma stilleri ile bir ilişki olmadığı da bulgular arasında yer almaktadır.

Buna ek olarak Levy ve Davis'in (1988), flört eden bireylerin bağlanma stilleri ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenlerinin güvenli bağlanma stili ile pozitif yönde, diğer bağlanma stilleri ile ise negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu çalışmada kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin negatif ilişki karakteristiklerini yordadığı ifade edilmektedir. Diğer yandan başka bir yakınlık ölçeğinin kullanıldığı çalışmada Karantzias, Feeney, Goncalves ve McCabe (2014) flört eden ve evli bireylere yönelik yaptıkları çalışmada, bağlanma stillerinin, ilişki doyumuna yakınlık ve güven yoluyla etkisini incelemektedirler. Araştırma sonucunda, kaygılı bağlanma stiline güven ve yakınlık aracılığıyla ilişki doyumunu etkilediği ortaya konmaktadır. Aynı zamanda kaçınan bağlanma stiline de, yine güven ve yakınlık aracılığıyla ilişki doyumuna etki ettiğini çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgular arasında yer almaktadır.

2.3.2. İlişki Doyumu

Hendrick (1988) ilişki doyumunu, bireyin ilişki kalitesi ve niteliği konusunda yaptığı öznel değerlendirmelerinin olumlu ya da olumsuz olması olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda romantik ilişkinin sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi için ilişki doyumunun bir ön koşul olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Taylor, Peplau ve Sears (2003), bir romantik ilişkinin devamlılığını belirleyecek en önemli faktörün ilişkiye bağlanım ve ilişki doyumu olduğunu öne sürmektedir.

Nitekim günümüzde hem evlilik ilişkilerine hem de evlilik öncesi ilişkilere yönelik yapılan araştırmalar, ilişkideki bağlılığın artmasına yol açan ve daha fazla ilişki doyumuna neden olan faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadırlar (Berry ve Willingham, 1997; Cramer,

2000). Yapılan çeşitli araştırmalarda ilişki doyumu, uzun süreli ilişkilerde başarının temel belirleyicilerinden biri olarak görülmektedir (Öner, 2001; Sprecher, 2001). Bazı araştırmalarda ise ilişki doyumu, romantik ilişkilerin başlangıç aşamasında önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Graham ve Christiansen, 2009; Sprecher ve Metts, 1999; Panayiotou, 2005).

İlgili alanyazın incelendiğinde, üçgen aşk kuramının ifade ettiği bileşenlerin ilişki doyumu ile ilişkisini ele alan araştırmalar bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmalardan biri olan Sternberg'in (1986) gerçekleştirdiği araştırma sonucunda, üçgen aşkı oluşturan yakınlık, bağlılık ve tutku boyutlarının, ilişki doyumu ile yüksek oranda ilişkili olarak ortaya konmaktadır. Benzer şekilde Acker ve Davis (1992), Engel, Olson ve Patrick (2002), Lemieux ve Hale (1999; 2000), Madey ve Rodgers (2009) ve Sternberg (1997) yaptıkları çalışmalarda aşk bileşenleri ile ilişki doyumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler.

Benzer olarak Brezilya (Cassepp-Borges ve Teodoro, 2007), Hollanda (Overbeek, Ha, Scholte, Kemp ve Engels, 2007) ve Güney Kıbrıs (Panayiotou, 2005) gibi farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalarda da ilişki doyumu ile aşk bileşenleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilerin var olduğu vurgulanmaktadır. Paralel olarak Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler, (2013) yaptıkları araştırmada, aşk ve ilişki doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koymaktadırlar. Diğer taraftan Kim ve Hatfield (2004) yaptıkları araştırmada, arkadaşça aşkın ilişki doyumu açısından oldukça güçlü bir yordayıcı olduğunu belirtmektedir.

2.3.3. Kültür

Kültür, çok yönlü bir kavram olup, bir örgütün içindeki birey ve grupların davranışlarını yönlendiren normlar, davranış kalıpları, inançlar, tutumlar ve alışkanlıklar sistemi olarak tanımlanmakta ve kültür yoluyla edinilen olguların nesilden nesile aktarıldığı vurgulanmaktadır (Şimşek, 2001). Bununla birlikte günümüzde doğu ve batı kültürünün etkileri ile bireyci ve toplulukçu kültürlerin ortaya çıktığı ve bu yeni kültürel yapıların farklı kültürel özellikleri barındırdığı ifade edilmektedir (Farrer, Tsuchiya ve Bagrowicz, 2008).

Aynı zamanda kültürün bireylerin aşkı tanımlama biçimini, aşka yatkınlığını, aşık olma eğilimini ve aşk ilişkisinin nasıl ilerlediğini etkilediğini belirten Gao (2001), özellikle bireyci ve toplulukçu kültürlerde, bu bakış açısının oldukça belirgin bir şekilde ortaya çıktığına dikkat çekmektedir. Nitekim tutkulu aşk, bireyci toplumlarda daha fazla vurgulanmakta ve bu durum bireyci kültürlerde yaşayan bireylerin çoğunlukla aşk için evlendiği ve evlilik için aşkın önemli bir faktör olduğuna inanma eğiliminde oldukları ile açıklanmaktadır. Toplulukçu kültürlerde ise kişisel yakınlık, benzerlik ve geleneksel aile bağlarının varlığı vurgulanırken, tutkulu ilişkiler

sıklıkla olumsuz olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle tutku, evlilik seçimlerinin düzenlenmesi ve aile tarafından onaylanması geleneğini bozucu bir faktör olarak algılanmaktadır. Aynı zamanda toplulukçu kültürlerde, benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip olma, aşk içinde olmaksızın aile, akrabalar ve arkadaşlar tarafından onaylanma daha önemli olmaktadır (Kim ve Hatfield, 2004).

Geleneksel olarak toplulukçu kültürlerde aileler eş seçiminde önemli bir rol oynamakta iken, bireyci toplumlarda eş seçimi ve ilişkiyi devam ettirme daha çok bireyin kontrolünde gelişmektedir (Tang ve Zuo, 2000). Dolayısıyla, batı kültüründe bireysel istekler ve bağımsızlığa daha fazla vurgu yapılmaktadır. Diğer yandan, Doğu toplumları ve toplulukçu kültürler, grup uyumunu ve bağlılığın önemini vurgulamaktadırlar. Nitekim Doğu toplumlarında, evlilikten önce flört etme ve cinsel eylemi devam ettirme uygunsuz bir durum olarak karşılanmakta ve romantik partnerle cinsel yakınlık ancak evlilikte kabul edilebilir bir durum olarak görülmektedir. Dolayısıyla toplulukçu kültürlerde tutkulu aşk, filmler ve hikâyeler dışında, gerçek yaşamda nadiren desteklenmekte ve tutkulu aşkın ifade edilmesi sıklıkla uygunsuz olarak algılanmaktadır (Bejanyan, Marshall ve Ferenczi, 2015).

Bireyci toplumlarda ise tutku, aşkın esas özelliğidir ve romantik ilişki için güçlü bir cinsel bileşen olma özelliğini taşımaktadır. Bu bakış açısı, çoğunlukla evrimsel görüşe dayanmaktadır. Evrimsel görüşe göre, bütün bireyler çoğalma eğilimlerinden dolayı tutku ve cinsel yakınlık için benzer kapasiteye sahip olmaktadır. Ancak tutkuya dayalı yaşantılar evrensel olmasına rağmen, ilişkilerde ifade edilmesi kültürel değişkenliklerden etkilenmektedir. Bu nedenle tutku bileşeni, belli kültürlerde aile dinamiğini bozucu olarak görülebilirken bazı kültürlerde evliliğin düzenlenmesinde kültürel olarak onaylanabilmektedir (Buunk, Park ve Duncan, 2010).

Dolayısıyla, toplulukçu kültürlerde aile ve gruplar gücün kaynağıdır ve yakınlık ihtiyacı romantik ilişkiye yoğunlaşmayla değil, sosyal çevre vasıtasıyla karşılanmaktadır. Örneğin, geleneksel Çin evlilikleri bu duruma vurgu yapmaktadır. Yani, Çin toplumunda yakınlık romantik ilişkiler açısından daha az önemli olmakta, bağlılık ise bir romantik ilişkinin esas özelliğini oluşturmaktadır. Bu nedenle, Çin toplumu bireyci kültürlerle kıyasla ilişkiyi devam ettirmeye yönelik daha güçlü baskı hissetmektedir. Nitekim ilgili alanyazında, Çin toplumunun, bağlılık duygularının Amerikan toplumuna göre daha fazla olduğunu vurgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Gao, 2001; Tang ve Zuo, 2000). Sonuçta, Çin toplumları gibi doğu toplumlarında, romantik ilişkide aşk için en önemli bileşen bağlılık olarak tanımlanmaktadır (Kın NG ve Cheng, 2010). Bir başka deyişle, bireyciliğin, kişisel amaçların ve ben kimliğinin vurgulandığı Batı kültürlerinin aksine, Çin kültüründe birbirine bağlı amaçların, toplulukçuluğun ve biz kimliğinin öne çıktığı dikkat çekmektedir (Hofstede, 1984; Triandis, 1996).

Diğer taraftan Drahanovic ve Hasanagic (2014), üçgen aşk bileşenlerinin Türkiye ve Bosnalı üniversite öğrencileri arasındaki farklılıklarını inceledikleri araştırma sonuçları, üçgen aşk bileşenlerinden yakınlık ve tutku açısından iki kültür arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bağlılık alt boyutu açısından ise bir farklılık bulunamadığı belirtilmektedir. Bosnalı öğrencilerin Türk öğrencilere kıyasla, tutku ve yakınlık alt boyutlarından daha yüksek puan aldıkları araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Drahanovic ve Hasanagic (2014), bu farklılığın Bosna toplumunun daha çok batı kültüründen etkilenmesi ile ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Nitekim Bosna Hersek'in batı ve doğu arasında yer aldığı ve her iki kültürün de etkisi altında kaldığı belirtilmektedir. Ancak giyim, moda, müzik ve kimlik sistemleri açısından batı kültürünün etkisinin daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Sonuç olarak, alanyazın incelendiğinde, Batı ve Doğu toplumları açısından aşk bileşenlerinin yoğunluğu ile aşkı yordayan değişkenler açısından önemli farklılıklar olduğu belirtilmektedir (Byrne ve Campbell, 1999; Frias, Shaver ve Diaz-Loving, 2014; Gere ve Mcdonald, 2013; Landis ve O'Shea, 2000; Mansoobifar, Mujembari ve Keybollahi, 2012; Sprecher, Aron, Hatfield, Cortese, Patapova ve Levitskaya, 1994; Seki, Matsumoto ve Imahori, 2002). Dolayısıyla romantik ilişki dinamiklerinin anlaşılması açısından kültürel faktörlerin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

2.3.4. Yaş

Aşk, cinsellik ve yakınlık isteğinin, insanoğlunun yaşamı boyunca eksikliğini hissettiği temel gereksinimlerden bazıları olma özelliğini taşıdığı sıklıkla vurgulanmakta ve aynı zamanda aşk ve cinsellik deneyimlerinde, yaşın önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir. Özellikle aşk, fiziksel ve biyolojik değişimlerin yoğun olarak yaşandığı ergenlik dönemi ile ilişkilendirilmekte ve bu dönemde, romantik ilişkilerde tutkuya dayalı deneyimlerin yakınlık ve bağlılığa dayalı deneyimlerden daha öncelikli olduğu ifade edilmektedir. (Overbeek, Ha, Scholte, Kemp ve Engels, 2010). Bununla beraber, ergenlik dönemi bireyler için tutkunun kıvılcımlandığı bir dönem olarak ifade edilirken, yetişkinlik fiziksel uyarılmanın azaldığı ve tutkunun inişe geçtiği bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Carstensen ve Charles, 1999; Sternberg, 1996; Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013).

Genç yetişkinlik döneminde ise bireylerin kimi zaman ergenlerdeki gibi çatışmalı ve sert bir ruh haline sahip olabildiklerini vurgulayan Neto (2012) üniversite öğrencilerinin genç yetişkinlik döneminde ailelerinden ayrılma ve mesleki, akademik ve sosyal yaşamlarına hazırlık gibi birçok yaşam olayı ile mücadele etmelerinden dolayı kimlik ve kişilik gelişimi açısından zor bir dönemden geçtiklerini belirtilmektedir. Bununla beraber otuzlu yaşlara gelindikçe, birçok

bireyin artık küçük bazı yaşam krizlerini deneyimlemeye başladıkları ifade edilmekte ve dolayısıyla bu yaşlarda bireylerin yaşamın anlamı hakkındaki sorgulamalara ve yaşamlarında krize yol açan önceki seçimleri hakkındaki inançlarında sarsılmalara maruz kaldıkları vurgulanmaktadır.

Otuz beşli yaşlara doğru gelindikçe, bireylerin yaşam koşullarını yükseltmek için gayret ettikleri ve köken ailelerinin yanı sıra çekirdek ailelerine bakma, çocuk sahibi olma, çocuklarını büyütme ve onların bağımsızlığı için mücadele etme durumunda kaldıklarına dikkat çeken Neto (2012), bireylerin yaşamlarının en zor zamanlarının bu zamanları içerdiğini belirtmektedir. Nitekim orta yaşlar gücün, kuvvetin ve gençliğin azalması olarak da nitelendirmektedir. Aynı zamanda, gerçekçi olmayan hayallerin ve arzuların ortaya çıktığı bir dönem olarak da ifade edilmektedir. Bu dönemde kadınlar menapozu deneyimlerken, erkeklerde kritik bir döneme doğru gittikleri vurgulanmaktadır. Dolayısıyla her iki cinsiyet için de fizyolojik bazı değişimlerin deneyimlendiği bir zaman olmasıyla da önemli olmaktadır (Reeder, 1996).

Diğer yandan bireylerin, yaşlılıkla beraber sıklıkla kronik rahatsızlıklar, eş veya arkadaşların ölümü ve çeşitli nedenlerle sosyal içe çekilmeler yaşadıkları belirtilmekte ve aynı zamanda bu dönemde her iki cinsiyet için yaş ile birlikte cinsel aktivitelerin de azaldığı ifade edilmektedir (Rokach ve Neto, 2005). Dolayısıyla değişen koşulların, yaşam olaylarının ve fırsatların bireylerin deneyimlerini, değerlerini ve yaşamın istekleriyle baş etme düzeylerini etkilediği vurgulanmaktadır. Bu nedenle aşk ve cinselliğe dayalı deneyimlerin de farklı yaşlarda, farklı tarzlarda ve yaşamın çeşitli aşamalarında farklı biçimlerde olabildiği görülmektedir (Neto, 2012).

Aşk bileşenleri açısından bakıldığında yakınlık, ergenlik için önemli bir gelişimsel dönüm noktası olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda ön ergenlikte, yakınlık düzeyinin geç ergenlere göre daha düşük olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Luong, Charles ve Fingerman, 2011). Dolayısıyla yaşa dair farklılıklar, yakınlık açısından belirleyici olmaktadır. Bağlılığın ise, ön ergenlikte orta ve geç ergenliğe göre daha düşük düzeyde olduğu ifade edilmektedir. Bunlara paralel olarak, aşk bileşenleri ve yaş değişkeni arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010), yaş değişkeninin yakınlık ve bağlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve tutku değişkeni ile ise negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yani bu çalışmada yaş arttıkça yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin arttığı, tutku bileşeninin ise azaldığı belirtilmektedir. Sonuç olarak alanyazında birçok çalışmanın aşk ve yaş arasındaki ilişkileri incelediği görülmektedir (Seiffge-Krenke, 2003; Reeder, 1996; Falconi ve Mullet, 2003; Neto, 2012).

2.3.5. İlişki Niteliği

İlişki niteliği, öznel değerlendirmelerle ilişkili olmakta ve kişiler arası ilişki uzmanları tarafından ilişki niteliğinin ölçütleri ile anlamı hakkında belirgin ayrımlar yapılmaktadır. Örneğin, ilişki niteliği genel olarak uyum, mutluluk, doyum, işlevsellik, iyilik hali ve başarı olarak tanımlanabilmektedir (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010). Diğer taraftan Spanier'e göre (1986) ilişki niteliği, çiftler arasında karşılıklı anlaşma, çift doyumunu, duygusal ifadeler gibi bileşenleri de temsil etmektedir. Davis ve Latty-Mann (1987) ise ilişki niteliğini birlikte yaşayabilirlik, yakınlık, önemseme, tutku, doyum, çatışma ve uyumsuzluğun yokluğu olarak ifade etmektedirler. Benzer şekilde Fletcher, Simpson ve Thomas (2000) ilişki niteliği bileşenlerinin tutku, doyum, bağlılık, güven, yakınlık ve aşk olduğunu belirtmektedirler.

Alanyazında, aşk açısından ilişki niteliğindeki bireysel farklılıkların büyük önemi olduğuna odaklanılmaktadır (Swami ve Allum, 2012). Bu bakış açısına paralel olarak Ha, Overbeek, Greef, Scholte ve Engels (2010), Hollandalı bireylerde ilişki niteliğini inceledikleri çalışmada, ergenlik döneminde ebeveyn ilişkilerinin niteliğinin, romantik ilişkilerdeki yakınlık ile yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ve en yakın arkadaşlarla ilişki niteliğinin romantik ilişkilerde yüksek bağlılıkla ilişkili bulunduğunu öne sürmektedirler. Araştırma bulgularına göre, ebeveynle ilişkilerde niteliğin düşmesi romantik ilişkilerde daha fazla bağlılığa yol açmaktadır. Düşük nitelikte dostluklar ise romantik ilişkilerde daha fazla tutkuya yola açmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma ile bireyin ebeveynleri ya da yakın arkadaşlarıyla ilişkilerinin niteliğinin, romantik ilişkilerindeki bileşenleri yordadığı ortaya konmaktadır.

Farklı bir çalışmada Crevier ve Boislard (2012), ebeveynler ve arkadaşlarla geçmiş ilişki deneyimleri ve erişkinlik döneminde yeni gelişen romantik ilişkiler arasındaki devamlılığı incelemektedir. Sonuçlar, bireylerin on dokuzlu yaşlarında deneyimledikleri romantik yakınlığın, on yedi yaşlarında baba ve anne ile deneyimledikleri yakınlığın niteliği tarafından yordandığını göstermektedir. Bununla beraber, araştırma sonuçları kızlar için romantik ilginin, sadece baba ile kurulan yakınlığın niteliği tarafından yordandığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, Sternberg'e (1986, 2006) göre, aşka dair birey tarafından deneyimlenen yakınlık, bağlılık ve tutku yoğunluğu ilişki niteliği ile pozitif yönde ilişkili olmaktadır. Dolayısıyla aşk bileşenleri, ilişki niteliği ile önemli oranda ilişkili olmaktadır (Kın NG ve Cheng, 2010; Ratelle, Carbonneau, Vallerand ve Mageau, 2013).

2.3.6. Öznel İyi Oluş

Öznel iyi oluş, bireylerin yaşam doyumları ile olumlu ve olumsuz duygulanımlarına ilişkin genel bir değerlendirme olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Diener'e göre bireyler yaşamlarından memnun olduklarında, kendilerine keyif veren eylemlerde bulduklarında ve çoğunluklu olumlu duygular hissettiklerinde yüksek bir öznel iyi oluş yaşamaktadırlar. Dolayısıyla öznel iyi oluşun, bireylerin yaşam doyumunu ve yaşam kalitesini arttırdığı vurgulanmaktadır. Öznel iyi oluş üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacılar, mutluluğun ne olduğu, neden bazı insanların daha mutlu olduğu, insanların mutlu olmak için hangi stratejileri kullandıkları ve mutluluğun belirleyicilerinin neler olduğu gibi sorulara yanıt bulmaya çalışmaktadırlar (Diener ve Lucas, 2000).

İlgili alanyazın incelendiğinde, aşk ve sevgi ile ilgili çalışmalar bu kavramların bireylerde mutluluğun, olumlu duyguların ve yaşam doyumunun da önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir (Diener ve Lucas, 2000; Kim ve Hatfield, 2004). Bununla birlikte romantik aşka ilişkin kuramlar, taksonomiler ve araştırmalar uzun süreli romantik ilişkilerin iyi oluş ile ilgili olabileceğini göstermektedir (Acevedo ve Aron, 2009; Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2010; Reis ve Aron, 2008; Neto ve Pinto, 2015) . Dolayısıyla romantik aşk, uzun ve kısa süreli ilişkilerde iyi oluş ile ilişkili bulunmaktadır. Nitekim Acevedo ve Aron (2009) yaptıkları araştırmada, romantik aşkın başlangıcında ve sonraki aşamalarında ilişkinin yoğunluğu ile cinsel yakınlığa duyulan canlılığın niteliğini değerlendirmekte ve uzun süreli ilişkilerin bireylerin iyi oluşuyla olan ilişkisini incelemektedir. Araştırma sonuçları, aşk ve iyi oluş arasında anlamlı ilişkilere dikkat çekmektedir.

Paralel bir bakış açısıyla Galinha vd., (2014) iyi oluş ve aşk arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada iyi oluşun arkadaşça aşk ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Buna göre aşk, mutluluk ve doyum gibi birçok olumlu duygunun önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir. Aynı zamanda aşk ilişkisinde cinsellik, duygusal temas, dostluk gibi çeşitli eylemler de mutluluğa katkı sağlamaktadır (Kim ve Hatfield, 2004). Bu bakış açısıyla Neto ve Pinto (2015), aşk yaşamından duyulan memnuniyetin ve tatminin, bireyde öznel iyi oluşu da etkileyeceğini ifade etmektedir. Sonuç olarak romantik ilişkilerin bireylerin yaşamlarında ve iyilik hallerinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Gere ve MacDonald, 2010).

2.3.7. Diğer Değişkenler

Son olarak ilgili alanyazın incelendiğinde diğer bazı değişkenlerin de aşk ile ilişkisinin ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalar nispeten az sayıda olup, önemli sonuçlar ortaya

koymaktadırlar. Örneğin, aşk bileşenleri ile bireylerin kimlik durumlarının yordayıcı rolünün incelendiği çalışmada, başarılı kimliğin bağlılık ve yakınlığı yordadığını (Mansoobifar, Mujembari ve Keybollahi, 2012) otantiklik ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada, kadınların otantikliğinin erkeklerin bağlılık düzeylerini, erkeklerin otantikliğinin ise kadınların yakınlık düzeylerini pozitif yönde etkilediğini (Nabelkova ve Balazova, 2015) ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır.

Aynı zamanda Dietch (1978), kendini gerçekleştirmenin sağlıklı aşk düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğunu, Mamali (2004) aşk ve nefret arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, Tarabulsy, Larose, Bernier, Trottier-Sylvain, Girard, Vargas ve Noel (2012) otonom olan ve olmayan bireylerin aşk bileşenlerinin farklılıklar gösterdiğini ve Ali ve Chamorro-Premuzic (2010) sosyoseksüel uyum, cinsiyet, makyavalizm, ikincil ve birincil psikopatoloji ile aşk bileşenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler.

2.4. Araştırma Kapsamında Ele Alınan Değişkenler

Bu bölümde, aşk düzeyi ile ilişkili olduğu düşünülen ve araştırma kapsamında ele alınan değişkenler hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu değişkenler, benlik saygısı, kişilik özellikleri, cinsiyet, romantik ilişki süresi ve romantik ilişki durumu olarak ele alınmaktadır.

2.4.1. Benlik Saygısı

Rosenberg'e göre (1967) , bireyler nesnelere ilişkin belli tutumlara sahip oldukları gibi kendi benliklerine dair de belli tutumlara sahip olmaktadır. Benlik saygısı bireyin benliği ile ilgili düşünceleri, duyguları ve inançlarını içermektedir. Diğer bir ifade ile benlik saygısı, bireyin kendini değerli bulup bulmadığını ya da kendine ne kadar değer verdiğini göstermektedir. Dolayısıyla benlik saygısı, bireyin kendinden memnuniyet düzeyini işaret etmektedir. Alanyazında benlik saygısı kavramı, "öz değer, öz güven, kendilik algısı, kendilik değeri, benlik tasarımı, kendine güven duygusu" gibi terimlerle de ifade edilmektedir (Swami ve Allum, 2012).

Aynı zamanda benlik saygısı, kişinin kendine yönelik değerlendirmesi ve kendini sorgulaması sonucunda ortaya çıkan bir durum olup, bireyin sahip olduğu benlik ile ideal benliği arasındaki farkı değerlendirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, benlik saygısı bireyin kişilik gelişimi, sosyal gelişimi, akademik gelişimi ve romantik gelişiminde oldukça önemli bir yere sahip olmaktadır. Nitekim benlik saygısı, yaşamın ilk yıllarında oluşmaya başlamakta ve yaşam boyu gelişimi ve değişimi devam etmektedir. Dolayısıyla, bireyin bebeklikte ebeveynleri ve ona bakan diğer kişilerle etkileşimleri sonucu oluşan benlik saygısı, ilerleyen yaşla beraber içinde bulunulan sosyal çevreyle etkileşimler sonrası ortaya çıkan

olumlu ve olumsuz geri bildirimlerle şekillenmektedir (Chao, Vidacovich ve Green, 2017). Bu nedenle, özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde bireye yöneltilen olumlu ve olumsuz ifadeler, bireyin benlik algısını ve dolayısıyla benlik saygısını etkilemektedir.

Bununla birlikte, benlik saygısı çocukluk deneyimlerimizin ve sonraki etkileşimlerimizin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olsa da, her zaman aynı seyri sergileyemeyebilmektedir. Örneğin; bir yakının kaybı, kronik bir hastalık, sevilen kişiden ayrılma, iş kaybı gibi beklenmeyen yaşam olayları bireyin kendine yönelik algısını olumsuz etkileyebilmektedir. Bazı bireyler için yaşamlarında meydana gelen bu ve benzeri değişiklikler yaşamdaki rollerini yeniden gözden geçirmelerine ve benlik saygılarını yeniden değerlendirmelerine yol açabilmektedir. Kimi zaman böyle yaşam olayları bireyin benlik saygısını arttırabilirken, çoğunlukla benlik saygısının düşmesine ve sonuçta depresyon ve çökkünlüğe yol açabilmektedirler (Sowislo ve Orth, 2013).

Buna paralel olarak, birey kendini her zaman açık ve anlaşılır bir biçimde değerlendiremeyebilmektedir. Çünkü benlik saygısı ve dolayısıyla bireyin kendine yönelik değerlendirmeleri bireyi kendini ne kadar tanıdığı ile de yakından ilişkili olmaktadır. Nitekim her bireyin kendisiyle ilgili beğenmediği ve değiştirmek istediği özellikler olabilmektedir. Bu durum, bireyin kendine yönelik açık ve net bir algıya sahip olmasını engelleyebilmektedir. Tersine olarak, her bireyin kendinde emin olduğu ve onur duyduğu özellikleri de bulunmaktadır. Böyle durumlarda ise bireylerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri her durumda oldukça net ve açık olabilmektedir (Swami ve Allum, 2012).

Rosenberg (1967), yaş ile benlik saygısının birbiriyle ilişkili olduğunu ve hatta yaş ilerledikçe benlik saygısının da yükseldiğini vurgulamaktadır. Buna göre, ergenlik döneminde benlik saygısının, daha küçük yaşta bireylere kıyasla yüksek olduğunu belirtilmektedir. Ergenlik döneminden sonra ise benlik saygısının yetişkinlik dönemine doğru gelişmeye devam ettiğini ve giderek yükseldiğini ifade edilmektedir (Bleidorn vd., 2016). Diğer yandan Rosenberg benlik saygısını, bireyin kendisine yönelik olumlu veya olumsuz bakış açısı, değerlendirmeleri, tutumları ve inançları noktasında ayırmaktadır. Yani, bireyin kendisini değerlendirirken olumlu bir tavır sergiliyorsa yüksek benlik saygısına, olumsuz bir tavır sergiliyorsa düşük benlik saygısına sahip olduğunu belirtmektedir. Bir başka deyişle, kendisiyle baş başa kaldığında ya da sosyal ortamlarda diğer insanlarla bir arada bulunduğu, kendini değerli hissedene ve kendine saygı duyan bir bireyin yüksek benlik saygısına, diğer taraftan böyle durumlarda kendini sürekli değersiz hissedene ve kendine saygı duymayan bireylerin düşük benlik saygısına sahip olduğunu vurgulanmaktadır (Imran, 2013).

Yüksek benlik saygısı, bireyin kendi benliğini sağlıklı ve gerçekçi bir şekilde değerlendirmesi sonucunda oluşan ve kendine değer vermesine yol açan düşünce ve duygularının bütünüdür. Bu bireyler diğer bireylerle olan ilişkilerinde

kendilerini değerli görmek ve kendilerine saygı duymakla beraber, diğer bireylerin de kendilerine saygı duymasını beklemektedirler. Dolayısıyla, kendilerini saygıya değer bireyler olarak görme eğiliminde olmaktadır. Bu bireyler kendileri ile ilgili olarak açık, net, tutarlı ve kararlı düşüncelere sahip olmaktadır (Byrne ve O'brien, 2014).

Yüksek benlik saygısı bireyin kendini tanıması, olumlu ve olumsuz özelliklerinin farkında olması, kendi değer sistemini geliştirmesi, geleceğini gerçekçi bir biçimde planlayabilmesi, planladığı gelecek doğrultusunda hedeflere yönelmesi, sosyal ortamlarda uyum içinde olması ve bireysel kararlar alabilmesi gibi nitelikleri temsil etmektedir. Aynı zamanda bu bireyler, yeni fikirlere açık, kendine güvenen, kişiler arası ve grup ilişkilerinde başarılı, rahat, aktif, girişken, iyimser, zorluklar karşısında yılmayan, yaratıcı ve araştırmacı bireyler olarak da nitelendirilmektedirler. Bununla beraber, bireyin yüksek benlik saygısına sahip olması yaşam statüsünü arttırdığı gibi ve depresyon için de önleyici bir faktör olmaktadır (Chao, Vidacovich ve Green, 2017).

Düşük benlik saygısı ise bireyin kendin benliğini sağlıklı değerlendirmesi sonucunda oluşan ve kendini değersiz hissetmesine yol açan düşünce ve duygularının bütünüdür. Bu bireyler kendilerine güven duymamakta, yeteneklerini önemsememekte, çoğunlukla başarılarını inkar etmekte, kolayca umutsuzluğa kapılmakta, kendilerine saygı duymamakta ve çoğunlukla kişilerarası ilişkilerden benliklerini koruma güdüsüyle kaçma eğiliminde olmaktadır. Bu nedenle, kendileri ile ilgili karmaşık, tutarsız, kararsız ve belirsiz düşüncelere sahip olmaktadır (Byrne ve O'brien, 2014). Düşük benlik saygısına sahip bireylerin, içsel geri bildirimleri olumsuz olduğundan kendilerine yönelik tutumları da çoğunlukla olumsuz olmaktadır. Dolayısıyla düşük öz güvenleri olduğundan, sorumluluk yüklenmekten çekinmekte, kendilerine ait sorumluluklardan kaçınmakta, sorumluluktan kaçamadıkları zamanlarda ise içinde var oldukları durumu büyük bir çatışma haline dönüştürmektedirler. Aynı zamanda bu bireyler, diğer bireylere de güvenemeyen, sosyal ilişkilerde kolay umutsuzluğa kapılan, kendi becerilerinden şüphe eden, sosyal ilişkilerde uyum sağlayamayan ve çok hızlı suçluluk duyguları yaşayan bireyler olarak da nitelendirilmektedirler (Chao, Vidacovich ve Green, 2017).

Benlik saygısı ve aşk arasındaki ilişkiler açısından ilgili alanyazın incelendiğinde birçok kuramcı, benlik saygısının ilişkilerde ve özellikle romantik aşk ilişkilerinde önemli bir rol oynadığını öne sürmektedir (Acevedo ve Aron, 2009; Feeney ve Noller, 1990; Hendrick, Hendrick ve Adler, 1988; Murray, Holmes ve Collins, 2006). Yakın zamanda, kişiler arası ilişkiler üzerine yapılan çok sayıda araştırma, bireyin kendine ilişkin olumlu algısının diğerleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Swami ve Allum, 2012; Murray ve Holmes, 2009; Murray, Holmes ve Griffin, 2000; Swami, Stieger, Haubner, Voracek ve Furnham, 2009).

İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmalar, benlik saygısı düzeyinin tutkulu aşk ile pozitif yönde, sahiplenici aşk ile ise negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar (Campbell, Foster ve Finkel, 2002; Mallandain ve Davies, 1994; Neto, 1993). Bu örüntü, yüksek benlik saygısı ile kıskançlık, bağımlılık ve takıntıyı yansıtmayan, tutkulu ve duygusal olarak yoğun aşk biçimleri arasında bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Benlik saygısı düzeyinin diğer romantik aşk stilleri ile zayıf ve tutarsız ilişkilere sahip olduğu da (Campbell, Foster ve Finkel, 2002) alanyazında ifade edilmektedir.

Bir başka çalışmada Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser (2015), benlik saygısı yüksek olan bireylerin tutkulu aşk ve arkadaşça aşk düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda, istikrarlı bir şekilde düşük benlik saygısı yüksek olan erkeklerin, diğer erkeklere göre mantıklı aşk düzeylerinin daha yüksek olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Dengeli ve istikrarlı şekilde benlik saygısı yüksek olan kadınların ise oyun gibi aşk düzeylerinin diğer kadınlara göre daha düşük olduğu da yine bulgular arasında yer alan sonuçlardandır. Sonuç olarak araştırma, benlik saygısının tutkulu ve arkadaşça aşk ile pozitif yönde, sahiplenici aşk ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, daha fazla kendine ait kendilik duygularını bildiren bireylerin, diğer bireylerden daha derin, daha samimi bağlantılar geliştirmelerine izin veren romantik aşk tarzları kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu örüntü, daha yüksek benlik saygısı olan bireylerin, içsel bağlantıları geliştirdikçe potansiyel reddedilmeye karşı savunmasız olma risklerinin daha düşük olacağını göstermektedir (Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Avi Besser, 2015).

Bağlanma stilleri, benlik saygısı ve aşk arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada Feeney ve Noller (1990), benlik saygısının aşkın sahiplenici aşk gibi aşırı formları ile negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Araştırmaya eşlik eden diğer sonuçlar, güvenli bağlanma stilinin yüksek benlik saygısı ile pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir. Nitekim güvenli bağlanma stilinde bireyler karşılıklı destek ve gelişmeyi onaylamaktadırlar. Böylece, bir romantik partnerin "sizin için orada" olduğu hissine kapılmak, yalnızca düzgün bir işleyiş ilişkisi kurmakla kalmayıp, aynı zamanda romantik sevginin duygularını kolaylaştırabilmektedir.

Öte yandan aşk stilleri ile benlik saygısı, duygusallık ve dürtüsellik arasındaki ilişki üzerine yaptıkları çalışmada, Mallandain ve Davies (1994), tutkulu aşk ile benlik saygısı arasında pozitif yönde, arkadaşça ve özgeci aşk ile benlik saygısı arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu belirttiktedirler. Sahiplenici aşk stiline sahip olan bireylerin, daha düşük benlik saygısına sahip oldukları da bulgular arasında yer almaktadır. Diğer yandan mantıklı aşkın, benlik saygısı ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı da sonuçlar arasında ifade edilmektedir.

Taylor ve Brown (1988), bireyin kendine ya da partnerine yönelik olumlu yanılsamalarının, bilincini karakterize edebileceğini ve romantik ilişkilerde olumlu algılamalar yaratmaya hizmet edebileceğini ileri sürmektedirler. Olumlu yanılsamalar, samimi veya

romantik ilişkiler bağlamında yoğun olarak incelenmektedir. Nitekim Swami ve Allum (2012) yaptıkları bir çalışmada, romantik partnerler hakkındaki olumlu yanılsamaların benlik saygısını ve bireyin kendine güven hissini arttırdığı ifade etmektedirler. Ayrıca olumlu yanılsamaların, ilişkisel tatmin ve bağlılığa katkıda bulunmaları halinde, romantik ilişkinin ayrılmaz bir parçası olduğunu da öne sürmektedirler.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise Çanakçı (2000) dört ayrı flört deneyim grubundan oluşan üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada, şu anda flört etmekte olan öğrenciler ile hiç flört etmemiş öğrencilerin, her zaman flört eden öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip olduklarını belirtmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları, şu anda flört etmekte olan öğrencilerin önceden flört etmiş öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan Yıldırım (2017), bireylerin benlik saygıları düştükçe algılanan sosyal destek düzeylerinin ve yaşam doyumlarının düştüğünü ifade etmektedir. Dolayısıyla romantik partnerler önemli bir destek kaynağı olarak düşünülmektedir.

Başka bir çalışmada ise Çeçen (2017), güvenli bağlanan bireylerin diğer bağlanma stillerindeki bireylere göre benlik saygılarının daha yüksek olduğunu çalışma bulgularında vurgulamaktadır. Buna paralel olarak, Arbona ve Power (2003), Haleplioğlu (2017), Hamarta (2004) ve Karabulut (2017) kendi çalışmalarında benzer bir bulgu ortaya koymaktadırlar. Son olarak Terzi ve Çankaya (2009), güvenli bağlanmanın benlik saygısını anlamlı şekilde yordadığını araştırma sonuçlarında vurgulamaktadırlar. Güvenli bağlanma ile üçgen aşk düzeyi arasındaki anlamlı ilişkileri ortaya koyan çalışmalar (Karantzas, Feeney, Goncalves ve McCabe, 2014; Levy ve Davis, 1988; Madey ve Rodgers, 2009) değerlendirildiğinde, benlik saygısının üçgen aşk düzeyine etki etmesi beklenmektedir.

2.4.2. Kişilik Özellikleri

Kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran ve bireyin ilerdeki davranışlarına yönelik varsayımlarının dayanağını oluşturan, göreceli olarak değişmez özellikler olarak tanımlanmaktadır (Yanbastı, 1991). Aynı zamanda kişilik bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terim olarak ifade edilmektedir (Köknel, 2005). Kişilik Özellikleri ise bireyin ilgileri, tutumları, yetenekleri, konuşma tarzı, dış görünüşü ve çevresine uyum biçimi gibi özelliklerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (McCrae ve Costa, 1999).

Kişilik, psikoloji alanında ele alınan en geniş kapsamlı kavramlardan biri olup, kişiliğin açıklanması için ortaya atılan boyutsal modeller arasında en öne çıkanı *Beş Faktör Kişilik Modeli* olmaktadır. McCrae ve Costa'nın Beş Faktör Kişilik Modelinin tutarlı bilişsel, duygusal ve davranışsal kalıplara yol açan ve bireyler arasındaki varyasyonları kişilik özelliklerine yönelik

incelemek üzere değerlendiren bir model olarak ortaya çıktığı vurgulanmaktadır (McCrae ve Costa, 2003). Kişilik özelliklerinin değerlendirilmesinin birçok çalışmaya önemli katkılar sağladığı varsayılmaktadır. Nitekim psikoloji alanında bireysel niteliklerin zaman ve duruma göre güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçülebilmesinin, insan davranışlarının yordanması açısından büyük fırsatlar sunacağı konusunda artan bir görüş birliği bulunmaktadır (McAdams, 1992).

Beş Faktör Kişilik Modeli, insanların gösterdikleri bireysel farklılıkların dünyadaki bütün dillerde kodlanacağı, konuşma diline sözcükler halinde yansıtacağı ve bu sözcüklerden yola çıkarak insanın kişilik yapısını kapsayacak bir sınıflamanın olabileceği temel varsayımına dayanmaktadır. Beş Faktör Kişilik Modeli, kişiliğin beş genel boyutunu ve bunların içerdiği özgül kişilik özelliklerini hiyerarşik bir sıralama içinde vermektedir. Kuram, beş temel kişilik özelliğinin olduğunu öne sürmekte ve bunları *dışadönüklük*, *uyumluluk*, *sorumluluk*, *duygusal tutarsızlık (nevrotizm)* ve *gelişime açıklık* olarak ifade etmektedir (McCrae ve John, 1992). Aynı zamanda, Beş Faktör Kişilik Modelinde yer alan her boyut birbirine zıt iki kutuptan oluşmaktadır. Buna göre model, dışadönüklük/içedönüklük, uyumluluk/düşmanlık, duygusal tutarsızlık/duygusal istikrar, sorumluluk/dürtüsellik ve gelişime açıklık/gelenekçilik boyutlarından oluşmaktadır (McCrae ve John, 1992).

Temel kişilik özelliklerinin ilk boyutu olan *dışadönüklük* temelde heyecanlı, neşeli, canlı, coşkulu, konuşkan, girişken, aktivite düzeyi yüksek ve kişilerarası ilişkilerde sosyal ve baskın olma gibi özellikleri içermektedir. McCrae ve Costa'nın (1985), geliştirmiş oldukları kişilik ölçeğinde dışadönüklük boyutunu sıcaklık, toplumu sevme, heyecan arama ve olumlu duygular gibi alt ölçekler ile temsil ettikleri görülmektedir. Dışadönük kişiler, genelde içedönük bireylerden daha etkin, heyecan arayan, sempatik ve konuşkan olup, kendilerini daha kolay ifade etme eğiliminde olmaktadır. Aynı zamanda stres verici olaylar karşısında bireyler daha olumlu tutumlar geliştirmektedirler. Dolayısıyla, çatışma çözme süreçleri daha yapıcı olmaktadır (Wan, Luk ve Lai, 1999).

Dışadönük bireyler genellikle diğer bireyler tarafından eğlenceli, hareketli ve öz güvenli olarak nitelendirilmektedirler. Aynı zamanda dışadönüklük, sosyal ortamlarda çevresinde bulunan bireylerin sayısı ve bireyin kalabalık bir grupta geçirdiği duygusal durumu ve ilişki kalitesi ile ilgili olmaktadır. Bu nedenle, kalabalık ortamlarda rahat olan, bu ortamlardan zevk aldığı hisseden ve yine bu ortamlarda eğlenen bireylerin dışadönüklük derecesi yüksek olarak ifade edilmektedir. Dışadönüklük derecesi düşük olan bireylerin ise çevresinde ilişki içerisinde bulunduğu birey sayısı az olan, kalabalık ortamlarda bulunmaktan fazla zevk almayan ve bu tür ortamlarda kendini güvende hissetmeyen bireyler oldukları vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle bu bireyler, sessiz, ağzı sıkı, tedbirli, ılımlı, kibar, duygusal, olgun, sıradan, durgun, bağımsız gibi sıfatlarla tanımlanmaktadır (McCrae ve John, 1992).

Temel kişilik özelliklerinin ikinci boyutu olan *uyumluluk* kişilik özelliğinde bireylerin duyguları, düşünceleri ve davranışlarında şefkatten düşmanlığa kadar uzanan bir çizgi boyunca kişilerarası uyumun niteliğini değerlendirmektedir. McCrae ve Costa'nın (1985), geliştirmiş oldukları kişilik ölçeğinde uyumluluk boyutunu güven, dürüstlük, özgecilik (alturizm), uyma/itaat, alçakgönüllülük ve merhametlilik alt ölçekleri ile tanımladıkları görülmektedir. Bu noktada özgecilik, bencillikten uzaklık ve başkalarına yönelik ilgi olarak tanımlanmaktadır.

Uyumluluk başkalarının değerlerini ya da kurallarını kabul etme ve bunlara uyma derecesi olarak da tanımlanmaktadır (Costa ve McCrae, 1992). Bu kişilik özelliği sosyal ilişkilerde kolaylaştırıcı olup, özellikle ilişkileri devam ettirme noktasında işlevsel olmaktadır. Böylece kişilerarası çatışmalarda çözümleyici tarafı ön plana çıkmaktadır (Jensen-Campbell ve Graziano, 2001). Aynı zamanda bu kişilik özelliği, işbirliği isteği, uyumluluk ve yumuşak başlılık olarak da nitelendirilmektedir. Bunun karşıt tarafı ise saldırganlık, düşmanlık, hırçnılık ve huysuzluk olarak adlandırılmaktadır (Costa ve McCrae, 1992).

Uyumluluk kişilik özelliğini yüksek düzeyde taşıyan bireyler, yumuşak kalpli, iyi huylu, yardımsever, sevecen, güvenli, nazik, bağışlayıcı, özverili, insanlarda güven uyandıran, alçak gönüllü, ılımlı ve dürüst olarak nitelendirilmektedirler (Costa ve McCrae, 1992). Yüksek uyumluluk derecesine sahip olan bireyler, diğer bireylere çok fazla güven duyabilmektedirler. Ancak düşük uyumluluk derecesine sahip bireyler için, çoğu zaman önemli olan içlerinden gelen sesi dinlemektir. Bununla birlikte, düşük uyumluluk derecesinde olan bireyler, soğuk, şüpheli, sinirli, kıskanç, dik başlı, negatif düşünen, ego merkezli, rekabetçi, kritik düşünen ve iş birliğinden uzak bireyler olarak tanımlanmaktadır (McCrae ve Jhon, 1992).

Temel kişilik özelliklerinin diğer bir boyutu olan *sorumluluk* başarı, organizasyon, planlama, dikkat, hırs ve özdisiplin için gerekli olan yeterlilik ve sorumluluk duygusuna sahip olmaya vurgu yapmaktadır. Sorumluluk faktöründeki bireyler, hedeflere ulaşmak ve bütün görevleri tamamlayabilmek için kendi davranışlarını kendi düzenleyebilen ve aktif plan yapabilen bireyler olarak nitelendirilmektedirler (Szalma ve Taylor, 2011). McCrae ve Costa (1985), bu kişilik özelliğinin yeterlilik, düzen, görev bilinci, başarı çabası, öz-disiplin ve tedbirlilik alt boyutları tarafından temsil edildiğini belirtmektedirler.

Sorumluluk derecesi yüksek olan bireyler, iyi düzenlenmiş, kendinden disiplinli, sorumlu ve güvenilir olmaktadır. Sorumluluk ve özdenetim faktörü, aynı zamanda bireyin başarmak ya da ulaşmak üzere amaçlara odaklanmasını da içermektedir. Yüksek sorumluluk derecesine sahip bireyler, bireysel amaçlarına daha az odaklanmaktadır. Düşük sorumluluk derecesine sahip bireyler ise daha çok kendi bireysel amaçlarına odaklanmaktadır. Ayrıca bu bireyler, güvenilmez, dağınık, sebatsız, işleri yarım bırakan, vefasız, hayalci, hedonist ve dikkatsiz olarak nitelendirilmektedirler (McCrae ve John, 1992).

Temel kişilik özelliklerinin dördüncü boyutu olan *duygusal tutarsızlık* bireyin yaşadığı endişe, kızgınlık, sıkıntı, düşünmeden hareket etme, güvensizlik ve depresyonu ifade etmektedir. Bu bireyler sınırlı, işbirliğine girmeyen ve bunaltıcı olarak tanımlanabilmektedirler. Duygusal tutarsızlığı olan bireylerin, rasyonel olmayan düşüncelerinin ve başa çıkma mekanizmalarında yetersizliklerin olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda duygusal tutarsızlık karmaşık duygularla ilişkili olup, olumsuz duygulanımlar sonrası bu bireylerin kendini suçlama eğilimi gösterdikleri ifade edilmektedir (McCrae ve Costa, 1999).

Dolayısıyla duygusal sıkıntı yaşayan ve duyguları aşırı değişiklik gösteren bireylerin duygusal tutarsızlık boyutundan yüksek puan almaları beklenmektedir. Bu kişilik özelliğinin karşıtı olan yani, duygusal istikrarın yüksek olduğu bireyler, sakin ve kendine güvenen bireyler olarak nitelendirilip, stresle kolayca başa çıkma eğiliminde olmaktadır. Dolayısıyla, duygusal tutarsızlık derecesi düşük bireyler sarsılmaz, kendi kendine yeten, sakin, uysal, güvenilir ve dengeli olarak nitelendirilmektedirler (McCrea ve Jhon, 1992).

Son olarak temel kişilik özellikleri arasında yer alan gelişime *açıklık* boyutu güçlü bir hayal gücünü, yeni görüşleri kabul etme isteğini, çok yönlü düşünmeyi ve zihinsel merakı içermektedir. Aynı zamanda yaratıcı, araştırmaya meraklı, geleneksel olmayan, özgür, orjinal, hayal gücü kuvvetli, ilgileri geniş, değişikliği seven, artistik, doğal, açık fikirli, analitik düşünen bireyler olarak nitelendirilmektedirler. Bununla birlikte, gelişime açık bireyler, diğer bireylere kıyasla yeni yaklaşımları denemekle ilgili daha istekli olmaktadır (McCrae ve Costa, 1999).

Gelişime açıklık derecesi yüksek bireyler, yaratıcı olmakla birlikte, rutin ve sıradan olandan ziyade, çeşitliliğe yatkın olma eğiliminde olmaktadır. Aynı zamanda bu bireyler, sanatsal etkinliklere önem vermekte ve dolayısıyla sanatsal açıdan hassas olabilmektedirler. Diğer taraftan, gelişime açıklık düştükçe bireyler, aileleriyle daha çok geleneksel düzeyde ilişkiler kurma ve bundan mutlu olma eğiliminde olmaktadır. Ayrıca bu bireyler, sanatsal duygudan uzak, düşüncesiz, dar düşünce yapısına sahip, sıkılgan, az sayıda ilgi odağı olan ve sosyallikten uzak bireyler olarak tanımlanmaktadır (McCrea ve John, 1992).

Diğer taraftan, Beş Faktör Kişilik Modeli'nde ifade edilen faktörlerin belirlenmesinde kültürel farklılıklar oldukça önemli bir role sahip olmaktadır. Dolayısıyla kültürel farklılıklar çeşitli kişilik boyutlarının öne çıkmasına yol açmaktadır. Bu bakış açısıyla paralel olarak, kültürel farklılığı göz önüne alan temel kişilik boyutlarını değerlendirmek için Türkiye'de bir araştırma yapıldığı ve altı faktör ortaya konduğu görülmektedir. Bu araştırmaya göre altıncı faktör negatif kişilik özelliklerini yansıtan *olumsuz değerlik* olarak adlandırılmaktadır. Olumsuz değerlik puanları bireylerin kendilerine yönelik olumsuz atıflarını içermekte ve bu özellik depresyon, kaygı ve nevrozizme benzer olup düşük benlik saygısını temsil etmektedir (Gençöz ve Öncül, 2012).

İlgili alanyazında, beş faktör kişilik özelliğindeki yapılar ile öznelğin göstergeleri arasındaki ilişkinin ve kişilerarası ilişkilerin kalitesinin geniş bir alanda incelendiği görülmektedir. Örneğin, yüksek duygusal tutarsızlık seviyeleri olumsuz duygulanım, endişe verici olma eğilimi ve psikolojik sıkıntıya işaret eden çok çeşitli değişkenlerle ilişkili olma eğiliminde olmaktadır (Bouchard, 2003). Aynı zamanda duygusal tutarsızlığın ilişkilerin kalitesine olumsuz yönde katkıda bulunduğu ortaya konmaktadır (Ben-Ari ve Lavee, 2005). Ayrıca, düşük dışadönüklük ve yüksek duygusal tutarsızlık arasındaki etkileşimin, depresyon ve kaygı bozukluklarında daha belirgin olduğunu ortaya koyan çalışmalar da (Jorm, Christensen, Henderson, Jacomb, Korten ve Rodgers, 2000) bulunmaktadır.

Bununla birlikte, bağımsızlık, güvenilirlik, organizasyon ve hedefe yönelik davranışları işaret eden sorumluluğun, hayal kırıklığına uğrama ile başa çıkmak için, geliştirilen stratejilerin edinilmesi ile yakından ilişkili olduğu ortaya konmaktadır (George ve Zhou, 2001). Bazı araştırmalarda ise gelişime açıklık ve psikolojik iyi olma arasında neredeyse hiç bir ilişki bulunmadığını ifade eden ve gelişime açıklığın özellikle problem odaklı baş etme stratejileri açısından psikolojik iyi olmaya katkıda bulunduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunduğu da belirtilmektedir (Bouchard, 2003).

Bu bilgiler ışığında ele alındığında, hızla değişen sosyopolitik tutumlar, dinamikler ve gelenekselizm ile modernizm arasındaki köprü yapısını göz önüne alarak, Türkiye'deki temel kişilik boyutlarını incelemek büyük önem taşımaktadır. Bu köprü rolü ve algılanan özerklik, kişiler arası ilişkiden çok daha fazlasını işaret etmektedir. Nitekim sağlıklı birey, diğerleri ile ilişki halinde olan ancak bağımlı olmayan birey olarak tanımlanmaktadır (Schmitt vd., 2009). Bu bireyler eşzamanlı olarak başkalarından bağımsız olabilmekte ve böylelikle özerk tavırlarını koruyabilmektedirler. Aynı zamanda kişilerarası ilişkiler sayesinde, başkalarının bakış açılarını dikkate almakta ve diğerlerinin taleplerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Ancak bunu yaparken, kendi bağımsızlıklarını da koruma eğiliminde olmaktadırlar. Dolayısıyla tüm bu durumlar, bireyim yaşam özelliklerini ve kişiliğini etkilemektedir (Kağıtçıbaşı, 1973).

Kişilik özellikleri ve aşk arasındaki ilişkiler açısından ilgili alanyazın incelendiğinde, kişilik özelliklerinin romantik ilişkileri ve dolayısıyla aşkı nasıl etkilediği konusu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir (Goldberg, 1993). Özellikle romantik çiftler arasındaki çatışmaların, kişilik özellikleri ile ilişkisi önemli bir konu olmaktadır. Bir diğer yandan, aşkın yaygınlığı ve yoğunluğu evrensel olarak bireyden bireye farklılık göstermektedir. Nitekim bireylerin kişilik özellikleri, kültürel ekolojileri ve aşk deneyimleri bireysel farklılıklarından etkilenmektedir (Schmitt vd., 2009).

Ek olarak Engel, Olson ve Patrick (2002) üniversite öğrencilerine yönelik Üçgen Aşk Kuramının öne sürdüğü aşk bileşenlerinin beş büyük faktör ile olan ilişkisini inceledikleri araştırmanın sonucunda, kişilik özelliklerinden biri olan sorumluluk kişilik özelliğinin aşk

bileşenlerinden tutkunun, bağlılığın ve yakınlığın önemli bir yordayıcısı olduğunu öne sürmektedirler. Aynı zamanda araştırma sonuçları, sorumluluk kişilik özelliğinin hem kadınlar hem erkekler için yakınlık ve tutkunun yordayıcısı iken, yalnızca erkekler için bağlılığın yordayıcısı olduğunu da ortaya koymaktadır. Ancak şaşırtıcı olarak yumuşak huyluluk, uyum ve güven olarak ifade edilen uyumluluk, aşk bileşenleri açısından yordayıcı olmamaktadır.

Ayrıca, Engel, Olson ve Patrick (2002) bağlılığın kararlılığı pozitif, savunmasızlığı ise negatif yönde yordadığı ortaya koymaktadırlar. Bu çalışmada baskın, kendinden emin, stresi kontrol edebilen ve bununla baş edebilen erkeklerin bağlılık duygularının da daha yüksek olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, kendine güvenmeyen erkeklerin de bağlılık düzeyinin düşeceği ön görülmektedir. Diğer yandan bazı araştırmalar, aşkın bileşenleri ve dışadönüklük kişilik özelliği arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedirler (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010). Farklı bir çalışmada ise Fehr ve Broughton (2001), tutkulu aşkın dışadönüklük ile arkadaşça aşkın ise daha çok uyumluluk ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Yani dışadönüklüğün içedönüklükten daha iyi bir aşk iletişimine yol açtığı ortaya konmaktadır (Watson, Hubbard ve Wiese, 2000).

Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010) yaptıkları çalışmada, romantik ilişkilerde ilişki süresi, aşk bileşenleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri demografik bilgilerle birlikte incelemişlerdir. Yapısal eşitlik modelinin kullanıldığı çalışmanın sonucunda, beş büyük faktörden, uyumluluk kişilik özelliğinin aşkın yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliğinin ise yakınlık ve bağlılık bileşenleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Diğer yandan, dışadönüklük kişilik özelliği ise tutku bileşeni ile pozitif yönde ilişkili olarak ifade edilmektedir. Duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin ise aşk bileşenleri ile ilişkili olmadığı sonucu da elde edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Öte yandan Caralis ve Haslam (2004), Beş Faktör Kişilik Modeli'nin beş boyutu arasında en göze çarpan iki özelliğin dışadönüklük ve uyumluluk özellikleri olduğunu belirtmektedirler. Hatta bazı çalışmalarda, aşk ve kişiliğe dayalı çalışmalar genellikle bu iki özellik ile ilgili ilişkileri incelemektedir (Schmitt vd., 2009). Başka bir çalışmada ise White, Hendrick ve Hendrick (2004), kişilik özellikleri, ilişki doyumu ve aşk arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin doyum ve yakınlıkla negatif ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Dışadönüklük ve uyumluluk kişilik özellikleri ise özellikle erkeklerde ilişki doyumu ve yakınlık ile pozitif yönde ilişkili bulunmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliğinin ise erkeklerde yakınlık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtilmektedir.

Lester ve Philbrick (1988) ise Lee'nin (1973) *Aşk Tutumları Ölçeği*'ni kullandıkları çalışmada, tutkulu aşk ve oyun gibi aşkın dışa dönüklük ile ilişkili olduğunu, sahiplenici aşkın ise duygusal tutarsızlık ile ilişkili bulunduğunu belirtmektedirler. Benzer şekilde Wan, Luk ve Lai,

(2000) çalışmalarında, oyun gibi aşkın dışadönüklük ile ilişkili, sahiplenici aşkın duygusal tutarsızlık ile ilişkili, tutkulu aşkın sorumluluk ile ilişkili, arkadaşça aşkın uyumluluk ile ilişkili ve mantıklı aşkın ise duygusal tutarsızlık ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Taraban ve Hendrick (1995) ise her aşk tutumunun farklı kişilik özellikleri ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte Davies (1996), aşk tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, oyun gibi aşkın dışadönüklük ile, sahiplenici aşkın duygusal tutarsızlık ile pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Mantıklı aşkın duygusal tutarsızlık ile negatif ilişkili, tutkulu aşkın ise dışadönüklük ile pozitif ilişkili olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Aynı zamanda özgeci aşk, oyun gibi aşk ve tutkulu aşk dışadönüklük ile arkadaşça aşk ise duygusal tutarsızlık ile ilişkili olarak ifade edilmektedir. Zeng, Pan, Zhou, Yu ve Liu (2016), yaptıkları çalışmada sorumluluk kişilik özelliği ile oyun gibi aşk arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadırlar. Woll (1989) ise, dışadönüklük ve duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin sahiplenici aşk ile ilişkili olduğunu araştırma bulgularında ifade etmektedir.

Diğer taraftan Barelds ve Barelds-Dijkstra (2007) ise ilk görüşte aşk, ilişki niteliği ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada dışadönük bireylerin ilk görüşte aşık olma eğilimlerinin diğer bireylere göre daha yüksek olduğunu vurgulamaktadırlar. İlk görüşte aşık olan bireylerin, ilişki niteliklerinin daha düşük olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Farklı bir bakış açısıyla Nettle ve Shaver (2006), bağlanma stilleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, bu değişkenlerin ilişki niteliğinin yordama gücünü ele almaktadırlar. Bu araştırma sonucunda kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri duygusal tutarsızlık ile anlamlı oranda ilişkili bulunup, aynı zamanda kaçınmacı bağlanma özelliği sergileyen bireylerin sorumluluk ve dışadönüklük düzeylerinin düşük olduğu ifade edilmektedir. Benzer şekilde kaçınmacı bağlanma, gelişime açıklık düzeyi ile negatif yönde ilişkili bulunmaktadır. Diğer yandan, güvenli bağlanmanın sorumluluk ile pozitif yönde ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Evli bireylere yönelik alan yazın incelendiğinde, bazı çalışmalar evliliğin niteliği ile duygusal tutarsızlık arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedirler (Karney ve Bradbury, 1997; Watson, Hubbard ve Wiese, 2000). Bunun yanı sıra, duygusal tutarsızlık ile evliliğin bozulması arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Botwin, Buss ve Shackelford, 1997). Watson, Hubbard ve Wiese (2000), sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliklerinin flört eden çift ilişkilerinde ilişki doyumu ile anlamlı olarak ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Dışadönüklük kişilik özelliğinin ise daha çok evli çiftlerde ilişki doyumunu olumlu olarak etkilediği yine bu çalışmada ifade edilmektedir.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise Budak (2011), aşk tutumlarının ve kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun yordayıcılığını inceledikleri çalışmada gelişime açıklık ve dışadönüklük kişilik özellikleri ile tutkulu aşkın ilişki doyumunu en fazla yordayan değişkenler olduğunu ortaya koymaktadırlar. Başka bir çalışmada Açikel (2013), sorumluluk kişilik özelliğinin özgeci aşkı, arkadaşça aşkı ve mantıklı aşkı, dışadönüklük kişilik özelliğinin tutkulu aşkı, uyumluluk kişilik özelliğinin ise oyun gibi aşkı yordadığını ifade etmektedir.

Karahasanoğlu'nun (2016) yaptığı çalışmada ise, tutkulu aşkın duygusal dengesizlik ve kayıtsız bağlanma ile negatif yönde ilişkili olduğunu, sahiplenici aşk ile duygusal tutarsızlık ve saplantılı bağlanma ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda uyumluluk kişilik özelliğinin oyun gibi aşk ile negatif yönde ilişkili olduğu, mantıklı aşk ve arkadaşça aşk ile pozitif yönde ilişkili olduğu da bulgular arasında yer almaktadır. Bunun yanında arkadaşça aşkın, duygusal dengesizlik ve kayıtsız bağlanma ile negatif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir. Mantıklı aşkın ise sorumluluk kişilik özelliği ile pozitif yönde ilişkili olduğu, duygusal dengesizlik ile ise negatif yönde ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Son olarak, özgeci aşkın hiçbir kişilik ve bağlanma boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisi olmadığı da çalışma sonuçları arasında yer almaktadır.

2.4.3. Cinsiyet

Birçok araştırmacı yaptıkları çalışmalar ile kadınların ve erkeklerin aşk, cinsellik, evlilik ve sadakat hakkında aynı şeyleri düşünüp düşünmediğini ya da aynı şekilde hissederek davranışta bulunup bulunmadığını anlamaya çalışmaktadırlar (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015; Berceheid, 1988; Whatley, 2008). Ancak öncelikle, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri tanımlayan sosyal, kültürel ve çevresel etmenleri anlamak gerekmektedir. Bir diğer yandan, kadın ve erkeğin davranışsal farklılıkları sadece sosyal ve kültürel kökenleri tarafından açıklanamamakta aynı zamanda biyolojik farklılıkları da incelemek gerekmektedir. Nitekim popüler söylemler erkeklerin Mars'tan kadınların Venüs'ten geldiğini ifade ederek cinsiyetler arasındaki farklılıklara dikkat çekmektedirler (Andrade vd, 2015).

İlgili alanyazında, özellikle sosyo-kültürel kuramların, aşkın ifade edilmesi açısından kadın ve erkeğin nasıl farklılaştığını inceledikleri görülmektedir. Nitekim Watts ve Stenner (2014), bir bireyin aşka yönelik kişisel tanımını anlamak için onun içinde büyüdüğü ve yer aldığı kültürel bağlamın anlaşılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Aynı zamanda Schoenfeld, Bredow ve Huston (2012), geleneksel cinsiyet rolleri ile kadın ve erkeğin nasıl davranması gerektiği ve romantik ilişkiyi nasıl deneyimlemeleri gerektiğinin belirlendiğine vurgu yapmaktadırlar.

Gelişimsel kuramlar ise aşkın sadece duygusal bir yaşantı olduğunu, duygusal süreçlerde yapılan seçimlerden, çoğalmak için bireylerin eşini bulmasına kadar devam eden ve hem erkekler hem de kadınlar için farklı bakış açılarında gelişen bir durum olduğunu belirtmektedirler. Eş seçiminde erkekler, cinsel beklentilere ve romantizme dayalı olarak romantik ilişki amaçlarına uygun karakterdeki kadınları arama eğiliminde olmakla beraber, sağlık ve güzellik kavramlarına önem vermektedirler. Diğer taraftan kadınlar, doğacak çocuklarına güvenli bir çevre sağlayacak eşler aramakta ve bu nedenle daha koruyucu ve güven verici ilişkilere yönelmektedirler (Dion ve Dion, 1988).

Dolayısıyla kadınların daha az romantik olup, gerçekçi bir şekilde beklentilerine uygun erkekleri tercih etme ve arama eğiliminde oldukları vurgulanmaktadır (Whatley, 2008). Cinsiyetler arasındaki bu farklılık, erkeklerin tutkulu aşkın duygusal yaşantıdaki gücünden daha fazla etkilenmesine yol açabilmekte ve kadın ile erkek arasındaki tutkulu aşkın ateşleyici kimyasına daha fazla inanmalarını sağlamaktadır (Kim ve Hatfield, 2004). Dolayısıyla, erkeklerin aşkının kadınlara göre daha tutkulu olduğunu, kadınların aşklarının ise daha arkadaşça olduğu ifade edilmektedir (Dion ve Dion, 1993; Kın NG ve Cheng, 2010).

Bu noktada arkadaşça aşkın, bağlılık ve yakınlık ile karakterize edildiği ve ilişkiyi devam ettirmede bireylere daha fazla yardım ettiği varsayılmaktadır (Sternberg, 2003). İlgili çalışmalar, tutkunun uzun süreli ilişkilerde zamanla azaldığını, ancak arkadaşça aşkın zamanla azalmadığını ortaya koymaktadırlar. Dolayısıyla, erkekler için tutkunun uzun süreli ilişkilerde zamanla bittiği belirtilmekte ve tutkulu aşk ile pozitif ve negatif duyguların erkeklerde kadınlara göre daha fazla yaşanması beklenmektedir. Kadınların ise arkadaşça aşkı daha çok yaşamaları nedeniyle yaşam doyumları ile aşkları arasında daha güçlü ilişkiler ortaya koydukları savunulmaktadır (Kim ve Hatfield, 2004).

Bir diğer bakış açısıyla, aşka yönelik cinsiyet farklılıkları, erkeklerin iş-para, güç ve bireyselliğe dayanan tutumlarının doğrudan davranışlarını etkilediği, kadınların ise aile ve ilgiye dayalı tutumlarının davranışlarını etkilediği şeklinde açıklanmaktadır (Whatley, 2008). Bir başka deyişle kadınlar, aşkı daha çok duygusal bağlılık ve güvenlik gibi durumlarla ilişkili olarak düşünme eğiliminde iken, erkeklerin aşkı cinsel bağlılık ve cinsel birliktelikten keyif alma olarak düşünme eğiliminde oldukları ileri sürülmektedir (Shulman, Walsh, Weisman ve Schelyer, 2009). Dolayısıyla kadınların duygularını daha fazla ifade etmeleri ve duygusal yakınlığa daha çok değer vermeleri beklenirken, erkeklerin duygusal yakınlıktan çok cinsel yakınlığa değer vermeleri beklenmektedir (Andrade vd., 2015).

Farklı bir bakış açısıyla kadın ve erkeklerin aşk olgusu temelinde hem benzerliklerinin hem de farklılıklarının olduğunu belirten Berceheid (1988), cinsiyetlerin cinsel isteğe dayalı inançlar açısından farklılaşmadığını ancak, yakınlık, bağlılık ve aşka dayalı cinsel istek amaçlarında farklılaştıklarını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda Berceheid, kadınların,

cinselliğe dayalı uyumlarının ilişkisel ve kişi merkezli olduğunu, erkeklerin ise cinselliğe dayalı uyumlarının eğlenceye dayalı ve beden merkezli olduğunu ifade etmektedir. Benzer olarak, Shulman vd., (2009), kadınların yakınlık ve kendini açmaya daha fazla değer verdiklerini, erkeklerin ise kendini açmaya daha az odaklandıklarını ve yakınlığın ifade edilmesinde doğrudan ya da sözsüz eylemlerle cinselliğe daha fazla değer verdikleri ifade etmektedirler.

İlgili alanyazın incelendiğinde, Lemieux ve Hale'in (1999), üniversite öğrencileriyle yaptıkları ve aşk bileşenleri olan yakınlık, bağlılık ve tutku ile ilişki doyumu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmanın bulguları, kadınların yakınlık ve bağlılık düzeylerinin erkeklerinkinden daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda hem erkekler hem de kadınlar için yakınlık bileşeni doyumu en güçlü yordayıcısı olarak öne çıkmaktadır. Buna paralel olarak, evli bireylerle yaptığı çalışmada Torqabeh, Abadi ve Haqshenas (2006), yakınlık bileşeninin hem erkekler hem de kadınlar açısından evlilik doyumunu en yüksek yordayan bileşen olduğunu öne sürmektedir. Aşk bileşenlerinin evlilik doyumuna etkisini incelenen bu çalışmanın bir diğer bulgusu da aşk bileşenleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir.

Diğer taraftan, Kın NG ve Cheng (2010), aşk bileşenlerinin ilişki doyumunu yordama düzeyini belirlemek için yapmış oldukları çalışmanın sonucunda, erkeklerin tutku puanları kadınlardan yüksek bulunup, bağlılık ve yakınlık puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya konmaktadır. Başka bir çalışmada ise Sumter, Valkenburg ve Peter (2013), aşk bileşenleri ile ilişki durumu ve cinsiyet arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, bireylerin aşka yönelik algılamaları açısından erkeklerle kadınlar arasındaki benzerliklerin farklılıklardan fazla olduğunu ifade etmektedirler. Dolayısıyla bu çalışmanın sonucunda, aşk bileşenleri temelinde cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmektedir.

Bu bulguya paralel olarak Drahanovic ve Hasanagic (2014), aşk bileşenleri ile ilişki süresi ve cinsiyet açısından Türkiye ve Bosnalı üniversite öğrencileri arasındaki farklılıkları inceledikleri çalışmanın sonucunda, aşk bileşenleri ile cinsiyetler açısından anlamlı farklılık bulunmadığını ortaya koymaktadırlar. Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da benzer şekilde Ogletree (2010), aşk stilleri ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelenmiş ve cinsiyetler arasında bir anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Aykutoğlu (2015) ise yaptığı çalışmada yakınlık ve tutku bileşenleri ile cinsiyetin anlamlı bir ilişki sergilemediğini ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde Engel, Olson ve Patrick (2002), üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmalarda, aşk bileşenleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmektedirler. Bununla birlikte, Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010), aşk bileşenlerinin cinsiyet açısından farklılıklarının anlamlı denemeyecek kadar az olduğunu ortaya

koymaktadırlar. Buna paralel olarak Madey ve Rodgers (2009) aşk bileşenleri, cinsiyet, ilişki süresi ve ilişki durumu arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, aşk bileşenlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmektedirler.

Diğer taraftan Kim ve Hatfield (2004), üniversite öğrencileri ile yaptığı ve iyi oluş ile aşk arasındaki ilişkiler incelediği çalışmada, kadınların arkadaşça aşk düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu, erkeklerin ise tutkulu aşk düzeylerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadırlar. Benzer olarak Lange, Houran ve Li (2015), erkeklerin tutku düzeylerinin belirgin biçimde kadınlardan daha yüksek olduğunu savunmaktadır. Barelds ve Barelds-Dijkstra'nın (2010), mizahın aşk bileşenleriyle ilişkisini inceledikleri çalışmada ise eşleri mizah kullanımında daha yetenekli olan kadınların diğer kadınlara göre, tutku, bağlılık ve yakınlık puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedirler. Başka bir çalışmada Andrade vd. (2015) kadınlarda yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenlerinin, erkeklerde ise yalnızca bağlılık bileşeninin ilişkiyi doyumunu anlamlı biçimde yordadığını araştırma bulguları arasında belirtmektedir.

Diğer yandan, önemli bir aşk kuramcısı olan Lee'nin (1988) aşk stillerindeki farklılıkları cinsiyetler açısından belirlemeye dayanan araştırmaları, erkeklerin cinsel açıdan daha izin verici ve daha oyun gibi aşk temelli, kadınların ise daha arkadaşça aşk temelli olduklarını ortaya koymaktadır. Nitekim Harrison, Becker ve Janze, (2014) ve Dion ve Dion (1993) yaptıkları çalışmada erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğunu ifade etmektedirler. Benzer olarak Hendrick ve Hendrick (1986) ve Neto (1993), yaptıkları araştırmanın sonunda, erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınların puanlarından, kadınların arkadaşça aşk, mantıklı aşk ve sahiplenici aşk puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadırlar.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda benzer olarak Açikel (2013), kadınların özgeci ve mantıklı aşkta, erkeklerin ise oyun gibi aşkta daha yüksek puanlar aldıklarını ortaya koymaktadırlar. Yine başka bir çalışmada Budak (2011), erkeklerin kadınlara göre özgeci ve oyun gibi aşk puanlarının daha yüksek olduğunu ve kadınların erkeklere göre mantıklı ve arkadaşça aşk puanlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bir başka çalışmada Tüfekçi (2008) erkeklerde oyun gibi aşk ve özgeci aşk puanlarının, kadınlarda da tutkulu aşk puanlarının yüksek olduğunu belirtmektedir. Beştav (2007) ise erkeklerin özgeci aşk ve oyun gibi aşk puanlarının yüksek olduğunu, kadınların ise sahiplenici aşk puanlarının yüksek olduğunu belirtmektedir.

2.4.4. Romantik İlişki Süresi

Modern batı kültüründe romantik aşk, evliliğin önemli bir parçası olarak görülmekte (Dion ve Dion, 1999) ve aşkın yok olması ile evliliğinde sonlandığı düşünülmektedir (Simpson, Campbell ve Berscheid, 1986). Nitekim evlilik ve romantik aşk, kendini ifade etmenin ve kendini gerçekleştirmenin kaynağı olarak görülmeye başlanmıştır. Diğer yandan, ironik bir şekilde romantik aşkın zamanla kaybolduğuna inanılmakta ve aşkın arkadaşça aşka doğru geliştiği varsayılmaktadır (Acevedo ve Aron, 2009).

Buna paralel olarak, birçok araştırmacı uzun süreli evliliklerde romantik aşkın olasılığını incelemektedirler (Acevedo ve Aron, 2009; Kın NG ve Cheng, 2010; Yela, 2006). Sternberg (1986), başarılı ilişkilerde zamanla tutkunun azaldığını yakınlık ve bağlılığın ise arttığını ifade etmektedir. Aynı zamanda, romantik ilişkilerde uzun ömürlülüğün en önemli yordayıcısının bağlılık olduğu belirtilmektedir (Le ve Agnew, 2003). Özellikle uzun süreli ilişkilerde, çatışma ve problemlerin nedenlerinin daha çok önemsendiği ve çözüm adına daha fazla gayret edildiği görülmektedir. Aynı zamanda, romantik partnerlerin birbirlerine yönelik beklentilerini daha fazla dikkate aldıkları ve alternatif partnerleri değerlendirmeye yönelik bakış açılarının daha fazla katılaştığı düşünülmektedir. Bu nedenle yapılan araştırmalar, romantik ilişkinin süresinde bağlılığın önemli bir yordayıcı olduğunu ortaya koymaktadırlar (Snyder, Castellani ve Whisman, 2006; Gere ve Macdonald, 2013).

Benzer şekilde, üniversite öğrencilerinin ilişki süresi, ilişki niteliği ve üçgen aşk bileşenleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, güçlü bağlılık düzeyine sahip bireylerin ilişki uyumlarının daha iyi olduğunu ve daha istikrarlı ilişkiler yaşadıklarını ifade eden Weigel, Davis ve Woodard (2015) diğer taraftan bağlılığın, romantik ilişkilerde çatışmanın, gerginliğin ya da hayal kırıklığının kaynağı olabildiğini ve bireyin sağlığını ve iyi oluşunu tehdit edebildiğini belirtmektedir. Dolayısıyla, çoğu zaman yüksek bağlılık genellikle ilişkiler için yararlı gibi görünse de, romantik ilişkilerde bazı riskler (çatışma, stres, hayal kırıklıkları ve kayıp) taşıyabilmektedir. Bu ikilem kapsamında, bağlılığın bazı avantajlarının (ödül, cazibe, fedakârlık ve bağlılık) ve dezavantajlarının (maliyet, kısıtlamalar, zorunluluk ve engeller) olduğu belirtilmektedir (Drigotas, Rusbult ve Verette, 1999).

Acevedo ve Aron (2009), uzun süreli ilişkilerde romantik aşkın etkisizleştiğini, metabolik olarak masraflı ve belki aile, iş ve toplumsal yükümlülüklerden kaynaklı cesaret kırıcı olabildiğini öne sürmektedir. Hatta belki medya yoluyla aşkın ve evliliğin karanlık tarafına (yüksek boşanma oranları, aldatma, aile içi şiddet gibi) vurgu yapıldığını ve böylece bireyleri yönlendirdiğini belirtmektedir. Bu nedenle bir romantik ilişkinin başlangıç aşamalarında romantik aşkın sağlıklı bir ilişkiye yol açabildiği ancak ilişkiyi devam ettirirken uzun süreli ilişkilerin romantik aşkı tehdit edebildiği vurgulanmaktadır.

Diğer yandan, Lemieux ve Hale'in (2000) evli bireylerle yaptıkları araştırmanın bulgularına göre, bağlılık ve ilişki süresi arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, yakınlık ve ilişki süresi arasında kısmen negatif yönde anlamlı ilişkiler de olduğu vurgulanmaktadır. Aynı zamanda, tutku ve ilişki süresi arasında da negatif yönde ve anlamlı ilişkiler öne sürülmektedir. Benzer şekilde Kın NG ve Cheng (2010), flört ve evli bireyler üzerinde yaptıkları araştırmada aşk bileşenlerinden bağlılığın ilişki süresi ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya koyduğunu vurgulamaktadırlar. Araştırmanın bir diğer bulgusu, aşk bileşenleri ile ilişki sayısı arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir.

Başka bir çalışmada Drahanovic ve Hasanagic (2014), üniversite öğrencilerinin üçgen aşk bileşenleri ve ilişki süreleri arasındaki ilişkileri incelemektedirler. Bu çalışmanın bulguları, yakınlık ile ilişki süresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, bağlılık ve tutku ile ilişki süresi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı da bulgular arasında yer almaktadır. Madey ve Rodgers (2009) ise üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada, ilişki süresinin bağlılık bileşeni ile anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar.

Öte yandan Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010) romantik ilişkisi olan ve olmayan bireyler ile yaptıkları araştırmada, aşk bileşenlerinden tutku ile romantik ilişki süresi arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda bu çalışmada bağlılık bileşeni ile ilişki süresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ilişkinin başlangıç aşamasında tutkunun yüksek olması beklenirken, ilişkinin ilerlemesi açısından yani ilişkinin süresi arttıkça bağlılığın ve yakınlığın artması beklenmektedir (Panayiotou, 2005).

Farklı olarak *Aşk Tutumları Ölçeği*'ni çalışmalarında kullanan Smith ve Klases (2016) şu anda romantik bir ilişkisi olan bireylerde ilişki süresinin aşk tutumlarına etkisini inceledikleri çalışmada, romantik ilişki süresi arttıkça tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve sahiplenici aşk düzeyinin azaldığını, mantıklı aşk düzeyinin ise arttığını ifade etmektedir. Rahaman (2015) ise romantik ilişkilerde facebook ile ilgili çatışmanın, ilişki süresinin uzunluğu ve algılanan ilişki doyumunun, bağlılık ile aşk arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini ifade etmektedir. Yani, bu çalışmada ilişki süresi dolaylı olarak aşkı pozitif yönde etkilemektedir.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda Aykutoğlu (2015) üniversite öğrencilerinin romantik ilişki sürelerinin yakınlık ve tutku bileşenlerine etkisini incelemiş, ilişki süresinin yakınlık ve tutku arasındaki ilişkiyi kadınlarda pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Sevim (2011) ise evli ve flört eden bireylerle yaptığı çalışmada, romantik ilişki süresinin bağlanma ile olan anlamlı ilişkisinden söz etmektedir. Diğer taraftan Budak (2011), aşk tutumları ile ilişki sayısı ve romantik ilişki süresi arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları, ilişki sayısına ve ilişki süresine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin yaşanan ilişki sayısı arttıkça oyun gibi aşk puanlarının yükseldiği, arkadaşça aşk puanlarının ise düştüğü gözlenmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşanan ilişki süresi uzadıkça tutkulu aşk puanlarının yükseldiği de bulgular arasında yer almaktadır.

Öte yandan bazı varsayımlar, evlilik kararı ile romantik aşkın öldüğünü savunmaktadır (Acevedo ve Aron, 2009). Dolayısıyla yaygın bir görüş, bir romantik ilişki içerisinde zamanla tutkulu aşktan arkadaşça aşka geçileceğine yönelik bir bakış açısından söz etmektedir (Yela, 2006). Sonuç olarak alanyazın incelendiğinde aşk ile romantik ilişki süresi arasında anlamlı ilişkiler olduğunu savunan çalışmaların bulgularına rastlanmaktadır (Acevedo ve Aron, 2009; Dietch, 1978; Lemieux ve Hale, 1999).

2.4.5. Romantik İlişki Durumu

Aşık olmanın öz güveni arttırıp, benlik algısını güçlendirdiği ve bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak bireyin daha olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olduğu savunulmaktadır (Pines, 2010). Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin de romantik ilişkilerde uzun ömürlü ve dayanıklı ilişkiler için çaba gösterdikleri ve dolayısıyla ileriye dönük ilişkilerine yönelik ciddi adımlar attıkları görülmektedir (Collins, 2003). Dolayısıyla, bir üniversite öğrencisi için romantik partnerinin varlığının ya da yokluğunun aşka yönelik bakış açısını şekillendirmekte oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan Knox, Michael ve Sporakowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin artacağını belirtmektedirler. Dolayısıyla, daha önce romantik bir ilişki yaşamayan bireylerin romantik partnerleri ile olan ilişkilerinde hangi sorunlarla ne oranda baş edebileceklerini bilememelerinin aşka yönelik algılamalarını etkileyeceği düşünülmektedir.

Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı (Bandura, 1999) çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireyin romantik ilişki deneyimi arttıkça kendine ve romantik partnerine yönelik daha gerçekçi değerlendirmelerde bulunabildiği vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle bireyler, deneme yanılma yoluyla romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan düşünce, duygu ve davranışlarını şekillendirme olanağı elde etmektedirler. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin romantik ilişki deneyimleri arttıkça, aşka yönelik algıları da değişmekte ve gelişmektedir.

Pines (2010), sevgiliyi idealize etmenin “kendini gerçekleştiren kehanet” gibi işlediğini ifade etmektedir. Pines’e göre sevgililer, birbirlerini ne kadar idealize ederlerse, birlikte kalma olasılıkları da o kadar güçlü olmaktadır. Bu nedenle, ilişkinin başlangıcında birbirlerini daha çok idealize eden çiftlerin, aşktan aldıkları doyumun daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Buna paralel olarak Swami ve Allum (2012), yaptıkları bir çalışmada şuanda bir romantik partneri

olan bireylerin partnerlerini idealize etme eğiliminde olduklarını ancak eski partnerlerini ise değersizleştirdiklerini ortaya koymaktadırlar. Böylelikle, bu algısal stratejilerin mevcut ilişkilerdeki bağlılığı korumaya hizmet edeceğine vurgu yapmaktadırlar.

Benzer şekilde Murray, Holmes ve Griffin (1996) ve Swami, Furnham, Haubner, Stieger ve Voracek (2009), şuanda bir romantik ilişki içerisinde olan bireylerin partnerlerini idealize etme eğiliminde olduklarını ve ilişkilerinde daha mutlu olduklarını ifade etmektedirler. Dolayısıyla romantik ilişki yaşayan bireylerin, bir romantik ilişki yaşamayan bireylere göre aşka yönelik algılarının daha olumlu ve daha yüksek olması beklenmektedir.

Türkiye' de yapılan çalışmalarda ise Karahasanoğlu (2016) ilişkisi olan katılımcıların, ilişkisi olmayan katılımcılara kıyasla tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk boyutlarında anlamlı ölçüde daha yüksek puanlar elde ettikleri ortaya koymaktadır. Küçükarslan ve Gizir (2014) ise üniversite öğrencilerinin romantik inançları ile cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki durumları arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, şuanda bir romantik ilişki yaşayan bireylerin "aşk bir yol bulur", "ilk ve tek" ve "idealleştirme" inançlarının, diğer gruplardaki bireylerden daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında, üniversite öğrencisi açısından bir romantik ilişki içinde bulunmanın aşka yönelik bakış açısını önemli oranda etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla bir romantik ilişkinin varlığının ve hangi aşamada olduğunun aşka yönelik bakış açısı ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, işlem ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin (yakınlık, tutku, bağlılık) benlik saygısı ve temel kişilik özellikleri (sorumluluk, uyumluluk, dışadönüklük, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık, olumsuz değerlik) tarafından yordanıp yordanmadığının incelendiği tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama araştırması, bir grubun birtakım özelliklerini belirlemek amacıyla belirli bir örneklem grubundan veri toplanması şeklinde yapılan çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Bu araştırmanın yöntemini, tarama modelleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, ilişkisel çözümleme iki türlü yapılmakta, bunlar korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkiler olarak nitelendirilmektedir (Karasar, 2012). Bu araştırmanın yöntemi belirlenirken, her iki ilişkisel tarama türünden yararlanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Mersin Üniversitesi'nin dört yıllık fakültelerinde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi'nde bulunan Eğitim, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, İletişim, Fen-Edebiyat ve Turizm Fakültelerinin ilgili bölümlerinde öğrenim görmekte olan 895 (511 kadın ve 384 erkek) üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde izlenen aşamalar şöyledir: Öncelikle Mersin Üniversitesi bünyesindeki 14 fakülte arasından buldukları yerleşke, öğrenci ve öğretim üyesi sayısı, kadın ve erkek öğrenci oranı vb. gibi ölçütler göz önünde bulundurularak uygun örneklem seçimi gerçekleştirilmiştir. Sözü edilen ölçütler çerçevesinde toplam altı fakülte (Eğitim, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, İletişim, Fen-Edebiyat ve Turizm Fakültesi) belirlenmiştir. Bu fakülteler belirlenirken, fakülteler arasında kuruluşu en eski, öğrenci ve öğretim üyesi sayısı en çok olan ve bünyesinde tüm sınıf düzeylerini (1.,2.,3. ve 4. sınıf) bulunduran fakülteler olmasına dikkat edilmiştir. Ardından, yukarıda adı geçen fakülteler

arasından seçkisiz küme örnekleme yöntemi ile Fen-Edebiyat Fakültesi için 2 bölüm, diğer fakülteler için ise 1'er bölüm olmak üzere toplam 7 bölüm (Çevre Mühendisliği, Kamu Yönetimi, Matematik, Psikoloji, Radyo-Televizyon ve Sinema, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Turizm İşletmeciliği) belirlenmiş ve bu bölümlerin lisans düzeyindeki tüm sınıfları örnekleme dahil edilmiştir. Bu süreçte, bazı bölümlerin hazırlık sınıfında bulunan öğrencileri örnekleme alınmamıştır. Örneklemin bölüm, sınıf düzeyi ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.1'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1.
Örneklemin Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Bölüm	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		Gruplar Toplamı	Genel Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E		
PDR	13	1	14	8	6	6	12	6	45	21	66	194
Kamu Yönetimi	6	4	9	2	10	6	6	2	31	14	45	116
Turizm İşletmeciliği	15	5	7	10	13	5	11	5	46	25	71	162
Radyo-TV-Sinema	5	4	11	4	16	12	14	9	46	29	75	86
Psikoloji	5	7	10	12	8	15	16	14	39	48	87	163
Çevre Mühendisliği	4	8	4	3	2	3	4	6	14	20	34	64
Matematik	8	14	4	7	0	7	4	8	16	36	52	110
Toplam	13	7	13	5	10	3	6	3	42	18	60	895
	24	9	13	9	15	10	12	11	64	39	103	
	2	1	3	4	1	0	6	10	12	15	27	64
	2	8	2	3	0	2	8	12	12	25	37	64
	10	4	0	0	6	1	12	10	28	15	43	110
	15	10	2	0	9	9	12	10	38	29	67	110
	53	29	54	26	51	31	60	46	218	132	350	895
	95	62	52	53	69	64	77	73	293	252	545	895
Gruplar Toplamı	148	91	106	79	120	95	137	119	511	384	895	-
Genel Toplam	239		185		215		256		895		-	895

Not: Üst sıra romantik ilişkisi olan grubu, alt sıra romantik ilişkisi olmayan grubu temsil etmektedir.

Toplam örneklem grubunun 511'i (% 57.1) kadın ve 384'ü (% 42.9) erkek üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş uzamı 18 ile 26 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.69 ($SS=1.95$) olarak belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde ise öğrencilerin 239'u (% 26.7) birinci, 185'i (% 20.7) ikinci, 215'i (% 24) üçüncü ve 256'sı (% 28.6) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Romantik ilişkisi olan 350 katılımcı açısından incelendiğinde, örneklemin 218'i (% 62.3) kadın ve 132'si (% 37.7) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş uzamı 18 ile 26 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.85'tir ($SS=1.99$). Sınıf düzeyine göre ele alındığında, öğrencilerin 82'si (% 23.4) birinci, 80'i (% 22.9) ikinci, 82'si (% 23.4) üçüncü ve 106'sı (% 30.3) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Romantik ilişkisi olmayan 545 katılımcı dikkate alındığında ise örneklemin 293'ü (% 53.8) kadın ve 252'si (% 46.2) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş uzamı 18 ile 26 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.59 ($SS=1.92$) olarak belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise öğrencilerin 157'si (% 28.8) birinci, 105'i (% 19.3) ikinci, 133'ü (% 24.4) üçüncü ve 150'si (% 27.5) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin üçgen aşk (yakınlık, tutku, bağlılık) düzeylerini yordayan değişkenlerin ele alındığı bu çalışmada, Kişisel Bilgi Formunun yanı sıra Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Üçgen Aşk Ölçeği (ÜAÖ; A ve B Formu) olmak üzere toplam 4 ölçme aracı kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubunun betimlenmesi amacıyla katılımcıların bölüm, sınıf, cinsiyet, yaş, medeni durum, romantik bir ilişki yaşama durumu ile romantik ilişki süresi gibi temel bilgiler, araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" adı altında hazırlanan soru formu ile elde edilmiştir.

3.3.2. Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ)

Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (Basic Personality Traits Inventory), bireylerin temel kişilik özelliklerini değerlendiren bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Gençöz ve Öncül (2012) tarafından Türk kültürü için geliştirilen TKÖÖ, McCrae ve Costa'nın (2003) "Beş Faktör Kişilik Modeli"ne dayanan temel kişilik özelliklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, toplam 45 maddeden oluşmakta ve sırasıyla *dışa dönüklük* (8 madde), *sorumluluk*, (8 madde), *geçimlilik/uyumluluk* (8 madde), *duygusal tutarsızlık* (9 madde), *gelişime açıklık* (6 madde) ve *olumsuz değerlik* (6 madde) olarak ifade edilen toplam 6 faktör içermektedir.

Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğini oluşturan *dışa dönüklük* faktörü, girişken, coşkulu ve kişilerarası ilişkilerde sosyal olma gibi kişilik özelliklerini ifade etmektedir. *Sorumluluk* faktörü, düzenli, disiplinli ve güvenilir olma gibi kişilik özelliklerini tanımlamaktadır. *Uyumluluk* faktörü ise kurallara uyma, işbirliğine yatkınlık ve yumuşak başlı olma gibi kişilik özelliklerini betimlemektedir. TKÖÖ'de yer alan *duygusal tutarsızlık* faktörü de işbirliğine girmeme, sinirli ve güvensiz olma gibi kişilik özelliklerini ifade etmektedir. *Gelişime açıklık* faktörü, yaratıcı olma ve çok yönlü düşünme gibi kişilik özelliklerini, *olumsuz değerlik* ise bireyin kendine ilişkin olumsuz değerlendirmelerini ifade eden kişilik özelliklerini tanımlamaktadır.

Katılımcılar ölçek maddelerini 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamaktadırlar. Her bir maddede ifade edilen ve kişiliği tanımlayan sıfatların derecelendirilmesi "hiç uygun değil" (1) ile "çok uygun" (5) şeklinde puanlamaktadır. Ölçekte yer alan 8 madde ise ters puanlanmaktadır. Bu maddeler sırasıyla 6., 7., 21., 22., 24., 32., 38. ve 39. maddelerdir. Ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelendiği çalışmada, Cronbach alfa ile belirlenen güvenilirlik katsayıları dışa dönüklük için .89, uyumluluk için .85, duygusal tutarsızlık için .83, gelişime açıklık için .80 ve olumsuz değerlik için .71 olarak bulunmuştur. Sözü edilen faktörlerin test-tekrar güvenilirlik katsayıları ise .71 ile .84 arasında değişmektedir. (Gençöz ve Öncül, 2012). Bu çalışmada elde edilen güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla .84, .82, .84, .76, .75 ve .70 olarak belirlenmiştir.

3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg Self-Esteem Scale), 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin benlik saygılarının düzeyini ölçmeyi amaçlayan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, 63 maddeden oluşmakta ve 12 alt boyutu içermektedir. Bu alt boyutlar, "benlik saygısı, kendilik kavramı sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılma, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, insanlara güven duyma, depresif duygulanım, hayalperestlik, ana-baba ilgisi, psişik izolasyon ve psikosomatik belirtiler" gösterme şeklinde sıralanmaktadır.

Bu araştırmada ilgili ölçeğin sadece "benlik saygısı" alt ölçeği kullanılmıştır. Benlik saygısı, genel ölçeğin ilk 10 maddesini oluşturmakta ve 4'li Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlanmaktadır. Her bir madde "tamamen katılıyorum (1) ve "hiç katılmıyorum (4) şeklinde derecelenmektedir. Ölçekte yer alan 1., 2., 4., 6. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Bununla birlikte, ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan ise 40 olarak hesaplanmaktadır. Ölçekten alınan puanların yüksek olması benlik saygısının yüksek, ölçekten alınan puanların düşük olması ise benlik saygısının düşük olmasına işaret etmektedir. Ölçeğe ilişkin iki örnek madde "kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum (madde 1)" ve "bazı olumlu özelliklerimin olduğunu düşünüyorum (madde 2)" şeklindedir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Orijinal ölçeğin iç tutarlılığı 0.80, test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.85 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında ise iç tutarlık katsayısı .71 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.75 olarak hesaplanmıştır (Çuhadaroğlu, 1986). Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise .88 olarak belirlenmiştir.

3.3.4. Üçgen Aşk Ölçeği (ÜAÖ)

Robert Sternberg (1997) tarafından geliştirilen Üçgen Aşk Ölçeği (Triangular Love Scale), üçgen aşk kuramı çerçevesinde ifade edilen ve bireylerin romantik ilişkilerindeki farklı düzeylerde motivasyon gerektiren yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenlerinin düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bir ölçektir. Bireyin aşk miktarı ya da aşka yönelik algıladığı yoğunluk düzeyi bu üç bileşenin mutlak gücüne bağlı olmaktadır. Sternberg (1986) bu üç bileşenin algılanmasında ve yaşanmasında bireysel farklılıklara dikkat çekmektedir. Aynı zamanda aşkın varlığı, yokluğu ve yoğunluğu açısından oluşan kombinasyonlarına göre aşkın ifadesinin de farklılaşacağını ifade etmektedir. ÜAÖ, her bir boyutunun (yakınlık, tutku, bağlılık) 12 madde ile temsil edildiği toplam 36 maddelik bir ölçektir. *Yakınlık*, romantik ilişkilerde bireylerin samimiyet duygularını ve karşılıklı olarak kendilerini açabilme kolaylığını ifade etmektedir. Bu alt ölçeğe ilişkin örnek madde: "sevgilimle/eşimle sıcak ve huzurlu bir ilişkim var" şeklindedir (madde 1). *Tutku*, romantik ilişkilerde bireylerin birbirlerine yönelik romantik ilgilerini ve cazibeyi ifade etmektedir. Bu alt ölçeğe ilişkin örnek madde ise "sevgilimin/eşimin olmadığı bir yaşam hayal edemem" şeklindedir (madde 11). *Bağlılık* ise romantik ilişkilerde bireylerin uzun vadede ilişkilerini devam ettirmeye yönelik isteklerini ifade etmektedir. Bu alt ölçeğe ilişkin örnek madde: "sevgilimle/eşimle ilişkimin daimi/kalıcı olacağı görüşündeyim" şeklindedir (madde 3).

Katılımcılar ölçek maddelerini 9'lu Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamaktadırlar. Ölçekteki her bir madde "hiç katılmıyorum (1)" ile "tamamen katılıyorum (9)" arasında puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlılık katsayısı yakınlık alt boyutu için .90, tutku alt boyutu için .80 ve bağlılık alt boyutu için .80 olup, tüm ölçeğin güvenilirliği .95 olarak hesaplanmıştır. Orijinal ölçeğin test tekrar test güvenilirliği yakınlık için 0.70, tutku için 0.65 ve bağlılık için 0.78'dir.

Bu çalışmada romantik bir ilişkisi bulunan üniversite öğrencileri için Üçgen Aşk Ölçeğinin orijinal formu (Sternberg, 1997), romantik ilişkisi olmayan bireyler için Üçgen Aşk Ölçeğinin ilgili gruba uyarlanmış formu (Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler, 2013) kullanılmış ve sırasıyla ÜAÖ-A ve ÜAÖ-B olarak adlandırılmıştır.

3.3.4.1. ÜAÖ-A'nın Türkçe'ye Uyarlanması

ÜAÖ-A'nın Türkçe'ye uyarlanması sürecinde öncelikle, ölçeğin özgün formundaki her bir madde, Mersin Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda görevli iki doçent, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda görevli bir doçent ile Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda görevli bir okutman tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Elde edilen 4 ayrı çeviri, araştırmacı tarafından madde düzeyinde bire bir karşılaştırılarak her bir maddeyi en

doğru şekilde açıklayan ifadelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bir sonraki aşamada ise oluşturulan Türkçe form yaklaşık 20 lisans öğrencisine uygulanarak, öğrencilerden her bir maddeyi anlaşılabilirlik düzeyinde değerlendirmeleri ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Geribildirimler çerçevesinde son şeklini alan her bir madde için anlam bütünlüğü sağlandığına karar verildiğinde, ölçek kullanıma hazır hale getirilmiştir.

3.3.4.2. ÜAÖ-A'nın Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

3.3.4.2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan ve aynı zamanda romantik bir ilişkisi olan 284 (% 69.6) kadın ve 124 (% 30.4) erkek olmak üzere toplam 408 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 18 ile 26 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.51'dir ($SS=1.97$). Sınıf düzeyine göre ele alındığında ise, öğrencilerin 100'ü (% 24.5) birinci, 67'si (% 16.4) ikinci, 121'i (% 29.7) üçüncü ve 120'si (% 29.4) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedirler (Tablo 3.2.).

Tablo 3.2.
Çalışma Grubunun Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Fakülte	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		Genel Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Eğitim	7	5	17	11	19	2	20	9	63	27	90
İİBF	20	5	1	3	24	5	3	5	48	18	66
Fen Edebiyat	30	13	27	6	26	9	20	19	103	47	150
Turizm	16	4	0	2	19	17	35	9	70	32	102
Toplam	73	27	45	22	89	33	78	42	284	124	-
Genel Toplam	100		67		121		120		-	-	408

3.3.4.2.2. ÜAÖ-A'nın Geçerliğinin İncelenmesi

3.3.4.2.2.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları

Bu çalışmada, ÜAÖ-A'nın faktör yapısını belirlemek ve yapı geçerliğini test etmek üzere doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Günümüzde DFA, ölçme modellerinin geliştirilmesinde ya da uyarlanmasında yararlanılan bir analiz yöntemi olarak (Jöreskog ve Sörbom, 1993), özellikle yapısal geçerlik çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Kline, 1998). Bu süreçte, orijinal ÜAÖ'nün yapı geçerliği çalışmasında (Sternberg, 1997) elde edilen bulgular

temelinde, ölçeğin kuramsal altyapısına uygun şekilde 36 maddenin yer aldığı ve üç faktörden oluştuğu öngörülen model başlangıç noktası olarak ele alınmış ve ilgili madde gruplarının ölçtüğü faktörler ile bu faktörlere ilişkin özellikler doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak sınanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sürecinde öngörülen ölçme modelinin veri tabanına uygunluğunu değerlendirmek için çok çeşitli modele uyum ölçütlerinden yararlanılmıştır. Öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunun kabul edilebilmesi için sözü edilen uyum ölçütleri olarak belirlenen GFI, AGFI, CFI, NFI, NNFI, IFI ve RFI uyum değerlerinin .90 üzerinde, SRMR ve RMSEA değerlerinin ise .08 altında olması gerekmektedir (Schumacker ve Lomax, 1996; 2010; Sümer, 2000).

Yukarıda açıklandığı üzere, öncelikle kuramsal olarak üç faktörden oluştuğu belirtilen ÜAÖ-A modeli DFA uygulanarak sınanmıştır. Bu çalışmada, örtük değişken çözümlerinin yorumlanması ve örtük değişkenlerin oluşturulması sürecinde üç önemli ölçüt kullanılmıştır. Birincisi, Kline'nin (1998) çok boyutlu ölçekler için yapmış olduğu uyarı dikkate alınmış, ÜAÖ'de çok boyutlu bir ölçek olduğu için, bir örtük değişkeni (faktör) açıklayan gözlenen değişken (madde) sayısı en az 2 olarak belirlenmiştir. İkincisi, önceden belirlenmiş kuramsal bir model test edildiği için, bir örtük değişkende en yüksek ölçüm değerlerine, yani faktör yük değerini belirleyen yüksek Lambda ($\lambda \geq .50$) değeri, ilişkilerin manidarlığını gösteren yüksek t değeri ile geçerlik ölçütü olarak kullanılan yüksek çoklu korelasyonun karesi ($R^2 \geq .30$) değerine sahip olan maddeler öncelikli olarak seçilmiştir. Üçüncüsü, kavramsal netlik oluşturmak amacıyla, bir maddenin birden fazla faktöre yüklendiği ölçme modelleri kabul edilmemiştir. Özetle, ÜAÖ-A'nın uyarlanması süresince kullanılan kuramsal yapı ve istatistiksel sonuçlar dikkate alınmış, oluşan örtük değişkenleri en iyi açıklayan maddeler belirlenerek ÜAÖ-A'nın yapı geçerliliğini artırmak amacıyla model üzerinde gerekli görülen değişiklikler DFA'ya uygun olarak yapılmıştır.

DFA sonucunda, 2., 5., 6., 8., 9., 10., 19., 21., 23., 25., 35. ile 36. maddeler düşük ölçüm değerleri göstermesi nedeniyle ÜAÖ-A'dan çıkarılmıştır. ÜAÖ-A ölçme modeline ait maddelerinin DFA sonucunda elde edilen standardize edilmiş Lambda (λ) değerleri, t değerleri ve çoklu korelasyon kareleri (R^2) Tablo 3.3.'te verilmektedir. Elde edilen tüm değerler $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır. Lambda değerleri açısından ele alındığında, maddelerin faktör yük değerleri .63 ile .88 arasında değişmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Tablo 3.4.'te yer alan DFA bulgularına ait uyum değerleri incelendiğinde, üç faktörlü ÜAÖ modelinin, $\chi^2_{(231)} = 629.29$, $\chi^2/sd = 2.72$, RMSEA = .06, SRMR = .04, GFI = .90, AGFI = .87, CFI = .99, NFI = .98, NNFI = .99, IFI = .99 ve RFI = .98 uyum değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, yapılan DFA sonucunda 24 madde ile üç faktörlü (yakınlık, tutku, bağlılık) bir yapıya sahip olduğu belirlenen ÜAÖ-A'nın

Türkçe formunun hem kavramsal hem de istatistiksel açıdan yapısal geçerlik ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 3.3.
ÜAÖ-A Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R² Değerleri ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Faktörler ve Maddeler	λ	t	R ²	Madde Toplam Puanı Korelasyonu	\bar{X}	SS
Yakınlık	-	-	-	-	-	-
Madde 1	.70	15.88	.49	.704	7.52	1.92
Madde 4	.68	15.28	.46	.693	7.85	1.78
Madde 7	.64	14.19	.41	.652	8.52	1.09
Madde 13	.72	16.38	.51	.698	7.57	1.90
Madde 16	.64	14.02	.40	.632	8.28	1.44
Madde 22	.75	18.01	.59	.669	8.33	1.16
Madde 28	.81	19.47	.65	.761	7.90	1.66
Madde 31	.84	20.74	.71	.793	8.15	1.53
Madde 34	.69	15.47	.47	.612	8.19	1.43
Tutku	-	-	-	-	-	-
Madde 11	.69	15.59	.48	.665	6.25	2.72
Madde 14	.77	17.96	.59	.718	7.20	2.10
Madde 17	.67	14.82	.45	.659	7.43	1.88
Madde 20	.77	18.01	.59	.729	7.67	1.87
Madde 26	.63	13.77	.40	.575	7.04	2.02
Madde 29	.72	16.31	.51	.687	6.98	2.27
Madde 32	.72	16.33	.51	.636	7.42	1.91
Bağlılık	-	-	-	-	-	-
Madde 3	.80	19.14	.63	.761	7.50	2.00
Madde 12	.78	18.59	.61	.769	8.13	1.57
Madde 15	.75	17.77	.57	.749	7.43	2.15
Madde 18	.84	20.73	.70	.799	8.10	1.59
Madde 24	.64	14.36	.42	.619	7.77	1.70
Madde 27	.83	20.46	.69	.779	7.68	1.89
Madde 30	.68	15.39	.46	.657	8.00	1.49
Madde 33	.88	22.44	.78	.850	7.93	1.84

Tablo 3.4.
ÜAÖ-A Modeline Ait Uyum Ölçütleri ve Değerleri

Uyum ölçütleri	Uyum sınırları*	Uyum değerleri
χ^2	-	629.29
sd	-	231
χ^2/sd	< 5	2.72
RMSEA	< .08	.06
SRMR	< .08	.04
GFI	> .90	.90
AGFI	> .90	.87
CFI	> .90	.99
NFI	> .90	.98
NNFI	> .90	.99
IFI	> .90	.99
RFI	> .90	.98

* (Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000)

3.3.4.2.3. ÜAÖ-A'nın Güvenirliğinin İncelenmesi

ÜAÖ-A'nın güvenirlğini incelemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

3.3.4.2.3.1. ÜAÖ-A'nın İç Tutarlılık Güvenirliği

Geçerlik çalışmalarının yanı sıra ölçeğin güvenirlğini belirlemeye yönelik olarak iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir. Buna paralel olarak ÜAÖ-A'nın iç tutarlığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda Cronbach alfa değeri "yakınlık" için .91, "tutku" için .88 ve "bağlılık" için .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm boyutlara ilişkin Cronbach alfa değeri ise .96 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçeğin anlamlı ve yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olduğunu göstermektedir.

3.3.4.2.3.2. ÜAÖ-A'nın Test-Tekrar Test Güvenirliği

ÜAÖ'nün, güvenirlğinin incelenmesine yönelik kullanılan test-tekrar test yöntemiyle ölçek, 48 üniversite öğrencisine iki hafta arayla yeniden uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen korelasyon değerleri "yakınlık" için .95, "tutku" için .88 ve "bağlılık" için .90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm bileşenlere ilişkin korelasyon değeri ise .95 olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, geçerlik ve güvenirlık çalışmalarından elde edilen tüm bulgular incelendiğinde, ÜAÖ'nün tüm faktörlerinin anlamlı ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlğe sahip olduğu ve 24 madde ile üç faktörden oluşan bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

3.3.5. Üçgen Aşk Ölçeği- B Formu (ÜAÖ-B)

Orijinal Üçgen Aşk Ölçeği'nin (Sternberg, 1997), Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler, (2013) tarafından romantik bir ilişkisi bulunmayan bireylerin ideallerindeki aşka yönelik düşünce ve beklentilerini belirlemek için yeniden düzenlenen formu (Triangular Love Scale - Modified), üçgen aşk kuramı çerçevesinde ifade edilen yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenlerinin düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

ÜAÖ'nün yeniden düzenlenmiş formu (ÜAÖ-B), orijinal formunda olduğu gibi her biri 12 maddeden oluşan, üç boyutlu (yakınlık, tutku, bağlılık) ve toplam 36 maddelik bir ölçektir. *Yakınlık alt* ölçeğine ilişkin örnek madde: "romantik ilişki yaşayan birinin sevgiliyle sıcak ve

huzurlu bir ilişkisi olmasını beklerim" şeklindedir (madde 1). *Tutku* alt ölçeğine ilişkin örnek madde: "romantik ilişki yaşayan birinin sevgilisinin olmadığı bir yaşam hayal edememesini beklerim" şeklindedir (madde 11). *Bağlılık* alt ölçeğine ilişkin örnek madde ise: "romantik ilişki yaşayan birinin sevgilisiyle ilişkisini daimi/kalıcı olarak görmesini beklerim" şeklindedir (madde 3). Katılımcılar ölçek maddelerini 9'lu likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamaktadırlar. Ölçekteki her bir madde "hiç katılmıyorum (1)" ile "tamamen katılıyorum (9)" arasında puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Üçgen Aşk Ölçeği'nin orijinal formunun iç tutarlılık katsayısı .97 olarak belirlenmiştir (Sternberg, 1997). Ölçeğin Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler (2013) tarafından yeniden düzenlenen formunun iç tutarlılık katsayısı ise .97 olarak hesaplanmıştır.

3.3.5.1. ÜAÖ-B'nin Türkçe'ye Uyarlanması

ÜAÖ-B'nin Türkçe'ye uyarlanması sürecinde, orijinal ÜAÖ-A'nın çevirisinde olduğu gibi, ölçeğin özgün formundaki her bir madde, Mersin Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda görevli iki doçent, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda görevli bir doçent ile Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda görevli bir okutman tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Ardından elde edilen çeviriler madde düzeyinde bire bir karşılaştırılarak her bir maddeyi en doğru açıklayan ifadeler belirlenmiştir. Bir sonraki aşamada ise oluşturulan Türkçe form yaklaşık 20 lisans öğrencisine uygulanarak, öğrencilerden her bir maddeyi anlaşılabilirlik düzeyinde değerlendirmeleri ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Geribildirimler çerçevesinde son şeklini alan her bir madde için anlam bütünlüğü sağlandığına karar verildiğinde, ölçek kullanıma hazır hale getirilmiştir.

3.3.5.2. ÜAÖ-B'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

3.3.5.2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan aynı zamanda romantik ilişkisi olmayan 372 (% 58.9) kadın ve 260 (% 41.1) erkek olmak üzere toplam 632 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 18 ile 26 arasında değişmekte olup, ortalaması 20.90'dır ($SS=1.93$). Sınıf düzeyine göre ele alındığında, öğrencilerin 220'si (% 34.8) birinci, 110'u (% 17.4) ikinci, 161'i (% 25.5) üçüncü ve 141'i (% 22.3) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedirler (Tablo 3.5.).

Tablo 3.5.
Çalışma Grubunun Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Fakülte	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		Genel Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Eğitim	28	16	38	17	34	22	26	19	126	74	200
İİBF	43	27	2	6	20	12	17	9	82	54	136
Fen Edebiyat	54	35	33	13	28	14	20	16	135	78	213
Turizm	6	11	1	0	7	24	15	19	29	54	83
Gruplar Toplamı	131	89	74	36	89	72	78	63	372	260	-
Genel Toplam	220		110		161		141		-		632

3.3.5.2.2. ÜAÖ-B'nin Geçerliliğinin İncelenmesi

Uyarlanan ÜAÖ-B'nin yapı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır.

3.3.5.2.2.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları

Bu çalışmada, ÜAÖ-B'nin faktör yapısını belirlemek ve yapı geçerliliğini test etmek üzere yine doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu süreçte, orijinal ÜAÖ-B'nin yapı geçerliliği çalışmasında (Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler, 2013) elde edilen bulgular temelinde, ölçeğin kuramsal altyapısına uygun şekilde 36 maddenin yer aldığı ve üç faktörden oluştuğu öngörülen model başlangıç noktası olarak ele alınmış ve ilgili madde gruplarının ölçtüğü faktörler ile bu faktörlere ilişkin özellikler doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak sınanmıştır.

Tablo 3.6.
 ÜAÖ-B Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R² Değerleri ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Faktörler ve Maddeler	λ	t	R ²	Madde Toplam Puanı Korelasyonu	\bar{X}	Ss
Yakınlık	-	-	-	-	-	-
Madde 1	.54	14.00	.30	.561	7.71	1.94
Madde 4	.54	14.11	.30	.555	7.74	1.82
Madde 7	.71	19.81	.50	.714	8.14	1.46
Madde 13	.65	17.49	.42	.614	7.15	1.86
Madde 16	.58	15.51	.34	.586	8.22	1.57
Madde 22	.71	19.99	.51	.593	7.37	1.94
Madde 28	.67	18.47	.45	.573	7.55	1.77
Madde 31	.76	21.71	.57	.725	7.79	1.68
Madde 34	.75	21.37	.56	.714	7.61	1.74
Tutku	-	-	-	-	-	-
Madde 11	.56	14.15	.32	.513	4.14	2.68
Madde 14	.69	18.69	.47	.665	5.87	2.43
Madde 17	.67	17.88	.45	.661	5.65	2.33
Madde 20	.77	21.79	.60	.613	7.14	2.04
Madde 26	.56	14.56	.31	.505	5.99	2.27
Madde 29	.65	17.52	.42	.607	5.59	2.57
Madde 32	.59	15.24	.35	.436	7.37	1.86
Bağlılık	-	-	-	-	-	-
Madde 3	.66	18.03	.44	.661	7.31	2.28
Madde 12	.70	19.50	.48	.647	8.06	1.56
Madde 15	.70	19.74	.49	.658	7.29	2.10
Madde 18	.81	24.22	.66	.782	7.73	1.83
Madde 24	.67	18.57	.45	.622	6.85	2.12
Madde 27	.72	20.40	.52	.674	7.59	1.73
Madde 30	.74	21.09	.54	.663	7.31	1.94
Madde 33	.72	20.52	.52	.695	6.88	2.51

DFA sonucunda, 2., 5., 6., 8., 9., 10., 19., 21., 23., 25., 35. ile 36. maddeler düşük ölçüm değerleri göstermesi nedeniyle ÜAÖ-B'den çıkarılmıştır. ÜAÖ ölçme modeline ait maddelerinin DFA sonucunda elde edilen standardize edilmiş Lambda (λ) değerleri, t değerleri ve çoklu korelasyon kareleri (R²) Tablo 3.6.'da verilmektedir. Elde edilen tüm değerler p<.05 düzeyinde anlamlıdır. Lambda değerleri açısından ele alındığında, maddelerin faktör yük değerleri .54 ile .81 arasında değişmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Tablo 3.7.'de yer alan DFA bulgularına ait uyum indeks değerleri incelendiğinde, üç faktörlü ÜAÖ modelinin, $\chi^2_{(232)} = 789.78$ $\chi^2/sd = 3.40$, RMSEA = .06, SRMR = .05, GFI = .90, AGFI = .87, CFI = .98, NFI = .98, NNFI = .99, IFI = .99 ve RFI = .98 uyum değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, yapılan DFA sonucunda 24 madde ile üç faktörlü (yakınlık, tutku, bağlılık) bir yapıya sahip olduğu belirlenen ÜAÖ-B'nin Türkçe formunun hem kavramsal hem de istatistiksel açıdan yapısal geçerlik ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 3.7.
ÜAÖ-B Modeline Ait Uyum Ölçütleri ve Değerleri

Uyum ölçütleri	Uyum sınırları*	Uyum değerleri
χ^2	-	789.78
<i>sd</i>	-	232
χ^2/sd	< 5	3.40
RMSEA	< .08	.06
SRMR	< .08	.05
GFI	> .90	.90
AGFI	> .90	.87
CFI	> .90	.98
NFI	> .90	.98
NNFI	> .90	.98
IFI	> .90	.98
RFI	> .90	.97

* (Schumacker ve Lomax, 2010; Sümer, 2000)

3.3.5.2.3. ÜAÖ-B'nin Güvenirliğinin İncelenmesi

ÜAÖ-B'nin güvenirliğini incelemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

3.3.3.5.3.1. ÜAÖ-B'nin İç Tutarlılık Güvenirliği

Geçerlik çalışmalarının yanı sıra ölçeğin güvenirliğini belirlemeye yönelik olarak iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir. Buna paralel olarak ÜAÖ-B'nin iç tutarlığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda Cronbach alfa değeri "yakınlık" için .88, "tutku" için .83 ve "bağlılık" için .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm boyutlara ilişkin Cronbach alfa değeri ise .94 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçeğin anlamlı ve yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olduğunu göstermektedir.

3.3.5.2.3.2. ÜAÖ-B'nin Test-Tekrar Test Güvenirliği

ÜAÖ-B'nin, güvenirliğinin incelenmesine yönelik kullanılan test-tekrar test yöntemiyle ölçek, 60 üniversite öğrencisine iki hafta arayla yeniden uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen korelasyon değerleri "yakınlık" için .80, "tutku" için .72 ve "bağlılık" için .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm bileşenlere ilişkin korelasyon değeri ise .81 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçeğin tüm faktörlerinin anlamlı ve yüksek düzeyde güvenirliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları doğrultusunda 24 maddeden ve üç faktörden (yakınlık, tutku, bağlılık) oluşan ÜAÖ-B'nin, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

3.4. ÜAÖ-A ve ÜAÖ-B Ölçüm Eşdeğerliğinin İncelenmesi

ÜAÖ-A ve ÜAÖ-B ölçeklerinin ölçüm eşdeğerliğinin incelenmesi için R programında gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen standardize edilmiş Lambda (λ) değerleri ve çoklu korelasyon kareleri (R^2) Tablo 3.8.'de verilmektedir. Elde edilen tüm değerler $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır. Bununla birlikte, analiz bulgularına ait uyum indeks değerleri incelendiğinde, RMSEA = .08, SRMR = .08, GFI = .97, AGFI = .96, CFI = .89, NFI = .87, NNFI = .89, IFI = .89 ve RFI = .89 uyum değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, ölçüm eşdeğerliğinin incelenmesi sonucunda 24 madde ile üç faktörlü (yakınlık, tutku, bağlılık) bir yapıya sahip olduğu belirlenen Üçgen Aşk Ölçeği A ve B Formlarının ölçüm eşdeğerliği ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 3.8.
ÜAÖ Formlarının Ölçüm Eşdeğerliğine Ait Standardize Edilmiş Lambda ve R^2 Değerleri

Faktörler ve Maddeler	ÜAÖ-A Formu (N=408)		ÜAÖ-B Formu (N=632)	
	λ	R^2	λ	R^2
Yakınlık	-	-	-	-
Madde 1	.61	.38	.60	.36
Madde 4	.61	.37	.60	.36
Madde 7	.73	.53	.69	.48
Madde 13	.66	.43	.68	.47
Madde 16	.63	.40	.63	.39
Madde 22	.80	.63	.61	.37
Madde 28	.75	.56	.70	.48
Madde 31	.83	.69	.80	.64
Madde 34	.74	.55	.75	.56
Tutku	-	-	-	-
Madde 11	.63	.40	.58	.34
Madde 14	.77	.60	.69	.47
Madde 17	.73	.53	.64	.41
Madde 20	.79	.63	.75	.56
Madde 26	.63	.40	.56	.32
Madde 29	.71	.51	.65	.42
Madde 32	.65	.42	.61	.38
Bağlılık	-	-	-	-
Madde 3	.78	.61	.70	.49
Madde 12	.76	.58	.73	.53
Madde 15	.74	.55	.72	.52
Madde 18	.85	.73	.81	.66
Madde 24	.69	.48	.63	.39
Madde 27	.77	.59	.76	.58
Madde 30	.75	.55	.68	.47
Madde 33	.89	.79	.71	.50

3.5. İşlem

Bu araştırmada kullanılmak üzere Türkçeye uyarlanan ÜAÖ-A ve ÜAÖ-B'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmek üzere elde edilen ilk veriler 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde, araştırma kapsamında kullanılan veriler ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde Mersin Üniversitesi'nin ilgili fakültelerinde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan ölçme araçlarından elde edilmiştir. Uygulamalar sınıf ortamında gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin bu çalışmaya gönüllü katılımı esas alınmıştır.

Uygulamalar öncesinde, öncelikle Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Ek.1, Ek.2), sonrasında ise ilgili bölüm başkanlıklarından ve uygulamanın yapıldığı ders saatlerindeki sorumlu öğretim elemanlarından gerekli izinler alınmıştır. Uygulama sürecinde, öğrencilere araştırmanın amacı ve ölçeklerin uygulanmasına ilişkin temel yönergeler açıklanmıştır. Sınıf içindeki uygulamalar yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırmada kullanılmak üzere Türkçeye uyarlanan ÜAÖ ve ÜAÖ-B'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmek üzere elde edilen ilk veriler öncelikle araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından LISREL paket programı kullanılarak verilerin doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ardından ÜAÖ ve ÜAÖ-B'nin ölçüm eşdeğerliğini sınamak üzere R programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılmak üzere elde edilen veriler ise yine araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra SPSS 22 paket programı kullanılarak analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada, araştırmanın amacı ile problem ve alt problemler çerçevesinde doğrulayıcı faktör analizi, bağımsız gruplar *t* testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi gibi çok çeşitli istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle üçgen aşk ve boyutları (yakınlık, tutku, bağlılık) temelinde elde edilen puanlar ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süreleri arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve sözü edilen değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Ardından, üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri temelinde romantik ilişkilerinin olup olmaması ve/veya romantik ilişki yaşama durumlarına göre üçgen aşk ve boyutlarından elde edilen puanlar arasında bir fark olup olmadığının incelenmesi amacıyla öncelikle Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) kullanılması öngörülmüştür. Ancak, araştırma verilerinin MANOVA sayıltılarını sağlamadığı belirlendiğinden, değişkenlerin özellikleri dikkate alınarak, bağımsız gruplar *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılması uygun bulunmuştur. Analizler

öncesinde, öncelikle verilerin ilgili analiz sayıtlarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Bu analizlerde de anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Sonrasında ise araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin (benlik saygısı, dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) üçgen aşk ve boyutlarından elde edilen puanları yordayıp yordamadığını sınamak üzere çoklu regresyon analizinden yararlanılmıştır. Regresyon analizleri öncesinde ise öncelikle verilerin regresyon analizi sayıtlarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Regresyon analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin en az eşit aralık ölçeğinde ölçülen sürekli değişkenler olmaları ve normal dağılım göstermeleri gerekmektedir. Bu bağlamda tüm ölçeklerden alınan puanların normal dağılıp dağılmadığı, yordayıcı değişkenlerle (benlik saygısı, dışa dönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) yordanan değişkenler (üçgen aşk ve boyutları) arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığı SPSS programında saçılma diyagramı ile incelenmiştir. İnceleme sonucunda, ölçme araçlarından elde edilen puanların normal bir dağılım ve doğrusal bir ilişki gösterdiği görülmüştür. Ardından, veriler arasında otokorelasyon olup olmadığını belirlemek amacıyla yordayıcı değişkenlerin birbirleriyle korelasyonları gözden geçirilmiştir. Buna ek olarak, çoklu doğrusal bağlantının (multicollinearity) bulunup bulunmadığı tolerans ve varyans şişkinlik (Variance Inflation Factor, VIF) değerlerine bakılarak araştırılmıştır. Bu değerlere ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı olmadığı sonucuna varılmış ve ilgili değişkenler üzerinden çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen çoklu regresyon analizleri, katılımcıların romantik bir ilişki yaşamaları/yaşamamaları temelinde toplam örneklem grubu ile kadın ve erkek örneklem grupları için ayrı ayrı yapılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma hipotezlerinin test edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Verilerin analizinde ilk olarak, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süreleri ile yakınlık, tutku ve bağlılık boyutları çerçevesinde aşk puanları arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ardından, romantik bir ilişki olma/olmama durumları ile cinsiyetlerine göre üniversite öğrencilerin aşk puanlarını incelemek üzere bağımsız gruplar t-testi analizi gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumlarına göre üçgen aşk ve boyutları arasındaki farklılıklar tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Son olarak, üçgen aşk ve boyutlarını yordayan değişkenler (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık, olumsuz değerlik ve benlik saygısı), toplam örneklem grubu ile kadın ve erkek örneklem grupları açısından çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Süreleri ile Üçgen Aşk ve Boyutlarının Puanları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süreleri ile ilgili veriler, Kişisel Bilgi Formunda yer alan 4 soru ile elde edilmiştir. İlk iki soru geçmiş romantik ilişkilere yönelik olup bu sorularda öğrencilerin geçmişte bir romantik ilişkileri olup olmadığı ve geçmiş romantik ilişkilerinin süresi sorulmuştur. Diğer iki soru ise şimdiki romantik ilişkilere yönelik olup, bu sorularda öğrencilerin şimdi bir romantik ilişkileri olup olmadığı ve şimdiki romantik ilişkilerinin süresi sorulmuştur.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumları ile ilgili veriler de sözü edilen bu sorulardan elde edilmiştir. Buna göre, geçmişte bir ilişkisi olup olmama durumu ile şimdi bir ilişkisi olup olmama durumu birlikte ele alındığında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumları dört temel grup altında toplanmıştır. Bu gruplar sırasıyla, a) *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar*, b) *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar*, c) *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar* ve d) *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayanlar* olarak tanımlanmıştır.

Ardından, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süreleri ile üçgen aşk ve boyutlarının (yakınlık, tutku, bağlılık) puanları arasındaki ilişkileri incelemek üzere değişkenler arasındaki Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.1.'de sunulmuştur. Elde edilen korelasyonların değerlendirilmesinde Cohen'in (1992) belirlediği etki gücünün standart puanlaması kriteri kullanılmıştır. Buna göre değişkenler arasındaki korelasyonlarda

.10 ve .29 aralığında yer alan değerler düşük düzey, .30 ve .49 aralığında yer alan değerler orta düzey ve .50 üzeri korelasyon değerleri ise yüksek düzey ilişki olarak tanımlanmaktadır.

Tablo 4.1.
Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Geçmiş İlişki Süresi	Şimdiki İlişki Süresi
Üçgen Aşk	-0.05	.28*
	-	.22*
	-0.02	-
Yakınlık	-0.04	.21*
	-	.21*
	-0.04	-
Tutku	-0.08	.28*
	-	.15*
	-0.03	-
Bağlılık	-0.02	.29*
	-	.26*
	-0.01	-

Not:

Birinci sıra, hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar (N=162)

İkinci sıra, geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar (N=188)

Üçüncü sıra, geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar (N=347)

* p < .01

Tablo 4.1. incelendiğinde, *hem geçmişte hem şimdi bir romantik ilişkisi olan* üniversite öğrencilerinin şimdi yaşadıkları ilişkinin süresi ile *üçgen aşk* ($r = .28, p < .01$) ve *üçgen aşk* boyutlarını oluşturan *yakınlık* ($r = .21, p < .01$), *tutku* ($r = .28, p < .01$) ve *bağlılık* ($r = .29, p < .01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu bulgular Cohen'in (1992) kriterleri açısından incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin şimdi yaşadıkları ilişki süreleri ile *üçgen aşk*, *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* puanları arasında görece orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, bu gruptaki öğrencilerinin şu anda varolan romantik ilişkilerinin süresi arttıkça *üçgen aşk*, *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir.

Benzer şekilde, *geçmişte romantik bir ilişkisi olmayıp, şimdi olan* üniversite öğrencilerinin, şimdiki ilişki süreleri ile *üçgen aşk* ($r = .22, p < .01$), *yakınlık* ($r = .21, p < .01$), *tutku* ($r = .15, p < .01$) ve *bağlılık* ($r = .26, p < .01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgular yine Cohen'in (1992) kriterleri açısından incelendiğinde, bu grupta bulunan öğrencilerinin şimdiki ilişki süreleri ile *üçgen aşk*, *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* puanları arasında görece düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir önceki bulgu ile paralel şekilde, geçmişte herhangi bir romantik ilişkisi olmayan üniversite öğrencilerinin şimdiki ilişki süreleri arttıkça *üçgen aşk*, *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* düzeylerinin arttığı ifade edilebilir. Diğer yandan, üniversite öğrencilerinin *geçmişte yaşadıkları romantik ilişkinin süresi* ile *üçgen aşk*, *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* puanları ile arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p > .05$).

4.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinin Olup Olmamasına Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin olup olmamasına göre üçgen aşk ve boyutlarından (yakınlık, tutku, bağlılık) elde edilen puanların ortalamaları arasında bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla öncelikle grupların homojenliğini sınamak üzere Levene testi yapılmıştır. Tablo 4.2. incelendiğinde, Levene testi sonuçlarına göre *t*-testi analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayılıştısının sağlandığı görülmektedir.

Tablo 4.2.
Romantik İlişki için Levene Testi Sonuçları

Değişkenler	F	p
Yakınlık	.247	.620
Tutku	.018	.892
Bağlılık	.663	.416
Üçgen Aşk	1.201	.273

Üniversite öğrencilerin romantik ilişkilerinin olup olmamasına göre ÜAÖ'nün alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar *t*-testi analizi sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin *yakınlık* [$t_{(893)} = 2.036, p < .05$], *tutku* [$t_{(893)} = 7.293, p < .001$], *bağlılık* [$t_{(893)} = 2.379, p < .05$] ve *üçgen aşk* [$t_{(893)} = 4.241, p < .001$] puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 4.3.).

Tablo 4.3.
Şimdi Romantik Bir İlişkisi Olup Olmamaya Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının *t*-testi Sonuçları

Değişkenler	İlişki Durumu	\bar{X}	Ss	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Yakınlık	Şimdi ilişkisi var	70.94	11.22	893	2.036	.042
	Şimdi ilişkisi yok	69.37	11.28			
Tutku	Şimdi ilişkisi var	48.96	11.77	893	7.293	.000
	Şimdi ilişkisi yok	43.09	11.73			
Bağlılık	Şimdi ilişkisi var	60.65	12.64	893	2.379	.018
	Şimdi ilişkisi yok	58.64	12.16			
Üçgen Aşk	Şimdi ilişkisi var	180.56	33.51	893	4.241	.000
	Şimdi ilişkisi yok	171.11	31.89			

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin olup olmamasına yönelik aşk puanları açısından elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında, romantik ilişkisi olan öğrencilerin *üçgen aşk* puanı ortalamalarının ($\bar{X} = 180.56$) romantik ilişkisi olmayan öğrencilere ($\bar{X} = 171.11$) oranla istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ($t_{(893)} = 2.04; p < .001$) görülmektedir. Bulgular alt ölçeklerden elde edilen puanlara göre incelendiğinde ise romantik

ilişkisi olan öğrencilerin *yakınlık* ($\bar{X} = 70.94$), *tutku* ($\bar{X} = 48.96$) ve *bağlılık* ($\bar{X} = 60.65$) puan ortalamalarının romantik ilişkisi olmayan öğrencilere oranla (sırasıyla, $\bar{X} = 43.09$, $\bar{X} = 58.64$ ve $\bar{X} = 69.37$) istatistiksel olarak görece daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla, romantik ilişkisi olan öğrencilerin üçgen aşk ve boyutları çerçevesinde aşk düzeylerinin romantik ilişkisi olmayan öğrencilere göre farklılık gösterdiği ifade edilebilir.

4.3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumuna göre üçgen aşk ve boyutlarından (yakınlık, tutku, bağlılık) elde edilen puanlar arasında bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla öncelikle, MANOVA'nın temel sayıtlarının karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için Kovaryans Eşitliği Testi (Box's M) yapılmıştır (Tablo 4.4.).

Tablo 4.4.
Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumu Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları

Box's M	122.929
F	2.889
sd1	42
sd2	592047,705
p	.000

Tablo 4.4. incelendiğinde, MANOVA'nın kovaryans matrislerinin eşitliği temel sayıtlarının sağlanmadığı görülmektedir ($F = 2.889$, $p < .05$). Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin ÜAÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla öncelikle bağımsız gruplar t-testi analizi, ardından öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre ÜAÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

4.3.1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre üçgen aşk ve boyutlarından (yakınlık, tutku, bağlılık) elde edilen puanların ortalamaları arasında bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla öncelikle Levene testi yapılmıştır. Tablo 4.5. incelendiğinde, Levene testi sonuçlarına göre t-testi analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayıtlarının sağlandığı görülmektedir.

Tablo 4.5.
Cinsiyet için Levene Testi Sonuçları

	F	p
Yakınlık	1.888	.170
Tutku	.302	.583
Bağlılık	.204	.651
Üçgen Aşk	.476	.490

Üniversite öğrencilerin cinsiyetleri ile ÜAÖ'nün alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar *t*-testi analizi sonuçlarına göre, cinsiyete göre öğrencilerin *yakınlık* [$t_{(893)} = 1.714$, $p > .05$], *tutku* [$t_{(893)} = .326$, $p > .05$], *bağlılık* [$t_{(893)} = .429$, $p > .05$] alt ölçeklerinden elde edilen puanlar ve *üçgen aşk* [$t_{(893)} = .870$, $p > .05$] puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeyleri, cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 4.6.).

Tablo 4.6.
Cinsiyete Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının *t*-testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	\bar{X}	Ss	sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Yakınlık	Kadın	70.55	11.24	893	1.714	.087
	Erkek	69.24	11.30			
Tutku	Kadın	45.50	12.18	893	.326	.744
	Erkek	45.23	11.97			
Bağlılık	Kadın	59.58	12.55	893	.429	.668
	Erkek	59.22	12.16			
Üçgen Aşk	Kadın	175.63	32.84	893	.870	.385
	Erkek	173.70	32.85			

4.3.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının İncelenmesine Yönelik Bulgular

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumuna göre üçgen aşk ve boyutlarından (yakınlık, tutku, bağlılık) elde edilen puanların ortalamaları arasında bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla öncelikle Levene testi yapılmıştır. Tablo 4.7. incelendiğinde, ANOVA analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayılıştısının sağlandığı görülmektedir.

Tablo 4.7.
Romantik İlişki Yaşama Durumu Levene Testi Sonuçları

	F	p
Yakınlık	.147	.170
Tutku	.084	.583
Bağlılık	3.191	.023
Üçgen Aşk	1.126	.338

Tablo 4.8.'de üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumuna göre ÜAÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin *yakınlık* ($F_{(3,891)} = 4.488, p < .01$), *tutku* ($F_{(3,891)} = 22.630, p < .01$), *bağlılık* ($F_{(3,891)} = 4.916, p < .01$) alt ölçeklerinden elde edilen puanlar ve *üçgen aşk* ($F_{(3,891)} = 10.204, p < .01$) puanları, öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 4.8.
Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yakınlık	Gruplararası	1692.88	3	564.293	4.488	.004
	Grupiçi	112032.96	891	125.738		
	Toplam	113725.84	894			
Tutku	Gruplararası	9243.81	3	3081.269	22.630	.000
	Grupiçi	121318.43	891	136.160		
	Toplam	130562.24	894			
Bağlılık	Gruplararası	2230.26	3	743.421	4.916	.002
	Grupiçi	134750.98	891	151.236		
	Toplam	136981.24	894			
Üçgen Aşk	Gruplararası	32023.99	3	10674.662	10.204	.000
	Grupiçi	932124.01	891	1046.155		
	Toplam	964148.00	894			

Yakından incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşayıp yaşamama durumlarının dört temel grup altında ele alındığı görülmektedir (Tablo 4.9.). Bu gruplar sırasıyla, a) *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar*, b) *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar*, c) *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar* ve d) *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayanlar* olarak tanımlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumuna yönelik olarak aşk puanları arasında oluşan farkın hangi gruplar arasında olduğu *Scheffe testi* sonuçlarına göre incelendiğinde, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *yakınlık*, *tutku* ve *bağlılık* alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamaları ile *üçgen aşk* puanı ortalamalarının, *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan*, *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayan* ve *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayan* öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *tutku*, *yakınlık*, *bağlılık* ve *üçgen aşk* düzeyleri diğer gruplara göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Diğer yandan, *Scheffe testi* sonuçlarına göre diğer gruplar arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 4.9.
Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üçgen Aşk ve Boyutlarının Betimleyici İstatistikleri

	İlişki Durumu	N	\bar{X}	Ss
Yakınlık	Hep var	162	69.02	11.58
	Geçmiş var - Şimdi yok	347	69.60	10.95
	Geçmiş yok - Şimdi var	188	72.60	10.66
	Hiç yok	198	68.97	11.86
Tutku	Hep var	162	46.48	11.84
	Geçmiş var - Şimdi yok	347	43.30	11.77
	Geçmiş yok - Şimdi var	188	51.10	11.30
	Hiç yok	198	42.72	11.69
Bağlılık	Hep var	162	58.53	13.67
	Geçmiş var - Şimdi yok	347	58.55	12.35
	Geçmiş yok - Şimdi var	188	62.48	11.39
	Hiç yok	198	58.80	11.84
Üçgen Aşk	Hep var	162	174.03	34.68
	Geçmiş var - Şimdi yok	347	171.46	31.93
	Geçmiş yok - Şimdi var	188	186.19	31.48
	Hiç yok	198	170.80	31.90

Not:

Birinci sıra, hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar ($N=162$)

İkinci sıra, geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar ($N=347$)

Üçüncü sıra, geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar ($N=188$)

Dördüncü sıra, hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayanlar ($N=198$)

Tablo 4.9. detaylı olarak incelendiğinde, ÜAÖ'de yer alan *yakınlık* alt ölçeği puan ortalamaları açısından gruplar arasındaki fark incelendiğinde, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrenciler ($X = 72.60$, $Ss = 10.66$) ile diğer üç grupta bulunan *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayan* ($X = 69.60$, $Ss = 10.95$), *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ($\bar{X} = 69.02$, $Ss = 11.58$) ve *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayan* ($\bar{X} = 68.97$, $Ss = 11.86$) öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Buna göre, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *yakınlık* düzeyi diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Bununla birlikte, ÜAÖ'de yer alan *tutku* alt ölçeği puan ortalamaları açısından gruplar arasındaki fark incelendiğinde, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrenciler ($\bar{X} = 51.10$, $Ss = 11.30$) ile diğer üç grupta bulunan *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayan* ($\bar{X} = 43.30$, $Ss = 11.77$), *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ($\bar{X} = 46.48$, $Ss = 11.84$) ve *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayan* ($\bar{X} = 42.72$, $Ss = 11.69$) öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Buna göre, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *tutku* düzeyi diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Aynı zamanda ÜAÖ'de yer alan *bağlılık* alt ölçeği puan ortalamaları açısından gruplar arasındaki fark incelendiğinde, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrenciler ($\bar{X} = 62.48$, $Ss = 11.39$) ile diğer üç grupta bulunan *geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayan* ($\bar{X} =$

58.55, $S_s = 12.35$), *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ($\bar{X} = 58.53$, $S_s = 13.67$) ve *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayan* ($\bar{X} = 58.80$, $S_s = 11.84$) öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Buna göre, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *bağlılık* düzeyi diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Benzer şekilde, ÜAÖ'de yer alan *üçgen aşk* puan ortalamaları açısından gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak incelendiğinde, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrenciler ($\bar{X} = 186.19$, $S_s = 31.48$) ile diğer üç grupta bulunan *geçmişte romantik ilişkisi olan, şimdi olmayan* ($\bar{X} = 171.46$, $S_s = 31.93$), *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ($\bar{X} = 174.03$, $S_s = 34.68$) ve *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayan* ($\bar{X} = 170.80$, $S_s = 31.90$) öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyi diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

4.4. Üçgen Aşk ve Boyutlarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

4.4.1. Betimsel İstatistikler

4.4.1.1. Üçgen Aşk Ölçeği Ölçüm Eşdeğerliğinin İncelenmesi

Üçgen Aşk Ölçeği A ve B formlarının ölçüm eşdeğerliğinin incelenmesi sonucunda elde edilen standardize edilmiş Lambda (λ) değerleri ve çoklu korelasyon kareleri (R^2) Tablo 18'de verilmektedir. Analiz bulgularına ait uyum indeks değerleri incelendiğinde, RMSEA = .08, SRMR = .07, GFI = .97, AGFI = .96, CFI = .89, NFI=.87, NNFI = .88, IFI = .88 ve RFI = .87 uyum değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, üç faktörlü (yakınlık, tutku, bağlılık) bir yapıya sahip olduğu belirlenen Üçgen Aşk Ölçeği A ve B Formlarının ölçüm eşdeğerliği ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 4.10.
 ÜAÖ Formlarının Ölçüm Eşdeğerliğine Ait Standardize Edilmiş Lambda ve R² Değerleri

Faktörler ve Maddeler	ÜAÖ-A Formu (N=350)		ÜAÖ-B Formu (N=545)	
	λ	R ²	λ	R ²
Yakınlık	-	-	-	-
Madde 1	.57	.36	.61	.37
Madde 4	.63	.40	.66	.44
Madde 7	.72	.51	.69	.48
Madde 13	.68	.47	.70	.49
Madde 16	.62	.39	.66	.44
Madde 22	.81	.65	.68	.46
Madde 28	.72	.52	.68	.47
Madde 31	.81	.66	.79	.63
Madde 34	.73	.54	.72	.51
Tutku	-	-	-	-
Madde 11	.61	.37	.58	.34
Madde 14	.81	.65	.73	.52
Madde 17	.78	.60	.65	.42
Madde 20	.77	.59	.71	.50
Madde 26	.71	.50	.63	.39
Madde 29	.73	.53	.69	.47
Madde 32	.69	.48	.68	.46
Bağlılık	-	-	-	-
Madde 3	.82	.67	.74	.55
Madde 12	.66	.44	.69	.48
Madde 15	.74	.54	.70	.50
Madde 18	.83	.69	.77	.60
Madde 24	.75	.56	.63	.40
Madde 27	.78	.61	.78	.61
Madde 30	.76	.58	.69	.48
Madde 33	.84	.71	.67	.45

4.4.1.2. Toplam Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler

Toplam örneklemini oluşturan 895 üniversite öğrencisi için yordanan değişkenler üçgen aşk ve boyutları (yakınlık, tutku, bağlılık) ile yordayıcı değişkenler (benlik saygısı, dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik) arasındaki Pearson korelasyon katsayıları Tablo 4.11.'de verilmektedir.

Tablo 4.11.
Toplam Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Üçgen Aşk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Yakınlık	.93* 91*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Tutku	.94* 88*	.79* .68*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Bağlılık	.96* 93*	.84* .80*	.85* .72*	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Benlik Say.	.21* .02	.25* .09**	.17* -.04	.16** .02	-	-	-	-	-	-	-
6. Dışadönük	.01 -.01	-.01 .01	.01 -.01	.03 .01	.36* .45*	-	-	-	-	-	-
7. Sorumluluk	.21* .18*	.17* .15*	.21* .10**	.22* .24*	.28* .25*	.24* .17*	-	-	-	-	-
8. Uyumluluk	.26* .26*	.30* .30*	.19* .12*	.26* .27*	.21* .25*	.17* .20*	.39* .34*	-	-	-	-
9. Tutarsızlık	-.04 .04	-.05 -.01	.01 .08	.06 .05	-.23* -.19*	-.26* -.20*	-.26* .02	-.10 -.05	-	-	-
10. Açıklık	.09 .03	.07 .03	.11** .03	.07 .03	.46* .53*	.49* .48*	.29* .29*	.33* .38*	-.09 -.06	-	-
11. Değerlik	-.22* -.07	-.27* -.17*	-.16* .05	-.19* -.09**	-.16* -.20*	-.11** -.18*	-.16* -.25*	-.31* -.45*	.18* .31*	.05 -.08	-
\bar{X}	180.6 171.1	70.94 69.37	48.96 43.09	60.65 58.64	32.27 31.14	28.37 26.95	30.09 29.11	35.09 34.37	26.33 25.72	23.03 22.20	9.42 9.95
SS	33.51 31.89	11.22 11.28	11.77 11.73	12.64 12.16	4.84 5.47	6.48 6.83	5.84 6.06	4.05 4.28	6.54 6.73	3.72 4.24	3.28 3.57
α	.96 .94	.91 .89	.89 .85	.92 .89	.84 .88	.83 .84	.82 .82	.84 .84	.75 .77	.71 .76	.69 .70

Not: Birinci sıra romantik ilişkisi olan toplam grup ($N=350$); ikinci sıra romantik ilişkisi olmayan toplam grup ($N=545$)

* $p < .01$, ** $p < .05$

Tablo 4.11.'de görüldüğü üzere romantik ilişkisi olan öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .21$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .21$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .26$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin ise *olumsuz değerlik* ($r = -.22$, $p < .01$) olduğu belirlenmiştir. Romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin ise *üçgen aşk* düzeyleri ile sırasıyla, *sorumluluk* ($r = .18$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .26$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın ilk boyutu olan *yakınlık* alt ölçeği açısından incelendiğinde, romantik ilişkisi olan öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .25$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .17$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .30$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.27$, $p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin ise *yakınlık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .09, p < .01$), *sorumluluk* ($r = .15, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .30, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bununla birlikte romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.17, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Üçgen aşkın bir diğer boyutu olarak tanımlanan *tutku* alt ölçeği açısından incelendiğinde ise romantik ilişkisi olan öğrencilerin *tutku* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .17, p < .01$), *sorumluluk* ($r = .21, p < .01$), *uyumluluk* ($r = .19, p < .01$) ve *gelişime açıklık* ($r = .11, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan öğrencilerin *tutku* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.16, p < .01$) olduğu belirlenmiştir. Romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin ise *tutku* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .10, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .12, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın son boyutu olarak ele alınan *bağlılık* boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde de, romantik ilişkisi olan öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .16, p < .01$), *sorumluluk* ($r = .22, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .26, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.19, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin ise *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .24, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .27, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bununla birlikte romantik ilişkisi olmayan öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.09, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

4.4.1.3. Kadın Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler

Kadın örneklem grubunu oluşturan 511 üniversite öğrencisi için yordanan değişken olan üçgen aşk ve boyutları (*yakınlık*, *tutku*, *bağlılık*) ile yordayıcı değişkenler (*benlik saygısı*, *dışadönüklük*, *sorumluluk*, *uyumluluk*, *duygusal tutarsızlık*, *gelişime açıklık*, *olumsuz değerlik*) arasındaki Pearson korelasyon katsayıları ve Betimsel İstatistikler Tablo 4.12.'de verilmektedir.

Tablo 4.12.
Kadın Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Üçgen Aşk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Yakınlık	.92*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	.90*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Tutku	.93*	.77*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	.88*	.69*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Bağlılık	.96*	.83*	.85*	-	-	-	-	-	-	-	-
	.91*	.76*	.69*	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Benlik Say.	.20*	.26*	.15*	.17**	-	-	-	-	-	-	-
	.01	.08	-.06	-.01	-	-	-	-	-	-	-
6. Dışadönük	-.01	-.04	-.01	-.01	.35*	-	-	-	-	-	-
	.04	.05	.04	.03	.45*	-	-	-	-	-	-
7. Sorumluluk	.18*	.15**	.19*	.17**	.32*	.27*	-	-	-	-	-
	.08	.05	-.01	.18**	.33*	.18*	-	-	-	-	-
8. Uyumluluk	.30*	.34*	.22*	.29*	.22*	.17**	.33*	-	-	-	-
	.25*	.28*	.12**	.27*	.30*	.22*	.30*	-	-	-	-
9. Tutarsızlık	.02	-.01	.06	-.01	-.29*	-.28*	-.29*	-.12	-	-	-
	-.03	-.08	-.01	-.01	-.27*	-.16*	-.03	-.07	-	-	-
10. Açıklık	.11	.07	.15**	.08	.50*	.52*	.31*	.29*	-.08	-	-
	-.03	-.04	-.01	-.02	.55*	.50*	.23*	.32*	-.10	-	-
11. Değerlik	-.29*	-.35*	-.20*	-.27*	-.20*	-.11	-.15*	-.28*	.23*	.03	-
	-.13*	-.21*	-.03	-.12*	-.31*	-.17*	-.23*	-.54*	.30*	.14*	-
\bar{X}	180.8	71.30	49.13	60.40	32.01	27.84	30.16	35.55	26.67	22.29	8.67
	171.8	69.98	42.80	58.98	30.66	26.43	29.87	34.85	25.96	21.49	9.17
SS	33.92	11.31	11.81	13.06	4.91	6.76	5.61	3.84	6.67	3.73	2.68
	31.51	11.18	11.76	12.14	5.48	6.80	5.96	3.90	6.77	4.04	3.04
α	.96	.90	.89	.93	.85	.85	.81	.85	.77	.71	.68
	.94	.89	.85	.89	.89	.85	.82	.83	.78	.75	.70

Not: Birinci sıra romantik ilişkisi olan kadın grubu ($N=218$); ikinci sıra romantik ilişkisi olmayan kadın grubu ($N=293$)

* $p < .01$, ** $p < .05$

Tablo 4.12. incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile *benlik saygısı* ($r = .20$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .18$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .30$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.29$, $p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin ise *üçgen aşk* düzeyleri ile *uyumluluk* ($r = .25$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.13$, $p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Üçgen aşkın ilk boyutu olan *yakınlık* alt ölçeği açısından incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .26$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .15$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .34$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin

yakınlık düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.35, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin ise *yakınlık* düzeyleri ile *uyumluluk* ($r = .28, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bununla birlikte romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.21, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Üçgen aşkın bir diğer boyutu olarak tanımlanan *tutku* alt ölçeği açısından incelendiğinde ise romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *tutku* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .15, p < .01$), *sorumluluk* ($r = .19, p < .01$), *uyumluluk* ($r = .22, p < .01$) ve *gelişime açıklık* ($r = .15, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *tutku* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.20, p < .01$) olduğu belirlenmiştir. Romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin ise *tutku* düzeyleri ile *uyumluluk* ($r = .12, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın son boyutu olarak ele alınan *bağlılık* boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde de, romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .17, p < .01$), *sorumluluk* ($r = .17, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .29, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan kadın öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.27, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

Romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin ise *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .18, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .27, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bununla birlikte romantik ilişkisi olmayan kadın öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.12, p < .01$) olduğu belirlenmiştir.

4.4.1.4. Erkek Örneklem Grubu İçin Betimsel İstatistikler

Erkek örneklem grubunu oluşturan 384 üniversite öğrencisi için yordanan değişken olan üçgen aşk ve boyutları (*yakınlık*, *tutku*, *bağlılık*) ile yordayıcı değişkenler (*benlik saygısı*, *dışadönüklük*, *sorumluluk*, *uyumluluk*, *duygusal tutarsızlık*, *gelişime açıklık*, *olumsuz değerlik*) arasındaki Pearson korelasyon katsayıları ve Betimsel İstatistikler Tablo 4.13.'de verilmektedir.

Tablo 4.13.
Erkek Örneklem Grubu İçin Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Üçgen Aşk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Yakınlık	.93*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Tutku	.91*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Bağlılık	.95*	.82*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Benlik Say.	.89*	.67*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Dışadönük	.96*	.84*	.87*	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Sorumluluk	.95*	.85*	.77*	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Uyumluluk	.21**	.26*	.21*	.14	-	-	-	-	-	-	-
9. Tutarsızlık	.05	.12	-.03	.05	-	-	-	-	-	-	-
10. Açıklık	.06	.07	.05	.06	.36*	-	-	-	-	-	-
11. Değerlik	-.05	-.03	-.08	-.03	.44*	-	-	-	-	-	-
	.27*	.21**	.24*	.30*	.21**	.21**	-	-	-	-	-
	.28*	.25*	.23*	.30*	.20*	.19*	-	-	-	-	-
	.21*	.24*	.14	.22**	.22**	.21**	.47*	-	-	-	-
	.27*	.32*	.13**	.27*	.23*	.20*	.36*	-	-	-	-
	-.14	-.14	-.10	-.16	-.12	-.20**	-.23*	-.08	-	-	-
	-.12	.06	.17*	.10	-.09	-.25*	.07	-.03	-	-	-
	.07	.09	.06	.05	.39*	.41*	.32*	.55*	-.08	-	-
	.11	.13**	.07	.10	.51*	.44*	.42*	.49*	-.01	-	-
	-.16	-.18**	-.12	-.15	-.17	-.20**	-.18**	-.29*	.18**	-.10	-
	-.02	-.12	.11	-.06	-.15**	-.25*	-.22*	-.37*	.36*	-.12	-
\bar{X}	180.1	70.35	48.68	61.08	32.68	29.26	29.96	34.34	25.76	24.26	10.66
	170.3	68.66	43.43	58.25	31.71	27.57	28.23	33.81	25.44	23.03	10.84
SS	32.94	11.09	11.74	11.94	4.70	5.93	6.21	4.29	6.30	3.36	3.77
	32.37	11.38	11.71	12.19	5.41	6.84	6.06	4.62	6.90	4.33	3.93
α	.96	.92	.89	.92	.82	.80	.83	.82	.73	.71	.69
	.95	.89	.85	.89	.87	.83	.81	.84	.76	.76	.70

Not: Birinci sıra romantik ilişkisi olan erkek grubu ($N=132$); ikinci sıra romantik ilişkisi olmayan erkek grubu ($N=252$)

* $p < .01$, ** $p < .05$

Tablo 4.13. incelendiğinde, romantik ilişkisi olan erkek öğrencilerin *üçgen aşk* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .21$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .27$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .21$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Romantik ilişkisi olmayan erkek öğrencilerin ise *üçgen aşk* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .28$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .27$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın ilk boyutu olan *yakınlık* alt ölçeği açısından incelendiğinde, romantik ilişkisi olan erkek öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .26$, $p < .01$), *sorumluluk* ($r = .21$, $p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .24$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Aynı zamanda romantik ilişkisi olan erkek öğrencilerin *yakınlık* düzeyleri ile negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olan tek değişkenin *olumsuz değerlik* ($r = -.18$, $p < .01$) olduğu belirlenmiştir. Romantik ilişkisi olmayan erkek öğrencilerin ise *yakınlık* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .25$, $p < .01$), *uyumluluk* ($r = .32$, $p < .01$) ve *gelişime açıklık* ($r = .13$, $p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın bir diğer boyutu olarak tanımlanan *tutku* alt ölçeği açısından incelendiğinde ise romantik ilişkisi olan erkek öğrencilerin *tutku* düzeyleri ile sırasıyla *benlik saygısı* ($r = .21, p < .01$) ve *sorumluluk* ($r = .24, p < .01$), düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Romantik ilişkisi olmayan erkek öğrencilerin ise *tutku* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .23, p < .01$), *uyumluluk* ($r = .13, p < .01$) ve *duygusal tutarsızlık* ($r = .17, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Üçgen aşkın son boyutu olarak ele alınan *bağlılık* boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde de, romantik ilişkisi olan erkek öğrencilerin *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .30, p < .01$), *uyumluluk* ($r = .22, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Romantik ilişkisi olmayan erkek öğrencilerin ise *bağlılık* düzeyleri ile sırasıyla *sorumluluk* ($r = .30, p < .01$) ve *uyumluluk* ($r = .27, p < .01$) düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

4.4.2. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre, benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal tutarsızlık, deneyime açıklık ve olumsuz değerlik), Mersin Üniversitesi öğrencilerinin *üçgen aşk* düzeylerini ne derecede yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.14’de sunulmuştur.

Tablo 4.14.’de sunulan çoklu regresyon analizine ilişkin bulgulara göre *benlik saygısı*, *uyumluluk*, *olumsuz değerlik* ve *sorumluluk* değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 7.327, p < .001; R = .36, R^2 = .13$) ve sözü edilen bu dört değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 13 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *üçgen aşk* düzeyleri üzerindeki göreceli önem sırası *benlik saygısı* ($\beta = .174; t = 2.911, p < .001$), *uyumluluk* ($\beta = .167; t = 2.804, p < .001$), *olumsuz değerlik* ($\beta = -.136; t = -2.446$, ve *sorumluluk* ($\beta = .122; t = 2.117, p < .01$) şeklindedir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta = -.098; t = -1.626, p = .105$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .046; t = .836, p = .404$) ve *gelişime açıklık* ($\beta = -.025; t = -.370, p = .711$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Tablo 4.14.
Gruplara Göre Üçgen Aşkın Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri

Grup	Değişkenler	B	SH _B	β	t	p	F	R	R ²
Romantik ilişkisi Olan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	98.659	22.748	-	4.337	.000	7.327*	.36	.13
	Benlik Saygısı	1.202	.413	.174	2.911	.004			
	Dışadönüklük	-.509	.313	-.098	-1.626	.105			
	Sorumluluk	.703	.332	.122	2.117	.035			
	Uyumluluk	1.382	.493	.167	2.804	.005			
	Tutarsızlık	.234	.279	.046	.836	.404			
	Açıklık	-.223	.601	-.025	-.370	.711			
	Değerlik	-1.393	.569	-.136	-2.446	.015			
Romantik ilişkisi Olmayan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	89.137	16.396	-	5.436	.000	7.378*	.30	.09
	Benlik Saygısı	-.027	.301	-.005	-.088	.930			
	Dışadönüklük	-.072	.231	-.015	-.312	.755			
	Sorumluluk	.687	.240	.131	2.870	.004			
	Uyumluluk	2.096	.382	.281	5.489	.000			
	Tutarsızlık	.106	.213	.022	.501	.617			
	Açıklık	-.713	.417	-.095	-1.710	.088			
	Değerlik	.580	.451	.065	1.286	.199			
Romantik ilişkisi Olan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	86.038	29.994	-	2.869	.005	6.645*	.43	.18
	Benlik Saygısı	1.058	.533	.153	1.985	.048			
	Dışadönüklük	-.649	.384	-.129	-1.690	.092			
	Sorumluluk	.584	.430	.097	1.358	.176			
	Uyumluluk	1.789	.621	.203	2.880	.004			
	Tutarsızlık	.669	.355	.131	1.883	.061			
	Açıklık	.226	.771	.025	.293	.770			
	Değerlik	-2.893	.866	-.229	-3.339	.001			
Romantik ilişkisi Olmayan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	111.47	25.548	-	4.363	.000	3.403*	.28	.08
	Benlik Saygısı	-.277	.434	-.048	-.639	.523			
	Dışadönüklük	.296	.315	.064	.937	.350			
	Sorumluluk	.180	.328	.034	.549	.583			
	Uyumluluk	2.290	.582	.283	3.934	.000			
	Tutarsızlık	-.128	.288	-.028	-.446	.656			
	Açıklık	-1.037	.583	-.133	-1.780	.076			
	Değerlik	.152	.753	.015	.202	.840			
Romantik ilişkisi Olan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	124.20	35.017	-	3.547	.001	2.575*	.36	.13
	Benlik Saygısı	1.351	.663	.193	2.039	.044			
	Dışadönüklük	-.245	.539	-.044	-.454	.650			
	Sorumluluk	.958	.522	.181	1.836	.069			
	Uyumluluk	1.104	.862	.144	1.281	.203			
	Tutarsızlık	-.378	.462	-.072	-.818	.415			
	Açıklık	-1.331	1.096	-.136	-1.214	.227			
	Değerlik	-.530	.794	-.061	-.668	.505			
Romantik ilişkisi Olmayan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	75.262	21.934	-	3.431	.001	5.867*	.38	.14
	Benlik Saygısı	.290	.430	.048	.674	.501			
	Dışadönüklük	-.432	.341	-.091	-1.268	.206			
	Sorumluluk	1.364	.363	.255	3.758	.000			
	Uyumluluk	1.850	.518	.264	3.574	.000			
	Tutarsızlık	.313	.320	.065	.980	.328			
	Açıklık	-.791	.632	-.106	-1.252	.212			
	Değerlik	.644	.585	.078	1.102	.272			

* p < .001; ** p < .005

Romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından ele alındığında ise *uyumluluk* ve *sorumluluk* değişkenlerinin *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 7.378, p < .001; R = .30, R^2 = .09$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa

katkısının % 9 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *üçgen aşk* düzeyleri üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta = .281$; $t = 5.489$, $p < .001$) ve *sorumluluk* ($\beta = .131$; $t = 2.870$, $p < .001$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta = -.005$; $t = -.088$, $p = .930$), *dışadönüklük* ($\beta = -.015$; $t = -.312$, $p = .755$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .022$; $t = .501$, $p = .617$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.095$; $t = -1.710$, $p = .088$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = .065$; $t = 1.286$, $p = .199$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubu açısından incelendiğinde, *benlik saygısı*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 6.645$, $p < .001$; $R = .43$, $R^2 = .18$) ve sözü edilen bu üç değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 18 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *üçgen aşk* düzeyleri üzerindeki görece önem sırası *olumsuz değerlik* ($\beta = -.229$; $t = -3.339$, $p < .001$), *uyumluluk* ($\beta = .203$, $t = 2.880$, $p < .001$) ve *benlik saygısı* ($\beta = .153$; $t = 1.985$, $p < .001$) şeklindedir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta = -.129$; $t = -1.690$, $p = .092$), *sorumluluk* ($\beta = -.04$; $t = -1.11$, $p = .176$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .131$; $t = 1.883$, $p = .061$) ve *gelişime açıklık* ($\beta = .025$; $t = .293$, $p = .770$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubu açısından ele alındığında ise yalnızca *uyumluluk* ($\beta = .283$; $t = 3.934$, $p < .001$) değişkeninin *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(7, 887)} = 3.403$, $p < .001$; $R = .28$, $R^2 = .08$) ve sözü edilen bu değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 8 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta = -.048$; $t = -.639$, $p = .523$), *dışadönüklük* ($\beta = .064$; $t = .397$, $p = .350$), *sorumluluk* ($\beta = .034$; $t = .549$, $p = .583$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = -.028$; $t = -.446$, $p = .656$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.133$; $t = -1.780$, $p = .076$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = .015$; $t = .202$, $p = .840$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubu açısından incelendiğinde de yalnızca *benlik saygısı* ($\beta = .193$; $t = 2.039$, $p < .001$) değişkeninin, romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(7, 887)} = 2.575$, $p < .001$; $R = .36$, $R^2 = .13$) ve sözü edilen bu değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 13 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta = -.044$; $t = -.454$, $p = .650$), *sorumluluk* ($\beta = .181$; $t = 1.836$, $p = .069$), *uyumluluk* ($\beta = .144$; $t = 1.281$, $p = .203$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = -.072$; $t = -.818$, $p = .415$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.136$; $t = -1.214$, $p = .227$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = -.061$; $t = -.668$, $p = .505$)

değişkenlerinin romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubu açısından ele alındığında ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* değişkenlerinin *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7,887)} = 5.867, p < .001; R = .38, R^2 = .14$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 14 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *üçgen aşk* düzeyleri üzerindeki göreceli önem sırası *uyumluluk* ($\beta = .264; t = 3.574, p < .001$) ve *sorumluluk* ($\beta = .255; t = 3.758, p < .001$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta = .048; t = .674, p = .501$), *dışadönüklük* ($\beta = -.091; t = -1.268, p = .206$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .065; t = .980, p = .328$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.106; t = -1.252, p = .212$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = -.078; t = 1.102, p = .272$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

4.4.3. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Yakınlık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin (*dışadönüklük*, *uyumluluk*, *sorumluluk*, *duygusal tutarsızlık*, *deneyime açıklık* ve *olumsuz değerlik*) *yakınlık* düzeylerini ne derecede yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.15.'te sunulmuştur.

Tablo 4.15.'te sunulan çoklu regresyon analizine ilişkin bulgulara göre benlik *saygısı*, *dışadönüklük*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 10.600, p < .001; R = .42, R^2 = .18$) ve sözü edilen bu dört değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 18 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında yordayıcı değişkenlerin *üçgen aşk yakınlık* puanları üzerindeki göreceli önem sırası *benlik saygısı* ($\beta = .249; t = 4.295, p < .001$), *uyumluluk* ($\beta = .225; t = 3.883, p < .001$), *olumsuz değerlik* ($\beta = -.167; t = -3.076, p < .001$) ve *dışadönüklük* ($\beta = -.120; t = -2.041, p < .05$) şeklindedir. Diğer yandan *sorumluluk* ($\beta = -.049; t = .864, p = .388$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .033; t = .624, p = .533$) ve *gelişime açıklık* ($\beta = -.067; t = -1.034, p = .302$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *yakınlık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Tablo 4.15.
Gruplara Göre Yakınlık Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri

Grup	Değişkenler	B	SH _B	β	t	p	F	R	R ²
Romantik ilişkisi Olan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	42.076	7.405	-	5.682	.000	10.600*	.42	.18
	Benlik Saygısı	.577	.134	.249	4.295	.000			
	Dışadönüklük	-.208	.102	-.120	-2.041	.042			
	Sorumluluk	.093	.108	.049	.864	.388			
	Uyumluluk	.623	.160	.225	3.883	.000			
	Tutarsızlık	.057	.091	.033	.624	.533			
	Açıklık	-.202	.196	-.067	-1.034	.302			
	Değerlik	-.570	.185	-.167	-3.076	.002			
Romantik ilişkisi Olmayan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	42.298	5.732	-	7.380	.000	9.437*	.33	.11
	Benlik Saygısı	.174	.105	.084	1.651	.099			
	Dışadönüklük	-.068	.081	-.041	-.845	.399			
	Sorumluluk	.121	.084	.065	1.446	.149			
	Uyumluluk	.822	.133	.311	6.158	.000			
	Tutarsızlık	.006	.074	.003	.076	.939			
	Açıklık	-.359	.146	-.135	-2.465	.014			
	Değerlik	-.045	.158	-.014	-.285	.776			
Romantik ilişkisi Olan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	38.879	9.609	-	4.046	.000	9.667*	.49	.24
	Benlik Saygısı	.555	.171	.241	3.251	.001			
	Dışadönüklük	-.255	.123	-.153	-2.077	.049			
	Sorumluluk	.081	.138	.040	.585	.559			
	Uyumluluk	.730	.199	.248	3.670	.000			
	Tutarsızlık	.202	.114	.119	1.779	.077			
	Açıklık	-.108	.247	-.036	-.438	.662			
	Değerlik	-1.109	.278	-.263	-3.996	.000			
Romantik ilişkisi Olmayan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	52.524	8.914	-	5.892	.000	4.920*	.33	.11
	Benlik Saygısı	.123	.151	.061	.816	.415			
	Dışadönüklük	.081	.110	.050	.739	.460			
	Sorumluluk	-.073	.115	-.039	-.634	.527			
	Uyumluluk	.829	.203	.289	4.078	.000			
	Tutarsızlık	-.066	.100	-.040	-.659	.510			
	Açıklık	-.542	.203	-.196	-2.665	.008			
	Değerlik	-.198	.263	-.054	-.755	.451			
Romantik ilişkisi Olan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	48.685	11.706	-	4.159	.000	2.873*	.37	.14
	Benlik Saygısı	.580	.221	.246	2.618	.010			
	Dışadönüklük	-.107	.180	-.057	-.593	.554			
	Sorumluluk	.140	.174	.078	.801	.425			
	Uyumluluk	.536	.288	.207	1.858	.066			
	Tutarsızlık	-.140	.154	-.080	-.909	.365			
	Açıklık	-.438	.367	-.133	-1.195	.234			
	Değerlik	-.234	.265	-.079	-.881	.380			
Romantik ilişkisi Olmayan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	35.909	7.675	-	4.679	.000	6.258*	.39	.15
	Benlik Saygısı	.264	.150	.126	1.756	.080			
	Dışadönüklük	-.213	.119	-.128	-1.784	.076			
	Sorumluluk	.350	.127	.187	2.759	.006			
	Uyumluluk	.756	.181	.307	4.175	.000			
	Tutarsızlık	.059	.112	.035	.525	.600			
	Açıklık	-.292	.221	-.111	-1.320	.188			
	Değerlik	.000	.205	.000	.002	.999			

* p < .001; ** p < .005

Romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından ele alındığında ise *uyumluluk* ve *gelişime açıklık* değişkenlerinin, öğrencilerin üçgen aşk *yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 9.437, p < .001; R = .33, R^2 = .11$) ve sözü edilen bu iki değişkenin

açıklanan varyansa katkısının % 11 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *yakınlık* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.311$; $t=6.158$, $p <.001$) ve *gelişime açıklık* ($\beta =-.135$; $t=-2.465$, $p<.01$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta =.034$; $t=1.651$, $p =.099$), *dışadönüklük* ($\beta =-.041$; $t=-.845$, $p =.399$), *sorumluluk* ($\beta =.065$; $t=1.446$, $p =.149$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =.003$; $t =.076$, $p =.939$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta =-.014$; $t=-.285$, $p =.776$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *yakınlık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubu açısından incelendiğinde, *benlik saygısı*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 9.667$, $p <.001$; $R =.49$, $R^2=.24$) ve sözü edilen bu üç değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 24 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *yakınlık* puanları üzerindeki görece önem sırası *olumsuz değerlik* ($\beta =-.263$; $t=-3.996$, $p <.001$), *uyumluluk* ($\beta =.248$, $t=3.670$, $p <.001$) ve *benlik saygısı* ($\beta=.241$; $t=3.251$, $p<.001$) şeklindedir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta =-.153$; $t=-2.077$, $p =.039$), *sorumluluk* ($\beta =.040$; $t =.585$, $p =.559$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =.119$; $t=1.779$, $p =.077$) ve *gelişime açıklık* ($\beta =-.036$; $t =-.438$, $p =.662$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *yakınlık* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubu açısından ele alındığında ise sadece *uyumluluk* ($\beta =.289$; $t =4.078$, $p <.001$) ve *gelişime açıklık* ($\beta =-.196$; $t =-2.665$, $p =.008$) değişkenlerinin *yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(7, 887)}= 4.920$, $p<.001$; $R=.33$, $R^2=.11$) ve sözü edilen bu değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 11 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta =-.061$; $t=-.816$, $p=.415$), *dışadönüklük* ($\beta=.050$; $t =.739$, $p =.460$), *sorumluluk* ($\beta =-.039$; $t=-.634$, $p =.527$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =-.040$; $t =-.659$, $p =.510$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta =-.054$; $t =-.755$, $p =.451$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *yakınlık* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubu açısından incelendiğinde de yalnızca *benlik saygısı* ($\beta =.246$; $t =2.618$, $p <.01$) değişkeninin, romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(7, 887)}=2.873$, $p <.001$; $R =.37$, $R^2 =.14$) ve sözü edilen bu tek değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 14 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta =-.057$; $t =-.593$, $p=.554$), *sorumluluk* ($\beta =.078$; $t =.801$, $p =.425$), *uyumluluk* ($\beta =.207$; $t =1.858$, $p=.066$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =-.080$; $t =-.909$, $p =.365$), *gelişime açıklık* ($\beta =-.133$; $t=-1.195$, $p =.234$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta =-.079$; $t =-.881$, $p=.380$)

değişkenlerinin romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *yakınlık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubu açısından ele alındığında ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* değişkenlerinin *yakınlık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 5.867, p < .001; R = .38, R^2 = .14$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 14 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *yakınlık* düzeyleri üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta = .307; t = 4.175, p < .001$) ve *sorumluluk* ($\beta = .187; t = 2.759, p < .001$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta = .126; t = 1.756, p = .080$), *dışadönüklük* ($\beta = -.128; t = -1.784, p = .076$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .035; t = .525, p = .600$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.111; t = -1.320, p = .188$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = .000; t = .002, p = .999$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *yakınlık* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

4.4.4. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Tutku Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre, benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin (*dışadönüklük*, *uyumluluk*, *sorumluluk*, *duygusal tutarsızlık*, *deneyime açıklık* ve *olumsuz değerlik*) tutku düzeylerini ne derecede yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.16.'da sunulmuştur.

Tablo 4.16.'da sunulan çoklu regresyon analizine ilişkin bulgulara göre *benlik saygısı* ve *sorumluluk* değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun üçgen aşk *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 4.873, p < .001; R = .30, R^2 = .09$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 9 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *tutku* puanları üzerindeki görece önem sırası *sorumluluk* ($\beta = .162; t = 2.742, p < .01$) ve *benlik saygısı* ($\beta = .128; t = 2.102, p < .05$) şeklindedir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta = .097; t = -1.565, p = .119$), *uyumluluk* ($\beta = .074; t = 1.208, p = .228$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta = .019; t = .338, p = .736$), *gelişime açıklık* ($\beta = -.041; t = -.605, p = .545$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta = -.114; t = -2.007, p = .046$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *tutku* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Tablo 4.16.
Gruplara Göre Tutku Boyutu Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri

Grup	Değişkenler	B	SH _B	β	<i>t</i>	<i>p</i>	F	R	R ²
Romantik ilişkisi Olan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	23.971	8.169	-	2.934	.004	4.873*	.30	.09
	Benlik Saygısı	.312	.148	.128	2.102	.036			
	Dışadönüklük	-.176	.112	.097	-1.565	.119			
	Sorumluluk	.327	.119	.162	2.742	.006			
	Uyumluluk	.214	.177	.074	1.208	.228			
	Tutarsızlık	.036	.107	.019	.338	.736			
	Açıklık	-.139	.230	-.041	-.605	.545			
	Değerlik	-.410	.204	-.114	-2.007	.046			
Romantik ilişkisi Olmayan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	22.003	6.189	-	3.555	.000	3.192*	.20	.04
	Benlik Saygısı	-.154	.114	-.072	-1.356	.176			
	Dışadönüklük	.008	.087	.005	.094	.925			
	Sorumluluk	.175	.090	.090	1.936	.053			
	Uyumluluk	.458	.144	.167	3.174	.002			
	Tutarsızlık	.060	.080	.034	.745	.456			
	Açıklık	-.029	.157	-.011	-.185	.853			
	Değerlik	-.398	.170	-.121	-2.335	.020			
Romantik ilişkisi Olan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	20.278	10.795	-	1.878	.062	4.282*	.35	.13
	Benlik Saygısı	.170	.192	.071	.884	.378			
	Dışadönüklük	-.230	.138	-.132	-1.668	.097			
	Sorumluluk	.304	.155	.144	1.966	.051			
	Uyumluluk	.335	.224	.109	1.500	.135			
	Tutarsızlık	.261	.128	.147	2.040	.043			
	Açıklık	.391	.277	.124	1.409	.160			
	Değerlik	-.799	.312	-.182	-2.561	.011			
Romantik ilişkisi Olmayan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	31.809	9.786	-	3.250	.001	1.179	.17	.03
	Benlik Saygısı	-.221	.166	-.103	-1.332	.184			
	Dışadönüklük	.138	.121	.080	1.140	.255			
	Sorumluluk	-.047	.126	-.024	-.376	.707			
	Uyumluluk	.507	.223	.168	2.275	.024			
	Tutarsızlık	-.028	.110	-.016	-.258	.797			
	Açıklık	-.126	.223	-.043	-.563	.574			
	Değerlik	.143	.288	.037	.495	.621			
Romantik ilişkisi Olan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	31.112	12.669	-	2.456	.015	1.972	.31	.10
	Benlik Saygısı	.502	.240	.201	2.095	.038			
	Dışadönüklük	-.100	.195	-.051	-.513	.609			
	Sorumluluk	.383	.189	.203	2.031	.044			
	Uyumluluk	.132	.312	.048	.423	.673			
	Tutarsızlık	-.071	.167	-.038	-.422	.673			
	Açıklık	-.350	.397	-.100	-.882	.379			
	Değerlik	-.152	.287	-.049	-.529	.598			
Romantik ilişkisi Olmayan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	16.162	8.087	-	1.999	.047	4.375*	.33	.11
	Benlik Saygısı	-.070	.159	-.032	-.440	.660			
	Dışadönüklük	-.110	.126	-.064	-.877	.381			
	Sorumluluk	.470	.134	.244	3.516	.001			
	Uyumluluk	.381	.191	.150	1.995	.047			
	Tutarsızlık	.146	.118	.083	1.236	.217			
	Açıklık	-.110	.233	-.041	-.474	.636			
	Değerlik	.479	.216	.160	2.220	.027			

* $p < .001$; ** $p < .005$

Romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından ele alındığında ise *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 3.192$, $p < .001$; $R = .20$, $R^2 = .04$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa

katkısının % 4 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *tutku* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.167$; $t=3.174$, $p<.001$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta =-.121$; $t=-2.335$, $p<.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=-.072$; $t=-1.356$, $p =.176$), *dışadönüklük* ($\beta =-.005$; $t=-.094$, $p=.925$), *sorumluluk* ($\beta =.090$; $t =1.936$, $p =.053$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =.034$; $t =745$, $p =.456$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta =-.011$; $t=-.185$, $p=.853$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *tutku* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubu açısından incelendiğinde *duygusal tutarsızlık* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 4.282$, $p<.001$; $R=.35$, $R^2=.13$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 13 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *tutku* puanları üzerindeki görece önem sırası *olumsuz değerlik* ($\beta =-.182$; $t=-2.561$, $p<.01$) ve *duygusal tutarsızlık* ($\beta =.147$, $t=2.040$, $p<.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta =.071$; $t=884$, $p =.378$), *dışadönüklük* ($\beta =-.132$; $t=-1.668$, $p =.097$), *sorumluluk* ($\beta =.144$; $t=1.966$, $p =.051$) ve *gelişime açıklık* ($\beta=.124$; $t=1.409$, $p =.160$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *tutku* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubu açısından ele alındığında ise *uyumluluk* ($\beta=.168$; $t=2.275$, $p=.024$) değişkeninin *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=-.103$; $t=-1.332$, $p=.184$), *dışadönüklük* ($\beta=.080$; $t=1.140$, $p=.255$), *sorumluluk* ($\beta=-.024$; $t=-.376$, $p=.707$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=-.016$; $t=-.258$, $p=.797$), *gelişime açıklık* ($\beta=-.043$; $t=-.563$, $p=.574$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=.037$; $t=.495$, $p=.621$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *tutku* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubu açısından incelendiğinde, *benlik saygısı* ($\beta =.201$; $t=2.095$, $p=.038$) değişkeninin *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Diğer taraftan, *dışadönüklük* ($\beta =-.051$; $t=-.513$, $p=.609$), *sorumluluk* ($\beta=-.203$; $t=2.031$, $p=.044$), *uyumluluk* ($\beta =.048$; $t=423$, $p =.673$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =-.038$; $t=-.422$, $p =.673$), *gelişime açıklık* ($\beta =-.100$; $t=-.882$, $p =.379$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=-.049$; $t=-.529$, $p =.598$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *tutku* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubu açısından ele alındığında, Tablo 4.16.'da sunulan çoklu regresyon analizine ilişkin bulgulara göre, *sorumluluk*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin üçgen aşk *tutku* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 4.375$, $p<.001$; $R=.33$, $R^2=.11$) ve sözü edilen bu üç değişkenin açıklanan varyansa katkısının

% 11 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *tutku* puanları üzerindeki görece önem sırası *sorumluluk* ($\beta = .244$; $t=3.516$, $p <.001$), *olumsuz değerlik* ($\beta = .160$; $t =2.220$, $p<.05$) ve *uyumluluk* ($\beta = .150$; $t =1.995$, $p<.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=-.032$; $t =-.440$, $p =.660$), *dışadönüklük* ($\beta =-.064$; $t=-877$, $p =.381$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta =.083$; $t =1.236$, $p =.217$) ve *gelişime açıklık* ($\beta=-.041$; $t=-474$, $p =.636$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *tutku* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

4.4.5. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Bağlılık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre, benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin (*dışadönüklük*, *uyumluluk*, *sorumluluk*, *duygusal tutarsızlık*, *deneyime açıklık* ve *olumsuz değerlik*) *bağlılık* düzeylerini ne derecede yordadığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 4.17.'de sunulmuştur.

Tablo 4.17'de sunulan çoklu regresyon analizine ilişkin bulgulara göre *benlik saygısı*, *sorumluluk* ve *uyumluluk* değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun üçgen aşk *bağlılık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}=5.887$, $p<.001$; $R=.33$, $R^2=.11$) ve sözü edilen bu üç değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 11 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında yordayıcı değişkenlerin *bağlılık* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.175$; $t =2.894$, $p<.001$), *sorumluluk* ($\beta=-.131$; $t =2.227$, $p <.05$) ve *benlik saygısı* ($\beta=.120$; $t =1.984$, $p <.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *dışadönüklük* ($\beta=-.064$; $t =-1.047$, $p =.296$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=.078$; $t =1.404$, $p =.161$), *gelişime açıklık* ($\beta=.038$; $t =.550$, $p =.582$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=-.107$; $t =-1.896$, $p =.059$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Tablo 4.17.
Gruplara Göre Bağlılık Yordayıcı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri

Grup	Değişkenler	B	SH _B	β	t	p	F	R	R ²
Romantik İlişkisi Olan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	32.613	8.692	-	3.752	.000	5.887*	.33	.11
	Benlik Saygısı	.313	.158	.120	1.984	.048			
	Dışadönüklük	-.125	.120	-.064	-1.047	.296			
	Sorumluluk	.283	.127	.131	2.227	.027			
	Uyumluluk	.545	.188	.175	2.894	.004			
	Tutarsızlık	.141	.100	.078	1.404	.161			
	Açıklık	.119	.216	.038	.550	.582			
	Değerlik	-.412	.218	-.107	-1.896	.059			
Romantik İlişkisi Olmayan Toplam Örneklem Grubu	Sabit	24.836	6.153	-	4.036	.000	10.028*	.34	.12
	Benlik Saygısı	-.046	.113	-.021	-.409	.683			
	Dışadönüklük	-.012	.087	-.007	-.138	.890			
	Sorumluluk	.391	.090	.195	4.352	.000			
	Uyumluluk	.817	.143	.287	5.698	.000			
	Tutarsızlık	.041	.080	.023	.513	.608			
	Açıklık	-.324	.156	-.113	-2.075	.038			
	Değerlik	.227	.169	.067	1.344	.180			
Romantik İlişkisi Olan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	26.881	11.768	-	2.284	.023	5.306*	.39	.15
	Benlik Saygısı	.333	.209	.125	1.593	.113			
	Dışadönüklük	-.163	.151	-.084	-1.082	.281			
	Sorumluluk	.199	.169	.085	1.180	.240			
	Uyumluluk	.723	.244	.213	2.968	.003			
	Tutarsızlık	.205	.139	.105	1.475	.142			
	Açıklık	-.057	.302	-.016	-.188	.851			
	Değerlik	-.985	.340	-.202	-2.898	.004			
Romantik İlişkisi Olmayan Kadın Örneklem Grubu	Sabit	27.133	9.681	-	2.803	.005	4.875*	.33	.11
	Benlik Saygısı	-.179	.164	-.081	-1.092	.276			
	Dışadönüklük	.076	.120	.043	.639	.523			
	Sorumluluk	.300	.124	.147	2.414	.016			
	Uyumluluk	.954	.221	.307	4.326	.000			
	Tutarsızlık	-.034	.109	-.019	-.310	.757			
	Açıklık	-.370	.221	-.123	-1.674	.095			
	Değerlik	.208	.285	.052	.729	.467			
Romantik İlişkisi Olan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	44.404	12.680	-	3.502	.001	2.622**	.36	.13
	Benlik Saygısı	.269	.240	.106	1.120	.265			
	Dışadönüklük	-.038	.195	-.019	-.194	.846			
	Sorumluluk	.435	.189	.226	2.302	.023			
	Uyumluluk	.437	.312	.157	1.399	.164			
	Tutarsızlık	-.167	.167	-.088	-.997	.320			
	Açıklık	-.543	.397	-.153	-1.369	.174			
	Değerlik	-.144	.287	-.046	-.503	.616			
Romantik İlişkisi Olmayan Erkek Örneklem Grubu	Sabit	23.190	8.240	-	2.814	.005	6.033*	.38	.15
	Benlik Saygısı	.095	.162	.042	.589	.556			
	Dışadönüklük	-.109	.128	-.061	-.852	.395			
	Sorumluluk	.543	.136	.270	3.982	.000			
	Uyumluluk	.713	.195	.270	3.667	.000			
	Tutarsızlık	.109	.120	.060	.905	.367			
	Açıklık	-.388	.237	-.138	-1.637	.103			
	Değerlik	.165	.220	.053	.752	.453			

* p < .001; ** p < .005

Romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından ele alındığında ise *sorumluluk*, *uyumluluk* ve *gelişime açıklık* değişkenlerinin *bağlılık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)} = 10.028$, $p < .001$; $R = .34$, $R^2 = .12$) ve sözü edilen bu üç değişkenin açıklanan

varyansa katkısının % 12 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *bağlılık* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.287$; $t=5.698$, $p<.001$), *sorumluluk* ($\beta=.195$; $t=4.352$, $p<.001$) ve *gelişime açıklık* ($\beta=-.113$; $t=-2.075$, $p<.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=-.021$; $t=-.409$, $p=.683$), *dışadönüklük* ($\beta=-.007$; $t=-.138$, $p=.890$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=.023$; $t=.513$, $p=.608$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=.067$; $t=1.344$, $p=.180$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubu açısından incelendiğinde, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 5.306$, $p<.001$; $R=.39$, $R^2=.15$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 15 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *bağlılık* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.213$; $t=2.968$, $p<.001$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=-.202$, $t=-2.898$, $p<.001$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=.125$; $t=1.593$, $p=.113$), *dışadönüklük* ($\beta=-.084$; $t=-1.082$, $p=.281$), *sorumluluk* ($\beta=.085$; $t=1.180$, $p=.240$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=.105$; $t=1.475$, $p=.142$) ve *gelişime açıklık* ($\beta=-.016$; $t=-.188$, $p=.851$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubu açısından incelendiğinde ise *uyumluluk* ve *sorumluluk* değişkenlerinin, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 4.875$, $p<.001$; $R=.33$, $R^2=.11$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 11 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *bağlılık* puanları üzerindeki görece önem sırası *uyumluluk* ($\beta=.307$; $t=4.326$, $p<.001$) ve *sorumluluk* ($\beta=-.147$, $t=-2.414$, $p<.05$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=-.081$; $t=-1.092$, $p=.276$), *dışadönüklük* ($\beta=.043$; $t=.639$, $p=.523$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=-.019$; $t=-.310$, $p=.757$), *gelişime açıklık* ($\beta=-.123$; $t=-1.674$, $p=.095$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=.052$; $t=.729$, $p=.467$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *bağlılık* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubu açısından ele alındığında ise yalnızca *sorumluluk* ($\beta=.226$; $t=2.302$, $p<.05$) değişkeninin, romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı ($F_{(7, 887)}=2.622$, $p<.001$; $R=.36$, $R^2=.13$) ve sözü edilen bu değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 13 olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=.106$; $t=1.120$, $p=.265$), *dışadönüklük* ($\beta=-.019$; $t=-.194$, $p=.846$), *uyumluluk* ($\beta=.157$; $t=1.399$, $p=.164$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=-.088$; $t=-.997$, $p=.320$), *gelişime*

açıklık ($\beta=-.153$; $t=-1.369$, $p=.174$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=-.046$; $t=-.503$, $p=.616$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *bağlılık* puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

Romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubu açısından ele alındığında ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* değişkenlerinin *bağlılık* düzeylerini anlamlı düzeyde yordadıkları ($F_{(7, 887)}= 6.033$, $p<.001$; $R=.38$, $R^2=.15$) ve sözü edilen bu iki değişkenin açıklanan varyansa katkısının % 15 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) dikkate alındığında, yordayıcı değişkenlerin *bağlılık* puanları üzerindeki göreceli önem sırası *sorumluluk* ($\beta=.270$; $t=3.982$, $p<.001$) ve *uyumluluk* ($\beta=.270$; $t=3.667$, $p<.001$) şeklindedir. Diğer yandan, *benlik saygısı* ($\beta=.042$; $t=-.589$, $p=.556$), *dışadönüklük* ($\beta=-.061$; $t=-.852$, $p=.395$), *duygusal tutarsızlık* ($\beta=.060$; $t=.905$, $p=.367$), *gelişime açıklık* ($\beta=-.138$; $t=-1.637$, $p=.103$) ve *olumsuz değerlik* ($\beta=.053$; $t=.752$, $p=.453$) değişkenlerinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *bağlılık* düzeylerini istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür.

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sorularının test edilmesi sonucu elde edilen bulgular, ilgili alanyazındaki çalışmalar temelinde tartışılmaktadır. İlk olarak, üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süresi ile üçgen aşk düzeyi arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Ardından cinsiyet, romantik ilişki durumu ve romantik ilişki yaşama durumuna göre üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerinin düzeyleri arasındaki farklılıklar ele alınmaktadır. Son olarak, cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre üniversite öğrencilerinin üçgen aşk ve bileşenlerini yordayan değişkenler (temel kişilik özellikleri ve benlik saygısı) açısından ortaya çıkan bulgular tartışılmaktadır.

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Süresi ile Üçgen Aşk ve Bileşenleri Arasındaki İlişkiler

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki süreleri ile üçgen aşk ve bileşenleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla üç ayrı grup (*geçmişte romantik ilişkisi olmayıp şimdi olan, geçmişte romantik ilişkisi olup şimdi olmayan ve hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan*) için yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ve *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp şimdi olan* üniversite öğrencilerinin, *şimdiki ilişki süreleri* ile *üçgen aşk* düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, üniversite öğrencilerinin şimdiki ilişki süreleri arttıkça üçgen aşk düzeylerinin arttığı ifade edilebilir. Diğer yandan, araştırma bulgularına göre *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* ve *geçmişte romantik ilişkisi olup şimdi olmayan* üniversite öğrencilerinin, *geçmiş ilişki süreleri* ile *üçgen aşk ve bileşenleri* arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik ilişki süresi ile üçgen aşk bileşenleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyan çeşitli çalışmalara (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Drahanovic ve Hasanagic, 2014; Kın NG ve Cheng, 2010; Lemieux ve Hale, 2000) rastlanılmaktadır. Yakından incelendiğinde, bu çalışmaların çoğunlukla romantik ilişkisi olan katılımcılarla gerçekleştirildiği ve geçmiş romantik ilişki deneyimlerine hiç odaklanılmadığı gözlemlenmektedir. Bu yönüyle ele alındığında bu çalışmanın bulguları, şimdi romantik bir ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin artan ilişki süreleri ile üçgen aşk düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koyan çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırma bulguları arasında, özellikle *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan* üniversite öğrencilerinin şimdiki ilişki süreleri ile üçgen aşkı düzeyleri arasındaki ilişkinin en yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgunun Knox, Michael ve Sporakowski'nin

(1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka ve sevgilerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını belirttiği bakış açısıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü hem geçmişte hem de şimdi romantik bir ilişkisi olan öğrencilerin, romantik ilişkilerden elde ettikleri deneyimler yoluyla, daha sağlıklı ilişkiler kurmak için çaba gösterecekleri ve böylece aşk düzeylerinin de daha yüksek olabileceği öngörülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin şimdiki ilişki süreleri ile üçgen aşk düzeyleri arasındaki diğer anlamlı ilişkinin *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* grupta olduğu görülmektedir. Bu grupta, yaşamında ilk kez bir romantik ilişki yaşadığını belirten öğrenciler yer almaktadır. Küçükarslan ve Gizir (2014), ilk kez romantik ilişki yaşayan bireylerin *aşk bir yol bulur, ilk ve tek ve idealleştirme* inançlarının, diğer gruplardaki bireylerden daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, ilk kez romantik bir ilişki yaşayan bireylerin romantik partnerlerini zaman zaman idealize etme eğiliminde oldukları, tüm problemlerle baş edebileceklerine yönelik bir bakış açısı geliştirdikleri ve bu yolla aşka yönelik algı, tutum ve değerlerinin olumlu yönde etkilendiği ve buna paralel olarak aşk düzeylerinin arttığı ifade edilebilir.

Üçgen aşk bileşenleri açısından incelendiğinde, birçok çalışmada bağlılık bileşeninin romantik ilişki süresi ile pozitif yönde ilişkisine dikkat çekilmektedir (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Gere ve McDonald, 2013; Le ve Agnew, 2003; Madey ve Rodgers, 2009; Snyder, Castellani ve Whisman, 2006; Sternberg; 1986). Bu çalışmada elde edilen bulgular, alanyazında yer alan çalışma bulgularıyla büyük oranda paralellik göstermektedir. Bağlılık, bireyin bir romantik ilişkide uzun vadede sevgiyi korumaya ve devam ettirmeye yönelik çaba ve kararlılığı olarak ifade edilmektedir (Cassepp-Borges ve Teodoro, 2007). Bu bakış açısıyla paralel olarak Weigel, Davis ve Woodard (2015), bağlılığı güçlü olan bireylerin psikolojik olarak bağlanmaya yönelik duygularının daha güçlü olduğunu ve daha uzun süreli ilişkiler kurduklarını vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla bağlılık, uzun süreli ve devam eden ilişkilerin, önemli bir özelliği olarak görülmektedir (Macher, 2013). Buradan hareketle, yaşanan romantik ilişki süresi ile bireylerin bağlılık duygusu arasında bir ilişkinin varlığı manidar görünmektedir.

Yakınlık bileşeni açısından değerlendirildiğinde, Drahanovic ve Hasanagic (2014) ile Ainsworth ve Baumeister (2012), romantik ilişki süresi ile yakınlık bileşeni arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadırlar. Yakınlık bileşenini Sternberg (1996), sevilen kişinin mutluluğu için çaba göstermek, sevilen kişiye saygı duymak ve yokluğunda ona gereksinim duymak gibi niteliklerle tanımlamaktadır. Romantik ilişki süresinin artmasının yani romantik ilişkinin devam etmesinin ilişkinin memnuniyet düzeyi ile ilişkili olabileceği düşünüldüğünde, bireylerin sevme ve sevilme gereksinimlerinin karşılanmasına bağlı olarak

zamanla yakınlığa verilen önemin arttığı belirtilebilir. Aksi halde yakınlık bileşeni azaldıkça, romantik ilişki süresinin azalacağı ve hatta biteceği öngörülmektedir.

Araştırma bulguları tutku bileşeni açısından incelendiğinde ise ilgili alanyazında bu bileşenin romantik ilişki süresi ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğunu (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Lemieux ve Hale, 2000) ya da anlamlı bir ilişkisinin olmadığını (Drahanovic ve Hasanagic, 2014) ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır. Tutku bileşeninin sevilen kişiye duyulan cinsel çekim ve onu fiziksel olarak çekici bulma duygularını temsil ettiğini ifade eden Sternberg (2013), aynı zamanda bireylerin tutku yaşantıları üzerinde az miktarda bilinçli bir kontrole sahip olduklarını belirtmektedir. Bu bakış açısı Panayiotou (2005) tarafından, ilişkinin başlangıç aşamasında tutkunun yüksek olmasının beklendiği, ilişkinin ilerlemesi açısından ise bağlılığın ve yakınlığın artması için bireylerin çaba göstermesi gerektiği şeklinde yorumlanmaktadır. Tutkunun özellikle romantik ilişkinin başlangıcında, romantizmi ve cinsel ilgiyi arttıran öğeleri içerdiğini öne süren Sternberg (1986), ilişki ilerlediğinde ise tutku bileşeninin, yakınlık ve bağlılığa (ya da bu aşk bileşenlerinin diğer kombinasyonlarına) yol açabildiğini ve böylece tutkulu aşkı karakterize eden aciliyet, yoğunluk ya da kaygı duygularının azalabildiğini belirtmektedir. Diğer yandan Sternberg, üçgen aşk bileşenlerinin yoğunluk ve düzeylerinin, romantik ilişkilerin seyrine göre değişebileceği vurgulamaktadır. Dolayısıyla, bazı ilişkilerde yakınlık arttıkça tutku ve bağlılık artabilirken, bunun farklı kombinasyonlarının oluşumunun da mümkün olabileceğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısına paralel olarak üniversite öğrencilerinin gelişimsel dönemleri ve gelişimsel gereksinimleri odağında tutkunun yüksek olması manidar görünmektedir.

Diğer yandan, araştırma bulguları arasında *hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olan ve geçmişte romantik ilişkisi olup şimdi olmayan* üniversite öğrencilerinin, *geçmiş ilişki süreleri ile üçgen aşk düzeyleri* arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Bir başka deyişle araştırma bulguları, üniversite öğrencilerinin geçmiş ilişki süreleri ile üçgen aşk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, üçgen aşk düzeyi ve ilişki süresi arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların neredeyse tamamının romantik ilişkisi olan katılımcılar ile yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bireylerin geçmiş romantik ilişki sürelerinin aşk düzeyi ile ilişkisine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Aynı zamanda geçmiş romantik ilişkiye yönelik duygu ve düşüncelerin, ilişki içerisinde hissedilen duygu ve düşüncelerden farklılaştığı ve böylece ilişkiye yönelik algı ve değerlendirmeleri etkileyeceği düşünüldüğünde, ilişkinin bitmesi ile aşkın da bittiği ve dolayısıyla biten bir aşk üzerinden değerlendirme yapmanın olası olmadığı ortaya çıkmaktadır. Çünkü aşk, canlı ve coşku verici bir duygu olup somut bir nesneyi temsil etmektedir. Nitekim aşkın bitmesi ile somut nesne de ortadan kalkmakta ve aşk canlılığını yitirmektedir. Bu yönüyle

ele alındığında, geçmişte yaşanan romantik ilişkinin ne kadar sürdüğünün şimdi yaşanan yeni bir ilişkideki aşk düzeyi ile herhangi bir ilişki oluşturmaması oldukça manidar görünmektedir.

5.2. Romantik İlişkilerinin Olup Olmamasına Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri

Üniversite öğrencilerinin bir romantik ilişkilerinin olup olmamasına göre üçgen aşk düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan analizler sonucundan elde edilen bulgular, romantik ilişkisi olan ve olmayan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularına göre, *romantik ilişkisi olan öğrencilerin üçgen aşk düzeyleri ile üçgen aşk bileşenlerini oluşturan yakınlık, bağlılık ve tutku düzeylerinin romantik ilişkisi olmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu* belirlenmiştir.

Araştırma bulguları tutku bileşeni açısından incelendiğinde, romantik ilişkisi olan öğrencilerin tutku düzeyinin en yüksek olduğu görülmektedir. Bu noktada Sternberg (1986), tutkunun romantizmi içerdiğini ve aşkın cinsel birlikteliğe yol açan güdüsel yönünü temsil ettiğini belirtmektedir. Buna göre tutku, diğer üçgen aşk bileşenlerine kıyasla, aşkın motivasyonel yönünü oluşturmaktadır ve romantik bir ilişkide aşka yönelik değerlendirmeleri daha fazla etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, bireyin romantik ilişkide olduğu partnerine yönelik hissettiği tutkunun, romantik ilişkisi olmayan bireyin hissettiği tutkudan ayrıldığı düşünülmektedir. Buna göre, romantik ilişki olmaksızın hissedilen tutku, bireyin idealinde kurguladığı partnere yönelik güdülerini içermekte ve hayali anlamları taşıyabilmektedir. Oysaki bir romantik ilişkide hissedilen tutkunun somut bir nesnesi bulunmakta ve tüm duygular ona aktarılabilir. Başka bir deyişle, sevgi nesnesi hayali olmaktan çıkıp somut ve gerçek bir anlamı içermektedir. Bu bakış açısı ile romantik ilişkisi olan bireylerin üçgen aşk bileşenleri arasında yer alan tutku düzeyinin, romantik ilişkisi olmayan bireylerden daha yüksek olması manidar görünmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, araştırmanın bu bulgusu ile paralellik gösteren çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda, romantik ilişkisi olan bireylerin üçgen aşk bileşenleri açısından aşk düzeylerinin romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğu (Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013) ve romantik ilişkisi olan bireylerin tutkulu aşk düzeylerinin ilişkide olmadıkları zamanlara göre daha yüksek olduğu (Morrow, Clark ve Brock, 1995) vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Karahasanoğlu (2016), romantik ilişkisi olan bireylerin olmayanlara göre tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk düzeylerinin anlamlı ölçüde daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Araştırma bulguları bağlılık bileşeni açısından incelendiğinde, romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin ilişkilerindeki bağlılığı ve dolayısıyla ilişki süresini arttırmak adına,

romantik ilişkilerine yönelik engelleri görmezden gelmeye ve problemlerle baş etmeye yönelik bir tutum sergilediklerini ifade eden Knox, Schacht ve Zusman (1999), bireylerin romantik ilişki yaşayıp yaşamama durumunun “aşkın tüm sorunların üstesinden gelebileceğine” yönelik inançları ile yakından ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Dolayısıyla romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin, bağlılık düzeylerinin romantik ilişkisi olmayan öğrencilere göre nispeten yüksek olması beklenmektedir.

Araştırma bulguları yakınlık bileşeni açısından incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin gelişimsel görevleri arasında yer alan yakınlık gereksinimini romantik bir ilişki yoluyla karşılayan öğrencilerin önemli bir yaşam görevini başardıklarını belirtmektedir (Furman ve Collibee, 2014). Buna bağlı olarak, üniversite öğrencileri için romantik bir ilişkinin varlığı ya da yokluğunun, aşka yönelik bakış açısını şekillendirdiği düşünülmektedir. Bu nedenle, romantik ilişkisi olan bireylerin, elde ettikleri deneyimler yoluyla romantik ilişkilerine yönelik daha gerçekçi algı ve beklentilere sahip olacakları ve bunu da yaşadıkları aşk ilişkilerine aktaracakları değerlendirilmektedir. Aynı zamanda üniversite yıllarında kurulan romantik ilişkilerin birey açısından, önemli bir duygusal ve sosyal destek kaynağı olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır (Connolly ve Konarski, 1994; Kanemasa, Taniguchi ve Daibo, 2004). Nitekim Beckmeyer ve Cromwell (2018), romantik ilişkisi olan bireylerin olmayan bireylere oranla yaşam doyumlarının daha fazla olduğunu ve daha az yalnızlık hissettiklerini belirtmektedir. Bunun en temel nedeni olarak ise romantik ilişkilerde partnerlerin sağladığı sosyal destek ve arkadaşlık gösterilmektedir (Braithewaite, Delevi ve Fincham, 2010; Ramsey ve Gentzler, 2015). Bu bakış açısına paralel olarak, yakınlık bileşeni, aşkın duygusal boyutu olarak romantik çiftler arasındaki arkadaşlığı, samimiyeti ve karşılıklı iletişimi temsil etmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, romantik ilişkisi olan bireylerin yakınlık düzeyinin yüksek olması manidar görünmektedir.

5.3. Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre üçgen aşk düzeyleri ile üçgen aşk bileşenlerini içeren yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, öğrencilerin *üçgen aşk* düzeylerinin *cinsiyetlerine* göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular ile alanyazında yer alan bulgular (Drahanovic ve Hasanagic, 2014; Engel, Olson ve Patrick, 2002; Madey ve Rodgers, 2009; Torqabeh, Abadi ve Haqshenas, 2006) arasında tam bir uyum olduğu gözlemlenmektedir.

Bu noktada Sumter, Valkenburg ve Peter (2013), bireylerin aşka yönelik algılamaları açısından erkek ve kadınlar arasındaki benzerliklerin, farklılıklardan daha fazla olduğunu ifade

etmektedirler. Benzer şekilde Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010), aşk bileşenleri açısından cinsiyet temelli farklılıklarının anlamlı denemeyecek kadar az olduğunu belirtmektedirler. Bir başka konu alanı olarak aşk stillerini ele alan çalışmalarda da aşk stilleri açısından kadın ve erkekler arasında bir farklılık olmadığını vurgulamaktadırlar (Ogletree, 2010; Watson ve Ward, 1996).

Aslında, aşka yönelik algı, tutum ve inançların, cinsiyet açısından farklılıklarını ve bu farklılıkların nasıl değer kazandığını popüler medya sıklıkla vurgulamaktadır. Ancak, medyanın çoğu zaman cinsiyete yönelik farklılıkları abartma eğiliminde olduğu ya da bu farklılıkların yanlış anlaşıldığı belirtilmekte ve buna göre aşka ilişkin tutumlar ve inançlar açısından kadınların ve erkeklerin farklılaştığının ifade edildiği öne sürülmektedir (Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013). Bununla birlikte Sprecher ve Toro-Morn (2002), cinsiyet çalışmaları kapsamında, bilimsel ve siyasi yönelimlerin de bu yaklaşımlardan etkilediğini ifade etmektedir.

Yine, cinsiyete göre aşk bileşenleri arasında farklılık olmadığını belirten Drahanovic ve Hasanagic (2014), bu bulgudan bağımsız olarak, kadınların ve erkeklerin özellikle aşk hakkında farklı gereksinim ve tutumlara sahip olabileceklerini ve aşk bileşenleri açısından cinsiyete özgü bazı farklılıkların oluşabileceğini varsaymaktadırlar. Bir başka deyişle, bu araştırmacılara göre romantik ilişkilerde erkeklerin tutku düzeylerinin, kadınların ise yakınlık ve bağlılık düzeylerinin daha yüksek olması beklenmektedir. Aslında, ilgili alanyazında bu varsayımı destekleyen bazı çalışmalar bulunmakta ve erkeklerin tutku ve tutkulu aşk düzeylerinin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğunu vurgulanmaktadır (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015; Kim ve Hatfield, 2004; Kın NG ve Cheng, 2010; Lange, Houran ve Li, 2015). Diğer yandan Sternberg (1997), erkeklerin ve kadınların farklı gereksinimleri ve sevgi algısı olması gerektiğini belirtmekte ve erkeklerin tutkuyla ilgili olan fiziksel bileşene daha fazla bağımlı hale getirilmelerinin bir ön yargı olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla, erkeklerin romantik ilişkilerde, fiziksel gereksinimlerini karşılamaya daha fazla yöneldikleri varsayımını onaylamamaktadır. Ayrıca, psikolojik destek açısından kadınların erkeklere oranla daha fazla yakınlık aradıkları yargısını da kabul etmemektedir.

Bu bakış açısı, erkeklerin ve kadınların aşk, yakınlık, tutku ve bağlılık açısından farklı olmadığını ortaya koymaktadır. Aslında üniversite öğrenimi, öğrenciler için aileden ayrılmayla başlayan, tek başına sorumluluk almayı gerektiren ve pek çok yeni yaşantının deneyimlendiği bir süreci kapsamakta ve bu dönem kadınlar ve erkekler için eşit derecede zorlayıcı geçmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, üniversite döneminin gelişim görevlerinden biri olan yakınlık, her iki cinsiyet için de büyük anlam ve önem taşımaktadır. Bu nedenle, romantik aşka yönelik algı ve beklentiler yönünden her iki cinsiyetin bakış açılarının çok farklı olmayacakları düşünülmektedir.

Bir başka açıdan, kadınların bir kısmının ekonomik özgürlüğe kavuşması sonucunda bağımsızlıklarına daha fazla kavuştukları gözlemlenmektedir. Bu durum, her iki cinsiyetin eş seçim sürecini de etkilemektedir. Başka bir deyişle, önceki yaklaşımlar, kadınların eş seçiminde doğacak çocuklarına güvenli bir çevre sağlayacak eşler aradıklarını ve bu nedenle daha koruyucu ve güven verici ilişkilere yöneldikleri varsayımını vurgularken, kadınların eğitim düzeylerinin ve bağımsızlıklarının artmasına bağlı olarak erkeklere yönelik beklentilerinin değiştiği öngörülmektedir (Coleman ve Ganong, 1992; Pines, 2010). Dolayısıyla günümüzde, kadınlar için artık ekonomik destekten öte diğer gereksinimleri gündeme gelmektedir. Buna bağlı olarak cinsiyete göre aşka bakış açılarının daha fazla birbirine benzeme eğiliminde olduğu öne sürülebilir.

5.4. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenleri

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşama durumuna (*hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olanlar, geçmişte romantik ilişkisi olup, şimdi olmayanlar, geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olanlar ve hem geçmişte hem şimdi romantik ilişkisi olmayanlar*) göre üçgen aşk düzeyleri ile üçgen aşk bileşenlerini oluşturan yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan analizler sonucundan elde edilen bulgular, *geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan* öğrencilerin *üçgen aşk, yakınlık, tutku ve bağlılık* düzeylerinin diğer gruplardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Geçmişte romantik ilişkisi olmayıp, şimdi olan öğrenciler ilk kez romantik bir ilişki deneyimleyen öğrencileri temsil etmektedirler. İlk kez bir romantik ilişki deneyimleyen bireylerin, ilişkinin verdiği coşku ve heyecan ile ilişkilerine daha fazla anlam yükledikleri, ilişkilerinde yaşanan problemleri daha fazla görmezden geldikleri ve çoğunlukla ilişkilerini idealleştirme eğilimi sergilediklerini ifade eden Küçükarslan (2011), çalışmasında ilk kez romantik ilişki yaşayan bireylerin *idealleştirme, ilk ve tek ve aşk bir yol bulur* inançları açısından diğer gruplardan daha yüksek puan aldıklarını araştırma bulguları arasında belirtmektedir.

Bağlılık bileşeni açısından değerlendirildiğinde, ilk kez romantik ilişki yaşayan bireylerin romantik partnerlerini daha fazla idealleştirme eğiliminde oldukları düşünüldüğünde, Pines'in (2010) belirttiği gibi birlikte kalma olasılıklarının ve ilişkiden aldıkları doyumun da aratacağı düşünülmektedir. İlk romantik ilişki deneyimi bireyler için önemli olup unutulmayan anıları içermekte ve daha sonra başlayacakları romantik ilişkileri ve hatta evliliğe yönelik bakış açılarını etkileyeceği tahmin edilmektedir. Bu açıdan bağlılık düzeylerinin yüksek olması manidar görünmektedir.

Bağlılık bileşeni, ilk ve tek inancı açısından değerlendirildiğinde, bu inancın bireyin gerçek aşkı bir kere yaşadığından sonra bir daha bir başkasıyla aynı derecede yaşayamayacağına ve birey için sadece bir tek aşk olacağına yönelik inançlarını içerdiğini belirten Sprecher ve Metts (1999), aynı zamanda bu inancın ilişki dayanıklılığını olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedirler. Bu açıdan bakıldığında, bu inanç, romantik ilişkilere bir dereceye kadar dinamizm katmakta ve ilişkiyi devam ettirmeye yönelik düşünce ve duygulanımları güçlendirmektedir. Dolayısıyla ilk kez romantik bir ilişki deneyimleyen bireyler, çoğunlukla bu inanç çerçevesinde ilk ilişkilerini sonsuza kadar sürdürme gereksinimi hissedebilmektedirler. Özellikle geleneksel toplumlarda yetişen bireylerde bu bakış açısı daha belirgin olup, bireyi romantik ilişkide yaşanan tüm zorlanmalara rağmen, ilişkiye devam etme noktasında desteklemektedir.

Tutku bileşeni açısından değerlendirildiğinde, Sternberg'in (1986) ifade ettiği üzere tutku bileşenin aşkın güdüsel /motivasyonel bir boyutu olduğu ve çoğunlukla hızla harekete geçtiği dolayısıyla, romantik partnere bir takım hayali anlamlar yüklenmesine veya partneri idealleştirmeye yol açabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle ilk kez bir romantik ilişki deneyimleyen bireylerin yaşadıkları tutku düzeylerinin diğer bireylere oranla yüksek olması manidar görünmektedir.

Bu bakış açısına paralel olarak Knox, Michael ve Sporakowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka ve sevgililerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını ifade etmektedirler. Dolayısıyla ilk kez romantik bir ilişki deneyimleyen üniversite öğrencileri, aşka ya da sevgililerine yönelik birçok hayali ve olumlu özellikler atfedebilmektedirler. Diğer yandan, daha önce başka romantik ilişkiler de deneyimlemiş öğrenciler ise aşkı ve sevgililerini daha gerçekçi bir şekilde değerlendirmekte ve partnerlerinin hayallerindeki niteliklerle uyuşmayacaklarını kabul edebilmektedirler. Bu yönüyle düşünüldüğünde, ilk kez romantik ilişki yaşayan bireylerin üçgen aşk düzeylerinin de yükledikleri anlamla birlikte artması beklenmektedir.

Yakınlık bileşeni açısından değerlendirildiğinde, bu bileşen karşılıklı anlayışa ve iletişime dayalı olarak gelişmekte ve aşkın duygusal boyutunu temsil etmektedir. Yakınlık bileşeni *aşk bir yol bulur inancı* açısından değerlendirildiğinde ise Sprecher ve Metts (1999) bu inancı bireyin romantik ilişkisini her türlü engel, sorun ve farklılığa rağmen yürütebileceğine yönelik inançları olarak tanımlamaktadır. Bu inancın bireylerin romantik ilişkilerinde var olan problemleri görmezden gelmelerine ve böylece aşkın tüm sorunların üstesinden geleceğine (Knox, Schacht ve Zusman, 1999) yönelik diğer inançları kuvvetlendirmelerine yol açacağı öngörülmektedir. Bu yönüyle düşünüldüğünde romantik ilişkiyi bir dereceye kadar güçlendirmesi beklenmektedir. Sonuç olarak, ilk romantik ilişkiyle ortaya çıkması muhtemel görünen bu inanç ve düşünceler

yoluyla, algılanan aşk düzeyinin artması ve diğer gruplardan anlamlı düzeyde farklılaşması manidar görünmektedir.

5.5. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinde Üçgen Aşk ve Bileşenlerini Yordayan Değişkenler

5.5.1. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Üniversite Öğrencilerinde Yakınlık Düzeyini Yordayan Değişkenler

Bu çalışma kapsamında, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumlarına göre *yakınlık* bileşenini yordayan değişkenler Tablo 5.1.'de sunulmaktadır. Buna göre *uyumluluk* kişilik özelliğinin tüm gruplarda öğrencilerin üçgen aşk içinde yer alan yakınlık bileşenini yordadığı görülmektedir. Diğer yandan, *benlik saygısının* sadece romantik ilişkisi olan gruplarda *yakınlık* düzeyini yordadığı, romantik ilişkisi olmayan gruplarda ise *yakınlık* düzeylerine herhangi bir katkı gücünün bulunmadığı gözlemlenmektedir. Ele alınan örneklem grupları açısından *yakınlık* bileşenini yordayan faktörler ve bu faktörlere ilişkin alanyazına dayalı tartışmalar aşağıda temel başlıklar altında sırasıyla sunulmaktadır.

Tablo 5.1.
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Grup	Romantik İlişkisi Olan Grup	Romantik İlişkisi Olmayan Grup
Toplam Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Dışadönüklük (-) Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)	Uyumluluk (+) Gelişime açıklık (-)
Kadın Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)	Uyumluluk (+) Gelişime açıklık(-)
Erkek Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+)	Sorumluluk (+) Uyumluluk (+)

5.5.1.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Araştırma bulguları toplam örneklem grubunda romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, *yakınlık* düzeyini anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerin *benlik saygısı* ile *dışadönüklük*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özellikleri olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından incelendiğinde ise

uyumluluk ve *gelişime açıklık* kişilik özelliklerinin *yakınlık* düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Uyumluluk

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre *uyumluluk* kişilik özelliğinin, romantik ilişkisi olan ve olmayan her iki örneklem grubunda da *yakınlık* düzeylerini pozitif yönde yordayan tek ortak değişken olduğu göze çarpmaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde, uyumluluk kişilik özelliği ile yakınlık bileşeni arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki bulunduğu vurgulanmaktadır (Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's, 2010; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bu yönüyle, bu çalışmanın bulguları, alanyazını destekler niteliktedir.

Yakınlık bileşeni, romantik partnerle dürüstlük ve samimiyet gibi karşılıklı anlayışa duyulan gereksinimi ifade etmektedir. Aynı zamanda karşılıklı olarak partnerlerin kendilerini açma isteklerini, karşılıklı paylaşımlarını ve duygusal desteği içermektedir. Bununla birlikte çiftlerin birbirlerine yakın duyguları hissetmeleri ile değer kazanmaktadır (Sternberg, 1986). Uyumluluk kişilik özelliği ise duyarlılık, yardımseverlik, içtenlik, destekleyicilik, hoşgörü ve duygusal yakınlık gibi özellikler ile nitelendirilmektedir (Costa ve McCrae, 1992).

Alanyazın incelendiğinde Tobin, Graziano, Vanman ve Tassinary (2000), uyumlu bireylerin uyumlu ilişkileri sürdürürken duygularını düzenleyebildiklerini, daha dostça bir ortam oluşturmaya çalıştıklarını, ekip uyumluluğunu teşvik edici davranışlarda bulunarak daha fazla dikkate alındıklarını, böylece önemli ve güvenilir bireyler olarak kabul edildiklerini ifade etmekte ve bu nedenle uyumlu bireylerin aşk bileşenleri temelinde yakınlık düzeylerinin diğer bireylere kıyasla yüksek olacağını vurgulamaktadırlar.

Aynı zamanda uyumluluk kişilik özelliğinin başkalarıyla pozitif ilişkilerin sürdürülmesine yönelik motivasyonla ilişkili olduğunu belirten Tobin ve diğerleri (2000), bir yandan da uyumluluğun başkalarıyla ilişkileri sürdürmek için güdülerle ilgili olmasının yanı sıra ilişkinin duygusal süreçleri ile de ilişkili olacağını ifade etmektedirler. Bu nedenle de uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin ilişkilerinde yaşayabilecekleri öfke, üzüntü, sıkıntı gibi duyguları daha kolay kontrol edebileceklerini ve dolayısıyla romantik ilişkilerinde çatışmadan mümkün olduğunca kaçınma eğiliminde olacaklarını öne sürmektedirler.

Benzer olarak, uyumlu bireylerin öfke ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duyguları düzenlemede daha başarılı olduklarını ifade eden Graziano, Jensen-Campbell ve Hair (1996), uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin diğer bireylerle pozitif ilişkiler kurmaya daha fazla motive olduklarına, özellikle de hayal kırıklığı ve hedef engellemeden kaynaklanan olumsuz duygular durumunda, duygularını düzenleme becerisine daha fazla sahip olduklarına vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla, uyumlu bireylerin olumsuz duygularını kontrol etme çabalarının daha fazla olduğu ve bu yolla olumsuz duygularını daha fazla düzenleyebildikleri değerlendirilmektedir. Bu nedenle, uyumlu kişilik özelliğine sahip bireylerin romantik ilişkilerinde yaşanan zorluklar ve

çatışmalar karşısında duygularını sağlıklı olarak gözden geçirdikleri ve romantik partnerlerini de düşünerek sağlıklı kararlar alabildikleri düşünülmektedir.

Nitekim yakınlık bileşenini aşkın duygusal bir yönü olarak ifade eden Sternberg, (1986), yakınlığın bireyin romantik partnerine duygusal destek vermesi, gerektiği şekilde ona zaman ayırabilmesi, partnerinin mutluluğunu arttırmayı istemesi ile bireyin kendi ve partnerinin sahip olduklarının birlikte paylaşımı gibi durumlara dayalı olarak geliştiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, romantik çiftler arasındaki uyumun içtenlik ve hoşgörü aracılığıyla yakınlığı etkileyeceği öngörülmektedir.

Benlik saygısı

Araştırma bulgularına göre toplam örneklem grubunda yalnızca romantik ilişkisi olan örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini pozitif yönde en güçlü açıklayan değişken *benlik saygısı* olarak ortaya çıkmaktadır. Benlik saygısı bireyin benliği ile ilgili düşüncelerini, duygularını ve inançlarını içerip, kendinden memnuniyet düzeyini ifade etmektedir (Rosenberg, 1967). Elde edilen bu bulgu, alan yazın ile paralel niteliktedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, benlik saygısının romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin yakınlık düzeyini olumlu yönde etkilediğine yönelik çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır (Acevedo ve Aron, 2009; Feeney ve Noller, 1990; Murray, Holmes ve Collins, 2006; Swami ve Allum, 2012). Bu açıdan bakıldığında, elde edilen çalışma bulguları alanyazını destekler niteliktedir.

Benlik saygısının romantik ilişkilerdeki davranışları anlamak için önemli olmasının bir nedeni de bireylerin kendilerine yönelik değer duygularının, potansiyel olarak tehdit edici olaylara nasıl tepki verdikleri üzerinde etkili olmasından kaynaklanmaktadır (Murray, Holmes ve Griffin, 2000). Bu yönüyle bakıldığında benlik saygısı, romantik ilişkilerde yaşanan problemler açısından oldukça önemli olmaktadır. Çünkü romantik ilişkiler bireyler için çoğunlukla bir ikilem oluşturmakta ve özellikle reddedilme ihtimali, bireylerde acı duygularına ve savunmasız kalmaya neden olabilmektedir (Murray, Holmes ve Collins, 2006). Dolayısıyla benlik saygısı yüksek olan bireylerin bu ikilemlerle, düşük benlik saygısı olan bireylere oranla daha sağlıklı yollardan baş edecekleri düşünülmektedir.

Öte yandan Çiğdemoğlu (2006), benlik saygısı yüksek olan bireylerin kişilerarası iletişimlerinde daha az sorun yaşadıklarını belirtmektedir. Bu yönüyle düşünüldüğünde, benlik saygısı yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerindeki sorunlarla da daha kolay baş edecekleri varsayılmaktadır. Paralel bir bakış açısı ile Heppner, Reeder ve Larson (1983), kendini daha etkin bir şekilde problem çözücü olarak gören bireylerin daha yüksek benlik saygısına sahip olduğunu belirtmektedirler. Dolayısıyla, benlik saygısı yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerinde daha az çatışma yaşamaları beklenmektedir. Bu bakış açısı ile benlik saygısı yüksek bireylerin, diğerlerine göre romantik partnerleriyle sağlıklı iletişim kurarak, aşkın karşılıklı paylaşımına dayanan ilişki boyutunu temsil eden yakınlık düzeyleri de yüksek olmaktadır.

Benzer olarak Murray, Holmes ve Griffin (2000), düşük benlik saygısı olan bireylerin, partnerlerinin kendilerini ne kadar olumlu gördüklerini dramatik bir şekilde göz ardı ettiklerini belirtmektedirler. Aynı zamanda Murray, MacDonald ve Ellsworth (1998), düşük benlik saygısı olan bireylerin, romantik partnerlerine ilişkin şüphelerinin artmasıyla kendilerine yönelik şüphelerinin de arttığını ifade etmektedirler. Dolayısıyla, partnere ve kendine ilişkin olumsuz algılamaların romantik partnerler arasındaki samimiyeti ve beraberinde yakınlık düzeyini düşüreceği öngörülmektedir.

Bununla birlikte, düşük benlik saygısı olan bireylerin, romantik partnerlerinin olumsuz duygu durumlarını gözden geçirerek, kendilerine ve ilişkilerine yönelik duygu ve düşüncelerini sürekli değerlendirdiklerini vurgulayan Murray (1988;2002) aynı zamanda bu bireylerin, partnerlerinin koşulsuz kabulü konusunda daha fazla kaygı duyduklarını ve buna bağlı olarak romantik ilişkilerinde algıladıkları tehditler karşısında, çoğunlukla daha olumsuz ve kötümser değerlendirmeler yaptıklarını ifade etmektedir.

Diğer taraftan Murray (2002), yüksek benlik saygısı olan bireylerin romantik partnerlerinin kendilerini ne kadar olumlu gördüklerini ve ne kadar sevdiklerini doğru bir şekilde algıladıklarını ifade etmektedir. Aynı zamanda bu bireylerin, bir diğerinin doğasına kayıtsız şartsız saygı ve sevgiyi ön koşul olarak gördüklerini de belirtmektedir. Nitekim romantik aşk deneyimi, koşulsuz kabul umuduyla bireyleri, hatalarına rağmen her zaman sevmeyi gerektirmektedir. Buna bakış açısına paralel olarak yakınlık, sevilen kişiden duygusal destek almak ve sevilen kişiye duygusal destek vermek ile ilişkilendirilmektedir (Sternberg, 1997). Bu yönüyle değerlendirildiğinde, benlik saygısının, sağlıklı bir romantik ilişkiye ve yakınlık düzeyine anlamlı etkisi manidar görünmektedir.

Dışadönüklük

Araştırmanın diğer bulguları arasında yalnızca romantik ilişkisi olan örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini negatif yönde açıklayan bir diğer kişilik özelliğinin *dışadönüklük* olduğu görülmektedir. Dışadönüklük sosyal açıdan kendine güvenme, canlılık ve ifade edilebilirlik şeklinde tanımlanmaktadır (Ashton ve Lee, 2004). Aynı zamanda dışadönük bireyler heyecanlı, neşeli, coşkulu, konuşkan, girişken, aktivite düzeyi yüksek ve kişilerarası ilişkilerde sosyal ve baskın olma gibi özelliklerle de nitelendirilmektedirler (McCrae ve John, 1992).

Basım, Çetin ve Tabak (2009) yaptıkları çalışmada, dışadönük bireylerin kişilerarası ilişkilerde kendilerini daha fazla açtıklarını ifade etmektedirler. Araştırmalarında elde ettikleri bu bulguyu da, dışadönük bireylerin çatışma süreçlerinde yaklaşmacı olmaları ve sosyal olmaları (Schneer ve Chanin, 1987) ile coşkulu ve girişken olmalarıyla (Costa ve McCrae, 1992) açıklamaktadırlar. Paralel olarak Wan, Luk ve Lai, (1999) dışadönük bireylerin kişilerarası ilişkilerde kendilerini daha kolay ifade ettiklerini ve dolayısıyla daha rahat olmalarının söz

konusu olduğunu belirtmektedirler. bu yönüyle ele alındığında dışadönük bireylerin sosyal yönlerinin romantik ilişkide partnerler tarafından tehdit olarak algılanabileceği ve dolayısıyla çiftler arasında yakınlık düzeyini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda, dışadönüklüğün baskınlık ve rekabet ile pozitif yönlü, kaçınma ile negatif yönlü bir ilişkisinin olduğu belirten çalışmalar (Antonioni, 1998; Moberg, 2001) açısından düşünüldüğünde, bu kişilik özelliğinin romantik ilişkilerde karşılıklı kendini açma ile karşılıklı saygı yoluyla yakınlık bileşenini olumsuz yönde etkileyeceği ve romantik eşler arasındaki samimiyeti bozacağı öngörülmektedir.

Bununla beraber, dışadönüklüğün aşk iletişimini başlatmada güçlü bir dinamik olabileceğini ancak ilişkiyi devam ettirme sürecinde yetersiz kaldığını ifade eden çalışmalar (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010) açısından ele alındığında, romantik ilişkilerde bireyi tamamlayıcı bir özellik olarak algılanan dışadönüklüğün ilişkinin ilerlemesi ile yakınlığı bozucu bir etki oluşturması söz konusu olabilmektedir.

Olumsuz değerlik

Araştırma bulguları arasında yalnızca romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun yakınlık düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordayan değişkenin *olumsuz değerlik* kişilik özelliği olduğu görülmektedir. Gençöz ve Öncül (2012), çalışmalarında olumsuz değerlik kişilik özelliğinin öz-değer ile de açıklanabildiğini, düşük benlik saygısını temsil ettiğini ve endişe ile ilgili duygularla ilişkilendirildiğini belirtmektedirler.

Öz-değerin, bireyin kendi değeri hakkındaki görüşlerini içerdiğini ve kendi başarı ya da başarısızlıklarına yönelik algılamalarından ortaya çıktığını vurgulayan Crocker ve Park (2003), aynı zamanda öz-değerin, bireyin her zaman iyi yapabilme kapasitesine ve dünya üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna inanmasına yönelik düşünceleri temsil ettiğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle öz-değer bireyin değerli olduğunu, yaşam için gerekli ve takdire değer bir birey olduğunu bilmesi anlamına da gelmektedir (Hibbert, 2013). Bununla birlikte Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser (2015), öz-değer duyguları konusunda belirsiz olanların kendilerini koruma ile ilgili romantik aşk stillerini kullanmalarının daha muhtemel olduğunu belirtmektedirler.

Olumsuz değerlik kişilik özelliği açıklanırken kullanılan kavramlardan biri de benlik saygısı olup, bu kişilik özelliği düşük benlik saygısı ile ilişkilendirilmektedir. Kocovski ve Endler (2000) yüksek benlik saygısının, bireyin kendini olumlu şekilde görmesini ve kendinden bütünüyle memnun olmasını sağladığı için, bu bireylerin kendilerini başkalarına kabul ettirmeye çalışmadığını ve başkalarının kendini nasıl gördüğü ile ilgili daha az endişe duyduklarını ifade etmektedirler. Öte yandan, benlik saygısı düşük olan bireylerin kendilerini olumsuz olarak gördükleri için başkalarının da kendilerini olumsuz olarak göreceğini

düşündüğünü ve sosyal kaygı yaşama olasılıklarının da beraberinde arttığını vurgulamaktadırlar.

Aynı zamanda düşük benlik saygısı, bireyin bir romantik ilişkiyi başlatma ve sürdürme performansını etkilemekte ve devam eden ilişkilerde ortaya çıkabilecek potansiyel risklerle baş etmede birey için zorlayıcı olabilmektedir. Bu bakış açısıyla Murray, Rose, Bellavia, Holmes ve Kusche, (2002) düşük benlik saygısı olan bireylerin, romantik ilişkilerinde reddedilme korkusu nedeniyle olumsuz olayları takiben partnerleri ile daha derin ilişkiler kurmakla ilgili riskleri üstlenmek istemediklerini ifade etmektedirler. Dolayısıyla tüm bu korku ve kaygılar ile olumsuz değerlik düzeyi arttıkça, bireylerin yakınlık düzeylerinin azalacağı öngörülmektedir.

Gelişime açıklık

Son olarak, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan tek kişilik özelliğinin *gelişime açıklık* olduğu görülmektedir. Gelişime açıklık, güçlü bir hayal gücünü, yeni görüşleri kabul etme isteğini, çok yönlü düşünmeyi ve zihinsel merakı içermektedir (McCrae ve Costa, 1999). İlgili alanyazın incelendiğinde Basım, Çetin ve Tabak (2009), gelişime açıklık düzeyi yüksek bireylerin çatışma çözme süreçlerinde kendilerini daha fazla açtıklarına ve daha fazla duygusal ifade sergilediklerine dikkat çekmektedirler. Araştırmalarından elde ettikleri bu bulguyu da, bu bireylerin çatışmalarla yüzleşmeleri (Antonioni, 1998) ile kendi duygu ve düşüncelerini ön plana çıkarmaları (Moberg, 2001) ile açıklanabileceğini belirtmektedirler. Diğer taraftan, yakınlık bileşeninin aşkın duygusal bileşeni olarak ifade edildiği (Sternberg, 1986) ve karşılıklı kendini açma ile duygusal destek alma ve verme gibi öğeleri içerdiği düşünüldüğünde, gelişime açık bireylerinin kendilerini ön plana çıkarma eğilimlerinin yakınlık düzeyini olumsuz olarak etkilemesinin manidar olduğu görülmektedir.

Aynı zamanda gelişime açık bireylerin tartışmacı yapılarından dolayı çok fazla çatışma yaşama eğiliminde oldukları (Bono vd., 2002) ve çatışma çözme yaklaşımlarından uzlaşma ve iş birliği yaklaşımlarını benimsemedikleri ortaya koyan çalışmalar (Chanin ve Schneer, 1984; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007) açısından ele alındığında, bu kişilik özelliğinin artması ile yakınlık düzeyinin azalması anlamlı olmaktadır. Nitekim gelişime açık bireylerin alternatif eşleri değerlendirme noktasında diğer bireylere kıyasla daha esnek olacakları ve bu durumun eşler arasındaki samimiyeti ve bağlılığı olumsuz etkileyeceği öngörülmektedir.

5.5.1.2. Cinsiyete Göre Yakınlık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Araştırmadan elde edilen bulgular kadın ve erkek örneklem gruplarında, romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini *benlik saygısı* ile *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde

yordadığı; romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini ise sadece *uyumluluk* ve *gelişime açıklık* kişilik özelliklerinin yordadığı görülmektedir. Diğer taraftan romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini sadece *benlik saygısı* anlamlı düzeyde yordarken, romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Benlik Saygısı

Araştırma bulguları incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın ve erkek örneklem gruplarının *yakınlık* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde en güçlü açıklayan ortak değişkenin *benlik saygısı* olduğu görülmektedir. Benlik saygısı, benlik değerinin, kendine güvenmenin veya kendini kabulün kişisel ve bütünsel yönünü ifade etmektedir (Leory, 1996). İlgili alanyazın incelendiğinde, bazı çalışmalarda erkeklerin (Chubb, Fertman ve Ross, 1997; Ottekin, 2009), bazı çalışmalarda da kadınların (Jinda ve Pando, 1982; Westeway ve Skuy,1984) benlik saygılarının diğer cinsiyetteki bireylere göre daha yüksek olduğunu gözlemlenmektedir. Diğer yandan, birçok çalışmada ise bireylerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği (Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007) belirtilmektedir.

Benlik saygısının sadece romantik ilişkisi olan kadın ve erkek örneklem gruplarında üçgen aşkı anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olduğu düşünüldüğünde, Zeigler-Hill ve Myers'in (2011) benlik saygısının romantik arzulanabilirlik ile ilişkili olduğunu ortaya koyduğu çalışması dikkat çekmektedir. Bu çalışmaya göre birey tarafından algılanan benlik saygısının, bireyin potansiyel partner tarafından arzu edilebilirliğe ilişkin kararlardan etkilendiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla, romantik bir ilişkide arzulanabilirlik, yani romantik bir deneyim yaşamak, benlik saygısını arttırmakta ve bireyin sevilebilir ve değerli bir birey olduğuna yönelik düşüncelerini güçlendirmektedir. Bu açıdan bakıldığında sadece romantik ilişkisi olan gruplarda benlik saygısının üçgen aşk bileşenlerinden yakınlık düzeyi üzerindeki etkisi anlamlı görünmektedir

Uyumluluk

Romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın örneklem grubu ile romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem gruplarının *yakınlık* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde ortak olarak yordayan bir başka değişkenin *uyumluluk* kişilik özelliği olduğu görülmektedir. Uyumluluk, başkalarının değerlerini ya da kurallarını kabul etme ve bunlara uyma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Jensen-Campbell ve Graziano, 2001).

İlgili alanyazında, temel kişilik özellikleri çerçevesinde kadınların uyumluluk düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Çenesiz, 2015; Gürcan, 2015; Işık, 2016; Iraz, 2017; Yıldırım, 2017). Bu çalışmalarda kadınların uyumluluk düzeylerinin yüksekliğinin evrimsel (Buss, 1995) ve sosyal rol (Eagley, 1987) kuramları çerçevesinde açıklandığı görülmektedir. Evrimsel kuram açısından ele alındığında, yavruların doğması, beslenmesi ve

korunması kadınlar için duyarlılık ve uyum yetenekleri gerektirmektedir (Buss, 1995). Sosyal rol kuramı (Eagly, 1987; Eagly ve Wood, 1999) açısından değerlendirildiğinde ise kadınlar geleneksel olarak daha düşük istihdam olanağına sahip oldukları için romantik ilişkilerini bitirme ile ilgili daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle de kadınların romantik ilişkilerde daha fazla uyum gösterme eğiliminde oldukları varsayılmaktadır.

Buna ek olarak, kadınların ilişkisellik düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Ercan, 2011; İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 2004; Kashima ve Hardie, 2000; Madson ve Trafimov, 2001). İlişkisellik boyutu, bireyin yakın çevresindeki diğer bireylerle ilişkisini ve özdeşimi olarak nitelendirilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005). Dolayısıyla, yakınlık bileşeninin aşkın ilişki ve iletişimsel boyutu olduğu düşünüldüğünde, kadınların yakınlık bileşeni açısından uyumluluk düzeylerinin daha yüksek olması manidar bulunmaktadır.

Araştırma sonuçları, uyumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun da yakınlık düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Elde edilen bu bulgu romantik bir ilişkisi olmayan erkeklerin, bir romantik ilişkide oldukları zaman, gerçekte yaşadıklarından daha uyumlu olabileceklerini varsaymaları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim hemen hemen her birey, bir romantik ilişkiye başlamadan önce, bu ilişkinin nasıl olması gerektiği ile ilgili önceden var olan bazı temel inançlara sahip olmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999). Dolayısıyla, ilişki bellek yapıları ile oluşan bu ilişki şemaları (Reis, Sprecher ve Sprecher, 2009), romantik ilişkilere bir takım anlamlar yüklemeye neden olmakta ve çoğu zaman bu anlamlar gerçekçilikten uzak olup, hayali ve arzu edilen durumları içermektedir.

Olumsuz değerlik

Araştırma bulguları incelendiğinde yalnızca romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan kişilik özelliği *olumsuz değerlik* olmaktadır. Olumsuz değerlik kavramını yapmacık, açgözlü, görgüsüz ve sabit fikirli gibi özellikler ile nitelendiren Gençöz ve Öncül (2012), aynı zamanda olumsuz değerliğin bireylerin kendilerine yönelik olumsuz atıflarını içerdiğini ve bu özelliğin yüksek depresyon, kaygı, nevrozizm ve düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu belirtmektedirler.

Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin sadece romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunda yakınlık düzeyini anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olduğu düşünüldüğünde, Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde erkeklerin olumsuz duygularını, başarısızlıklarını ve psikolojik iyi oluş düzeylerini gizlemeye eğilimli oldukları dikkat çekmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Bu durum, erkeklerin öz değerlerine yönelik yansımaları da daha az yapacakları şeklinde yorumlanabilmektedir. Nitekim, çocukların sosyalleşmesinde cinsiyet farklılıklarının incelendiği bir çalışmada kız çocuklarının daha çok yardımseverlik, erkeklerin ise başarı ve öz güvene yönelik sosyalleştiklerini belirtmektedir (Barry, Bacon ve Child, 1957; akt., Kağıtçıbaşı,

2010). Dolayısıyla cinsiyet temelli bu farklılıkların, yakınlık düzeyine farklı şekillerde yansıtacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, kadınların sorunlarını paylaşarak ve ifade ederek sorunlarıyla başa çıktıkları, erkeklerin ise zorluklardan ve başarısızlıklardan kaynaklanan olumsuz duyguları sakladıkları ve bu duygularla dolaylı yollardan baş etme stratejileri kullandıkları vurgulanmakta ve hatta kadınların romantik ilişkinin iyi gidip gitmediğine ilişkin kaygılarının, erkeklerden daha fazla olması nedeniyle bu kaygıların özsaygı düzeylerini azaltabileceği belirtilmektedir (Carlson ve Rose, 2007). Dahası, evrimsel bakış açısına göre (Buss ve Kenrick, 1998), kadınlar ilişkilerini sürdürmek için erkeklerden daha fazla motive olmaktadır. Dolayısıyla kadınlar, ilişkilerinde ortaya çıkan sorunlar karşısında daha fazla sessiz kalma eğiliminde olabilmektedirler. Bu durum da kadınların romantik ilişkilerine yönelik hissettikleri olumsuz durumları, kendilerine yöneltebileceklerine yönelik bir bakış açısını beraberinde getirebilmektedir.

Pines (2003), kadınların romantik ilişkilerde yaşanan olumsuzluklar karşısında kendilerini suçlama eğilimlerinin erkeklerin ise romantik partnerlerini ya da rakiplerini suçlama eğilimlerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda, Sprecher ve Toro-Morn, (2002) kadınların romantik ilişkilerdeki olumsuz yaşantılarını erkeklerden daha fazla içselleştirdiğine dikkat çekmektedirler. Dolayısıyla, kadınların olumsuz duygularını, içe atmalarına bağlı olarak depresyon şeklinde, erkeklerin ise olumsuz duygularını dışa atmalarına paralel olarak öfke ve saldırganlık ile ifade ettikleri görülmektedir. Bu nedenle kadınların kendilerini erkeklerin ise diğerlerinin suçlama eğilimlerinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, kendine suçlama eğiliminde bulunan kadınların paralel olarak öz-değerlerinin düşeceği ve bunun da yakınlık düzeylerine olumsuz yansıtacağı öngörülmektedir.

Sorumluluk

Son olarak, romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *yakınlık* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan diğer bir kişilik özelliğinin (uyumluluk kişilik özelliğine ek olarak) *sorumluluk* olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde White, Hendrick ve Hendrick (2004), sorumluluk kişilik özelliğinin erkeklerde yakınlık ile pozitif ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda bu araştırmacılar, sorumluluğun özgeci ve arkadaşça aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişkisine dikkat çekmektedirler. Bu aşk stillerinin yakınlık bileşeni ile anlamlı ilişkisi düşünüldüğünde, sorumluluk kişilik özelliğinin erkeklerde yakınlığa etkisi manidar görünmektedir.

Aynı zamanda, genellikle birçok toplumda, kadınlar bir romantik ilişki başlatma sorumluluğunun erkekte olduğunu düşünmekte ve bu sorumluluğu kabul eden erkekler yakınlık kurma anlamında seçici bir avantaja sahip olmaktadır. Bu bakış açısıyla Sprecher ve Felmler (1997), erkeklerin romantik ilişkilerde önemli bir güç ve etkiye sahip olduklarını

düşündüklerini ya da ilişkilerinde kendilerini oldukça baskın olarak algıladıklarını belirtmektedir. Bununla birlikte Vatandaş (2007), Türk toplumunda erkeklerin genel olarak cesur, güçlü, bağımsız ve serüvenci (avlanma ve dövüşme için gerekli nitelikler) olarak nitelendirilirken, kadınların ise sıcak, edilgen, sessiz ve bakıcı (evde ve çocuk bakımında yararlı nitelikler) olarak nitelendirildiklerini ifade etmektedir. Dolayısıyla, erkeklere yüklenen bu özellikler kapsamında erkeklerin romantik bir ilişkiyi başlatma ve devam ettirme noktasında kendilerinde daha fazla sorumluluk hissedebilecekleri öngörülmektedir.

Sorumluluk kişilik özelliğinin bu çalışma kapsamında sadece romantik ilişkisi olmayan erkeklerin yakınlık düzeyini açıklamasının, kurgulanan bir aşk üzerinde bulunan varsayımların çoğunlukla hayali ve ideal olan anlamları içermesi (Sternberg, 1997) temelinde de açıklanabileceği düşünülmektedir. Buna göre, romantik bir ilişkide alınabilecek sorumluluklara yüklenen anlamların, gerçek bir aşktan farklı olacağı değerlendirilmektedir. Özellikle, romantik bir ilişkiye başlamadan önce bireylerin aşkın tüm engellerin üstesinden geleceğine yönelik inançlarının (Sprecher ve Metts, 1999), romantik ilişkinin sağlıklı olduğu durumlarda değişebileceği ve ilişkiye yönelik sorumluluk alma noktasında bireylerin farklı bir yönelim izleyebileceği göz ardı edilmemelidir.

5.5.2. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler

Bu çalışma kapsamında, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumlarına göre tutku bileşenini yordayan değişkenler Tablo 5.2.'de sunulmaktadır. Buna göre, ele alınan örneklem grupları açısından tutku bileşenini yordayan çeşitli ve farklı faktörler olduğu gözlemlenmektedir. Bu faktörlere ilişkin alanyazına dayalı tartışmalar aşağıda temel başlıklar altında sırasıyla sunulmaktadır.

Tablo 5.2.
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler

Grup	Romantik İlişkisi Olan Grup	Romantik İlişkisi Olmayan Grup
Toplam Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Sorumluluk (+)	Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)
Kadın Örneklem Grubu	Duygusal tutarsızlık (+) Olumsuz değerlik (-)	Uyumluluk (+)
Erkek Örneklem Grubu	Benlik saygısı (+)	Sorumluluk (+) Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (+)

5.5.2.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler

Araştırma bulguları toplam örneklem grubunda romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, *tutku* düzeyini anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerin *benlik saygısı* ile *sorumluluk* kişilik özellikleri olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından incelendiğinde ise *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin *tutku* düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Benlik saygısı

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre toplam örneklem grubunda sadece romantik ilişkisi olan örneklem grubunun *tutku* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde en güçlü açıklayan değişken *benlik saygısı* olmaktadır. Sternberg (1986) tutkunun, bir romantik ilişkide cinsel yakınlığı, eşlerin birbirini çekici bulmasını ve romantizmi içerdiğini ve çoğunlukla hızlı bir şekilde geliştiğini belirtmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde Murray, Holmes ve Collins (2006), yüksek benlik saygısı olan bireylerin samimi ve güvene dayalı romantik ilişkiler geliştirmeye uygun, romantik aşk tarzlarını benimsemeye eğilimli olduklarını belirtmektedirler. Benzer şekilde Zeigler-Hill, Britton, Holden ve Besser (2015), benlik saygısı yüksek olan bireylerin yakın ilişki, tutku, dostluk ve güven ile karakterize edilen romantik aşk stillerini daha fazla kullanma eğiliminde olduklarını bildirmektedirler. Bununla birlikte aynı araştırmacılar, benlik saygısı yüksek bireylerin, romantik partnerleri ile duygusal bağların kurulmasına ve derinleştirilmesine elverişli olan romantik aşk stillerine katılma olasılıklarının daha yüksek olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bu bakış açısına paralel olarak Hendrick, Hendrick ve Adler (1988), eros'u (romantik aşkı) partner üzerinde yoğun ve özel bir odaklanma imkânı tanıyan kendine güven olarak tanımlamaktadırlar. Buna karşılık, mania'nın (saplantılı aşkın) güvensizlik ve kuşkuyla dolu olduğunu, ilişki türbülansı, hoşnutsuzluk ve takıntı ile ilişkilendirildiğini ifade etmektedirler. Dolayısıyla benlik saygısının yüksek eros ve düşük mania skorlarıyla orta derecede pozitif yönde ilişkilendirildiğine dikkat çekmektedirler. Buna paralel olarak Hendrick ve Hendrick (1986), benlik saygısının tutkulu aşk ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Bu açıdan ele alındığında araştırmanın bu bulgusunun sözü edilen çalışmaları desteklediği görülmektedir.

Aynı zamanda, romantik ilişkisi olan öğrencilerin, olmayan öğrencilere kıyasla benlik saygılarının ve beden algılarının daha yüksek olduğunu belirten Pettijohn, Naples ve McDermott (2010), bir yandan da benlik saygısı ve beden algısı yüksek bireylerin, bu artan özgüven nedeniyle romantik partnerleri kendilerine çekmelerinin ve romantik ilişkiler kurmalarının daha olası olduğunu belirtmektedirler. Son olarak, benlik saygısının sadece romantik ilişkisi

olan grubun tutku düzeyini açıklaması ele alındığında, elde edilen bu bulgunun tutkunun canlı, dürtüsel, dinamik ve coşkulu bir duygu olması ile ve yine bu bileşenin somut bir sevgi nesnesi ile hızla harekete geçmesinin daha olası olması ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluk

Araştırma bulguları arasında yer alan ve toplam örnekleme sadece romantik ilişkisi olan bireylerin *tutku* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan bir diğer kişilik özelliği *sorumluluktur*. Sorumluluk kişilik özelliği, organize olma, planlama, öz disiplin, sıkı çalışma, dikkatli olma ve titiz davranma gibi unsurlarla tanımlanmaktadır (Ashton ve Lee, 2004). Tutku ise sevilen bireye hissedilen cinsel çekim ve fiziksel yakınlığa duyulan gereksinimi ifade etmektedir (Sternberg, 1986). İlgili alanyazın incelendiğinde Engel, Olson ve Patrick (2002), sorumluluk kişilik özelliği ile tutku bileşeni arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu bildirmektedirler. Aynı zamanda Aron, Fisher ve Strong (2006), tutkulu aşk yaşayan bireylerin kendilerine uygun partneri belirlemeleri ve seçmeleri, partnerlerine ilgi göstermeleri, partneriyle ilişki kurmaları ve partnerinin de içinde bulunduğu şekilde ilişkilerini ve var olan aktivitelerini yeniden düzenlemeleri gerektiğini belirtmekte ve ifade edilen tüm bu eylemlerin sorumluluk ve çaba gerektirdiğini vurgulamaktadırlar. Bu yönüyle ele alındığında araştırma bulgularının, bu çalışma sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir.

Bununla birlikte McCrae ve John, (1992), yüksek sorumluluk derecesine sahip bireylerin, bireysel amaçlarına daha az odaklandıklarını belirtmektedir. Romantik ilişkiler gibi karşılıklı gerektiren ilişkilerde bireysel amaçlardan ziyade işbirliğine dayalı ilişki kurmanın, daha sağlıklı ilişkiler geliştirmek anlamında önemli olabileceği düşünülmektedir. Nitekim bir romantik ilişki, "ben" olmaktan ziyade "biz" olmayı gerektiren bir süreci ifade etmektedir. Dolayısıyla, sorumluluğun romantik ilişkisi olan bireylerde tutkuyu yordaması manidar görünmektedir.

Sorumluluk kişilik özelliğinin, sadece romantik ilişkisi olan bireylerde tutkuyu açıklaması göz önüne alındığında, tutkunun ilişkiye kattığı dinamizm ve heyecan ile sorumluluğu arttırdığı ve dolayısıyla tutkunun olmadığı bir yerde sorumluluk duygusunun da daha az olacağı ifade edilebilir. Tutku, romantik aşkın çılgın, kontrol edilemez ve dürtüsel tarafı (Sternberg, 1986) olup bu duyguyu kaybetmemek adına bireyleri daha fazla harekete geçireceği ve tutkunun kaybolduğu durumlarda da paralel olarak sorumluluk alma arzusunun azalacağı düşünülmektedir.

Uyumluluk

Araştırma bulguları arasında, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *tutku* düzeyini pozitif yönde en güçlü açıklayan kişilik özelliği *uyumluluktur*. İlgili alanyazın incelendiğinde, Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010) ve White, Hendrick ve Hendrick (2004), uyumluluk kişilik özelliği ile tutku bileşeni arasında pozitif yönde anlamlı

ilişkiler olduğuna dikkat çekmektedirler. Dolayısıyla elde edilen araştırma bulguları, alanyazını destekler niteliktedir.

Uyumluluk kişilik özelliği genel olarak, saygılı, arkadaşça, cömert, yardımsever ve diğerlerinin istekleriyle uzlaşmaya hazır olma gibi özellikleri içermektedir (Middleton, 1993). Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010), uyumluluk kişilik özelliğinin tutku bileşeni ile olan anlamlı ilişkisine vurgu yapmaktadırlar. Tutku bileşeni ise romantik partnerlerin birbirilerine karşı duydukları fiziksel yakınlığı ve romantik çekimi işaret etmektedir. Tutku bileşeninin zamanla kaybolduğuna yönelik iddialara rağmen, güçlü bir çekim ve uyum ile de ilişkilendirildiği de anlaşılmaktadır. Nitekim romantik çiftler arasındaki fiziksel ve cinsel uyum, tutkunun temel belirleyicileri olarak görülmektedir (Sternberg, 2000).

Bununla beraber White, Hendrick ve Hendrick (2004), uyumluluk kişilik özelliğinin tutkulu aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya koyduğunu belirtmekte ve tutkunun çoğunlukla cinsel çekime dayandığını ancak duygusal yakınlığı da gerektirdiğini ifade etmektedirler. Bu çalışmayla paralel olarak Woll (1989), tutkulu aşk biçiminde yüksek puan alan bireylerin, duygusal olarak daha duyarlı, başarı odaklı ve dayanıklı olduğunu belirtmektedir. Bu yönüyle düşünüldüğünde uyumluluk kişilik özelliğinin, tutkuya etkisi manidar görünmektedir.

Aynı zamanda ilgili alanyazında, her bireyin bir ilişkiye başlamadan önce bir takım ilişkişel şemalarının olduğu ve bu şemaları destekleyen temel inançların (ilk görüşte aşk ve ilk ve tek vb.) bulunduğu belirtilmektedir (Sprecher ve Metts, 1999). Bununla birlikte bu inançların, bir ilişkinin başlangıçtaki cazibesini ve gelişimini de önemli oranda etkilediği ifade edilmektedir (Knee, 1998). Dolayısıyla bu inançlar temelinde, bireylerin bir ilişkiye başlamadan önce tutkuyu elde etmek adına, daha fazla uyumluluk sergilemeleri gerektiğine inanmalarının söz konusu olabileceği düşünülmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, uyumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olmayan bireylerde tutku düzeyini açıklaması anlamlı görünmektedir.

Olumsuz değerlik

Araştırma bulguları arasında yer alan ve yalnızca romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *tutku* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan değişken ise *olumsuz değerlik* kişilik özelliğidir. Kavramsal olarak olumsuz değerlik, nispeten düşük benlik saygısını ve düşük öz-değeri yansıtmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012).

İlgili alan yazın incelendiğinde, benlik saygısı ve öz-değer terimlerinin sıklıkla birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak, anlamları oldukça farklı olmakla birlikte birbirlerini tamamlayıcı yönleri dikkat çekmektedir. Buna göre benlik saygısının öz-değer olmaksızın, anlamlı olmayacağı belirtilmektedir. Çünkü önemli olanın öze ulaşmak olduğu

vurgulanmakla birlikte, bazı bireylerin benlik saygısı yaratmaya odaklanırken, diğer bireylerin ise kendi öz-değerlerini güçlendirmeyi tercih ettikleri belirtilmektedir (Hibbert, 2013).

Doron ve Szepsenwol (2015), öz-değeri düşük bireylerin partnerlerinin özellikleri veya kusurları hakkında daha fazla endişe duyabilme eğiliminde olduklarını belirtmektedirler. Daha açık bir ifadeyle, öz-değeri düşük olan bireylerin romantik eşlerini nasıl algıladıklarına yönelik değerlendirmelerinin, kendi öz-değer algılarını etkileyeceği düşünülmektedir. Bu yönüyle, bireyin öz değerinin düşmesi yani olumsuz değerlik düzeyinin artması ile tutku düzeyinin de düşmesi beklenmektedir.

Diğer yandan, romantik ilişkilerde çiftler arasındaki eş fiziksel çekiciliğinin benlik saygısına katkısı göz önünde bulundurulduğu zaman, olumsuz değerliğe sahip olan bireylerde bu algılama biçimi, benliğin eleştirel görünümüne yol açmakta ve önceki romantik partnerler ile eşleşen çekiciliğin daha düşük derecelendirilmesine neden olabilmektedir (Zeigler-Hill ve Besser, 2014). Dolayısıyla, benlik saygısı düşük bireylerin, eski romantik partnerleri hakkında daha olumsuz inanç ve algıya sahip olmaları mümkün olmaktadır. Ortaya çıkan bu olumsuz inanç ve algılar bireylerde zamanla genellemelerde bulunmaya ve yeni romantik ilişkilere başlama konusunda engellenmelere yol açabilmektedir.

Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin sadece romantik ilişkisi olmayan örneklem grubunda tutku düzeyini açıklaması, benlik saygısı yüksek olan bireylerin ilişki başlatma düzeyinin daha yüksek olacağı (Pettijohn, Naples ve McDermott, 2010) ve böylece benlik saygısının tutkuya olumlu yansıtacağı, diğer taraftan öz-değeri düşük bireylerin reddedilmeye ilişkin kaygılar nedeniyle (Murray, Rose, Bellavia, Holmes ve Kusche, 2002), bir romantik ilişkiyi başlatma ile ilgili çekimser kalacakları ve sahip oldukları olumsuz benlik algılarının tutkuya ve dolayısıyla aşk düzeyine olumsuz yansıtacağı görüşüyle de desteklenmektedir.

5.5.2.2. Cinsiyete Göre Tutku Bileşenini Yordayan Değişkenler

Araştırmadan elde edilen bulgular kadın ve erkek örneklem gruplarında, romantik ilişki yaşama durumuna göre incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *tutku* düzeyini, *duygusal tutarsızlık* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı, romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *tutku* düzeyini ise sadece *uyumluluk* değişkeninin yordadığı görülmektedir. Benzer şekilde, romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *tutku* düzeyini sadece *benlik saygısı* değişkeni anlamlı düzeyde yordarken, romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *tutku* düzeyini ise *sorumluluk*, *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Olumsuz değerlik

Araştırma bulguları incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *tutku* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan değişken *olumsuz değerlik* kişilik özelliği olmaktadır. Romantik ilişkisi olan kadınların olumsuz değerlik düzeyleri arttıkça, *tutku* düzeylerinin azalacağına ilişkin bulgunun, kadınların “anlaşmazlık yıkıcıdır” şeklinde ifade edilen akılcı olmayan inançlara erkeklerden daha fazla sahip olma eğiliminde olmaları (Beştav, 2007; Bradbury ve Fincham, 1993) ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla romantik ilişkisi olan kadınların, yaşanan çatışmalar karşısında ilişkilerine yönelik inançlarının azalacağı ve buna bağlı olarak tutkularının eksileceği tahmin edilmektedir. Bunun yanında, olumsuz değerlik düzeyi düşük kadınların sahip oldukları düşük benlik alguları paralelinde, romantik ilişkilerine yönelik coşku ve heyecanlarını partnerlerine yansıtacakları ve buna bağlı olarak *tutku* düzeylerinin azalacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubun *tutku* düzeyini *olumsuz değerlik* kişilik özelliğinin pozitif yönde anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgunun, erkeklerin romantik ilişkilerde önemli bir güç ve etkiye sahip olduklarını vurgulayan ve erkeklerin öz güven temelinde sahip oldukları bu algı nedeniyle, romantik ilişkilerde yaşanabilecek her türlü sorunun üstesinden gelebileceklerine yönelik bir inanç geliştirmelerinin kadınlara kıyasla daha fazla mümkün olacağını belirten Felmlee (1994) ile Sprecher ve Felmlee'nin (1997) bakış açıları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla romantik ilişkisi olmayan erkeklerin, benlik algılarının düştükçe, öz güvenlerini arttırmak adına, tutkuyla ilgili öğelere yönelecekleri düşünülmektedir.

Duygusal tutarsızlık

Romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *tutku* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan tek kişilik özelliğinin ise *duygusal tutarsızlık* olduğu gözlemlenmektedir. İlgili alanyazında, duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin kadınlarda erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğuna yönelik bulgulara rastlanılmaktadır (Açıkel, 2013; Karahasanoğlu, 2016; Schmitt vd., 2008; Swami vd., 2008). Duygusal tutarsızlığın cinsiyet açısından oluşturduğu bu fark Türk toplumda kadınların daha duygusal ve hassas olmaları gerektiği yönünde telkinler ve erkeklerin duygularını çok fazla belli etmemeleri ve daha mantıklı olmaları gerektiği yönünde beklentiler sebebiyle olduğu ileri sürülmektedir (Açıkel, 2013).

Duygusal tutarsızlık yaşayan bireylerin, nevrotik olduğu, olumsuz duygulanımlara ve buna bağlı olarak da depresyona eğilimli oldukları, uzun süreli stres yaşadıkları ve duygularının değişken olduğu ifade edilmekle birlikte, kadınların erkeklere kıyasla daha nevrotik özellikler gösterdiği alanyazında sıklıkla vurgulanmaktadır (Engel, Olson, Patrick, 2002; White, Hendrick, Hendrick, 2004). Yine, duygusal tutarsızlık ve *tutku* arasındaki ilişkiyi ele alan White, Hendrick ve Hendrick (2004), duygusal tutarsızlığın tutkulu aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişkisine dikkat

çekmektedirler. Dolayısıyla, kadınların romantik ilişkideki süreçleri daha detaylı değerlendirdikleri ve duygusal açıdan hassas ve daha kırılgan oldukları (Nolen-Hoeksema, 2001) düşünüldüğünde, romantik ilişkinin bitmesine yönelik endişe ve kaygıları gidermek kadınların romantik ilişkilerinde tutkuyla birlikte hissedilen uyarı ve heyecanın yoğunluğuna yönelmeleri olası görünmektedir.

Uyumluluk

Araştırma bulguları arasında romantik ilişkisi olmayan kadın ve erkek örneklem grubunun *tutku* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan değişkenlerden biri *uyumluluk* kişilik özelliği olmaktadır. Uyumluluk kişilik özelliğinin bağışlama, naziklik ve sabır (Ashton ve Lee, 2004) ile ilişkisi düşünüldüğünde, bu özelliğe sahip bireylerin romantik ilişkilerde yaşanan çatışmalarla daha yapıcı yollardan başedebilecekleri düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin pozitif ilişki kurma eğilimlerinin yüksek olduğu (Jensen-Campbell, Gleason, Adams ve Malcolm, 2003) ve bu bireylerin işbirlikçi bir çözüm ortamı sağlayarak, her iki tarafın ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak verdikleri belirtilmektedir (Park ve Antonioni, 1997). Uyumluluk kişilik özelliğinin erkek ve kadın örneklem gruplarında, tutku düzeyini yordamasının, bu kişilik özelliğinin tüm kişilerarası ilişkilerde tercih edilen bir tutum ya da davranış olması ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda, tutkunun ilişkinin başlangıcında yoğun olarak yaşanan bir duygu olduğu (Sternberg, 1986) göz önünde bulundurulduğunda, uyumlu bireylerin romantik ilişkileri başlatma düzeylerinin yüksek olacağı ve paralelinde tutku düzeylerinin artacağı öngörülmektedir.

Araştırma bulguları arasında, özellikle romantik ilişkisi olmayan bireylerde uyumluluğun tutku düzeyini yordadığı yer almaktadır. Elde edilen bu bulgunun, kadın ve erkeklerin hayali ve ideal bir romantik ilişkide algıladıkları tutku düzeyinin, gerçek bir romantik ilişkide algılayacakları tutkudan farklı olabileceği ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Tutkunun doğası gereği coşkulu ve güdüsel bir bileşen olması arzu edilebilirliğini arttırmakta ve böylece uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin paralelinde tutku düzeylerinin yükselmesi beklenmektedir.

Sorumluluk

Bununla birlikte yalnızca romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *tutku* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan bir diğer değişken *sorumluluk* kişilik özelliği olmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliği olan bireyler, hedeflere ulaşmak ve bütün görevleri tamamlayabilmek için kendi davranışlarını kendi düzenleyebilen, disiplinli, başarılı ve planlı bireyler olarak nitelendirilmektedirler (Szalma ve Taylor, 2011).

İlgili alanyazın incelendiğinde White, Hendrick ve Hendrick (2004), sorumluluk kişilik özelliğinin erkeklerde tutkulu aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Bununla birlikte White, Hendrick ve Hendrick (2004), sorumluluk ve özgeci aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilere vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte, erkeklerin özgeci aşk puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu çeşitli araştırma bulgularıyla ortaya konmaktadır (Budak, 2011; Buyuksahin ve Hovardaoğlu, 2004; Hendrick ve Hendrick, 2002; Neto vd., 2000; Davies, 2001). Buna göre, romantik bir ilişkisi olmayan genç yetişkin erkeklerin, ilişkilerinde partnerlerine karşı daha fedakârca davranabilecekleri ve birçok konuda partnerlerine taviz vermelerinin olası olduğuna yönelik inançları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Başka bir deyişle, özgeci aşk karşdakini kusurlarına rağmen seven ve kendi iyiliğinden çok karşı tarafın iyiliğini ön plana alan bir aşk türü olarak ifade edilmektedir (Lee, 1973). Dolayısıyla, özgeci aşkın tutku bileşeni ile pozitif ilişkisi açısından düşünüldüğünde, romantik ilişkisi olmayan erkeklerin ilişkide alacakları sorumlulukların hazzıyla ilişkiye yönelik tutkularının da artacağı olası görünmektedir.

Bununla birlikte, sahiplenici aşk ile sorumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğu (Middleton, 1993) dikkate alındığında, Türk toplumunda romantik ilişki yaşayan bireylerin birbirlerini aşırı derecede sahiplendikleri, hemen tüm etkinlikleri birlikte yaptıkları ve böylece kişisel bağımsızlık hissini azaldığı, erkeğin daha otoriter davrandığı, ilişkilerde süreklilik ve evlilik beklentilerinin yoğun olduğu gözlenmektedir (Yalçın, 2010). Dolayısıyla erkeğin daha sahiplenici olması kadınlar tarafından arzu edilir olmakta ve bu sahiplenici tutumlar aşkın, tutkunun ve sevginin göstergesi olarak nitelendirilmektedir.

Aynı zamanda erkeklere yüklenen geleneksel roller gereği aileleri için zorluklarla mücadele etme, evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklar yüklenmektedir (Atış, 2010; Zeyneloğlu, 2008). İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik eş seçiminde erkeklerin fiziksel çekiciliği ön planda tutarken, kadınların çoğunlukla toplumsal ve ekonomik statü, hırs, para, güçlü bir karakter ve zekaya dikkat ettikleri görülmektedir (Coleman ve Ganong, 1992). Dolayısıyla sorumluluk düzeyi yüksek olan erkekler romantik ilişkilerde seçici bir avantaja sahip olmaktadır.

Aynı zamanda, sorumluluk kişilik özelliğinin sadece romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem gruplarında tutku düzeyini anlamlı düzeyde yordamasının nedeninin, yine olmayan bir ilişkiye yüklenen hayali anlamlar ile ilişkili olabileceği ve bireylerin sorumluluk alma arzularının bir romantik ilişkide olma ve olmama durumlarında farklılık göstereceği ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Özetle, sağlıklı bir romantik bir ilişkide erkeklerin hayali sorumluluklarının azalmasına bağlı tutku düzeylerinin de azalması oldukça manidar görünmektedir.

5.5.3. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Bu çalışma kapsamında, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumlarına göre bağlılık bileşenini yordayan değişkenler Tablo 5.3.'te sunulmaktadır. Buna göre *uyumluluk* ve *sorumluluk* kişilik özelliğinin hemen hemen bütün gruplarda öğrencilerin üçgen aşk içinde yer alan bağlılık bileşenini yordadığı görülmektedir. Ele alınan örneklem grupları açısından bağlılık bileşenini yordayan diğer faktörler ile bu faktörlere ilişkin alanyazına dayalı tartışmalar aşağıda temel başlıklar altında sırasıyla sunulmaktadır.

Tablo 5.3.
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Grup	Romantik İlişkisi Olan Grup	Romantik İlişkisi Olmayan Grup
Toplam Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Sorumluluk (+) Uyumluluk (+)	Sorumluluk (+) Uyumluluk (+) Gelişime açıklık (-)
Kadın Örneklem Grubu	Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)	Sorumluluk (+) Uyumluluk (+)
Erkek Örneklem Grubu	Sorumluluk (+)	Sorumluluk (+) Uyumluluk (+)

5.5.3.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Bağlılık Bileşenini Yordayan Değişkenler

Araştırma bulguları toplam örneklem grubunda romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, romantik bir ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerin *benlik saygısı* ile *sorumluluk* ve *uyumluluk* kişilik özellikleri olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından incelendiğinde ise *sorumluluk*, *uyumluluk* ve *gelişime açıklık kişilik* özelliklerinin *bağlılık* düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Sorumluluk

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre toplam örneklem grubunda romantik ilişkisi olan ve olmayan örneklem gruplarının *bağlılık* düzeylerini pozitif yönde ortak olarak açıklayan değişkenlerden biri *sorumluluk* kişilik özelliği olmaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010) ve Engel, Olson ve Patrick (2002) yaptıkları çalışmalarla, sorumluluk ile bağlılık düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğuna dikkat çekmektedirler. Bu anlamda araştırmadan elde edilen bulgular, alanyazınla örtüşmektedir.

Sternberg (1988) araştırmalarında, bağlılığın çaba gerektiren doğasından söz etmekte, yavaş bir Şekilde geliştiğini, sorumluluk, çaba ve mücadele gerektirdiğini belirtmektedir. Bununla beraber McCrae ve John (1992), yüksek sorumluluk derecesine sahip bireylerin, bireysel amaçlarına daha az odaklandıklarını belirtmektedirler. Bu açıdan dşnldğinde, sorumluluk kişilik özelliği yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerinde daha fazla bağlılık geliştirmeleri beklenmektedir. Diğer taraftan, sorumluluk kişilik özelliği düşük olan bireylerin, bir romantik ilişkide çoğunlukla kendi amaçlarına odaklandığı ve bu durumun çiftler arasında anlaşmazlık ve çatışmalara daha fazla yol açacağı öngörülmektedir.

Evli bireylerle yapılan çalışmalara yönelik alanyazın incelendiğinde ise Kurdek (1993), sorumluluk kişilik özelliği yüksek olan bireylerin evliliklerini daha istikrarlı sürdürdüklerini belirtmektedir. Bununla birlikte, McCrae, Stone, Fagan ve Costa (1998) evlilik memnuniyetinin, bireyin hem uyumluluk hem de sorumluluk alma konusundaki öz değerlendirmeleri ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Buna ek olarak Schmitt (2004), sorumluluk ve aldatma arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu çalışmalar, sorumluluğun bağlılık üzerindeki etkisini daha anlamlı kılmaktadır. Çünkü, romantik ilişkilerde harcanan emek ve fedakarlık paralelinde bağlılığın da artacağı düşünülmektedir.

Buna paralel olarak kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerde bireyin öz denetimi ve sorumluluğa yönelik bakış açısıyla ilişkili olduğunu belirten Andrade, Wachelke ve Howat-Rodriguesc (2015), sorumluluk kişilik özelliğinin, kendini kontrol ve başarılı uyum ile ilişkilendirildiğini bildirmektedir. Aynı zamanda araştırmacılar, başarılı ilişkilerde bağlılığın daha fazla ifade bulmasının bireylerde sorumluluk duygusuna yol açtığını da vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla, sorumluluk duygusu güvenilirlik, kararlılık ve amacın yerine getirilmesi ile de ilişkilendirilmektedir (Engel, Olson ve Patrick, 2002).

Bununla birlikte Fehr ve Broughton (2001), sorumluluk kişilik özelliğine sahip bireylerin her zaman organize, eş güdümlü olduklarını ve romantik partnerleri ile yaşanan çatışmalara partnerlerinin bakış açısıyla daha kolay bakabildiklerini ifade etmektedirler. Bu açıdan ele alındığında, romantik çiftler arasında yaşanan çatışmalar karşısında sorumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerinde, diğer bireylere kıyasla daha başarılı ve problem çözücü olması beklenmektedir. Dolayısıyla sorumluluk kişilik özelliğinin bağlılığın ilerlemesine destek sağladığı düşünülmektedir.

Sorumluluk düzeyi yüksek bireylerin daha planlı olduğunu ve bu nedenle ilişki sorunlarını düzeltmek için stratejiler geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirten Baker ve McNulty (2011), bu bireylerin kişiler arası sorunları düzeltmekle ilgili motivasyonlarının da daha yüksek olduğunu ifade etmektedirler. Aynı zamanda bu bireylerin

kendi dürtüleri üzerinde diğer bireylere oranla daha fazla kontrol sahibi olduklarını ve böylece romantik ilişkilerinde kendi bireysel çıkarlarını görmezden gelebildiklerini vurgulamaktadırlar.

Ayrıca Jonason, Hatfield ve Boler (2015) sorumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin diğer bireylere kıyasla, çoğunlukla ciddi ilişkilere yöneldiklerini ifade etmektedirler. Bu bakış açısı temelinde üçgen aşk bağlılık bileşeninin romantik ilişkilerde istikrarlılığa ve sadakat duygularına işaret ettiği düşünüldüğünde, sorumluluk kişilik özelliği ile bağlılık bileşeni arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı oldukça manidar görünmektedir. Bunun yanında sorumluluk düzeyi yüksek olan bireylerin, partnerlerine yönelik davranışlarının görev duygusuyla daha fazla bütünleşik olduğunu, sahip oldukları sorumluluk duygusunu aşk ilişkilerine daha kolay aktardıklarını ve böylece romantik partneri ile daha başarılı ilişkiler geliştirdiklerini belirten Engel, Olson ve Patrick, (2002), bu bireylerin romantik ilişkilerde başarılı olmak için çoğunlukla çalışmak gerektiğini ifade ettiklerini de vurgulamaktadır.

Uyumluluk

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, romantik ilişkisi olan ve olmayan toplam örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini pozitif yönde ortak düzeyde açıklayan bir diğer değişken *uyumluluk* kişilik özelliği olmaktadır. Uyumluluk değişkenine ilişkin bulgular, bağlılık bileşeni açısından ele alındığında bu bileşenin üçgen aşk bileşenleri arasında yer alan en büyük bilişsel bileşen olduğu belirtilmekte ve ilişkiyi zamanla devam ettirmeye yönelik kararlılığı temsil ettiği ifade edilmektedir. Bağlılık bileşeni aynı zamanda, belli bir kişiye veya belli bir şeye bağlanmayı ön görmektedir (Sternberg, 1986). Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, (2010), uyumluluk ile bağlılık arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu belirtip, bireylerde sorumluluk duygusu ile gelen güven, ısrar ve zorunluluklar karşısındaki uyumun çiftler arasında büyük oranda bağlılığa yol açtığını vurgulamaktadır.

Bununla birlikte, Zimmerman (2008), uyumlu bireylerin olumsuz duyguları düzenleyebilmelerinin, olumsuz duygularının etkisinin azalmasına ve sosyal uyumun sürdürülebilirliğinin artmasına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Bu bakış açısına paralel olarak Panaccio ve Vandenbergh, (2012), uyumluluğun pozitif ve negatif duygular arasındaki arabuluculuk etkisi ile bağlılığı olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Benzer olarak Liu, Lemay Jr ve Neal (2018), uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin, düşük olan bireylere oranla romantik ilişkilerde yıkıcı davranışları daha az sergileyeceklerini, çatışmalar karşısında daha uzlaşmacı bir tutum içinde olacaklarını ve dolayısıyla bağlılık düzeylerinin daha yüksek olacağını belirtmektedir.

Başka bir çalışmada Grazino, Jensen-Campbell ve Hair'e (1996) göre, uyumlu bireyler diğer bireylerle pozitif ilişkileri sürdürmek için daha fazla motive olmakta ve bu motivasyon sistemi, kışkırtıcı durumlar karşısında olumlu algılamalar ve atıflar yoluyla çatışmalı durumu kabul edilebilir bir duruma dönüştürmektedir. Nitekim daha az olumsuz etkiyle çatışmaya

cevap vermek, daha yapıcı stratejiler seçmek ve çatışma sırasında daha az çekişmeli bir karşıtlık içinde olmak, yaşanan çatışmanın en aza indirilmesine yardımcı olmaktadır. Yine Sharma ve Raju (2013), uyumluluk kişilik özelliğinin uzlaşma becerileri ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya koyduğunu çalışmalarında belirtmektedirler. Bununla birlikte uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha az çatışma yaşadıkları (Bruck ve Allen, 2003; Wayne, Musisca ve Fleeson, 2004) düşünüldüğünde, bu bireylerin romantik ilişkilerde yaşanabilecek muhtemel çatışma ve sorunlar karşısında daha iyimser ve çözümcül yaklaşımlar deneyecekleri tahmin edilmektedir. Nitekim Liu, Lemay ve Neal (2018), uyumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkilerde öfke duygusunu ve yıkıcı davranışları kontrol etme üzerinde etkin bir güce sahip olduğunu belirtmektedirler.

Bununla birlikte alanyazın incelendiğinde, uyumluluğun çatışma ve rekabet ile negatif yönde; iş birliği ve uzlaşma ile pozitif yönde bir ilişkisinin olduğu (Antonioni, 1998; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007) ve uyumlu kişilerin daha yapıcı çatışma çözme stratejilerini benimsedikleri görülmektedir (Jensen-Campbell, Gleason, Adams ve Malcolm, 2003). Nitekim uyumluluk düzeyi yüksek bireylerin güvenilir, yumuşak başlı ve alçak gönüllü oldukları, uzun süreli ilişkiler kurdukları ve bu ilişkilerde yaşanabilecek çatışmaların olumsuz etkilerini en aza indirmeye çalıştıkları dikkat çekmektedir (Tobin vd., 2000).

Başka bir açıdan Watson, Hubbard ve Wiese (2000), uyumluluk kişilik özelliğinin flört eden çift ilişkilerinde ilişki doyumu ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Buna paralel olarak Hendrick (1988), romantik ilişkinin sağlıklı bir şekilde devam etmesinin ön koşulunun ilişki doyumu olduğu ifade etmekte ve bağlılığın ön koşulu olarak görmektedir. Ayrıca romantik ilişki doyumu, ilişki niteliğini etkilemekte ve bireyin devam eden romantik ilişkisinde kendini güvende ve güçlü hissetmesine neden olmaktadır. Bu bakış açısıyla alanyazın incelendiğinde, ilişki doyumunun üçgen aşk bileşenleri ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğuna vurgu yapan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. (Acker ve Davis, 1992; Engel, Olson ve Patrick, 2002; Lemieux ve Hale, 1999; Madey ve Rodgers, 2009; Sternberg, 1997). Dolayısıyla uyumluluk kişilik özelliğinin ilişki doyumu ile ilişkisi düşünüldüğünde, bu kişilik özelliğinin romantik bir ilişkide bağlılık düzeyini önemli düzeyde etkileyeceği tahmin edilmektedir.

Benlik saygısı

Araştırma bulguları incelendiğinde, toplam örneklem grubunda romantik ilişkisi olan örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan üçüncü bir kişilik özelliği (sorumluluk ve uyumluluk özelliklerinin yanısıra) *benlik saygısı* olmaktadır. Benlik saygısının, romantik ilişkilerin başlangıcında bireylerin potansiyel bir incinmeye hazır olma düzeyine işaret etmekte ve devam eden ilişkilerde ortaya çıkan sorunlara nasıl yanıt verdikleri konusunda önemli bir rol oynamaktadır (Murray ve Holmes, 2009). Nitekim yüksek benlik

saygısı olan bireyler olumsuz romantik yaşantıları sonrasında deneyimlerini öğrenmeye çevirmekte ve devam eden ilişkilerinde partnerleriyle ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Paralel olarak yüksek benlik saygısı olan bireylerin romantik partnerleri ile ilişkilerini oluşturmaya veya derinleştirmeye çalışmalarının, potansiyel olarak incinmeye açık olabilecek durumlar karşısında da kendileri için yeterli güvenlik duygusunu sağladıkları vurgulanmaktadır (Murray, Holmes ve Griffin, 1996; Murray, Holmes, MacDonald ve Ellsworth, 1998; Murray, Holmes, Griffin, Bellavia ve Rose, 2001). Dolayısıyla bu bireylerin romantik ilişkilerden kaynaklanabilecek potansiyel risklere karşı daha güçlü oldukları ve daha sağlıklı aşk ilişkileri geliştirebilecekleri düşünülmektedir.

Ek olarak benlik saygısı düşük olan bireylerin, romantik partnerleri ile tutarlı ve güvenli bir taban oluşturmalarının daha zor olduğunu, ilişkiye dair daha az memnuniyet yaşadıklarını ve ilişkilerinde daha fazla çatışma olduğunu ifade eden Acevedo ve Aron (2009), bu gibi durumlar karşısında, benlik saygısı düşük olan bireylerin ilişkileri hakkında güvensizlik duygularının arttığını ve aşka yönelik yüklemelerinin saplantılı sevgi olarak ortaya çıkabildiğini de önemle vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu bireylerin ilişkilerinde bağlılık düzeylerinin de benlik saygısı ile paralel olarak düşeceği tahmin edilmektedir.

Öte yandan Maddey ve Rodgers (2009) araştırmalarında güvenli bağlanmanın, ilişki doyumu ve aşk bileşenleri ile ilişkili olduğunu savunmakta ve romantik ilişkilerde güvenliğe ilişkin duyguların, yakınlık kurmaya yol açtığını, reddedilme ve terk edilme korkuları olmaksızın, bireyin kendini ilişkiye daha fazla adanmasına ve bağlılık duygularının artmasına neden olduğunu belirtmektedir. Bu yönüyle bakıldığında, benlik saygısının yüksek oluşunun romantik ilişkilerde derinliğe yol açacağı ve bağlılık düzeyini arttıracığı düşünülmektedir.

Aynı zamanda, düşük benlik saygısı olan bireylerin partnerlerine ilişkin şüpheleri arttıkça kendilerinden de şüphe duyduklarına dikkat çeken Murray (1988) bir diğer yandan, bu bireylerin reddedilme ihtimalinden kendilerini koruyabilmek için partnerlerini veya ilişkilerini kendilerinden uzaklaştırma eğiliminde olduklarını vurgulamaktadır. Nitekim kendinden şüphe etmek romantik ilişkilerde bireyin kişisel başarısızlığına işaret etmekte ve romantik ilişkilerde güvensizliğe yol açabilmektedir. Bu nedenle Murray, Holmes ve Griffin (2000), düşük benlik saygısının bağlanma ve ilişkiye değer verme süreçlerini bozduğunu ifade etmekte ve düşük benlik saygısı olan bireylerin, benlik saygısı yüksek olan bireylere nazaran ilişkilerinde daha az değer gördüklerine inandıklarını belirtmektedir.

Bununla birlikte, benlik saygısı düşük olan bireylerin romantik ilişkilerde daha fazla problem yaşadıklarını ve bu problemlerle baş etmekte daha fazla zorlandıklarını belirten Vorauer ve Quesnel (2013), aynı zamanda bu bireylerin, partnerlerinin kendileri yönelik sevgileri konusunda daha az güvende hissetmelerinin ve dolayısıyla ilişkilerinden daha az memnun olmalarının muhtemel olduğunu da vurgulamaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında benlik

saygısının düşmesi ile aşk düzeyinin de düşmesi veya tam tersinin olması anlamlı görünmektedir. Nitekim daha önceki bulgular tartışılırken, benlik saygısının bir romantik ilişkiyi başlatma ve devam ettirme sürecinde ilişkiye dinamizm katan bir olgu olduğu sıklıkla ifade edilmektedir.

Gelişime açıklık

Son olarak araştırma bulguları arasında toplam örneklem grubunda romantik ilişkisi olmayan örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan diğer bir kişilik özelliği *gelişime açıklık* olmaktadır. Ashton ve Lee, (2004) gelişime açık bireylerin problem çözebilen, açık fikirli, yaratıcı, analitik düşünen, entelektüel olarak meraklı ve sanata önem veren bireyler olduğunu belirtmektedirler. Bağlılık bileşeni de Sternberg (1986) tarafından aşkın bilişsel bileşeni olarak ifade edilmekte ve bireyin uzun vadede bir romantik ilişkiyi sürdürme kararını işaret etmektedir.

Gelişime açıklık kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olmayan bireylerin *bağlılık* düzeyine etkisinin, bir romantik ilişkide olmaksızın bireylerin yenilik ve değişimlere daha açık hissetmeleri ancak bir romantik ilişkiye başladıkları zaman sandıkları kadar gelişime açık olamayacakları ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim romantik ilişkilere başlarken bir romantik eşte beğenilen bazı özelliklerin (sanatsal, yenilikçi, girişken) romantik çekimi arttırdığı ancak ilişki devam ettikçe bu özelliklerin romantik ilişki için bir dezavantaja dönüştüğü gözlenmektedir. Aynı zamanda, gelişime açık bireylerin rutin ve sıradan olandan ziyade, çeşitliliğe yatkın olma eğiliminde oldukları (McCrea ve Jhon, 1992) düşünüldüğünde, bu özelliklerinin romantik ilişkide *bağlılığı* koruma anlamında bireyleri olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

5.5.3.2. Cinsiyete Göre Bağlılık Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Araştırmadan elde edilen bulgular kadın ve erkek örneklem gruplarında, romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı, romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini ise *uyumluluk* ve *sorumluluk* kişilik özelliklerinin yordadığı görülmektedir. Diğer yandan, romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini sadece *sorumluluk* kişilik özelliği yordarken, romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Uyumluluk

Araştırma bulguları arasında romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın örneklem grubu ile romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem gruplarının *bağlılık* düzeyini pozitif yönde ortak

düzeyde yordayan değişkenlerden birinin *uyumluluk* kişilik özelliği olduğu görülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, kadınların erkeklere göre çatışma çözme süreçlerinde daha etkin, problem çözücü ve uyumlu davrandıkları vurgulanmaktadır (Çenesiz, 2015; De Wied, Branje ve Meeus, 2007; Gürcan, 2015).

Benzer şekilde Basım, Çetin ve Tabak (2009), kadınların romantik partnerleriyle yaşadıkları çatışma durumlarında daha olumlu ve yapıcı davrandıklarına, problemlili durum ile daha fazla yüzleşme cesareti gösterdiklerine, daha fazla kendilerini açtıklarına ve duygularını objektif bir şekilde daha fazla sergilediklerine işaret etmektedirler. Dolayısıyla, olumlu ve yapıcı bir ilişki çerçevesinde romantik partnerlerin kendini açmaları ve birbirlerine objektif yaklaşım sergilemelerinin ilişkiye yönelik bağlılıklarını artırdığı söylenebilir.

Aynı zamanda bu bulgunun kadınların Türk kültürü gibi geleneksel ve erkek egemen kültürlerde, erkeklere göre daha sıcak, besleyici ve boyun eğici olması beklendiği varsayımıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim Vatandaş (2007), Türk kadınlarının kültürel olarak kabul edilebilir sosyal rolleri barındırmak durumunda kaldıklarını ve geleneksel cinsiyet rolleri açısından kadınlardan daha kabul edilebilir ve itaatkar olmanın beklenildiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, kadınların romantik ilişkilerde daha fazla uyum göstermesi gerektirdiği ve bunun da ilişkiye bağlılık olarak algılandığı belirtilebilir.

Sorumluluk

Romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubu ile romantik ilişkisi olan ve olmayan erkek örneklem gruplarının *bağlılık* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıklayan değişken *sorumluluk* kişilik özelliği olmaktadır. Middleton (1993) yaptığı çalışmada sahiplenici aşkla sorumluluk kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmektedir. Türk toplumunda romantik ilişki yaşayan bireylerin birbirlerini aşırı derecede sahiplendikleri, hemen tüm etkinlikleri birlikte yaptıkları ve böylece kişisel bağımsızlık hissini azaldığı, erkeğin daha otoriter davrandığı, ilişkilerde süreklilik ve evlilik beklentilerinin yoğun olduğu gözlenmektedir (Yalçın, 2010).

Bu bakış açısıyla paralel olarak, romantik ilişkilerde kadınların bekçi işlevine hizmet etme olasılıklarının daha yüksek olduğunu, erkeklerin ise çoğunlukla ilişki başlatıcıları olarak hizmet etmek için sosyalleştiklerini ifade eden Zeigler-Hill ve Besser (2014), aynı zamanda romantik bir ilişkiyi başlatmanın daha fazla öz güven ve girişkenlik gerektirdiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla sorumluluk kişilik özelliğinin sahiplenici aşk ile pozitif yöndeki anlamlı ilişkisi düşünüldüğünde (Middleton, 1993; Wan, Luk ve La, 2000), bu kişilik özelliğinin özellikle erkeklerde bağlılık düzeyi üzerindeki etkisi daha anlaşılır görünmektedir.

Uyumluluk ve sorumluluk kişilik özelliklerinin romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın ve erkek örneklem gruplarında bağlılık düzeyini anlamlı düzeyde yordayan değişkenler olmalarının, romantik partneri olmayan öğrencilerin de belli bağlanma biçimlerinin ve kendi

bağlılık düzeylerine yönelik öngörülerinin olduğu düşünüldüğünde, bu bireylerin sorumluluğa ve uyumluluğa yatkınlıklarının, romantik ilişkilerde bağanma düzeylerine yansıtacağı tahmin edilmektedir. Aynı zamanda romantik partneri olmayan bireyler için romantik bir ilişkideki bağlılık, çoğu zaman arzu edilen ve idealize edilen temaları içermektedir (Sternberg, 1986). Bu nedenle, bireylerin bir romantik ilişkide olmaksızın bağlılığa yönelik değerlendirmelerinin, bir romantik ilişkide oldukları zamandan farklı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, uyumluluk ve sorumluluk kişilik özellikleri sadece romantik ilişkileri değil, tüm kişiler arası ilişkileri olumlu olarak etkileyen kolaylaştırıcı kişilik özellikleri olmaları (Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's, 2010) göz önünde bulundurulduğunda, her iki grupta da bağlılık düzeyini anlamlı olarak yordaması manidar görünmektedir.

Olumsuz değerlik

Sadece romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *bağlılık* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde açıklayan değişken ise *olumsuz değerlik*dir. Elde edilen bu bulgunun romantik bir ilişkide bireyin kendi öz-değerine yönelik olumsuz değerlendirmelerinin, sevilmezlik ve değersizlik inançlarını arttırabileceği ve paralelinde bağlılık düzeyini azaltabileceği ile açıklanabileceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda, bu bulgu olumsuz değerliğin düşük benlik saygısı ile ilişkisi açısından değerlendirildiğinde, Murray, Rose, Bellavia, Holmes ve Kusche'nin (2002) düşük benlik saygısı olan bireylerin, reddedilme kaygıları nedeniyle romantik partnerleri ile derin ilişkiler kurmadıklarına ilişkin bakış açısı dikkat çekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, benlik saygısı ve öz değere yönelik olumsuz algılamaların, beraberinde bağlılığı da olumsuz yönde etkilemesi manidar bulunmaktadır.

Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin yalnızca romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunda bağlılığı anlamlı düzeyde yordamasının, Carlson ve Rose'un (2007) kadınların romantik ilişkilerine yönelik kaygılarının, erkeklerden daha fazla olduğunu belirttiği bakış açısı ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bir romantik ilişki yaşayan kadınların sahip oldukları bu kaygılarının, ilişkilerine yönelik daha fazla beklenti içine girmelerine ve daha fazla hayal kırıklığı yaşamalarına yol açacağı tahmin edilmektedir. Sonuç olarak, bu kaygıların kadınların öz-değerlerini ve benlik algılarını düşürerek, bağlılık düzeyini etkileyeceği tahmin edilmektedir.

5.5.4. Üniversite Öğrencilerinde Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenler

Bu çalışma kapsamında, üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve romantik ilişki durumlarına göre üçgen aşk düzeyini yordayan değişkenler Tablo 5.4.'te sunulmaktadır. Buna göre *uyumluluk* kişilik özelliğinin tüm gruplarda öğrencilerin üçgen aşk düzeyini yordadığı görülmektedir. Diğer

yandan, *benlik saygısının* sadece romantik ilişkisi olan gruplarda üçgen aşk düzeyini yordadığı, romantik ilişkisi olmayan gruplarda ise üçgen aşk düzeyine herhangi bir katkı gücünün bulunmadığı gözlemlenmektedir. *Sorumluluk* kişilik özelliğinin ise toplam grup ve erkek örneklem gruplarında üçgen aşk düzeyini yordadığı belirlenmiştir. Ele alınan örneklem grupları açısından üçgen aşk düzeyini yordayan faktörler ve bu faktörlere ilişkin alanyazına dayalı tartışmalar aşağıda temel başlıklar altında sırayla sunulmaktadır.

Tablo 5.4.
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumlarına Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenler

Grup	Romantik İlişkisi Olan Grup	Romantik İlişkisi Olmayan Grup
Toplam Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Uyumluluk (+) Sorumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)	Uyumluluk (+) Sorumluluk (+)
Kadın Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+) Uyumluluk (+) Olumsuz değerlik (-)	Uyumluluk (+)
Erkek Örneklem Grubu	Benlik Saygısı (+)	Uyumluluk (+) Sorumluluk (+)

5.5.4.1. Romantik İlişki Durumuna Göre Üçgen Aşk Yordayan Değişkenler

Araştırma bulguları toplam örneklem grubunda romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde, *üçgen aşk* düzeyini anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerin *benlik saygısı* ile *uyumluluk*, *olumsuz değerlik* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubu açısından incelendiğinde ise *uyumluluk* ve *sorumluluk* kişilik özelliklerinin *üçgen aşk* düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, özellikle üçgen aşk kuramı temel alınarak yapılan araştırmalarda, üçgen aşk düzeyi temelinde toplam puan üzerinden bir değerlendirme yapılmadığı ve üçgen aşk kuramına yönelik çalışmaların üç bileşen üzerinden (yakınlık, tutku ve bağlılık) ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla üçgen aşk puanına yönelik bulguların tartışılması sürecinde Lee'nin Çok Boyutlu Aşk (1973), Hatfield'in Tutkulu ve Dostça Aşk (1988) ile Bowlby'nin Bağlanma Kuramı (1982) üzerinden gerçekleştirilen çalışmaların bulgulardan da yararlanılmaktadır.

Uyumluluk

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre toplam örneklem grubunda romantik ilişkisi olan ve olmayan örneklem gruplarının *üçgen aşk* düzeylerini pozitif yönde ortak düzeyde

açıklayan kişilik özelliklerinden birinin *uyumluluk* olduğu göze çarpmaktadır. Uyumluluk iyi huylu, anlayışlı ve huysuzluğa, huzursuzluğa, tartışmaya, eleştiriye karşı olma olarak nitelendirilip, aynı zamanda karşısındakine kuşkulu ve ters olmaktan çok merhametli ve yardımsever olmaya yatkın olmak olarak tanımlanmaktadır (Ashton ve Lee, 2004).

Araştırma bulguları incelendiğinde, uyumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olan ve olmayan toplam örneklem gruplarının hepsinde yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerinin her birini pozitif yönde anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir. İlgili alanyazında, uyumlu bireylerin olumlu ve olumsuz duygularını daha kolay düzenleyebildikleri (Tobin vd., 2000), uzlaşma becerilerinin daha güçlü olduğu (Sharma ve Raju, 2013), kişilerarası ilişkilerde daha az çatışma yaşadıkları (Bruck ve Allen, 2003) ve diğer bireylerle pozitif ilişkiler kurmaya daha fazla motive oldukları (Grazino vd., 1996) belirtilmektedir. Dolayısıyla uyumluluk kişilik özelliğinin bireylerin yakınlık, tutku, bağlılık ve sonuç olarak üçgen aşk düzeylerini pozitif yönde anlamlı olarak açıklaması manidar görünmektedir.

Uyumluluk kişilik özelliği aşk stilleri açısından ele alındığında Hendrick ve Hendrick (1989) çalışmalarında arkadaşça aşk ile yakınlık bileşeni arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Buna paralel olarak alanyazında arkadaşça aşkın daha çok uyumluluk kişilik özelliği ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Fehr ve Broughton, 2001; Lester ve Philbrick, 1988; Wan, Luk ve Lai, 2000). Arkadaşça aşk benzerliğe, birbirini gözetmeye ve ilgileri paylaşmaya dayanan bir aşk biçimi olarak nitelendirilmektedir (Özer ve Tezer, 2008). Bu aşk stiline sahip çiftlerin romantik ilişkilerinde çoğunlukla uyum ve anlayış aradıkları, aynı zamanda ilişki doyumlarının ve yakınlık duygularının yüksek oldukları belirtilmektedir (Paludi, 2012). Bu açıdan bakıldığında uyumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyine etkisi anlaşılır görünmektedir.

Bununla birlikte Karahasanoğlu (2016) ile White, Hendrick ve Hendrick (2004), uyumluluk kişilik özelliğinin oyun gibi aşk ile negatif yönde ilişkili olduğu ortaya koymaktadırlar. Oyun gibi aşk, bağlılığın düşük olduğu, çok eşliliğe açık, çoğunlukla kısa süreli ve eğlencenin ön planda olduğu bir aşk stili olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda bu aşk stiline sahip bireylerin ilişkileriyle ilgili olarak geleceğe dair planlar yapmaktan kaçındıkları belirtilmektedir (Paludi, 2012). Dolayısıyla, romantik bir ilişkide bağlılığın bu aşk stili için geçerli bir durum olmadığı ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Hendrick ve Hendrick (1989), oyun gibi aşkın, üçgen aşk bileşenleri ile negatif yönde anlamlı ilişkisine dikkat çekmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde, uyumluluk kişilik özelliğinin sağlıklı bir romantik ilişkide istendik bir özellik olduğu ve üçgen aşk düzeyini etkilemesinin manidar olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada Shaver ve Brennan (1992), güvenli bağlanma ve uyumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. İlgili alanyazında da güvenli

bağlanma ve üçgen aşk bileşenleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu vurgulanmaktadır (Levy ve Davis, 1988; Sternberg, 1986; Batinic, Milosavljevic ve Barisic, 2016). Sternberg (1997) de üçgen aşk kuramının ortaya çıkışından bu yana aşk bileşenlerinin bağlanma stilleri ile olan ilişkisine vurgu yapmaktadır. Özellikle güvenli bağlanmanın üçgen aşk düzeyi üzerindeki olumlu etkisi düşünüldüğünde, uyumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyini etkilemesi oldukça olası görünmektedir.

Sorumluluk

Toplam örneklem grubunda hem romantik ilişkisi olan hem de olmayan örneklem gruplarının *üçgen aşk* düzeylerini pozitif yönde ortak olarak yordayan bir başka değişken ise *sorumluluk* kişilik özelliğidir. Sorumluluk kişilik özelliğine sahip bireyler, hedeflere ulaşmak ve bütün görevleri tamamlayabilmek için kendi davranışlarını düzenleyebilen ve aktif plan yapabilen bireyler olarak nitelendirilmektedirler (Szalma ve Taylor, 2011).

Araştırmadan elde edilen bulgular, sorumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olan ve olmayan toplam örneklem gruplarında üçgen aşk bileşenlerinden hem tutku hem de bağlılık düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı gözlemlenmektedir. Daha önce de söz edildiği üzere, sorumlu bireyler, romantik ilişkilerde bireysel amaçlardan ziyade biz olmaya daha fazla odaklanmakta (McCrae ve John, 1992) ve çoğunlukla ciddi ilişkilere yönelmektedirler (Jonason, Hatfield ve Boler, 2015). Buradan hareketle, iki temel bileşen üzerinden sorumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyini pozitif yönde yordaması oldukça anlamlı görünmektedir.

Sorumluluk kişilik özelliği ile aşk stilleri arasındaki ilişkileri inceleyen Zeng, Pan, Zhou, Yu ve Liu (2016), sorumluluk kişilik özelliği ile oyun gibi aşk arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadırlar. Oyun gibi aşk özen ve çaba gerektirmeyen bir aşk stili olarak nitelendirilip, bu aşk stilinde romantik ilişkilerin uzun sürmediği belirtilmektedir (Lee, 1988). Buradan hareketle, sorumluluk kişilik özelliğinin uzun süreli ve bağlılık gerektiren ilişkilere olası katkısı dikkat çekmektedir.

Öte yandan, sorumluluk kişilik özelliğinin arkadaşça aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya koyduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Açikel, 2013; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bununla birlikte, arkadaşça aşkta başarmak için uğraşmak, aşırı kaygı duymamak, kendine güvenmek ve alıngan olmamak gibi özelliklerin daha çok gözlemlendiği belirtilmektedir (White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Bu açıdan bakıldığında, arkadaşça aşk ve sorumluluk arasında olumlu yönde anlamlı ilişkilerin olması olası görünmektedir. Arkadaşça aşkın üçgen aşk bileşenleri arasında yakınlık ve bağlılık ile anlamlı ilişkisi (Sternberg, 1997) açısından düşünüldüğünde, sorumluluk düzeyinin üçgen aşk düzeyine etkisi manidar bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, özgeci aşk stili açısından incelendiğinde, Lee'ye (1973) göre bu aşk stilindeki bireyler, romantik partnerini kusurlarına rağmen seven, partnerlerine karşı destekleyici ve affedici olan, partnerlerinin iyiliğini kendi iyiliğinden çok düşünen bireyler

olarak tanımlanmakta ve bu aşk stili en ideal aşk stili olarak nitelendirilmektedir. İlgili alanyazında da sorumluluk kişilik özelliği ile özgeci aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin bulunduğu dile getirilmektedir (Açıkel 2013; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Yine, Hendrick ve Hendrick (1989) özgeci aşk ile üçgen aşk bileşenlerinin pozitif yönde anlamlı düzeydeki ilişkilerine dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, sorumluluk kişilik özelliğinin aşkın olumlu formlarıyla oldukça uyumlu olduğu ve dolayısıyla üçgen aşk düzeyine olumlu katkısının bulunduğu söylenebilir.

Benzer şekilde Middleton (1993) ile Wan, Luk ve Lai (2000), sorumluluk kişilik özelliği ile sahiplenici aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmektedirler. Lee (1973) ise sahiplenici aşk stiline sahip bireylerin, ilişkilerinde oldukça duygusal davranışlar sergilediklerini ve aşık olmaya yönelik güçlü duygusal gereksinim duyduklarını belirtmektedir. Aynı zamanda Lee, bu bireylerin, ayrılığın olumsuz etkilerini uzun süre üzerlerinden atamadıklarını, romantik ilişkileri süresince ve ilişkileri bittikten sonra çoğunlukla acı çektiklerini ifade etmektedir. Buna paralel olarak Hendrick ve Hendrick (1989), sahiplenici aşk ile üçgen aşk bileşenlerinin pozitif yönde anlamlı ilişkisine dikkat çekmektedir. Bu ilişkiler ağı temelinde ele alındığında sorumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyine etkisi anlaşılır olmaktadır.

Benlik saygısı

Toplam örneklem grubunda sadece romantik ilişkisi olan örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde en güçlü açıklayan değişken *benlik saygısı* olmaktadır. Benlik saygısı, bireyin içinde bulunduğu dünyada diğerleriyle karşılaştırıldığında, kendini nasıl gördüğü ve hissettiği olarak tanımlanmaktadır (Stanton, 2016). Bu araştırmadan elde edilen önceki bulgular incelendiğinde, benlik saygısının romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunda üçgen aşk bileşenlerinin (yakınlık, tutku ve bağlılık) tamamını pozitif yönde anlamlı olarak açıkladığı görülmektedir.

Bununla birlikte, yüksek benlik saygısının romantik arzulanabilirlik ile ilişkili olduğu (Zeigler-Hill ve Myers, 2011) ve benlik saygısı yüksek bireylerin romantik partnerleri kendilerine çekmelerinin ve romantik ilişkiler kurmalarının daha olası olduğu (Pettijohn, Naples ve McDermott, 2010) belirtilmektedir. Bunun yanısıra Hatfield (1995), benlik saygısı yüksek olan bireylerin partner seçerken acele etmediklerini ve romantik anlamda kendilerine uygun eş bulmak için beklediklerini, benlik saygısı düşük olan bireylerin ise başkaları tarafından sevmeye daha fazla gereksinim duymaları nedeniyle, aşık olmaya daha yatkın olduklarını ve dolayısıyla daha aceleci davrandıklarını belirtmektedir. Dion ve Dion (1988) ise benlik saygısı yüksek bireylerin idealleri ile gerçek partnerleri arasındaki uyuşmanın, benlik saygısı düşük bireylere göre daha fazla olduğunu belirtmektedir.

Aynı zamanda kendine ve ortak fiziksel çekiciliğe ilişkin olumlu algulamaların bireyin kendini geliştirdiğini savunan Swami ve Allum (2012), eş fiziksel çekiciliğinin olumlu yansımalarının, bireyin benlik saygısının gelişmesine önemli oranda katkı sağladığını vurgulamaktadırlar. Buna ek olarak Swami ve Allum, romantik partner ile ortak çekiciliğinin olumlu yansımalarının daha iyi ilişki kalitesi, ilişki doyumu ve daha güçlü bir romantik aşk ile ilişkilendirildiğini savunmaktadırlar.

Bir başka açıdan ele alındığında ise güvenli bağlanma stiline benlik saygısını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını belirten Terzi ve Çankaya (2009) ile Arbona ve Power (2003), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kendilerini ve becerilerini olumlu yönde değerlendirme eğiliminde olduklarını ve olumlu bir benlik algısı geliştirdiklerini ifade edilmektedirler. Buna göre, aşkın bir bağlanma süreci olduğu ve bireylerin bağlanma biçimlerinin tercih ettikleri aşk türünü belirlediğini ileri sürülmektedir (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969; Hazan ve Shaver, 1987). Bu bilgiler ışığında, yüksek benlik saygısının romantik ilişkiye yönelik olumlu bir bakış açısı kazandırdığı, fiziksel çekiciliği artırdığı, bireylerin ilişkideki becerilerinde olumlu bir değerlendirme sağladığı düşünüldüğünde, aşka yönelik yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerine de olumlu bir katkı sağlaması anlaşılır görünmektedir.

Olumsuz değerlik

Araştırma bulgularına göre yalnızca romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini negatif yönde anlamlı düzeyde yordayan bir başka değişkenin, *olumsuz değerlik* kişilik özelliği olduğu görülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, bireyin kendisini iyi hissetmek için uğraşmak yerine, benliğinin iyi olduğunu bilmesinin ve buna inanmasının daha sağlıklı olacağı iddia edilmekte ve benliğin mutlak iyi olması öz değer ile ilişkilendirilmektedir. Yani bireyin başarısızlık hissettiği durumlar karşısında hala değerli, yetenekli ve iyi olduğunu düşünmesinin öz değer ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Woolfe, 2018).

Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin düşük benlik saygısı ve öz-değer ile anlamlı ilişkisi (Gençöz ve Öncül, 2012) odağında, öz-değeri düşük bireylerin, partnerlerinin özellikleri hakkında daha fazla kaygı duydukları (Doron ve Szepeswol, 2015) ve romantik partnerlerine ilişkin şüpheleri kendi benliklerine yönelttikleri (Murray, MacDonald ve Ellsworth, 1998) dikkat çekmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, olumsuz değerlik kişilik özelliğinin *üçgen aşk* düzeyine negatif yönde anlamlı etkisi manidar bulunmaktadır.

Bununla birlikte, öz-değerin, benliğin kararlı, tutarlı ve güvenilir tarafını temsil ettiği ve arttırılıp azaltılamayacağı belirtilmektedir (Hibbert, 2013). Aynı zamanda öz-değer, bireyin her şeyi başarabileceğine ve sonsuz değere sahip olduğuna yönelik inançları ile ilişkilendirilmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, düşük öz değer ve dolaylı duygu odaklı başa çıkma stratejilerinin psikolojik iyi oluş ile negatif ilişkili olduğunu ve kaygı ve depresyon ile

pozitif ilişkili olduğunu bildirilmektedir (Bardone-Cone, Lin ve Butler, 2017; Zeigler, Hill ve Holden, 2013). Bu açıdan bakıldığında, öz-değerin birey üzerindeki olumsuz etkisinin, bireyin romantik ilişkisine ve dolayısıyla üçgen aşk düzeyine etkisi manidar görünmektedir.

5.5.4.2. Cinsiyete Göre Üçgen Aşk Boyutunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi

Araştırmadan elde edilen bulgular kadın ve erkek örneklem gruplarında, romantik ilişki yaşama durumuna göre incelendiğinde, romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini *benlik saygısı* ile *uyumluluk* ve *olumsuz değerlik* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı, romantik ilişkisi olmayan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini ise sadece *uyumluluk* kişilik özelliğinin yordadığı görülmektedir. Diğer taraftan romantik ilişkisi olan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini sadece *benlik saygısı* yordarken, romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini ise *sorumluluk* ve *uyumluluk* kişilik özelliklerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Benlik saygısı

Romantik ilişkisi olan kadın ve erkek örneklem grupları açısından değerlendirildiğinde, *benlik saygısı* değişkeninin her iki grupta da *üçgen aşk* düzeyini pozitif yönde en güçlü açıklayan ortak değişken olduğu belirlenmiştir. Benlik saygısı bireyin eylemlerine bağlı olarak kendini nasıl hissettiği ile ilişkili olup, kim olduğu, ne tür eylemler yaptığı, kendi için neleri beklediği ve hayatını yönlendirmek için neleri seçtiği ile yakından ilişkilidir (Stanton, 2016).

Benlik saygısının yalnızca romantik ilişkisi olan kadınların ve erkeklerin *üçgen aşk* düzeyini anlamlı düzeyde açıkladığına ilişkin elde edilen bu bulgunun, bir romantik ilişki içinde olmanın bireyin benlik saygısını arttırabileceğine yönelik bakış açısı ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim Çanakçı (2000), sürekli romantik ilişkisi olan bireylerin ilk kez bir romantik ilişki yaşayan veya hiç romantik ilişki yaşamamış bireylere göre daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarına dikkat çekmektedir. Bu bakış açısına paralel olarak Pines (2005), aşık olmanın özgüveni arttırdığını ve bireyin sevilebilir biri olduğuna yönelik inançlarını güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Buradan hareketle, yüksek benlik saygısı olan bireylerin, sağlıklı bir romantik ilişkide, sevilebilir ve değerli bir birey olduklarına yönelik algılamalarının artacağı ve paralel olarak *aşk* düzeylerinin yükseleceği tahmin edilmektedir.

Uyumluluk

Romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın örneklem grubu ile romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem gruplarının *üçgen aşk* düzeyini pozitif yönde ortak olarak yordayan bir başka değişkenin *uyumluluk* kişilik özelliği olduğu görülmektedir. Araştırmanın önceki bulguları incelendiğinde, uyumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın ve erkek örneklem gruplarının çoğunda yakınlık, tutku ve bağlılık düzeylerini açıklayan bir değişken

olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında uyumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyini de anlamlı olarak yordaması manidar görünmektedir.

Uyumlu bireyler başkalarını olumlu algılamakta, sosyal etkileşimlerde daha duyarlı olmakta, romantik ilişkiler kurma ve sürdürme anlamında daha başarılı olmaktadır (Tobin, Graziano, Vanman ve Tassinary, 2000). Cinsiyet açısından ele alındığında Johnson ve Ostendorf (1993), uyumluluk kişilik özelliğinin çeşitli araştırmacılarca oldukça istenen özellikleri içeren ve kadın olmakla da büyük ölçüde ilişkili görülen bir boyut olduğuna işaret etmektedirler. Bu bakış açısına paralel olarak Burton, Hafetz ve Henninger (2007), kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde uyumluluk sergilediklerini belirtmektedirler. Bu çalışmalar açısından ele alındığında, uyumluluk kişilik özelliğinin kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu öne sürülmektedir. Diğer yandan, uyumluluk değişkeninin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunda da üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordaması, genel olarak bu kişilik özelliğinin erkekler açısından da romantik bir ilişkide istendik bir özellik olması ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Olumsuz değerlik

Yalnızca romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini negatif yönde anlamlı olarak açıklayan değişken *olumsuz değerlik* kişilik özelliği olmaktadır. Araştırmadan elde edilen önceki bulgular, olumsuz değerlik kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun yakınlık, bağlılık ve tutku düzeylerinin her birini anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Bu yönüyle ele alındığında, olumsuz değerlik kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyini etkisi anlamlı görünmektedir.

Olumsuz değerlik kişilik özelliği, kişiliğin olumsuz bir boyutunu temsil etmekte ve problemleri durumla mücadelede cesaret ve öz değer eksikliğini temsil eden, duygusal odaklı başa çıkmayı ve problemleri durumu pasif olarak kabul etmeyi tercih eden bir özellik olarak adlandırılmaktadır (Gençöz ve Öncül, 2012). Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin yalnızca romantik ilişkisi olan kadın örneklem grubunun, üçgen aşk düzeyini anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olmasının, kadınların bir romantik ilişkide kendilerini ve ilişkilerini erkeklere nazaran daha detaylı inceledikleri (Carlson ve Rose, 2007) ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu bakış açısına paralel olarak, kadınların bir romantik ilişkide kendi öz değerlerine ve benlik saygılarına yönelik daha fazla şüphe edecekleri ve bunu da var olan aşk düzeylerine daha fazla yansıtacakları tahmin edilmektedir.

Sorumluluk

Son olarak *sorumluluk* kişilik özelliğinin sadece romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini pozitif yönde anlamlı düzeyde en güçlü açıklayan değişken olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın önceki bulguları göz önüne alındığında, sorumluluk kişilik özelliğinin romantik ilişkisi olmayan erkek örneklem gruplarının hepsinde

yakınlık, bağlılık ve tutku düzeyini anlamlı düzeyde açıklayan bir değişken olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sorumluluk kişilik özelliğinin üçgen aşk düzeyini etkisi manidar görünmektedir.

Sorumluluk kişilik özelliği güven, düzen, sorumluluğu bilme, başarmak için uğraşma, ihtiyatlı olma gibi özellikleri içermektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Alanyazın incelendiğinde, sorumluluk kişilik özelliği ile aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ifade eden çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic's, 2010; Engel, Olson ve Patrick, 2002; Middleton, 1993; Wan, Luk ve Lai, 2000; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Sorumluluğun yalnızca romantik ilişkisi olmayan erkeklerde üçgen aşk düzeyini açıklamasının, yine erkeklerin bir romantik ilişkide olmaksızın aşka yönelik değerlendirmelerinin daha hayali ve arzu edilir olacağı ile bağlantılı olabileceği varsayılmaktadır.

5.6. Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerinin Üçgen Aşk ve Bileşenlerini Yordamayan Değişkenler

5.6.1. Toplam Örneklem Gruplarında Üçgen Aşk Düzeyini Yordamayan Değişkenler

Araştırma bulguları toplam örneklem grupları açısından incelendiğinde, *dışadönüklük*, *duygusal tutarsızlık* ve *gelişime açıklık* kişilik özelliklerinin üniversite öğrencilerinin *üçgen aşk* düzeylerine anlamlı bir katkılarının olmadığı gözlemlenmektedir. Dışadönüklük kişilik özelliği açısından ele alındığında Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010), bu değişkenin sadece üçgen aşk bileşenleri arasında yer alan tutku bileşeni ile pozitif yönde ilişkili olabileceğini belirtmekte ve Eysenck ve Wakefield'in (1981), dışadönüklük kişilik özelliğinin ilişki uyumu üzerinde önemli bir rol oynamadığı varsayımını desteklemektedirler. Bir başka deyişle Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010), dışadönüklüğün aşk iletişimini başlatmada güçlü bir dinamik olabileceğini ancak ilişkiyi devam ettirme sürecinde yetersiz kaldığını belirtmektedirler.

Araştırma bulguları *duygusal tutarsızlık* kişilik özelliği açısından değerlendirildiğinde, bu çalışmada elde edilen bulguların, alanyazında duygusal tutarsızlığın üçgen aşk bileşenlerinden hiçbirisiyle ilişkili olmadığını ortaya koyan çalışmalarla (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Engel, Olson ve Patrick, 2002) paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir. Diğer yandan bazı araştırmalar, duygusal tutarsızlık düzeyi yüksek olan bireylerin romantik ilişkilerinde daha büyük bir istikrarsızlık sergilediklerini belirtmektedirler (Cramer, 1993; Kelly ve Conley, 1987; Karney ve Bradbury, 1995; Kurdek, 1993). Evli bireylerle yapılan çalışmalarda ise duygusal tutarsızlık düzeyi yüksek bireylerin daha fazla evlilik

memnuniyetsizliği bildirdikleri vurgulanmaktadır (Eysenck ve Wakefield, 1981; Karney ve Bradbury, 1995; Lester, Haig ve Monello, 1989; Thomsen ve Gilbert, 1998). Bu açıdan incelendiğinde, duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin evlilik gibi uzun süreli ilişkilerde aşk düzeyi üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabildiği, ancak henüz romantik bir ilişki yaşamamış ya da romantik bir ilişkinin başlangıcındaki bireylerin aşk düzeylerine herhangi bir katkı sunmadığı ifade edilebilir.

Araştırma bulguları *gelişime açıklık* kişilik özelliği açısından ele alındığında, alanyazındaki araştırma bulgularına (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Engel, Olson ve Patrick, 2002) paralel olarak bu değişkenin yine üniversite öğrencilerinin üçgen aşk bileşenlerine anlamlı düzeyde katkısının olmadığı belirlenmiştir. Diğer yandan, araştırma bulgularına göre *benlik saygısı* ve *olumsuz değerlik* değişkenlerinin yalnızca romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun *üçgen aşk* düzeyini anlamlı olarak yordamayan değişkenler olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Benlik saygısı değişkeninin romantik ilişkisi olan toplam örneklem grubunda üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordarken, romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunun üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordamamasının önemli bir nedeninin, aşık olmanın arzulan bir deneyim olmasına ve bu deneyime sahip olmanın bireyin benlik saygısını ve öz yeterliğini arttırdığına (Aron, Paris ve Aron, 1995) yönelik bakış açısıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu bakış açısıyla paralel olarak aşık olmanın öz güveni arttırıp, benlik saygısını güçlendirdiği savunulmaktadır (Pines, 2010). Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı (Bandura, 1999) çerçevesinde değerlendirildiğinde ise bireyin romantik ilişki deneyimi arttıkça, kendine ve romantik partnerine yönelik daha gerçekçi değerlendirmelerde bulunabildiği görülmektedir. Bu değerlendirmelerin de bireyin kendilik algısını etkilediği düşünülmekte ve bu etkinin bireyin kendini sevebilir ve değerli bir birey olarak görmesine yol açacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla, henüz böyle bir deneyime sahip olmayan öğrencilerin benlik saygılarının üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordamaması manidar görünmektedir.

Olumsuz değerlik kişilik özelliğinin de yine sadece romantik ilişkisi olmayan toplam örneklem grubunda anlamlı bir yordayıcı olmadığı bulgusu, bu kişilik özelliğinin öz-değer ve benlik saygısı ile ilişkili olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Bireylerin şu anda deneyimlemedikleri bir durum üzerinden üçgen aşk düzeylerinin, öz değerleriyle bağlantılı olarak yükselmesini ya da azalmasını beklemek anlamsız olmaktadır. Aynı zamanda, olumsuz değerlik kişilik özelliğinin, bireyin kendine yönelik olumsuz atıflarını içermesi ve endişeleri ile ilgili olması (Gençöz ve Öncül, 2012) göz önünde bulundurulduğunda, olmayan bir ilişki üzerinden endişe etmenin de anlamlı olmayabileceği değerlendirilmektedir. Elbette ki bu durum, romantik ilişkisi olmayan bireylerin bu konuda bir öz değerlendirmelerinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Sadece bu özelliklerin araştırmadaki örneklem grubu açısından üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordamadığını göstermektedir.

5.6.2. Kadın ve Erkek Örneklem Gruplarında Üçgen Aşk Düzeyini Yordamayan Değişkenler

Araştırma bulguları, romantik ilişkisi olan ve olmayan kadın ve erkek örneklem grupları açısından *dışadönüklük*, *duygusal tutarsızlık* ve *gelişime açıklık* değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin *üçgen aşk* düzeylerini anlamlı düzeyde yordamadıklarını ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgular, çalışmanın toplam örneklem grupları açısından ortaya çıkan bulgularla paralellik göstermektedir.

Bulgular *dışadönüklük* açısından değerlendirildiğinde, bu özelliğin ilişkinin başlangıcında beğenilen bir özellik olsa da ilerleyen süreçlerde partnerler tarafından bir dezavantaj olarak nitelendirilebileceği ve bu süreçte cinsiyete özgü bir farklılık bulunmadığı (Wortman ve Wood, 2011) şeklinde yorumlanabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, kişilerarası çatışmalar ele alındığında, dışadönüklüğün baskınlık ve rekabet ile pozitif yönlü, kaçınma ile negatif yönlü bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir (Antonioni, 1998; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007; Schneer ve Chanin, 1987). Romantik bir ilişkide rekabet, baskınlık ya da kaçınmadan öte uyumluluk ve sorumluluk kişilik özelliklerinin romantik aşkı geliştiren özellikler olduğu düşünüldüğünde, dışadönüklük kişilik özelliğinin romantik ilişkiler dışındaki ilişki biçimlerine özgü bir nitelik barındırabileceği değerlendirilmektedir. Buna paralel olarak, bu yaklaşım biçiminin romantik ilişki açısından kadın ve erkeklerde oldukça benzer şekilde nitelendirildiği öngörülmektedir.

Bulgular *duygusal tutarsızlık* açısından değerlendirildiğinde, bu kişilik özelliğinin uyum sağlama süreçleri, ruhsal sağlık problemleri ve yaygın psikiyatrik sorunlarla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bildirilmektedir (Abrams, Young, Alexopoulos ve Holt, 1991). Bununla birlikte, duygusal tutarsızlık düzeyi yüksek olan bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha fazla uyumsuzluk sergileyecekleri ve çatışmadan kaynaklanan dürtülerini kontrol etmekte daha fazla zorlanacakları ifade edilmektedir (McCrae ve Costa, 2010). Yine, duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin bireylerin yaşamdaki stresli taleplerle başa çıkma olasılıklarını düşürdüğü vurgulanmaktadır (Atkinson ve Violato, 1994; Boyes ve French, 2009). Görüldüğü üzere her ne kadar duygusal tutarsızlık çeşitli problem davranışlarla ilişkili görünse de romantik bir ilişkinin başlangıcında ya da hayali bir romantik ilişki temelinde bu özelliğinin olası etkilerinin tam olarak ortaya çıkmayacağı ya da anlaşılmayacağı varsayılmaktadır. Nitekim, bu özelliğin ortaya çıkardığı olumsuzluklar daha çok evli bireylerle yapılan çalışmalarda (Eysenck ve Wakefield, 1981; Karney ve Bradbury, 1995; Lester, Haig ve Monello, 1989; Thomsen ve Gilbert, 1998) gözlemlenmektedir. Buradan hareketle, duygusal tutarsızlığın daha çok ilişki süresine bağlı olarak ortaya çıkabileceği varsayımıyla, bu kişilik özelliğinin kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde bir yansımalarının henüz görülmemesi manidar olmaktadır.

Gelişime açıklık kişilik özelliği açısından bulgular değerlendirildiğinde ise bu kişilik özelliğine sahip bireylerin tartışmacı yapılarından dolayı çok fazla çatışma yaşama eğiliminde oldukları (Bono vd., 2002) ve kendi duygu, düşüncelerini ön plana çıkarmalarının bir sonucu olarak, çatışma çözme yaklaşımlarından uzlaşma ve iş birliği yaklaşımlarını benimsemedikleri ortaya konulmaktadır (Chanin ve Schmeer, 1984; Moberg, 2001; Park ve Antonioni, 2007). Bu açıdan bakıldığında, duygusal tutarsızlıkta olduğu gibi daha çok ilişki süresine ve türüne bağlı olarak gözlemlenebileceği varsayımıyla, bu kişilik özelliğinin kadın ve erkek örneklem gruplarında üçgen aşk düzeyini anlamlı olarak yordamaması oldukça olası görünmektedir.

6. ÖNERİLER

Romantik aşka yönelik algı, tutum ve beklentiler çoğunlukla ebeveyn ilişkilerini gözleme, ilk romantik ilişkiler, okunan kitaplar, izlenen filmler veya medya kanallarının etkisi ile gelişmekte ve değişmektedir. Bununla birlikte, genel olarak ergenlik döneminde başlayan romantik ilişkilerin, genç yetişkinlik döneminde hız kazandığı ifade edilmektedir (Connolly, Craig, Goldberg ve Pepler, 2004; Montgomery, 2005). Dolayısıyla, üniversite yıllarında aşka yönelik bakış açısının gelişmeye ve değişmeye devam ettiği düşünüldüğünde, romantik ilişki deneyimlerinin ve bu deneyimler sonucu elde edilen bakış açılarının daha sonraki aşk ilişkilerine ve evliliğe sağlıklı bir şekilde aktarımının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bakış açısıyla, bu bölümde, alan uygulamalarına ve araştırmalara yönelik çeşitli öneriler yer almaktadır.

6.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular paralelinde Üçgen Aşk Kuramını oluşturan yakınlık, tutku ve bağlılık bileşenlerinin hayali ya da gerçek bir romantik ilişki içerisinde üniversite öğrencilerinin aşk düzeylerinin temel boyutlarının anlaşılmasına ve açıklanmasına katkı sağlayabilecekleri ön görülmektedir. Bu temelde, araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle, üniversite öğrencilerinin aşk düzeylerine yönelik farkındalık kazanmalarına katkı sağlayacak çeşitli psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin geliştirilmesine katkı sağlanabileceği öngörülmektedir.

Aynı zamanda, bu araştırmanın sonuçlarına göre romantik aşkı olumlu ya da olumsuz etkileyen kişilik özelliklerinin belirlenmesi sayesinde, özellikle üniversite psikolojik danışmanlığı ile evlilik ve çift danışmanlığı alanındaki uygulamalara önemli bir bakış açısı kazandırılabilceği düşünülmektedir. Özellikle bulgular arasında dikkat çeken *uyumluluk* ve *sorumluluk* kişilik özelliklerinin, neredeyse tüm örneklem gruplarında aşk düzeyini olumlu olarak etkilemesi, bu kişilik özelliklerinin romantik ilişkilerde işlevsel yönünü büyük oranda ortaya koymaktadır. Bunun yanında Türk kültüründe altıncı özellik olarak tespit edilen *olumsuz değerlik* kavramının aşk düzeyine olumsuz etkisinin anlaşılması ile bireylerin öz-değer ve benlik algılarının arttırılmasına yönelik müdahale yöntemlerinin programlanması ve rehberlik etkinliklerin düzenlenmesi gerekebilir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle aile, evlilik ve çift danışmanlığı alanlarında çalışan uzmanlar, çiftlerin birbirlerini daha iyi anlamalarına, ilişki uyumlarını arttırmalarına ve çiftler arasında yaşanan çatışmaları azaltmalarına yönelik müdahalelerde bulunabilirler. Özellikle çiftler arasında aşk düzeylerindeki farklılıklar, iletişim tarzlarında ve

ilişkilerinde sorun olarak gördükleri problemlerde farklılıklar oluşturarak ilişkiden sağlanan doyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Diğer taraftan, aşk düzeylerindeki benzerliklerin çiftlerin birbirilerini daha iyi anlamalarına, problemleri benzer şekilde algılamalarına ve ilişkiden sağlanan doyumun artmasına yol açacağı öngörülmektedir.

Bunlara ek olarak, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ile sağlıklı yollardan baş etmelerine katkı sunmak amacıyla hizmet veren Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'nin, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkilerin doğasına yönelik farkındalık geliştirmeleri açısından, çeşitli önleyici ve gelişimsel programlar oluşturmaları oldukça anlamlı görünmektedir. Nitekim Üniversite PDR Merkezlerine öğrencilerin en sıklıkla başvurdukları konulardan birinin, romantik ilişkilerde yaşanan zorluklar olduğu düşünülmektedir. Romantik ilişki sorunlarına yönelik destek almak için PDR Merkez'lerine başvuran öğrenciler, öncelikle bireysel görüşmeleri tercih etmektedirler. Bireysel psikolojik danışma yoluyla romantik ilişkilere yönelik iletişim çatışmaları, öfke kontrolsüzlüğü, kıskançlık, şiddet eğilimleri, terk edilme korkuları gibi konularda yaşanan sorunlar dile getirilmekte birlikte, bazen de romantik ilişkinin bitmesiyle yaşanan değersizlik, sevilmezlik, yalnızlık ve çaresizlik duyguları paylaşılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bulgular aracılığıyla, benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin aşk üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, romantik bir ilişkideki bireylerin yaşadıkları ilişki problemlerine yönelik farklı bireysel müdahale stratejilerinin geliştirilmesi ve sürecin bireylerin kişilik özellikleri çerçevesinde yeniden gözden geçirilmesine önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

Bununla birlikte, üniversite bünyelerinde gerçekleştirilecek grupla psikolojik danışma, çalışma grupları, grup rehberliği etkinlikleri ve çeşitli seminerleri kapsayan hizmetler temelinde üniversite öğrencileri için, belli kuramsal temeller içerisinde romantik aşkın ne olduğu, nasıl olduğu, neden önemli olduğu ve aşk ilişkilerinde yaşanan zorluklarla nasıl baş edileceği konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bunun yanında çeşitli broşür, kitapçık ve internet kaynakları gibi öğrencilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri kendine yardım materyallerinin hazırlanması ile öğrencilerin yaşadıkları aşka yönelik algı, tutum ve beklentilerine yönelik farkındalıklarının arttırılabileceği tahmin edilmektedir. Nitekim kendileri ve romantik partnerleri ile ilgili farkındalık sağlayan bireylerin, romantik ilişkilerinde aşka yönelik daha sağlıklı algılamalar yoluyla daha doyumlu, anlamlı ve uyumlu ilişkiler içinde yer alacakları beklenmektedir.

Aynı zamanda, üniversite PDR Merkezleri bünyesinde, üniversite öğrencilerinin “yakınlık” temelli gelişim görevleri kapsamında sosyal ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çeşitli akran grupları oluşturulabilir ve akran danışmanlığı uygulamaları gerçekleştirilebilir. Bu uygulamalar yoluyla belli eğitimler almış akran danışmanlar ile sağlanacak daha güvenli bir

kanal aracılığıyla romantik ilişkilerde zorluk yaşayan öğrencilerin tespit edilmesi ve yaşadıkları sorun düzeyine bağlı olarak PDR Merkezlerine yönlendirilmeleri sağlanabilir.

Öte yandan, üniversite öğrencilerinin kendi aşk düzeylerine yönelik farkındalık sağlamaları, kendilerine uygun romantik partneri bulmaları ve çift uyumlarını arttırmak adına "evlilik öncesi ilişki geliştirme programları" geliştirilebilir. Özellikle evlilik öncesi düzenlenecek çalışmalarla bireylerin öncelikle kendi kişilik özelliklerinin ve benlik saygılarının aşk düzeylerine etkisini gözden geçirmeleri sağlanabilir. Böylece bu programlar bireylerin benzer aşk düzeyine sahip, kendilerine uygun eşi seçmeleri noktasında bireylere yardımcı olabilir. Bununla beraber yapılacak başka çalışmalarla, bir evlilik ya da çift süreçleri olan ilişkiyi başlatma, devam ettirme ve sonlandırma aşamalarında aşk düzeyine yansıma biçimleri incelenebilir.

Romantik ilişkilerin ilk olarak ergenlik döneminde kurulmaya başlandığı ve aşka yönelik algılamaların bu yaş dönemlerinde oluştuğu düşünüldüğünde, özellikle *Millî Eğitim Bakanlığı*'nda hizmet veren rehber öğretmenlerin ergenlik dönemindeki öğrencilere, romantik ilişkilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yapmaları uygun olabilir. Bunun yanında, yine okul rehberlik servislerince yürütülecek önleyici ve gelişimsel çalışmalar paralelinde öğrencilerin benlik saygılarını artırma ve olumlu kişilik özellikleri geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütülebilir.

Bunlara ek olarak, bu gelişim dönemindeki öğrencilerin ailelerine yönelik yapılacak *Aile Eğitimi ve Destek Programları* ile romantik ilişkilerin öğrencilerin kimlik ve kişilik gelişimindeki rolü ve ebeveynlerin bu süreçte çocuklarına yönelik nasıl tutumlar sergilemeleri gerektiği ele alınabilir. Buna ek olarak *Millî Eğitim Bakanlığı* önderliğinde çeşitli sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle kurulan *Anne Çocuk Eğitimi ve Baba Destek Programları* ile erken çocukluk döneminde ebeveyn ve çocuk arasındaki bağlanma süreçlerinin romantik ilişkilerin gelişimine katkısı göz önünde bulundurularak, ebeveynlere yönelik çalışmalar organize edilebilir. Son olarak amacı öğrencilerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmak olan *Değerler Eğitimi* okullarda yaygınlaştırmanın, bireylerin sağlıklı kişilik özellikleri ve olumlu bir benlik algısı oluşturmada yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda çalışmanın önemli bulgularından biri olan, öğrencilerin olumlu benlik algılarının aşk düzeyini anlamlı düzeyde yordayıcı rolü açısından değerlendirildiğinde, bir kurum olarak üniversitelerin öğrencilerin benlik algılarını ve öz-değerlerini geliştirmelerine ve güçlendirmelerine yönelik çalışmalar organize etmeleri oldukça önemli görünmektedir. Bu anlamda özellikle öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını, duygularını, düşüncelerini, duygusal ve sosyal ilişkilerdeki sınırlarını tanımlarını sağlayacak kişisel ve sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve öğrencilerin bu etkinliklere katılması yönünde cesaretlendirilmesi ile yaşayacakları romantik ilişkileri diğer yaşam alanlarını ihmal ederek, yaşamlarında merkeze

almaları noktasında koruyabilir. Bu sayede öğrencilerin sevmeye ve sevilme gereksinimlerinin yanında tanınma, sosyalleşme, başarıya gibi birçok ihtiyacını fark etmesiyle, kendini daha güçlü ve güvende hissedeceği ve yaşadığı aşk ilişkisine enerjisini daha sağlıklı yansıtacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla üniversite bünyelerinde yer alan *Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlıklarının* bu anlamda nitelikli çalışmalar yapmasının ve *Üniversite Gençlik Merkezleri* bünyesinde oluşturulan toplulukların, öğrencilerin gereksinim alanlarına yönelik düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Öte yandan araştırmanın diğer bulguları arasında, *sorumluluk ve uyumluluk* kişilik özelliklerinin aşk düzeyine olumlu yönde desteklediği, *olumsuz değerlik* arttıkça aşk düzeyinin olumsuz etkilendiği yer almaktadır. Bu bulgulardan hareketle, sosyal sorumluluk projeleri gibi üniversite bünyesinde gerçekleştirilecek etkinlikler yoluyla, üniversite öğrencilerinin sorumluluk almak ve devam ettirmek gibi özelliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar tasarlanabilir.

Kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde, özellikle de çocuklar ve genç yetişkinler üzerindeki etkisi sosyal bilimler alanyazınında en çok çalışılan konular arasında yer almaktadır (Zuckerman ve Zuckerman, 1985). Bunun yanında, sosyolojik ve psikolojik açıdan medya ve kitle iletişim araçları dinleyici/izleyici üzerinde bilişsel, duygusal ve davranışsal etkiler yaratmaktadır. Özellikle çocukların ve genç yetişkinlerin izlenen filmlerdeki, dizilerdeki ve magazin programlarındaki karakterlere benzeme eğilimleri, modelleme süreçlerinin bir parçası olarak yaşamlarına yansımaktadır. Modelleme, sosyal öğrenme kuramı içerisinde yer alan önemli bir öğrenme ilkesi olup, Bandura (1997) tarafından geliştirilmiştir. Bandura'nın temel önermesi, "biz diğerlerini gözlemleyerek öğreniriz" şeklinde ifade edilmektedir.

Bu model alma süreci genç yetişkinlerde, romantik ilişkilerde nasıl bir aşık olunması gerektiği ve bir romantik ilişkide nelerin tolere edilip nelerin edilmeyeceğine yönelik bir bakış açısına yol açmakta ve ortaya çıkan romantik aşk kavramı çoğu zaman gerçekçi olmayan, abartılı ve hayali bir aşkı temsil etmektedir. Bu nedenle özellikle romantik ilişkilere ve aşka yönelik temaları dizi, film ya da reklamların daha gerçekçi bir şekilde yapılandırılması ve aşka yönelik abartı ve katılıktan uzak olması gerekmektedir.

6.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma sadece Mersin Üniversitesi'nde bulunan ve Eğitim, İktisadi İdari Bilimler, Mühendislik, İletişim, Fen-Edebiyat ve Turizm Fakültelerinin belirli bölümlerinde öğrenim görmekte olan 895 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Gelecekte, farklı fakültelerde veya farklı örneklem gruplarıyla (nişanlı, evli ya da flört eden çiftler vb.) yapılacak çalışmalar

yoluyla üçgen aşk ve bileşenlerini yordaması muhtemel çeşitli değişkenler (bağlanma stilleri, kültür, kıskançlık, vb) üzerinden yeni çalışmalar yapılabilir.

Bunun yanında, belli örneklem gruplarında romantik çiftlerin belirlenmesi ile üçgen aşk ve bileşenlerinin düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılarak, çiftlerin üçgen aşk düzeylerine ilişkin benzerlik ve farklılıklarının, diğer bazı değişkenlerle (ilişki doyumu, ilişki uyumu, ilişki niteliği gibi) ilişkisi araştırılabilir. Bununla birlikte, çeşitli üniversitelerde gerçekleştirilecek benzer çalışmalar ile üniversiteler arasında karşılaştırmalar yapılabilir ve böylece üniversite kültürünün üçgen aşk düzeyine katkısının gözlenmesi mümkün olabilir.

Aynı zamanda, bu çalışmada üçgen aşk düzeyini yordaması muhtemel değişkenler incelenirken sadece benlik saygısı ve kişilik özellikleri değişkenleri (sorumluluk, uyumluluk, dışa dönüklük, gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlik) ile çalışılmıştır. Bunun yanında bu çalışmada romantik ilişki süresi, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerinin üçgen aşk düzeyi açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmıştır. Ancak bunların dışında üçgen aşk düzeyini yordayan ve üçgen aşk düzeyi ile ilişkisi olduğu düşünülen ilişki doyumu, ilişki niteliği, öznel iyi oluş, bağlanma stilleri, yaş gibi farklı değişkenlerin yer aldığı çalışmalar yürütülebilir. Bununla birlikte, romantik aşkı tanımlama biçiminin, aşka yatkınlığın, aşık olma eğiliminin ve aşk ilişkisinin nasıl ilerlediğini yönelik algılamaların kültüre dayalı olarak oldukça farklılıklar gösterdiği (Gao, 2001) düşünüldüğünde, bu konuda kültürlerarası araştırmaların yapılması ilgili alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Ayrıca bu çalışmada Türk örneğinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan, aynı zamanda Robert Strenberg' in (1986) aşkın üç bileşeni (yakınlık, tutku ve bağlılık) içerdiğini belirttiği ve "Üçgen Aşk Kuramı" çerçevesinde geliştirdiği *Üçgen Aşk Ölçeği* 'nin, alanda geliştirilen ve Türkiye'de uyarlama çalışmalarının yapılan, diğer aşk ölçekleriyle yeniden karşılaştırmalı olarak incelenmesinin alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte Türk kültüründe var olan aşk anlayışına belirlemek, aşka ilişkin bakış açılarına yönelik daha derin bilgilere ulaşmak için yapılacak nitel çalışmalar ile aşka katkı sunan ya da engelleyen faktörlerin daha derinlemesine incelenmesinin ya da yeni ölçekler geliştirilmesinin alana önemli katkılar sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda çok sayıda istatistik tekniği içinde barındıran, sosyal bilim araştırmalarında ve özellikle de davranış bilimlerinde nedensel ilişkilerin tanımlanmasında önemli bir yeri olan, Yapısal Eşitlik Modeli'ne (YEM) yönelik analizlerin yapılmasının alana önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Böylece, bu çalışmada kullanılan ya da kullanılmayan bağımsız değişkenlerin, üçgen aşk düzeyine etkisine başka değişkenlerin aracılık edip etmediğine yönelik incelemeler yapılabilir.

Son olarak, özellikle Dünya'daki ve Türkiye'deki hızlı değişim ve gelişmeler göz önüne alındığında, aşk ve evliliğe yönelik bakış açısının değiştiği, evlenme yaşının ve boşanma oranlarının artmasından da anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu ve benzeri araştırmaların belli dönemlerde tekrar edilmesi, öğrencilerin romantik ilişkilere, aşka ve evliliğe yönelik algı, tutum ve beklentilerinin değişim gösterip göstermediğinin belirlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- [1]. Abrams, R. C., Young, R. C., Alexopoulos, G. S. ve Holt, J. H. (1991). Neuroticism may be associated with history of depression in the elderly. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 6(7), 483-488.
- [2]. Acevedo, B. P. ve Aron, A. (2009). Does a long-term relationship kill romantic love?. *Review of General Psychology*, 13(1), 59-65.
- [3]. Acker, M. ve Davis, M. H. (1992). Intimacy, passion and commitment in adult romantic relationships: A test of the triangular theory of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(1), 21-50.
- [4]. Açıkel, M. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Aşk Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [5]. Ahmetoglu, G., Swami, V. ve Chamorro-Premuzic, T. (2010). The relationship between dimensions of love, personality and relationship length. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 1181-1190.
- [6]. Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychological Association*, 44(4), 709-716.
- [7]. Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- [8]. Ainsworth, S. E. ve Baumeister, R. F. (2012). Changes in sexuality: How sexuality changes across time, across relationships, and across sociocultural contexts. *Clinical Neuropsychiatry*, 9, 32-38.
- [9]. Akyunus, İnce, M. (2012). *Kişilik bozukluklarının bilişsel boyutu: Temel kişilik özellikleri, bilişsel duygu düzenleme ve kişilerarası problemlerin etkisi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [10]. Ali, F. ve Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48, 228-233.
- [11]. Andrade, A. L., Wachelkeb, J. F. R. ve Howat-Rodrigues, A. B. C. (2015). Relationship satisfaction in young adults: Gender and love dimensions. *An International Journal on Personal Relationships*, 9(1), 19-3.
- [12]. Antonioni, D. (1998). Relationship between the big five personality factors and conflict management styles. *International Journal of Conflict Management*, 9(4), 336-55.
- [13]. Arbona, C. ve Power, T. (2003). Parental attachment, self-esteem, and antisocial behaviors among African American, European American and Mexican American adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 40-51.
- [14]. Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for?. *Society for Research in Child Development*, 1(2), 68-73.
- [15]. Aron, A. ve Westbay, L. (1996). Dimensions of the Prototype of Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 535-551.
- [16]. Aron, A., Aron, E. N., Tudor, M. ve Nelson, G. (1991). Close relationships as including other in the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(2), 241-253.
- [17]. Aron, A., Fisher, H. E. ve Strong, G. (2006). Romantic love. A. L. Vangelisti ve D. Perlman (Ed.). *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (s.595-614). New York: Cambridge University Press.
- [18]. Aron, A., Paris, M. ve Aron, E.N. (1995). Falling in love: prospective studies of self-concept change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 1102-1112.
- [19]. Ashton, M. C., Lee, K., Perugini, M., Szarota, P., De Vries, R. E., Di Blas, L., Boies, K. ve De Raad, B. (2004). A six-factor structure of personality-descriptive adjectives: Solutions from psycholexical studies in seven languages. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86, 356-366.

- [20]. Atış, F. (2010). *Ebelik/hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- [21]. Atkinson, M. ve Violato, C. (1994). Neuroticism and coping with anger: The trans-situational consistency of coping responses. *Personality and Individual Differences*, 17, 769–782.
- [22]. Aykutoğlu, B. (2015). *Yakınlık ve tutku arasındaki ilişki: Cinsiyet, ilişki süresi ve fiziksel çekiciliğin ara etkisi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [23]. Ayyash-Abdo, H. ve Alamuddin, R. (2007). Predictors of subjective well-being among college youth in Lebanon. *Journal of Social Psychology*, 147, 265-284.
- [24]. Badhwar, N. K. (Ed.). (2003). *Love*. Oxford: Oxford University Press.
- [25]. Bajoghli, H., Keshavarzi, Z., Mohammadi, M. R., Schmidt, N. B., Norton, P. J. , Holsboer-Trachsler, E. ve Brand, S. (2014). "I love you more than I can stand!". Romantic love, symptoms of depression and anxiety, and sleep complaints are related among young adults. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 18, 169 – 174.
- [26]. Baker, L. R. ve McNulty, J. K. (2011). Self-compassion and relationship maintenance: The moderating roles of conscientiousness and gender. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100, 853-873.
- [27]. Balat, G. ve Akman, B. (2004). To investigation of self esteem levels of high school students of different socio-economic levels. *Firat University Journal of Social Sciences*, 14(2), 175-183.
- [28]. Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-21.
- [29]. Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 21-41.
- [30]. Bardone-Cone, A. M., Lin, S. L. ve Butler, R. M. (2017). Perfectionism and contingent self-worth in relation to disordered eating and anxiety. *Behavior Therapy*, 48, 380-390.
- [31]. Barelds, D. P. H. ve Barelds- Dijkstra, P. (2010). Humor in intimate relationships: Ties among sense of humor, similarity in humor and relationship quality. *International Journal of Humor Research*, 23(84), 447–465.
- [32]. Barelds, D. P. H. ve Barelds-Dijkstra, P. (2007). Love at first sight or friends first? Ties among partner personality trait similarity, relationship onset, relationship quality, and love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24, 479–496.
- [33]. Barry, H., Bacon, M. K. ve Child, I. L. (1957). A cross-cultural survey of some sex differences in socialization. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 55, 327-332.
- [34]. Basım, N.H., Çetin, F. ve Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20- 34.
- [35]. Batinic, B., Milosavljevic, M. ve Barisic, J. (2016). The influence of attachment styles on romantic love. *European Psychiatry*, 33, 642-642.
- [36]. Baumeister, R. F. ve Bratslavsky, E. (1999). Passion, intimacy, and time: Passionate love as a function of change in intimacy. *Personality and Social Psychology Review*, 3(1), 49-67.
- [37]. Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- [38]. Beckmeyer, J. J. ve Cromwell, S. (2018). Romantic relationship status and emerging adult well-being: accounting for romantic relationship interest. *Emerging Adulthood*, 26, 1-5.
- [39]. Bejanyan, B., Marshall, T. C. ve Ferenczi, N. (2015). Associations of collectivism with relationship commitment, passion, and mate preferences: Opposing roles of parental influence and family allocentrism. *Plos One*, 10(2), 1-24.
- [40]. Ben-Ari, A. ve Lavee, Y. (2005). Dyadic characteristics of individual attributes: Attachment, neuroticism and their relation to marital quality and closeness. *American Journal of Orthopsychiatry*, 75(4), 621–631.
- [41]. Bentler, P. M. ve Newcomb, M. S. (1978). Longitudinal study of marital success and failure. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47, 1053-1070.
- [42]. Berry, D. S. ve Hansen, J. S. (2000). Personality, nonverbal behavior, and interaction quality in female dyads. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 278–292.

- [43]. Berry, D. S. ve Willingham, J. K. (1997). Affective traits, responses to conflict, and satisfaction in romantic relationships. *Journal of Research in Personality*, 31, 564-576.
- [44]. Berscheid, E. (1998). Some comment on love's anatomy: Or, whatever happened to old fashioned lust?. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.). *The Psychology of Love* içinde (s.359-374). New Haven: Yale Press.
- [45]. Berscheid, E. (1999). The greening of relationship science. *American Psychologist*, 54(4), 260-266.
- [46]. Berscheid, E. ve Meyers, S. A. (1996). A social categorical approach to a question about love. *Personal Relationship*, 3(1), 19-43.
- [47]. Berscheid, E., Snyder, M. ve Omoto, A. M. (1989). The relationship closeness inventory: Assessing the closeness of interpersonal relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(5), 792-807.
- [48]. Beştav, G. (2007). *Romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [49]. Bono, J. E., Boles, T. L., Judge, T. A. ve Lauver, K. J. (2002). The role of Personality in Task and Relationship Conflict. *Journal of Personality*, 70(3), 1311-1344.
- [50]. Botwin, M. D., Buss, D. M. ve Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate Sex differences in short-term mating 233 preferences: five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality*, 65, 107-36.
- [51]. Bouchard, G. (2003). Cognitive appraisals, neuroticism and openness as correlates of coping strategies: An integrative model of adaptation to marital difficulties. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 35(1), 1-12.
- [52]. Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. New York: Basic Books.
- [53]. Boyes, M. E. ve French, D. J. (2009). Having a cyberball: Using a ball-throwing game as an experimental social stressor to examine the relationship between neuroticism and coping. *Personality and Individual Differences*, 47, 396-401.
- [54]. Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713-21.
- [55]. Braithewaite, S. R., Delevi, R. ve Fincham, F. D. (2010). Romantic relationships and the physical and mental health of college students. *Personal Relationships*, 17, 1-12.
- [56]. Brown, R. (1987). *Analyzing love*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [57]. Bruck, C. S. ve Allen, T. D. (2003). The relationship between big five personality traits, negative affectivity, type a behavior and work-family conflict. *Journal of Vocational Behavior*, 63, 457-472.
- [58]. Budak, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [59]. Burton L. A., Hafetz J. ve Henninger, D. (2007). Gender differences in relational and physical aggression. *Social Behavior and Personality*, 35, 41-50.
- [60]. Buss, D. M. (1988). The evolution of human intrasexual competition: Tactics of mate attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 616-628.
- [61]. Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences*, 12, 1-19.
- [62]. Buss, D. M. (1995). Psychological sex differences: Origins through sexual selection. *American Psychologist*, 50, 164-168.
- [63]. Buunk, A. P., Park, J. H. ve Duncan, L. A. (2010). Cultural variation in parental influence on mate choice. *Cross-Cultural Research*, 44(1), 23-40.
- [64]. Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (İkinci Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- [65]. Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler yönünden incelenmesi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- [66]. Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59-72.
- [67]. Byrne, B. M. ve Campbell, T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: A look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(5), 555-574.
- [68]. Byrne, J. S. ve O'brien, E. J. (2014). Interpersonal views of narcissism and authentic high self-esteem: It is not all about you. *Psychological Reports: Relationships and Communications*, 115(1), 243-260.
- [69]. Campbell, W. K., Foster, C. A. ve Finkel, E. J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 340-354.
- [70]. Cann, A., Mangum, J. L. ve Wells, M. (2001). Distress in response to relationship infidelity: The roles of gender and attitudes about relationships. *The Journal of Sex Research*, 38, 185-190.
- [71]. Caralis, D. ve Haslam, N. (2004). Relational tendencies associated with broad personality dimensions. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77, 397-402.
- [72]. Carlson, W. ve Rose, A. J. (2007). The Role of reciprocity in romantic relationships in middle childhood and early adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 53(2), 262-290.
- [73]. Carstensen, L. L. ve Charles, S. T. (1999). Emotion in the second half of life. *Current Directions in Psychological Science*, 7, 144-149.
- [74]. Cassepp-Borges, V. ve Teodoro, M. L. M. (2007). Propriedades psicométricas da versão brasileira da escala triangular do amor de sternberg. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 20(3), 513-522.
- [75]. Chanin, M. N. ve Schneer, J. A. (1984). A study of the relationship between Jungian personality dimensions and conflict-handling behavior. *Human Relationships*, 31, 863-879.
- [76]. Chao, R. C., Vidacovich, C. ve Green, K. E. (2017). Analysis of the Rosenberg Self-Esteem Scale with African Americans. *Psychological Assessment*, 29(3), 329-342.
- [77]. Chickering, A. W. ve Reiser, L. (1993). *Education and identity*. San Francisco: JosseyBass Publishers.
- [78]. Chubb, N. H., Fertman, C. I. ve Ross, J. L. (1997). Adolescent self-esteem and locus of control: A longitudinal study of gender and age differences. *Adolescence*, 32, 113-129.
- [79]. Cohen, M. L. (1992). Epidemiology of drug resistance: implications for a post-antimicrobial era. *Science*, 257, 1050-1055.
- [80]. Coleman, M. ve Ganong, L. (1992). Gender differences in expectations of self and future partner. *Journal of Family Issues*, 33, 55-61.
- [81]. Collins, N. L., Cooper, M. L., Albino, A. ve Allard, L. (2002). Psychosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality*, 70(6), 965-1008.
- [82]. Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships in adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13, 1 - 24.
- [83]. Connolly, J. A. ve Konarski, R. (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research on Adolescence*, 4(3), 385-403.
- [84]. Connolly, J., Craig, W., Goldberg, A. ve Pepler, D. (2004). Mixed-gender groups, dating and romantic relationships in early adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 14(2), 185-207.
- [85]. Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 653-665.
- [86]. Cramer, D. (1993). Personality and marital dissolution. *Personality and Individual Differences*, 14, 605-607.
- [87]. Cramer, D. (2000). Relationship satisfaction and conflict style in romantic relationships. *Journal of Psychology*, 134, 337-341.
- [88]. Creasey, G. ve Ladd, A. (2004). Negative mood regulation expectancies and conflict behaviors in late adolescent college student romantic relationships: The moderating role of generalized attachment representations. *Journal of Research on Adolescence*, 14(2), 235-255.

- [89]. Creasey, G., Kershaw, K. ve Boston, A. (1999). Conflict management with friends and romantic partners: the role of attachment and negative mood regulation expectancies. *Journal of Youth and Adolescence*, 28(5), 523-543.
- [90]. Crevier, M. G., Poulin, F. ve Boislard, P. (2012). Continuïté entre les relations parentales et amicales à l'adolescence et les relations amoureuses à l'âge adulte émergent. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 44(3), 222-230.
- [91]. Crocker, J. ve Park, L. E. (2003). Seeking self-esteem: Maintenance, enhancement and protection of self-worth. M. R. Leary ve J. P. Tangney (Ed.). *Handbook of self and identity* içinde (s. 291-313). New York: Guilford Press.
- [92]. Çanakçı, M. (2000). *Flört ve benlik saygısı arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [93]. Çeçen, D. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [94]. Çenesiz, G. Z. (2015). *Yeme tutumları, kişilik özellikleri, kilo algısı, özgüven, görünüm özgüveni ve öz belirleyicilik kuramına göre yeme davranışını düzenleme motivasyonları arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [95]. Çiğdemoğlu, S. (2006). *Lise I. sınıf öğrencilerinin akran baskısı, özsaygı ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin okul türlerine göre incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [96]. Davies, M. F. (1996). EPQ correlates of love styles. *Personality and Individual Differences*, 20, 257-259.
- [97]. Davies, M. F. (2001). Socially desirable responding and impression management in the endorsement of love styles. *Journal of Psychology*, 135, 562-570.
- [98]. Davis, K. E. ve Latty-Mann, H. (1987). Love styles and relationship quality: A contribution to validation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 4(4), 409-428.
- [99]. De Wied, M., Branje, S. J. T. ve Meeus, W.H. J. (2007). Empathy and conflict resolution in friendship relations among adolescents. *Aggressive Behaviors*, 33, 48-55.
- [100]. Deniz, M. E. (2011). An investigation of decision making styles and the five-factor personality traits with respect to attachment styles. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11, 97-113.
- [101]. Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- [102]. Diener, E. ve Lucas, R. (2000). Explaining differences in societal levels of happiness: Relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies*, 1, 41-78.
- [103]. Diessner, R., Frost, N. ve Smith, T. (2004). Describing the neoclassical psyche embedded in Sternberg's triangular theory of love. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 32(7), 683-690.
- [104]. Dietch, J. (1978). Love, sex roles and psychological health. *Journal of Personality Assessment*, 42(6), 626-634.
- [105]. Dion, K. K. ve Dion, K. L. (1993). Individualistic and collectivistic perspectives on gender and the cultural context of love and intimacy. *Journal of Social Issues*, 49(3), 53-69.
- [106]. Dion, K. L. ve Dion, K. K. (1988). Romantic love: Individual and cultural perspectives. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.). *The psychology of love* içinde (s. 264-289). New Haven: Yale University Press.
- [107]. Doron, G. ve Szepeswol, O. (2015). Partner-focused obsessions and self-esteem: an experimental investigation. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 49, 173-9.
- [108]. Drahanovic, S. ve Hasanagic, A. (2014). Exploring the difference between Turkish and Bosnian students in Triangular Love Scale. *Epiphany Journal of Transdisciplinary Studies*, 7(2), 128-141.
- [109]. Drigotas, S. M., Rusbult, C. E. ve Verette, J. (1999). Level of commitment, mutuality of commitment, and couple well-being. *Personal Relationships*, 6, 389-409.

- [110]. E. Nábělková, N. ve Balážová (2015). Authenticity in partnership of young adults correlation study. *Československá psychologie*, 1, 81-95.
- [111]. Eagly, A. H. (1997). Sex differences in social behavior: Comparing social role theory and evolutionary psychology. *American Psychologist*, 50, 1380– 1383.
- [112]. Eagly, A. H. ve Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist*, 54, 408-423.
- [113]. Engel, G., Olson, K. R. ve Patrick, C. (2002). The personality of love: Fundamental motives and traits related to components of love. *Personality and Individual Differences*, 32(5), 839-853.
- [114]. Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerin benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(2), 157-178.
- [115]. Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W. W. Norton Company.
- [116]. Eysenck, H. J. ve Wakefield, J. A. (1981). Psychological factors as predictors of marital satisfaction. *Advances in Behavioral Research and Therapy*, 3, 151–192.
- [117]. Falconi, A ve Mullet, E. (2003). Cognitive algebra of love through the adult life. *The International Journal of Aging and Human Development*, 57(3), 275-290.
- [118]. Farrer, J., Tsuchiya, H. ve Bagrowicz, B. (2008). Emotional expression in tsukiau dating relationships in Japan. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(1), 169–188.
- [119]. Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships*, 9, 39–55.
- [120]. Feeney, J. A. ve Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.
- [121]. Fehr, B. (1988). Prototype analysis of the concepts of love and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 557-579.
- [122]. Fehr, B. ve Broughton, R. (2001). Gender and personality differences in conceptions of love: An interpersonal theory analysis. *Personal Relationships*, 8, 115–136.
- [123]. Fehr, B. ve Russell, J. A. (1991). The concept of love viewed from a prototype perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 425–438.
- [124]. Felmlee, D. H. (1994). Who's on top? Power in romantic relationships. *Sex Roles*, 31, 275–295.
- [125]. Fisher, H. E. (1992). *Anatomy of love: Natural history of monogamy, adultery and divorce*. New York: Norton.
- [126]. Fitzpatrick, J. ve Sollie, D. L. (1999). Influence of individual and interpersonal factors on satisfaction and stability in romantic relationships. *Personal Relationships*, 6, 337-350.
- [127]. Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A. ve Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340-354.
- [128]. Frias, M. T., Shaver, P. R. ve Diaz-Loving, R. (2014). Individualism and collectivism as moderators of the association between attachment insecurities, coping and social support. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(1), 3–31.
- [129]. Furman, W. (2002). The emerging field of adolescent romantic relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 177–180.
- [130]. Furman, W. ve Collibee, C. (2014). A matter of timing: Developmental theories of romantic involvement and psychosocial adjustment. *Development and Psychopathology*, 26, 1149–1160.
- [131]. Galinha, I. C., Oishi, S., Pereira, C. R., Wirtz, D. ve Francisco, E. (2014). Adult attachment, love styles, relationship experiences and subjective well-being: Cross-cultural and gender comparison between americans, portuguese and mozambicans. *Social Indicators Research*, 119, 823–852.
- [132]. Gao, G. (2001). Intimacy, passion, and commitment in Chinese and US American romantic relationships. *International Journal of Intercultural Relations*, 25, 329–342.
- [133]. Gençöz, T. ve Öncül, Ö. (2012). Examination of personality characteristics in a Turkish sample: Development of basic personality traits inventory. *The Journal of General Psychology*, 139(3), 194–216.

- [134]. George, J. M. ve Zhou, J. (2001). When openness to experience and conscientiousness are related to creative behavior: An interactional approach. *Journal of Applied Psychology*, 86(3), 513-524.
- [135]. Gere, J. ve Macdonald, G. (2013). Assessing relationship quality across cultures: An examination of measurement equivalence. *Personal Relationships*, 20, 422-442.
- [136]. Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26-34.
- [137]. Graham, J. M. ve Christiansen, K. (2009). The reliability of romantic love: A reliability generalization meta-analysis. *Personal Relationships*, 16, 49-66.
- [138]. Graziano, W. G., Jensen-Campbell, L. A. ve Hair, E. C. (1996). Perceiving interpersonal conflict and reacting to it: The case for agreeableness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 820-835.
- [139]. Greca, A. M. L. ve Harrison, H. M. (2005). Adolescent peer relations, friendships and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression?. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34(1), 49-61.
- [140]. Gürcan, D. (2015). *Algılanan ebeveyn ilişkisi, benlik farklılıkları ve kişilik yapıları ile psikolojik iyi olma hali arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [141]. Ha, T., Overbeek, G., Greef, M., Scholte, R. H. J. ve Engel, R. C. M. E. (2010). The importance of relationships with parents and best friends for adolescents romantic relationship quality: Differences between indigenous and ethnic Dutch adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 34(2), 121-127.
- [142]. Haleplioğlu, A. S. (2017). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stillerinin psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [143]. Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- [144]. Harrison, M. A., Becker, M. A. ve Janze, M. F. (2014). "Heck with the flowers and candy-I just want sex!" Women's and men's agreement and disagreement about romance. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 8(3), 186-196.
- [145]. Hatfield, E. (1988). Passionate and Companionate Love. R.J Sternberg ve M.L. Barnes (Ed.). *The Psychology of Love* içinde (s. 191-217). New Haven: Yale Press.
- [146]. Hatfield, E. (1995). Self-esteem and passionate love relationships. G. G. Brannigan ve M. R. Merrens (Ed.). *The social psychologists: Research adventures* içinde (s.129-143). New York: McGraw-Hill.
- [147]. Hatfield, E. ve Rapson R. (1996). *Love and sex, cross-cultural perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.
- [148]. Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- [149]. Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- [150]. Hendrick, C. ve Hendrick, S. S. (1989). Research on love: Does it measure up?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(5), 784-794.
- [151]. Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 93-98.
- [152]. Hendrick, S. S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: love, satisfaction and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 980-988.
- [153]. Hendrick, S. ve Hendrick, C. (1987). Love and sexual attitudes, self-disclosure and sensation seeking. *Journal of Social and Personal Relationship*, 4, 281-297.
- [154]. Heppner, P. P., Reeder, B. L. ve Larson, L. M. (1983). Cognitive variables associated with personal problem solving appraisal: Implications for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 30, 537-545.

- [155]. Hibbert, P. (2013). Approaching reflexivity through reflection: Issues for critical management education. *Management Education*, 37(5), 803-827.
- [156]. Hofstede, G. (1984). The cultural relativity of the quality of life concept. *Academy of Management review*, 9(3), 389-398.
- [157]. Imran, H. (2013). Self-esteem manifestation in students with high and low academic achievement. *Pakistan Journal of Psychology*, 44(2), 53-67.
- [158]. Iraz Kural, A. (2017). *Üniversiteye uyum, bağlanma, kişilik ve stres algısı arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- [159]. Işık, B. (2010). *Ebeveyn- kabul- red/kontrol, kişilik özellikleri ve baş etme stratejilerinin psikolojik yakınmalar üzerindeki rolünün incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [160]. İmamoğlu, E. O. ve Karakitapoğlu-Aygün, Z. (2004). 1970'lerden 1990'lara Değerler: Üniversite Düzeyinde Gözlenen Zaman, Kuşak ve Cinsiyet Farklılıkları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 1-22.
- [161]. İnanç, B.Y. ve Yerlikaya, E. E. (2012), *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- [162]. Jensen-Campbell L. A. ve Graziano, W. G. (2001). Agreeableness as a moderator of interpersonal conflict. *Journal of personality*, 69, 323-61.
- [163]. Jensen-Campbell, L. A., Gleason, K. A., Adams, R. ve Malcolm, K. T. (2003). Interpersonal conflict, agreeableness, and personality development. *Journal of Personality*, 71, 1059-1085.
- [164]. Jindal, C. R. ve Panda, S. K. (1982). Anxiety and achievement: A Roschach study of high and low achieves. *Indian Educational Review*, 17(4), 118-124.
- [165]. Johnson, J. A. ve Ostendorf, F. (1993). Clarication of the Wve-factor-model with the abridged big Wve dimensional circumplex. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 563-576.
- [166]. Jonason, P. K., Hatfield, E. ve Boler, V. M. (2015). Who engages in serious and casual sex relationships? An individual differences perspective. *Personality and Individual Differences*, 75, 205-209.
- [167]. Jorm, A. F., Christensen, H., Henderson, A. S., Jacomb, P. A., Korten, A. E. ve Rodgers, B. (2000). Predicting anxiety and depression from personality: Is there a synergistic effect of neuroticism and extraversion. *Journal of Abnormal Psychology*, 109(1), 145-149.
- [168]. Kağıtçıbaşı Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- [169]. Kağıtçıbaşı, C. (1973). Psychological aspects of modernization in Turkey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 4(2), 157-174.
- [170]. Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in Cultural Context. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 422.
- [171]. Kanemasa, Y., Taniguchi, J. ve Daibo, İ. (2001). Love styles and romantic love experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32(3), 265-282.
- [172]. Karabulut, S. (2017). *Çiftlerin bağlanma stilleriyle stresle başa çıkma tarzları ve benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [173]. Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [174]. Karantzias, G. C., Feeney, J. A, Goncalves, C. V. ve McCabe, M. P. (2014). Towards an integrative attachment-based model of relationship functioning. *British Journal of Psychology*, 105, 413-434.
- [175]. Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- [176]. Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1075-1092.

- [177]. Kashdan, T. B., Volkman, J. R., Breen, W. E. ve Han, S. (2007). Social anxiety and romantic relationships: The costs and benefits of negative emotion expression are context-dependent. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 475-492.
- [178]. Kashima, E. ve Hardie, E. A. (2000). The Development and Validation of the Relational, Individual and Collective Self Aspects (RIC) Scale. *Asian Journal of Social Psychology*, 3, 19-48.
- [179]. Kelly, E. L. ve Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 27-40.
- [180]. Kın NG, T. ve Cheng, C. H. K. (2010). The effects of intimacy, passion, and commitment on satisfaction in romantic relationships among Hong Kong chinese people. *Journal of Psychology in Chinese Societies*, 11(2), 123-146.
- [181]. Kim, J. ve Hatfield E. (2004). Love types and subjective well-being: A cross- cultural study. *Social Behavior and Personality*, 32(2), 173-182.
- [182]. Kirkpatrick, L. A. ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- [183]. Kline, R. B. (1998). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- [184]. Knee, C. R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and prediction of romantic relationship initiation, coping and longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 360-370.
- [185]. Knox, D. H. ve Sporkowski, M. J. (1968). Attitudes of college students toward love. *Journal of Marriage and The Family*, 30(4), 638-642.
- [186]. Knox, D., Schacht, C. ve Zusman, M. E. (1999). Love relationships among college students. *College Student Journal*, 33(1), 149-151.
- [187]. Kocovski, N. L. ve Endler, N. S. (2000). Social anxiety, self-regulation, and fear of negative evaluation. *European Journal of Personality*, 14, 347-358.
- [188]. Köknel Ö. (2005). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- [189]. Kurdek, L. A. (1993). Predicting marital dissolution: A 5-year prospective longitudinal study of newlywed couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 221-242.
- [190]. Küçükarslan, M. (2011). *Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre incelenmesi*, (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- [191]. Küçükarslan, M. ve Gizir, C.A. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 148-159.
- [192]. Landis, W. A. ve O'shea, (2000). Cross- cultural aspect of passionate love an individual differences analysis. *Journal of Cross- Cultural Psychology*, 31(6), 752-777.
- [193]. Lange, R., Houran, J. ve Li, S. (2015). Dyadic relationship values in chinese online daters: Love American style?. *Sexuality and Culture*, 19, 190-215.
- [194]. Larson, J. (1988). The marriage quiz: College students' beliefs in selected beliefs about marriage. *Family Relations*, 37, 3-11.
- [195]. Larson, R. ve Richards, M. H. (1991). Daily companionship in late childhood and early adolescence: Changing developmental contexts. *Child Development*, 62, 284-300.
- [196]. Le, B. ve Agnew, C. R. (2003). Commitment and its theorized determinants: A meta-analysis of the investment model. *Personal Relationships*, 10, 37-57.
- [197]. Lee, J. A. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52, 664-678.
- [198]. Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Don Mills, Ontario, Canada: New Press.
- [199]. Lee, J. A. (1988). Love styles. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.). *The Psychology of Love* içinde (s. 119-138). New Haven: Yale Press.
- [200]. Lemieux, R. ve Hale, J. L. (2000). Intimacy, passion and commitment among married individuals: further testing of the triangular of love. *Psychological Reports*, 87, 941-948.

- [201]. Lemieux, R. ve Hale, J. L. (1999). Intimacy, passion and commitment in young romantic relationships: Successfully measuring the Triangular Theory of Love. *Psychological Reports*, 85, 497-503.
- [202]. Leary, M. R. (1996). *Self-presentation, impression, management and interpersonal behavior*. New York: Harper Collins Publishers.
- [203]. Lester, D. ve Philbrick, J. (1988). Correlates of love. *Personality and Individual Differences*, 9, 689-690.
- [204]. Lester, D., Haig, C. ve Monello, R. (1989). Spouses' personality and marital satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 10, 253-254.
- [205]. Levy, M. B. ve Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439-471.
- [206]. Liu, J., Lemay, E. P. ve Neal, A. M. (2018). Mutual cyclical anger in romantic relationships: Moderation by agreeableness and commitment. *Journal of Research in Personality*, 77, 1-10.
- [207]. Luong, G., Charles, S. ve Fingerhman, K. L. (2011). Better with age: Social relationships across adulthood. *Journal of Personal and Social Relationships*, 28, 9-23.
- [208]. Macher, S. (2013). Social interdependence in close relationships: The actor-partner interdependence investment model (API-IM). *European Journal of Social Psychology*, 43, 84-96.
- [209]. Madey, S. F. ve Rodgers, L. (2009). The effect of attachment and Sternberg's Triangular Theory of love on relationship satisfaction. *Individual Differences Research*, 7(2), 76-84.
- [210]. Madson, L. ve Trafimow, D. (2001). Gender Comparison in the Private, Collective and Allocentric Selves. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 551-559.
- [211]. Mallandain, I. ve Davies, M. (1994). The colours of love: Personality correlates of love styles. *Personality and Individual Differences*, 17, 557-560.
- [212]. Mamali, C. (2014). A vectorial construct of love and hate and Sternberg's triangular model: Towards an integrated model of love and hate. *International Journal of Psychology*, 39(5), 16- 32.
- [213]. Mansoobifar, M., Mujembar, A. K ve Keybollahi, T. (2012). The correlation between identity status and loving elements (intimacy, commitment, passion). *Social and Behavioral Sciences*, 46, 1167 - 1170.
- [214]. Masaryk, R. H. (2012). Conceptualizing love: Is it all we need?. *Human Affairs*, 22(2), 263-269.
- [215]. Masuda, M. (2003). Meta-analyses of love scales: Do various love scales measure the same psychological constructs?. *Japanese Psychological Research*, 45, 25-37.
- [216]. McAdams, D. P. (1992). The five-factor model in personality: A critical appraisal. *Journal of Personality*, 60(2), 330-361.
- [217]. McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (1999). The five-factor theory of personality. *Theoretical Perspectives*, 5, 159-181.
- [218]. McCrae, R. R. ve Costa, P.T. (2003). *Personality in adulthood: A five factor theory perspective*. New York, NY: The Guilford Press.
- [219]. McCrae, R. R. ve John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.
- [220]. McCrae, R. R., Stone, S. V., Fagan, P. J. ve Costa, P. T. J. (1998). Identifying causes of disagreement between self-reports and spouse ratings of personality. *Journal of Personality*, 66(3), 285-313.
- [221]. McFatter, R. M. (1994). Interactions in predicting mood from extraversion and neuroticism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 570-578.
- [222]. Middleton, C. F. (1993). *The self and perceived-partner: similarity as a predictor of relationship satisfaction*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Texas Tech University, Texas.
- [223]. Moberg, P. J. (2001). Linking conflict strategy to the five-factor model: theoretical and empirical foundations. *International Journal of Conflict Management*, 12(1), 47-68.
- [224]. Montgomery, M. J. (2005). Psychosocial intimacy and identity: From early adolescence to emerging adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 20(3), 346-374.

- [225]. Morrow, G. D., Clark, E. M. ve Brock, K. F. (1995). Individual and partner love styles: Implications for the quality of romantic involvements. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(3), 363-387.
- [226]. Mosher, C. ve Danoff-Burg, S. (2007). College students' life priorities: The influence of gender and gender-linked personality traits. *Gender Issues*, 24, 21-33.
- [227]. Murray, S. L., Holmes, J. G. ve Collins, N. L. (2006). Optimizing assurance: The risk regulation system in relationships. *Psychological Bulletin*, 132(5), 641-666.
- [228]. Murray, S. L. ve Holmes, J. G. (2009). The architecture of interdependent minds: A motivation management theory of mutual responsiveness. *Psychological Review*, 116, 908-928.
- [229]. Murray, S. L., Holmes, J. G. ve Griffin, D. W. (2000). Self-esteem and the quest for felt security: how perceived regard regulates attachment processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 478-498.
- [230]. Murray, S. L., Holmes, J. G., Griffin, D. W., Bellavia, G. ve Rose, P. (2001). The mismeasure of love: How self-doubt contaminates relationship beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 423-436.
- [231]. Murray, S. L., Holmes, J. G., MacDonald, G. ve Ellsworth, P. C. (1998). Through the looking glass darkly? When self-doubts turn into relationship insecurities. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1459-1480.
- [232]. Murray, S. L., Rose, P., Bellavia, G., Holmes, J.G. ve Kusche, A. (2002). When rejection stings: How self-esteem constrains relationship enhancement processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 556-573.
- [233]. Myers, J. E. ve Shurts, W. M. (2002). Measuring positive emotionality: A review of instruments assessing love. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 238-254.
- [234]. Neto, F. (1993). The Satisfaction with Life Scale: Psychometric properties in an adolescent sample. *Journal of Youth and Adolescence*, 22, 125-34.
- [235]. Neto, F. (2012). Perceptions of love and sex across the adult life span. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(6), 760-775.
- [236]. Nofle, E. E. ve Shaver, P. R. (2006). Attachment dimensions and the big five personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of Research in Personality*, 40, 179-208.
- [237]. Nolen-Hoeksema, S. (2001). Gender differences in depression. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 173-176.
- [238]. Ogletree, S. (2010). With this ring, I thee wed: Relating gender roles and love styles to attitudes towards engagement rings and weddings. *Gender Issues*, 27, 67-77.
- [239]. Oner, B. (2001). Factors predicting future time orientation for romantic relationships with the opposite sex. *Journal of Psychology*, 135, 430-438.
- [240]. Ottekin, N. (2009). *Ailelerinden ayrı olarak öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- [241]. Overbeek, G., Ha, T., Scholte, R., Kemp, R. ve Engels, R. C. M. E. (2007). Brief report: Intimacy, passion and commitment in romantic relationships-Validation of a 'triangular love scale' for adolescents. *Journal of Adolescence*, 30, 523-528.
- [242]. Özden, Ö. (2007). *Aşk felsefesi*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.
- [243]. Özer, B. ve Tezer, E. (2008). Umut ve olumlu-olumsuz duygular arasındaki ilişkiler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-86.
- [244]. Paludi, E. (2012). *The psychology of love*. California: ABC-CLIO.
- [245]. Panaccio, A., ve Vandenberghe, C. (2012). Five-factor Model of Personality and organizational commitment: The mediating role of positive and negative affective states. *Journal of Vocational Behavior*, 80, 647-658.
- [246]. Panayiotou, G. (2005). Love, commitment, and response to conflict among Cypriot dating couples: Two models, one relationship. *International Journal of Psychology*, 40(2), 108-117.
- [247]. Park, H. ve Antonioni, D. (2007). Personality, reciprocity, and strength of conflict resolution strategy. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 110-125.

- [248]. Pettijohn, T. F., Naples, G. M. ve McDermott, L. A. (2010). Gender, college year and romantic relationship status differences in embarrassment and self attitudes of college students. *Individual Differences Research*, 8(3), 164-170.
- [249]. Pielage, S. B., Luteijn, F. ve Arrindell, W. A. (2005). Adult attachment, Intimacy and psychological distress in a clinical and community sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 12, 455-464.
- [250]. Pines, A. M. (2003). *Aşk ve kıskançlık* (C. Yonsel, Çev.). İstanbul: Okyanus Yayınları.
- [251]. Pines, A. M. (2010). *Aşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* (M. Yurdakuler Uluengin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- [252]. Ponzetti, J. J. ve Cate, R. M. (1988). The relationship of personal attributes and friendship variables in predicting loneliness. *Journal of College Student Development*, 29(4), 292-298.
- [253]. Rahaman, H. M. S. (2015). Romantic relationship length and its perceived quality: Mediating role of facebook-related conflict. *Europe's Journal of Psychology*, 11(3), 395-405.
- [254]. Ramsey, M. A. ve Gentzler, A. L. (2015). An upward spiral: Bidirectional associations between positive affect and positive aspects of close relationships across the life span. *Developmental Review*, 36, 58-104.
- [255]. Ratelle, C. F., Carbonneau, N., Vallerand, R. J. ve Mageau, G. (2012). Passion in the romantic sphere: A look at relational outcomes. *Motivation and Emotion*, 37, 106-120.
- [256]. Reeder, H. M. (1996). The subjective experience of love through adult life. *International Journal of Aging and Human Development*, 43(4), 325-40.
- [257]. Reis, H. T. ve Aron, A. (2008). Love what is it, why does it matter, and how does it operate?. *Perspectives on Psychological Science*, 3(1), 80-86.
- [258]. Reis, H. T., Sprecher, S. ve Sprecher, S. K. (2009). *Encyclopedia of human relationships* (Cilt 1). London: SAGE Publication.
- [259]. Rokach, A. ve Neto, F. (2005). Age, culture and the antecedents of loneliness. *Social Behavior and Personality*, 33, 477-494.
- [260]. Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- [261]. Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 265-273.
- [262]. Rubin, Z. (1973). *Liking and loving: An invitation to social psychology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- [263]. Rubin, Z. (1988). Preface. R.J. Sternberg ve M.L. Barnes (Ed.). *The Psychology of Love* içinde (s. 119-138). New Haven: Yale Press.
- [264]. Schmidt, J. ve Lockwood, B. (2017). Love and other grades: A study of the effects of romantic relationship status on the academic performance of university students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice*, 19(1), 81-97.
- [265]. Schmitt, D. P. (2004). The big five related to risky sexual behavior across 10 world regions: Differential personality associations of sexual promiscuity and relationship infidelity. *European Journal of Personality*, 18, 301-319.
- [266]. Schmitt, D. P., Youn, G., Bond, B., Brooks, S., Frye, H., Johnson, S., Klesman, J., Peplinski, C., Sampias, J., Sherrill, M. ve Stoka, C. (2009). When will I feel love? The effects of culture, personality and gender on the psychological tendency to love. *Journal of Research in Personality*, 43, 830-846.
- [267]. Schneer, J. A. ve Chanin, M. N. (1987). Manifest needs as personality predispositions to conflict handling behavior. *Human Relationships*, 40, 575-590.
- [268]. Schoenfeld, E. A., Bredow, C. A. ve Huston, T. L. (2012). Do men and women show love differently in marriage?. *Personality and Social Psychological Bulletin*, 38, 1396-1409.
- [269]. Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- [270]. Schumacker, R. E., ve Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd Ed.). New York: Routledge.
- [271]. Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

- [272]. Seiffge-Krenke, I. (2003). Testing theories of romantic development from adolescence to young adulthood: Evidence of a developmental sequence. *International Journal of Behavioral Development*, 27(6), 519-531.
- [273]. Seki, K., Matsumoto, D. ve Imahori, T. T. (2002). The conceptualization and expression of intimacy in Japan and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(3), 303-319.
- [274]. Sevim, B. (2011). *Bağlanma stillerinin, kişilik özellikleri, öfke, yaşam ve ilişki memnuniyetine etkisi: mizah, yakınlık ve psikolojik problemlerin aracı etkisi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [275]. Shadish, W. R., Jr. (1986). The validity of a measure of intimate behavior. *Small Group Behavior*, 17, 113-120.
- [276]. Sharma, M. K. ve Raju, M. (2013). Relationship of personality dimensions and aggression in romantic relationship among youth. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 35, 197.-202.
- [277]. Shaver, P. ve Brennan, K. (1992). Attachment styles and the "big five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536-545.
- [278]. Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157.
- [279]. Shor, J. ve Sanville, J. (1978). *Illusion in loving: A psychoanalytic approach to the evolution of intimacy and autonomy*. Los Angeles: Double Helix Press.
- [280]. Shulman, S., Walsh, S. D., Weisman, O. ve Schelyer, M. (2009). Romantic contexts, sexual behavior and depressive symptoms in adolescent males and females. *Sex Roles*, 61, 850-863.
- [281]. Simpson, J. A., Campbell, B. ve Berscheid, E. (1986). The association between romantic love and marriage: Kephart (1967) twice revisited. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12, 363- 372.
- [282]. Smith, R. ve Klases, A. (2016). Predictors of love attitudes: The contribution of cultural orientation, gender attachment style, relationship length and age in participants from the UK and Hong Kong. *An International Journal of Personal Relationships*, 10(1), 90-108.
- [283]. Snyder, D. K., Castellani, A. M. ve Whisman, M. A. (2006). Current status and future directions in couple therapy. *Annual Review of Psychology*, 57, 317-344.
- [284]. Soloski, K. L., Pavkov, T. W., Sweeney, K. A. ve Wetchler, J. L. (2013). The social construction of love through intergenerational processes. *Contemporary Family Therapy*, 35, 773-792.
- [285]. Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- [286]. Sowislo, J. F. ve Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 139(1), 213-240.
- [287]. Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38(1), 15-28.
- [288]. Sprecher, S. (2001). Equity and social exchange in dating couples: Associations with satisfaction, commitment and stability. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 599-613.
- [289]. Sprecher, S. ve Felmlee, D. (1997). The balance of power in romantic heterosexual couples over time from "his" and "her" perspectives. *Sex Roles*, 37, 361-379.
- [290]. Sprecher, S. ve Metts, S. (1999). Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16, 834- 851.
- [291]. Sprecher, S. ve Toro-Morn, M. (2002). A study of men and women from different sides of earth to determine if men are from Mars and women are from Venus in their beliefs about love and romantic relationships. *Sex Roles*, 46, 131-147.
- [292]. Sprecher, S., Aron, A., Hatfield, E., Cortese, A., Potapova, E. ve Levitskaya, A. (1994). Love: American style, Russian style and Japanese style. *Personal Relationships*, 1, 349-369.
- [293]. Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- [294]. Sternberg, R. J. (1988). Triangulating love. R. J. Sternberg ve M. L. Barnes (Ed.). *The psychology of love* içinde (s. 119-138). New Haven: Yale Press.
- [295]. Sternberg, R. J. (1997). Construct validation of a triangular love scale. *European Journal of Social Psychology*, 27, 313-335.

- [296]. Sternberg, R. J. (2013). Searching for love. *British Psychological Society*, 26(2), 98-101.
- [297]. Sternberg, R. J. ve Barnes, M. L. (1988). Real and ideal others in romantic relationships: Is four a crowd?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(6), 1586-1608.
- [298]. Sternberg, R. J. ve Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 345-356.
- [299]. Sternberg, R. J., Hojjat, M. ve Barnes, M. L. (2001). Empirical aspects of a theory of love as a story. *European Journal of Personality*, 15, 1-20.
- [300]. Sumter, S. R., Valkenburg, P. M. ve Peter, J. (2013). Perceptions of love across the lifespan: Differences in passion, intimacy and commitment. *International Journal of Behavioral Development*, 37(5), 417-427.
- [301]. Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- [302]. Swami, V. ve Allum, L. (2012). Perceptions of the physical attractiveness of the self, current romantic- partners, and former partners. *Scandinavian Journal of Psychology*, 53, 89-95.
- [303]. Swami, V., Furnham, A., Haubner, T., Stieger, S. ve Voracek, M. (2009). The truth is out there: The structure of beliefs about extraterrestrial life among austrian and british respondents. *The Journal of Social Psychology*, 48(2), 29-43.
- [304]. Symons, D. (1979). *The evolution of human sexuality*. New York: Oxford University Press.
- [305]. Szalma, J. L. ve Taylor, G. S. (2011). Individual differences in response to automation: The five factor model of personality. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 17(2), 71-96.
- [306]. Şimşek, H. (2009). *Toplam kalite yönetimi- kuram, ilkeler, uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [307]. Tang, S. ve Zuo, J. (2000). Dating attitudes and behaviors of American and Chinese college students. *The Social Science Journal*, 3(1), 67-78.
- [308]. Taraban, C. B. ve Hendrick, C. (1995), "Personality perceptions associated with six styles of love". *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(3), 453-61.
- [309]. Tarabulsky, G. M., Larose, S., Bernier, A. ve Trottier, K. (2012). Attachment states of mind in late adolescence and the quality and course of romantic relationships in adulthood. *Attachment and Human Development*, 14(6), 621-643.
- [310]. Taylor, S. E. ve Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. *Psychological Bulletin*, 103, 193-210.
- [311]. Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2003). *Social psychology*. New Jersey: Prentice Hall.
- [312]. Thomsen, D. G. ve Gilbert, D. G. (1998). Factors characterizing marital conflict states and traits: Physiological, affective, behavioral, and neurotic variable contributions to marital conflict and satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 25, 833-855.
- [313]. Tobin, R. M., Graziano, W. G., Vanman, E. ve Tassinary, L. (2000). Personality, emotional experience and efforts to control emotions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 656-669.
- [314]. Torqabeh, M. H. ve Abadi, A. F. ve Haqshenas, H. (2006). Relations between love styles and marital satisfaction. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 16(54), 99-109.
- [315]. Triandis H. (1996). The psychological measurement of cultural syndromes. *American Psychologist*, 51(4), 407-415.
- [316]. Tüfekçi, S. (2008). *Romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir değerlendirme*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [317]. Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-5.
- [318]. Vorauer, J. D. ve Quesnel, M. (2013). You don't really love me, do you? Negative effects of imagine-other perspective-taking on lower self-esteem individuals' relationship well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(11), 1428-1440.
- [319]. Wan, W. W. N., Luk, C. L. ve Lai, J. C. L. (2000). Personality correlates of loving styles among Chinese students in Hong Kong. *Personality and Individual Differences*, 29, 169-175.

- [320]. Watson, D., Hubbard, B. ve Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-ratings. *Journal of Personality*, 68, 413-449.
- [321]. Watson, S. L. ve Ward, J. P. (1996). Temperament and problem solving in the small-eared bushbaby (*Otolemur garnettii*). *Journal of Comparative Psychology*, 110, 377-385.
- [322]. Watts, S. ve Stenner, P. (2005). The subjective experience of partnership love: A methodological study. *British Journal of Social Psychology*, 44, 85-107.
- [323]. Watts, S. ve Stenner, P. (2014). Definitions of love in a sample of British women: An empirical study using Q methodology. *British Journal of Social Psychology*, 53, 557-572.
- [324]. Wayne, J. H., Musisca, N. ve Fleeson, W. (2004). Considering the role of personality in the work-family experience: Relationships of the Big Five to work-family conflict and enrichment. *Journal of Vocational Behavior*, 64, 108-130.
- [325]. Weigel, D. J., Davis, B. A. ve Woodard, K. C. (2015). A two-sided coin: Mapping perceptions of the pros and cons of relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(3), 344-367.
- [326]. Westaway, M. ve Skuy, M. (1984). Self-esteem and the educational and vocational aspirations of adolescent girls in South Africa. *South African Journal of Psychology*, 14, 114-117.
- [327]. Whatley, S. (2008). Archives of the Dance: Siobhan Davies Dance Online. *Dance Research*, 26(2), 244-257.
- [328]. White, J. K., Hendrick, S. S. ve Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1519-1530.
- [329]. Whitley, B. E. (1993). Reliability and aspects of the construct validity of Sternberg's Triangular Love Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(3), 475-480.
- [330]. Wiebke Bleidorn, W., Arslan, R.C., Denissen, J. J. A., Rentfrow, P. J., Gebauer, J. E., Potter, J. ve Gosling, S. D. (2016). Age and gender differences in self-esteem; A cross-cultural window. *Journal of Personality and Social Psychology*, 111(3), 396-410.
- [331]. Woll, S. B. (1989). Personality and relationship correlates of loving styles. *Journal of Research in Personality*, 23, 480-505.
- [332]. Wortman, J. ve Wood, D. (2011). The personality traits of liked people. *Journal of Research in Personality*, 45, 519-528.
- [333]. Yanbastı, G. (1990). *Kişilik kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- [334]. Yalçın, A. (2010). *Emotional labor: Dispositional antecedents and the role of affective events*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [335]. Yalçın, İ. (2010). *İlişki geliştirme programının üniversite öğrencilerinin ilişki doyum düzeylerine etkisi*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [336]. Yela, C. (2006). The evaluation of love simplified version of the scales for Yela's tetragonal model based on Sternberg's model. *European Journal of Psychological Assessment*, 22(1), 21-27.
- [337]. Yıldırım, T. (2017). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile algılanan sosyal destek ve yaşam doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [338]. Yılmaz, S. ve Ekinci, M. (2000). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4(2), 1-10.
- [339]. Zeigler-Hill, V. ve Besser, A. (2014). Self-esteem and evaluations of targets with ostensibly different levels of self-worth. *Self and Identity*, 13(2), 146-161.
- [340]. Zeigler-Hill, V., Britton, M., Holden, J. C. ve Besser, A. (2015). How will I love you? Self-esteem instability moderates; the association between self-esteem level and romantic love styles. *Self and Identity*, 14(1), 118-134.
- [341]. Zeng, X., Pan, Y., Zhou, H., Yu, S. ve Liu, X. (2016). Exploring different patterns of love attitudes among chinese college students. *Public Library of Science*, 16, 2-12.

[342]. Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

[343]. Zimmer-Gembeck, M. J. (2002). The development of romantic relationships and adaptations in the system of peer relationships. *The Journal of Adolescent Health, 31*, 216–225.

[344]. Zimmerman, J. (2008) From brew town to cool town: neoliberalism and creative city development strategy in Milwaukee. *Cities, 25*, 230–242.

EKLER

EK-1 Etik Kurul kararı -1

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU KARARLARI

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
01/12/2016	12	2016/51

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç.Dr. Cem Ali GİZİR'in sorumluluğunda yapılması tasarlanan "Üçgen Aşk Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları" adlı araştırma için hazırlanmış olan ve 29/11/2016 tarihinde sunulan başvuru formu ile ekindeki ilgili belgeler, araştırmanın gereke, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, araştırmanın yürürlükte olan ilgili yasal mevzuata uyularak yürütülmesi ve sonuçlandırılması koşulu ile gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına toplantıya katılanların oybirliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Serdarhan Musa
TAŞKAYA
Başkan Yardımcısı

Başkan
Prof. Dr. İsmail TUNCER

Prof. Dr. Elif EKER DEVELİ
Raportör

Prof. Dr. Zeki KÜTÜK
Üye

Doç. Dr. Burhan ÇAPRI
Üye

Yrd. Doç. Dr. Cengiz Mesut
TOSUN
Üye

Doç. Dr. Ahmet Öner KURT
Üye

EK-2 Etik Kurul kararı -2

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU KARARLARI

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
28/02/2017	02	2017/14

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç.Dr. Cem Ali GİZİR'in sorumluluğunda yapılması tasarlanan "Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Aşk Bileşenleri: Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısı Değişkenlerinin Rolü" adlı araştırma için hazırlanmış olan ve 24/02/2017 tarihinde sunulan başvuru formu ile ekindeki ilgili belgeler, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, araştırmanın yürürlükte olan ilgili yasal mevzuata uyularak yürütülmesi ve sonuçlandırılması koşulu ile gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına toplantıya katılanların oybirliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Serdarhan Musa
TAŞKAYA
Başkan Yardımcısı

Başkan
Prof. Dr. İsmail TUNCER

(Kathibüvâkı)
Prof. Dr. Elif EKER DEVELİ
Raportör

Prof. Dr. Zeki KÜTÜK
Üye

Doç. Dr. Burhan ÇAPRI
Üye

Yrd. Doç. Dr. Cengiz Mesut
TOSUN
Üye

Doç. Dr. Ahmet Öner KURT
Üye

EK-3 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği**RBSÖ**

Aşağıda bireylerin kendileri ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlatan bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyunuz ve her cümlenin yanına o cümledeki anlatıma ne derece katıldığınızı belirtecek şekilde size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	1	2	3	4
2. Bazı olumlu özelliklerimin olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	1	2	3	4
4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar birşeyler yapabilirim.	1	2	3	4
5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	1	2	3	4
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	1	2	3	4
7. Genel olarak kendimden memnunum.	1	2	3	4
8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	1	2	3	4
9. Bazen kendimin kesinlikle bir işe yaramadığını düşünüyorum.	1	2	3	4
10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.	1	2	3	4

EK-4 Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği**TKÖÖ****(Örnek Maddeler)**

Aşağıda size uyan ya da uymayan pek çok kişilik özelliği bulunmaktadır. Bu özelliklerden her birinin sizin için ne kadar uygun olduğunu ilgili rakamı daire içine alarak belirtiniz.

Örneğin; **Kendimi** biri olarak görüyorum.

Hiç uygun değil**Uygun değil****Kararsızım****Uygun****Çok uygun****1****2****3****4****5**

		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Uygun	Çok Uygun		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Uygun	Çok Uygun	
1	Aceleci	1	2	3	4	5	24	Pasif	1	2	3	4	5
2	Yapmacık	1	2	3	4	5	25	Disiplinli	1	2	3	4	5
3	Duyarlı	1	2	3	4	5	26	Açgözlü	1	2	3	4	5
4	Konuşkan	1	2	3	4	5	27	Sinirli	1	2	3	4	5
5	Kendine güvenen	1	2	3	4	5	28	Canayakın	1	2	3	4	5

EK-5 Kişisel Bilgi Formu

KBF

1. Bölümünüz:

2. Sınıfınız: 1 2 3 4

3. Cinsiyetiniz: Kız Erkek

4. Yaşınız:

5. Medeni Durumunuz: Bekar Nişanlı Evli

6. Daha önce romantik bir ilişki yaşadınız mı?

- Evet
 Hayır

7. Cevabınız "Evet" ise son ilişkiniz ne kadar sürdü? ay

8. Şu an romantik bir ilişkiniz var mı?

- Evet
 Hayır

9. Cevabınız "Evet" ise ne zamandan beri birliktesiniz? ay

8. Soruya Cevabınız "**Evet**" ise **Form A**'yi

8. Soruya Cevabınız "**Hayır**" ise **Form B** 'yi kullanınız.

EK-6 Üçgen Aşk Ölçeği A Formu

FORM A

(Örnek Maddeler)

(Şu An Romantik Bir İlişkiniz Varsa Bu Formu Kullanınız)

Aşağıda bireylerin romantik ilişkilerindeki tutum ve davranışlarına yönelik çeşitli ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuyunuz ve "şu an yaşadığınız romantik ilişkinizi göz önünde bulundurarak" her bir ifadeye ne ölçüde katıldığınızı yandaki ölçek üzerinde derecelendiriniz.

Bu derecelendirme üzerinde 1= "Hiç katılmıyorum" ve 9= "Tamamen katılıyorum" ifadelerine denk gelmektedir.

	Hiç katılmıyorum									Tamamen katılıyorum
1. Sevgilimle/eşimle sıcak ve huzurlu bir ilişkim var.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6. En zor zamanlarda bile sevgilimin/eşimin yanında olacağım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11. Sevgilimin/eşimin olmadığı bir yaşam hayal edemem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19. Sevgilim/eşim ihtiyacı olduğunda bana güvenebilir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
28. Sevgilimle/eşimle çok mutluyum.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
34. Sevgilime/eşime büyük oranda duygusal destek veririm.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

EK-7 Üçgen Aşk Ölçeği B Formu

FORM B

(Örnek Maddeler)

(Şu An Romantik Bir İlişkiniz Yoksa Bu Formu Kullanınız)

Aşağıda bireylerin romantik ilişkilerdeki genel beklentilerine yönelik çeşitli ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuyunuz ve her bir ifadeye ne ölçüde katıldığınızı yandaki ölçek üzerinde derecelendiriniz.

Bu derecelendirme üzerinde 1= "Hiç katılmıyorum" ve 9= "Tamamen katılıyorum" ifadelerine denk gelmektedir.

0,

Romantik ilişki yaşayan birinin,	Hiç katılmıyorum								Tamamen katılıyorum
1. Sevgilisiyle sıcak ve huzurlu bir ilişkisi olmasını beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. En zor zamanlarda sevgilisinin yanında olmasını beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11. Sevgilisinin olmadığı bir yaşam hayal edememesini beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19. İhtiyacı olduğunda sevgilisinin kendisine güvenebilmesini beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28. Sevgilisiyle çok mutlu olmasını beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34. Sevgilisine büyük oranda duygusal destek vermesini beklerim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Müzeyyen SOYER

Doğum Tarihi : 01 Aralık 1982

E-mail : mkarslan@mersin.edu.tr/mkarslan82@gmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Çukurova Üniversitesi	2001-2005
Yüksek Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Mersin Üniversitesi	2009-2011
Doktora	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Çukurova Üniversitesi Mersin Üniversitesi	2012-2013 2013-2019

Görevler :

Görev Ünvanı		Yıl
Rehber Öğretmen	Hakkari-23. Nisan İlköğretim okulu	2005-2008
Rehber Öğretmen	Diyarbakır-Gazi İlköğretim Okulu	2008-2010
Öğretim Görevlisi	Mersin Üniversitesi-Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi	2010 -----

Tezler

- **Doktora Tezi**

Cinsiyet ve Romantik İlişki Durumuna göre Üniversite Öğrencilerinin Üçgen Aşk Düzeyleri: Temel Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısının Rolü.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cem Ali GİZİR, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Doktora Programı, Mersin, Türkiye, 2019.

- **Yüksek Lisans Tezi**

Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyet, Sınıf ve Romantik İlişki Yaşama Durumu Değişkenlerine göre İncelenmesi.

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Cem Ali GİZİR, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, Mersin, Türkiye, 2011.

YAYIN BİLGİSİ

Makaleler

- **Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler**

1. Küçükarslan, M. ve Gizir, C. A. (2013). Romantik İnançlar Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 461-469.
2. Küçükarslan, M. ve Gizir, C.A. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 148-159.
3. Deveci Şirin, H. ve Soyer, M. (2018). Yetişkin Bağlanma Örüntüleri ve Güncel Romantik İlişki Durumunun Romantik İnançları Yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(49), 117-136.

Bilimsel Toplantılar

- **Ulusal Poster bildiri**

Küçükarslan, M. PDR Merkezlerinin Rol ve İşlevleri. 5. üniversiteler Psikolojik Danışma ve Rehberlik Sempozyumu. 21/22-10-2010. Mersin Üniversitesi, Mersin, 2010.

- **Ulusal Sözlü Bildiri**

Küçükarslan, M. Romantik İnançlar Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. 6. Üniversiteler Psikolojik Danışma ve Rehberlik Sempozyumu. 25/26-11-2011. Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2011.

- **Uluslararası Sözlü Bildiri**

Deveci Şirin, H. ve Soyer, M. Yetişkin Bağlanma Örüntüleri ve Güncel Romantik İlişki Durumunun Romantik İnançları Yordayıcılığı. 1 Uluslararası Evlilik, Çift ve Aile Danışmanlığı Kongresi. 1/4-06-2016. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2016.

Soyer, M. ve Deveci Şirin, H. Romantik İlişkilerde Gelecek ZamanYöneliminin Yordayıcıları.1.Uluslararası Evlilik, Çift ve Aile Danışmanlığı Kongresi. 1/4-06-2016. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2016.

SERTİFİKALAR

Aile Danışmanlığı Sertifikası, Sistemik Psikoterapi Enstitüsü, 29-01-2012.